Thor Heyerdahl

EXPEDIȚIA KON-TIKI

CU PLUTA PE OCEANUL PACIFIC

Thor Heyerdahl

Expediţia Kon-Tiki
Cu pluta pe Oceanul Pacific

1. O TEORIE

Privire retrospectivă. Bătrânul din Fatu Hiva. Vânt şi curenţi. În căutarea lui Tiki. Cine a populat Polinezia? Enigma Pacificului de sud. Teorii şi fapte. Legenda lui Kon-Tiki şi a rasei albe. începe războiul.

Viaţa se pricepe uneori să-ţi poarte paşii tocmai pe unde nu te aştepţi. Pe nesimţite şi în chipul cel mai firesc, te pomeneşti în mijlocul unor împrejurări dintre cele mai ciudate, dar, odată prins în vârtejul lor, te în-trebi cu nedumerire cum de-ai ajuns acolo?

Dacă, de pildă, te încumeţi să înfrunţi oceanul pe o plută de lemn, însoţit de un papagal şi de cinci tovarăşi, te vei trezi într-o bună dimineaţă, mai odihnit poate ca altă dată şi, atunci, cu siguranţă, vei cădea pe gânduri, întrebându-te: cum de-au fost toate cu putinţă?

Într-o zi ca aceasta, însemnam în jurnalul nostru de bord, umezit de rouă:

„17 mai, ziua independenţei Norvegiei. Mare agitată. Vânt prielnic. Azi sunt bucătar şi am găsit pe punte şapte peşti zburători, pe acoperişul cabinei o sepie, iar în sacul de dormit al lui Torstein un peşte necunoscut".

Condeiul mi se oprea şi acelaşi gând revenea stăruitor: într-adevăr, îmi ziceam, iată un 17 mai de mirare; căci viaţa pe care o ducem acum este din cele mai neobişnuite. Cum de s-au întâmplat toate?

În stânga privirea mi se pierdea în necuprinsul albastru; valurile zgomotoase, care se rostogoleau chiar sub vasul nostru, urmăreau fără odihnă geana fugară a zării.

La dreapta, vedeam interiorul unei cabine umbroase, în care un individ bărbos – întins pe spate – citea pe Goethe. Degetele picioarelor sale erau cu grijă vârâte în împletitura de bambus a acoperişului hazliei cabine, casa noastră a tuturor.

– Bengt, întrebai – dând la o parte papagalul verde care încerca să se caţere pe jurnalul de bord – ai putea să-mi spui cum dracu am făcut noi asta?

Goethe se ascunse sub barba arămie şi cititorul îmi răspunse:

– Să mă ia dracu dacă ştiu! Tu ştii! A fost doar ideea ta şi cred că a fost straşnică. Apoi, mutându-şi degetele cu trei împletituri mai sus, îşi urmă netulburat lectura.

Afară, pe puntea de bambus, alţi trei tovarăşi lucrau în plină arşiţă. Pe jumătate goi, puternic bronzaţi, bărboşi, cu dungi de sare pe spate, păreau să nu fi făcut niciodată altceva decât drumuri în Pacific, cu pluta, către soare-apune. Eric, cu sextantul şi cu un teanc de hârtii, se strecură prin deschizătura uşii:

– 98 de grade şi 46 de minute vest, cu 8 grade şi 2 minute sud. Fraţilor, am făcut de ieri o cale bunicică!

Îmi luă creionul şi desenă un mic cerc pe harta care atârna de-a lungul peretelui de bambus; un mic rotogol, la capătul unui lanţ de alte asemenea rotogoale, ce porneau de la portul Callao, de pe coasta Perului. Herman, Knut şi Torstein veniră înăuntru, înghesuindu-se curioşi să vadă şi ei noul cerculeţ, care arăta că eram cu patruzeci de mile marine mai aproape de insulele din Pacificul de sud.

— Vedeţi băieţi, zise Herman cu mândrie, asta înseamnă că suntem la opt sute cincizeci de mile[1] pe coasta Perului.

— Şi că mai avem de mers alte trei mii cinci sute până să dăm de cele mai apropiate insule, adăugă judicios Knut.

– Şi că suntem la patru mii nouă sute de metri deasupra fundului mării, spuse Torstein. Acum ştiam cu precizie unde ne aflam, iar eu puteam, liniştit, să mă întreb mai departe cum de am ajuns aci.

Papagalul n-avea habar de nimic. Singura lui dorinţă era să tragă de jurnalul de bord. Marea era, ca de obicei, întinsă şi învăluită de cer; albastrul domnea peste albastru.

Poate că totul şi-a aflat începutul în iarna trecută, în biroul unui muzeu new yorkez; sau poate, cine ştie, acum zece ani, într-o mică insulă din grupul Marchizelor, în mijlocul Pacificului. N-ar fi cu neputinţă ca şi acum să acostăm acolo, numai vântul de nord-est să nu ne împingă mai la sud, către Tahiti sau Touamotou[2]. Îmi amintesc atât de bine de acea

[1] O milă marină corespunde cu 1852 m. Au înaintat deci într-o zi cu 74 km. – N. T.
[2] Insule din sud-estul Oceanului Pacific. – N. T.

insulă măruntă, cu munţii ei ruginii şi dantelaţi, cu jungla-i verde ce se întindea de la poalele munţilor până la ţărm, ca şi de palmierii zvelţi ce făceau de strajă pe malul mării, legănându-şi frunzele lunguieţe! Numele insulei e Fatu Hiva. De la ea până la punctul unde plutim acum, pe o distanţă de câteva mii de mile, nu se află pic de uscat. Revăd în minte strimta vale Ouia[3], acolo unde se deschidea spre mare. În acel loc – seară de seară – şedeam pe plaja singuratică şi priveam aceeaşi mare nesfârşită. Soţia mea era atunci cu mine, nu piraţi bărboşi, ca azi. Colecţionam tot felul de fiinţe vii, precum şi chipuri sau alte urme ale unei culturi apuse. Mi-aduc aminte foarte bine de o anumită seară. Lumea civilizată era nespus de departe şi părea cu totul ireală. Trăiam aproape de un an pe insula aceea şi eram singurii albi de acolo. Renunţasem de bună voie la toate bunurile civilizaţiei, ca şi la toate păcatele ei. Locuiam într-o colibă pe care o construisem singuri, pe ţăruşi, sub palmieri, pe malul mării şi ne hrăneam cu ceea ce ne dădeau oceanul şi pădurea tropicală.

O şcoală grea, dar folositoare, ne deprinsese cu multe din ciudatele probleme ale Pacificului. Atât trupeşte cât şi sufleteşte, am căutat să retrăim viaţa primilor oameni care au venit în aceste insule dintr-o ţară necunoscută şi ai căror urmaşi, polinezienii, au stăpânit nestingheriţi imperiul insular, până când cei din rasa noastră s-au ivit, purtând Biblia într-o mână, dinamita şi sticla de coniac în cealaltă.

În seara aceea – ca şi în alte rânduri – şedeam pe plaja luminată de lună şi priveam marea. Atenţi la tot ce se petrecea în jurul nostru şi pătrunşi de poezia care ne împresura, căutam să nu pierdem nicio impresie. Ne umpleam nările cu parfumul de junglă şi de sare marină şi ascultam foşnetul vântului prin frunzele palmierilor. La intervale regulate, toate celelalte sunete piereau fiind înghiţite de zgomotul valurilor care se izbeau de ţărm, şi pe care le vedeam venind, rostogolindu-se şi spărgându-se în spumă şi aburi de stâncile sclipitoare ale malului; apoi liniştea cuprindea iarăşi totul, în vreme ce marea se retrăgea ca să adune puteri noi, pentru o nouă opintire împotriva coastei nebiruite.

– Cum se face că de cealaltă parte a insulei nu sunt niciodată asemenea valuri? întrebă soţia mea.

– Pentru că aci e partea bătută şi de vânt, şi de curentul marin, răspunsei.

---

[3] Vale din insula Fatu Hiva. – N. T.

Am stat mult timp acolo admirând marea, care parcă ţinea cu tot dinadinsul să ne învedereze că, în acest loc, ea venea rostogolindu-se dinspre est, mereu dinspre est, tot timpul dinspre est. Vântul alizeu, care sufla şi el tot de la răsărit, frământa suprafaţa mării, împingând-o neîncetat încoace, spre acele insule, unde stâncile şi recifele opreau, în sfârşit, tumultoasa înaintare a apelor. Vântul însă îşi urma drumul mai departe, din insulă în insulă, mereu către vest, măturând nestăvilit coastele, pădurile, munţii.

Tot astfel, de la începutul vremurilor, norii şi marea au izbit aceste pământuri în faţa lor răsăriteană.

Primii oameni care au pus piciorul aici cunoşteau foarte bine lucrul acesta. Tot aşa şi păsările şi gângăniile; iar vegetaţia insulelor e supusă pe de-a întregul acestei împrejurări. Noi ştiam, la fel, că, dincolo de zare, departe, către răsărit, acolo de unde se ridică norii, se află coasta Americii de Sud, la o distanţă de patru mii trei sute mile marine şi că de aici până acolo nu e nimic altceva decât oceanul nemărginit.

Priveam norii rătăcitori şi marea agitată sub razele de lună.

În faţa noastră sta ghemuit – pe jumătate gol – un bătrân care nu scăpa din ochi ultimele licăriri ale unui foculeţ aproape stins.

– Tiki, zise încet bătrânul, era şi zeu, şi şef. El i-a adus pe strămoşii mei în aceste
insule, unde trăim acum. Înainte vreme locuiam într-o ţară mare – de dincolo de ape.

Luă un băţ, răscoli cărbunii ce aproape se stingeau şi rămase pe gânduri. Trăia în trecutul de care se simţea strâns legat; îşi venera strămoşii, cinstindu-le isprăvile din vremi legendare; cit despre viitor, nu dorea decât să se întâlnească undeva cu ei.

Bătrânul Tei Tetua era singurul supravieţuitor al triburilor stinse de pe coasta de est a insulei Fatu Hiva. Ce vârstă avea nu ştia nici el, dar pielea lui zbârcită, scorţoasă, crăpată şi neagră, părea să se fi uscat la soare şi la vânt timp de o sută de ani. Era, fără îndoială, unul dintre puţinii care îşi mai aminteau şi credeau poveştile legendare rămase de la taţii şi bunicii lor, despre marea căpetenie polineziană Tiki, fiul divin al soarelui.

În noaptea aceea, când ne-am întins în pat, în mica noastră colibă, poveştile bătrânului Tei Tetua despre Tiki şi despre ţara de baştină, de dincolo de mare, a insularilor, mă frământau încă.

În depărtare se auzea mugetul înăbuşit al mării, aidoma unei voci din timpuri străvechi care rostea ceva, afară în noapte. Somnul nu se lipea

de mine. Pierdusem măsura timpului şi mi se părea că, într-o clipă, Tiki şi marinarii lui vor debarca acum, pentru prima oară, pe plaja vecină. Deodată îmi veni o idee; mă întorsei către soţia mea şi o întrebai:

– Ai băgat de seamă câtă potrivire e între statuile cele mari ale lui Tiki, de aici, din junglă şi uriaşele monolite, care au rămas de pe urma civilizaţiilor apuse din America de Sud?

Nu mă îndoiesc nici azi că un muget aprobator veni atunci dinspre ţărm.

Apoi încet, încet, totul se potoli... şi am adormit.

Poate că aşa a început toată povestea. În orice caz, aşa a început o serie întreagă de întâmplări care – până la urmă – ne făcură pe toţi şase să ne îmbarcăm împreună cu un papagal verde pe o plută, pornind de pe coasta Americii de Sud.

Îmi aduc aminte foarte bine de spaima tatei ca şi de mirarea mamei şi a prietenilor când, înapoiat în Norvegia, am dăruit Muzeului Zoologic Universitar cutiile mele cu insecte şi peşti din Fatu Hiva.

Năzuiam să renunţ la studiile de biologie şi să mă ocup de popoarele primitive. Misterele de nepătruns ale Pacificului de sud mă fascinaseră. Trebuia să existe totuşi o soluţie logică a lor şi îmi pusesem în gând să-l identific pe legendarul erou Tiki.

În anii care urmară, brizanţii şi ruinele din junglă au rămas un fel de vis îndepărtat şi ireal, ce alcătuia temeiul studiilor mele şi mă însoţea în cercetările pe care le făceam asupra popoarelor din Pacific. După cum este zadarnic să încerci a interpreta gândurile şi faptele unui popor primitiv citind cărţi şi vizitând muzee, tot atât de zadarnic e, pentru un explorator contemporan, să încerce verificarea tuturor ipotezelor cuprinse numai într-un singur raft cu cărţi.

Lucrările ştiinţifice, jurnalele din timpurile celor mai vechi explorări şi nesfârşitele colecţii ale muzeelor din Europa şi din America îmi puneau la îndemână o bogăţie de materiale care îmi puteau folosi la descifrarea enigmei cu care mă luptam. De când rasa noastră a ajuns pentru prima oară în insulele Pacificului, după descoperirea Americii, cercetători din toate ramurile ştiinţei au adunat un număr aproape infinit de informaţii asupra locuitorilor şi popoarelor din Pacificul de sud. Totuşi niciodată nu s-a ajuns la o înţelegere asupra originii acestei populaţii insulare izolate sau asupra motivului pentru care acest tip este răspândit numai prin insulele răzleţite în partea de est a Pacificului.

Când primii europeni s-au încumetat, în sfârşit, să înfrunte cel mai

mare ocean, au descoperit cu uimire că, drept în mijlocul lui, sunt o mulţime de insule muntoase şi stânci de mărgean izolate unele de altele şi de restul lumii prin mari întinderi de apă. Fiecare din aceste insule era locuită de oameni înalţi şi chipeşi, care veniseră acolo cu mult înainte. Aceştia îi primiră pe plajă cu câini, purcei şi păsări. De unde veniseră? Vorbeau o limbă necunoscută de vreun alt popor. Oamenii din rasa noastră, care se intitulaseră prezumţios descoperitorii insulelor, găsiră câmpuri cultivate şi sate cu temple şi colibe în toate ţinuturile locuibile. Prin unele locuri mai găsiră piramide vechi, drumuri pavate şi statui din piatră sculptate de înălţimea unei case europene cu patru etaje. Explicaţia întregului mister lipsea însă. Cine erau aceşti oameni şi de unde veniseră?

Răspunsurile la aceste enigme sunt poate tot atât de numeroase ca şi lucrările care s-au ocupat de ele. Specialişti în diferite domenii au propus diferite soluţii, dar toate au fost combătute mai târziu, cu argumente logice, de experţi care au lucrat în alte direcţii. Malaysia, India, R. P. Chineză, Japonia, Peninsula Arabică, R. A. U., regiunea Munţilor Caucaz, Atlantida, chiar şi Norvegia au fost proclamate în mod serios ca locuri de origine a polinezienilor, dar de fiecare dată o nepotrivire cu caracter hotărâtor se ivea şi punea din nou toată problema în discuţie.

Şi acolo unde ştiinţa s-a oprit a lucrat imaginaţia.

Misterioşii monoliţi din Insula Paştelui şi toate celelalte relicve de origine necunoscută din această puţin cercetată insulă, complet izolată şi aşezată la mijlocul drumului dintre arhipelag şi coasta Americii de Sud, dădură loc la tot felul de speculaţii. Mulţi băgară de seamă că monumentele din Insula Paştelui reamintesc în multe privinţe rămăşiţele civilizaţiilor preistorice din America de Sud. Să fi fost vreodată pe aci un pod de pământ, pe deasupra mării, care acum s-a scufundat? Poate că Insula Paştelui şi celelalte insule din sudul Pacificului, care au monumente de acelaşi fel, nu sunt decât rămăşiţele unui continent scufundat.

Aceasta era o teorie răspândită şi o explicaţie acceptabilă pentru profani, dar geologii şi alţi cercetători nu o luară în serios. Mai mult încă, zoologii dovediră foarte simplu, prin studiul insectelor şi al crustaceelor din aceste insule că, în tot cursul istoriei omenirii, ele au fost complet izolate, atât unele de altele, cât şi de continentele din jurul lor, aşa cum sunt şi astăzi.

Ştim, deci, cu certitudine, că rasa polineziană originară a venit la un

moment dat, vrând-nevrând, în aceste insule izolate, împinsă de curenţi sau navigând cu pânze. Iar o cercetare mai atentă a locuitorilor arată că nu au trecut prea multe secole de când au venit acolo. Căci, deşi polinezienii trăiesc împrăştiaţi pe o suprafaţă de patru ori mai mare decât întreaga Europă, ei nu vorbesc totuşi limbi deosebite în diferite insule. Sunt mii de mile marine din Hawaii, în nord, până în Noua Zeelandă, în sud, – din Samoa, în vest, până la Insula Paştelui, în est; totuşi aceste triburi izolate vorbesc dialectele unei limbi comune, pe care am numit-o polineziană. Scrisul era necunoscut în toate insulele; dar există câteva tăbliţe de lemn purtând hieroglife neînţelese, pe care băştinaşii din Insula Paştelui le păstrează, deşi nici ei, nici altcineva nu le pot citi. Pe de altă parte, aveau şcoli, în care principalul obiect de studiu era istoria poetizată. La ei istoria era una cu religia. Erau adoratorii strămoşilor; venerau pe şefii lor defuncţi începând cu Tiki, iar despre Tiki însuşi spuneau că a fost fiul soarelui.

Aproape în fiecare insulă, oamenii învăţaţi ştiau pe de rost numele şefilor insulei, începând cu cei din vremea primei peregrinări. Spre a-şi întări ţinerea de minte, ei foloseau adesea un sistem complicat de noduri pe o sfoară împletită, aşa cum făceau şi incaşii din Peru.

Cercetătorii moderni au adunat aceste genealogii locale din diferite insule şi au descoperit că se potrivesc unele cu altele uimitor de bine, atât în privinţa numelor, cât şi a numărului generaţiilor. S-a aflat astfel, socotind o generaţie polineziană medie ca reprezentând douăzeci şi cinci de ani, că înainte de anul 500 e.n. aceste insule nu erau locuite. Un nou val de cultură, cu un nou şir de căpetenii, arată că o altă imigraţie, mai târzie, s-a produs pe la anul 1100 e.n. De unde au putut veni imigraţiuni aşa de târzii?

Foarte puţini cercetători par să fi luat în consideraţie faptul hotărâtor că poporul care a venit în insule la această dată a fost un popor cu civilizaţie din epoca pietrei. Deşi în alte domenii erau foarte pricepuţi şi aveau un nivel cultural neobişnuit, aceşti călători navali aduseră cu ei un anumit fel de topor de piatră şi câteva unelte caracteristice epocii pietrei pe care le împrăştiară prin toate insulele în care au poposit. Să nu uităm acum că, în afară de locuitorii pădurilor virgine şi de unele rase înapoiate, nu existau pe glob societăţi capabile de propăşire, care în anii 500 sau 1100 e.n. să aibă încă nivelul de civilizaţie al epocii pietrei, decât numai în Lumea Nouă. Acolo, cele mai evoluate civilizaţii indiene erau cu totul străine de întrebuinţarea fierului şi foloseau topoare de piatră şi

unelte de acelaşi soi cu cele care erau folosite în insulele Pacificului până în vremea exploratorilor.

Aceste numeroase civilizaţii indiene erau rudele cele mai apropiate ale polinezienilor înspre est. Spre vest trăiau numai popoarele primitive, cu pielea neagră, din Australia şi Melanezia, neamuri îndepărtate ale negrilor, iar dincolo de acestea era Indonezia şi coasta Asiei, unde epoca pietrei fusese de mult depăşită, poate mai mult ca în orice altă parte a lumii.

Iată de ce atenţia şi bănuielile mele părăsiră din ce în ce mai mult Lumea Veche – unde atâţia căutaseră şi nimeni nu găsise nimic – pentru a mă îndrepta spre civilizaţiile cunoscute şi necunoscute din America, pe care până acum nimeni nu le cercetase.

Şi pe cea mai apropiată coastă răsăriteană, acolo unde astăzi republica sud-americană a Perului se întinde de la Pacific până sus în munţi, nu lipseau de loc vestigii; trebuia numai să le cauţi. Aici a trăit odată un popor necunoscut, care a întemeiat una dintre cele mai stranii civilizaţii ale lumii, până când, pe neaşteptate, foarte de demult, s-a făcut nevăzut, ca şi cum ar fi fost măturat de pe suprafaţa pământului. În urma lui au rămas enorme statui de piatră, înfăţişând chipuri asemănătoare celor din Pitcairn, din insulele Marchize şi din Insula Paştelui, cât şi piramide uriaşe, construite cu trepte, ca cele din Tahiti şi din Samoa. Tăiau din munţi, cu topoare de piatră, stânci mari cât vagoanele de tren, le transportau la distanţe de mile şi le aşezau una după alta sau una peste alta, pentru a construi portaluri, ziduri uriaşe sau terase, întocmai cum le găsim şi azi în unele insule ale Pacificului.

Marele imperiu al incaşilor exista în această ţară muntoasă, când primii spanioli puseră piciorul în Peru. De la incaşi au aflat conchistadorii că monumentele colosale, care se aflau părăsite prin ţară, fuseseră construite de un neam de zei albi, locuitori ai acelor meleaguri, înainte ca ei, incaşii, să devină stăpâni. Aceşti arhitecţi dispăruţi erau zugrăviţi ca nişte maeştri înţelepţi şi paşnici, veniţi acolo foarte de demult, dinspre nord. Ei învăţaseră pe strămoşii primitivi ai incaşilor arhitectura şi agricultura şi le lăsară obiceiuri şi datini. Nu semănau cu ceilalţi indieni, deoarece aveau pielea albă, bărbile lungi şi erau mai înalţi decât incaşii. în urmă părăsiră Perul, fără de veste, aşa cum veniseră. Incaşii preluară stăpânirea ţării, iar învăţătorii albi dispărură pentru totdeauna de pe coasta Americii de Sud, plecând spre vest, traversând Pacificul.

Când europenii au debarcat în insulele Pacificului s-au minunat

văzând ce mulţi băştinaşi aveau pielea aproape albă şi barbă mare. În multe insule trăiau oameni numeroşi a căror piele de culoare deschisă te izbea; culoarea părului varia între roşcat şi blond, ochii erau cenuşii-albaştri, iar trăsăturile aproape semitice, cu nasul coroiat. În general însă, ceilalţi polinezieni au pielea de un brun-auriu, părul ca pana corbului, iar nasul lătăreţ şi cărnos.

Indivizii cu părul roşu îşi spuneau urukehu şi susţineau că sunt urmaşi nemijlociţi ai primilor stăpânitori ai insulelor, ai lui Kane, Tiki şi Tangaroa, care erau nişte zei albi. Aceste legende cu oameni albi şi misterioşi, strămoşi ai insularilor, erau cunoscute în toată Polinezia. Când Roggeween descoperi Insula Paştelui în 1722, observă cu mirare „oameni albi" printre cei de pe ţărm. Locuitorii insulei puteau chiar ei enumera pe „acei dintre strămoşii lor care erau albi, începând din vremea lui Tiki şi a lui Hotu Matua, veniţi mai întâi aici, de peste ocean, „dintr-o ţară muntoasă şi arsă de soare, de la răsărit".

Continuându-mi cercetările, am găsit în cultura, în mitologia şi în limba din Peru urme surprinzătoare care mă îndemnară să adâncesc cercetările şi să privesc lucrurile mai cu luare aminte, spre a identifica locul de origine al zeului tribal polinezian Tiki.

În cele din urmă găsii ceea ce nădăjduiam, şi anume nişte legende incase despre regele-soare Virakocha, şeful suprem al poporului alb dispărut din Peru. Citez:

„Virakocha e un mare incaş (quechua) şi e deci de provenienţă destul de recentă. Numele originar al zeului-soare Virakocha, ce pare să fi fost folosit mai mult de cei vechi în Peru, era Kon-Tiki sau Illa-Tiki, ceea ce înseamnă Tiki-Soare sau Tiki-Foc. Kon-Tiki era marele preot şi regele soare al «oamenilor albi» din legende-le incaşilor, care au lăsat ruinele uriaşe de pe malurile lacului Titicaca. Legenda spune că regele Kon-Tiki a fost atacat de un alt şef numit Cari, venit din valea Coquimbo. Într-o bătălie purtată pe una din insulele lacului, misterioşii oameni albi cu barbă fură măcelăriţi, dar Kon-Tiki împreună cu tovarăşii săi cei mai apropiaţi scăpară şi mai târziu coborâră pe coasta Pacificului, de unde mai apoi fugiră spre vest, peste mare."

Pentru mine era neîndoios faptul că zeul alb Tiki-Soare, despre care incaşii spuneau că fusese gonit de strămoşii lor din Peru în Pacific, era unul şi acelaşi cu zeul alb Tiki, fiul soarelui, pe care locuitorii din toate insulele Pacificului de est îl proclamă întemeietorul neamului lor. De altfel, o sumă de amănunte privitoare la viaţa lui Tiki-Soare în Peru,

împreună cu nume vechi de localităţi din jurul lacului Titicaca, reapăreau în obişnuitele legende istorice ale băştinaşilor din insulele Pacificului.

În Polinezia am găsit indicii care mi-au învederat că rasa paşnică a lui Kon-Tiki nu a fost în stare să stăpânească singură insulele prea multă vreme. Sunt probe că nave marine de război, mari cât corăbiile vikingilor şi legate două câte două, au transportat indieni din nord-vest[4] peste mare, în Hawaii şi apoi spre sud, în toate celelalte insule. Ei îşi amestecară sângele cu cel al rasei lui Kon-Tiki şi aduseră aici o nouă civilizaţie. Şi astfel al doilea popor cu civilizaţie din epoca pietrei a venit în Polinezia, fără metale, olărie, roată, război de ţesut şi cereale, prin anul 1100 e.n.

Astfel se explică de ce dezgropam stânci sculptate în vechiul stil polinezian în ţinutul locuit de băştinaşii din nord-vest, în Columbia Britanică[5], în epoca la care germanii pătrundeau în Norvegia.

La dreapta, la stânga, la stânga-mprejur... Spălarea scărilor cazărmii, văcsuitul cizmelor, şcoala de T.F.F., paraşuta – şi la urmă un convoi la Murmansk, spre Finmark, unde zeul războinic al tehnicii a domnit în lipsa zeului-soare, cât a ţinut iarna întunecată.

Apoi veni pacea. Şi într-o bună zi mi-am completat teoria. Mai trebuia să plec în America şi s-o pun în practică.

2 CUM S-A NĂSCUT EXPEDIŢIA

Printre specialişti. Momentul crucial. La Căminul marinarilor. Ultima speranţă. Clubul exploratorilor. Un nou echipament. Găsesc un tovarăş. Un triumvirat. Un pictor şi doi sabotori. La Washington. Conferinţă la Ministerul de Război. La cartierul general cu deziderate.

---

[4] Din nord-vestul Americii de Nord. – N. T.

[5] Provincie situată în vestul Canadei (British Columbia).

Probleme băneşti. Cu diplomaţii la O.N.U. Zburăm spre Ecuador.

Aşa au început toate, într-o insulă din Pacific, de la povestea unui bătrân băştinaş care istorisea, lângă un foc, legendele istorice ale tribului său. Cu mulţi ani mai târziu, şedeam cu alt bătrân, de data aceasta într-un birou întunecos, aflat la unul din etajele de sus ale unui mare muzeu din New York.

În jurul nostru, frumos rânduite în dulapuri de sticlă, se aflau cioburi de olărie antică, rămăşiţe călăuzitoare prin negurile vechimii.

Zidurile erau, de asemenea, acoperite de cărţi; unele fuseseră scrise de un singur om şi citite de cel mult zece. Bătrânul, care le citise pe toate şi scrisese câteva din ele, şedea la birou. Avea părul alb şi era de obicei bine dispus. Dar acum parcă îi turnasem apă fiartă pe cap, căci strângea nervos braţul fotoliului şi arăta ca şi cum l-aş fi întrerupt de la o pasenţă.

– Nu, spuse, niciodată!

Moş Crăciun ar fi arătat la fel, dacă cineva i-ar fi spus că anul viitor Crăciunul va cădea în mijlocul verii.

— Eşti greşit, cu totul greşit, repetă el, clătinând din cap cu indignare, ca şi cum ar fi vrut să gonească această idee.

— Bine, dar n-aţi cercetat încă argumentarea mea, insistai eu, arătând plin de speranţe manuscrisul ce stătea pe masă.

— Argumente! exclamă el. Nu poţi trata problemele etnografice ca pe nişte enigme poliţiste!

— De ce nu, replicai. Toate concluziile la care am ajuns se bizuie pe propriile mele observaţii ca şi pe fapte stabilite de ştiinţă.

— Rolul ştiinţei este simpla cercetare, mai spuse el liniştit, nu dovedirea cutărui sau cutărui lucru.

Grijuliu, dădu la o parte manuscrisul neatins şi se aplecă peste birou.

– E foarte adevărat că America de Sud a fost leagănul unora dintre cele mai ciudate civilizaţii ale antichităţii şi că nu ştim nici cine au fost, nici unde au dispărut vechile ei populaţii, când incaşii au pus stăpânire pe ţinutul acela. Dar un lucru îl ştim cu certitudine, şi anume că niciun popor din America de Sud nu a plecat în insulele din Pacific.

Mă privi bănuitor şi urmă:

— Ştii de ce? Răspunsul e destul de simplu. Nu puteau trece dincolo. Nu aveau corăbii!

— Aveau plute, obiectai şovăind. Ştiţi, plute din lemn de balsa.

Bătrânul zâmbi şi zise liniştit:

— Bine, încearcă să treci din Peru în insulele Pacificului cu o plută din lemn de balsa! Nu găsii nimic de răspuns. Se făcuse târziu. Amândoi ne ridicarăm. Apoi bătrânul savant mă bătu cordial pe umăr şi mă petrecu la uşă. îmi mai zise că dacă vreodată voi avea nevoie de un ajutor, el îmi va sta la dispoziţie, dar că pe viitor va trebui să-mi aleg domeniul de specializare: ori Polinezia, ori America; să nu amestec însă două zone antropologice deosebite. Se întoarse înapoi la birou.

– Ai uitat asta, spuse, şi-mi înapoie manuscrisul. Citii titlul: Polinezia şi America. Un studiu asupra legăturilor lor preistorice.

Strânsei foile sub braţ şi coborâi pe scări în mijlocul mulţimii din stradă.

În aceeaşi seară bătui la uşa unui vechi apartament dintr-un colţ izolat al lui Greenwich Village. Îmi plăcea să vin acolo cu necazurile mele mărunte ori de câte ori mi se părea că treburile se cam încurcau. Un omuleţ slab, cu nas lung, crăpă uşa, apoi o deschise larg, zâmbi vesel şi mă trase înăuntru. Mă duse drept la bucă-tărie unde mă puse să aduc farfurii şi furculiţe, pe când el îndoi cantitatea din amestecul nedesluşit, dar cu miros plăcut, pe care îl încălzea la flacăra de gaz.

— E drăguţ din partea ta că ai venit, spuse. Cum merge?

— Prost, răspunsei, nimeni nu vrea să citească manuscrisul.

Umplu farfuriile şi începurăm să mâncăm.

— Lucrurile stau aşa, spuse el. Toţi cei cărora te adresezi cred că e vorba de o idee trecătoare ce ţi-a venit aşa, deodată. Ştii, aici în America, oamenii au fel de fel de idei originale.

— Şi mai e ceva, adăugai eu.

— Da, rosti el, felul tău de a pune problema. Ei sunt cu toţii specialişti într-un singur domeniu şi nu au încredere într-o metodă care foloseşte toate specialităţile, de la botanică la arheologie. Fiecare se mulţumeşte să scormonească foarte grijuliu adâncimile specialităţii sale. Cercetările moderne cer ca fiecare ramură a ştiinţei să se restrângă la domeniul ei şi nu obişnuieşte nimeni să culeagă roadele fiecăreia din aceste ramuri pentru a face din ele un tot închegat.

Se sculă şi aduse un manuscris voluminos.

– Priveşte ultima mea lucrare asupra desenelor cu păsări în broderia ţărănească a chinezilor. Mi-a luat şapte ani, dar a fost acceptată pe loc. În zilele noastre, lumea doreşte lucrări de amănunt.

Carl avea dreptate. Dar rezolvarea problemei Pacificului, fără a o

lumina din toate părţile, mi se părea aidoma cu încercarea de a dezlega o problemă de cuvinte încrucişate lucrând numai pe verticală.

Curăţarăm masa şi îl ajutai să spele şi să şteargă farfuriile.

— Ce se mai aude la Universitatea din Chicago?

— Nimic.

— Dar bătrânul tău prieten de la muzeu ce mai zice? Bombănii:

– Nu l-a interesat câtuşi de puţin; zice că atâta vreme cât băştinaşii au avut doar plute deschise, e zadarnic să presupui că au putut descoperi insulele Pacificului.

Omuleţul începu deodată să şteargă farfuriile cu furie.

– Da, vorbi el într-un târziu, ca să fiu sincer şi mie mi se pare că asta e o obiecţie serioasă la teoria ta.

Mă uitai cu melancolie la micul etnolog pe care-l socotisem un aliat credincios.

— Nu mă înţelege greşit, se grăbi el să adauge. Pe de o parte, cred că ai dreptate, dar pe de alta, mi se pare cu neputinţă. Totuşi lucrarea mea despre desene sprijină teoria ta.

— Carl, spusei, sunt atât de sigur că băştinaşii au traversat Pacificul cu plutele, încât mă bate gândul să construiesc eu însumi o plută şi să traversez oceanul, numai ca să le arăt că este cu putinţă.

— Eşti nebun! Prietenul meu o luă în glumă şi râse, pe jumătate speriat de acest plan.

— Eşti nebun! O plută? Nu ştia ce să mai zică şi mă privea cercetător, ca şi cum ar fi aşteptat să zâmbesc şi să înţeleagă astfel că glumisem. Dar buzele mele rămaseră nemişcate şi pricepui atunci că, practic vorbind, nimeni nu va lua drept bună teoria mea, din cauză că distanţa dintre Peru şi Polinezia, pe care încercam s-o acopăr cu o plută preistorică, era prea mare, aproape nesfârşită.

Carl mă privi cu nehotărâre.

– Ei, hai să ieşim şi să bem un pahar.

Ne-am dus şi am băut patru.

În săptămâna aceea trebuia să primesc nişte bani de acasă. Dar o scrisoare de la Banca Norvegiei mă în-formă că nu mai puteam obţine dolari. Restricţii valutare. Îmi făcui bagajele şi luai metropolitanul spre Brooklyn . Am tras la Căminul marinarilor norvegieni, unde hrana era bună şi substanţială, iar preţurile convenabile. Mi s-a dat o cămăruţă la etajul întâi sau la al doilea, dar luam masa cu toţi ceilalţi într-o sufragerie mare de la parter.

Marinarii veneau şi plecau. Se deosebeau unul de altul după chip, înălţime şi cumpătare, dar toţi aveau ceva comun: când vorbeau despre mare erau în elementul lor. Aflai că furia mării şi valurile nu cresc o dată cu adâncimea sau cu distanţa de ţărm. Dimpotrivă, grenul e adesea mai înşelător de-a lungul coastelor decât în largul mării. Apa mai puţin adâncă, resaca din porturi şi curenţii oceanici de pe lângă ţărm fac marea să se umfle mai degrabă aci decât în larg. Un vas care pluteşte lângă coastă poate să plutească tot aşa de bine şi în plin ocean. Aflai, de asemenea, că în largul mării, vapoarele mai intră deseori cu prova sau cu pupa în mare, aşa că tone de apă năvălesc pe bord şi îndoaie butucii de oţel cum îndoim noi o sârmă, pe când o ambarcaţie mică într-o mare asemănătoare, se descurcă mai bine, fiindcă îşi găseşte loc între şirurile de valuri şi se leagănă uşor deasupra, ca un pescăruş. Erau unii care scăpaseră în bărci, după ce marea înghiţise pachebotul.

Dar ştiau prea puţine lucruri despre plute. O plută nu era ca o navă, nu avea nici chilă, nici parapet. Era doar o scândură plutitoare pe care să te salvezi la vreme de primejdie şi de care să te ţii până te pescuieşte un vas oarecare. Cu toate acestea, unul dintre ei avea mare respect pentru plute; trăise pe una trei săptămâni, după ce o torpilă germană îi scufundase vasul în mijlocul Atlanticului.

– Dar, adăugă el, nu poţi cârmi o plută; merge când într-o parte, când înapoi, când în cerc, după cum o bate vântul.

În bibliotecă descoperii memorii lăsate de primii europeni care au ajuns pe coasta dinspre Pacific a Americii de Sud. Erau însoţite de numeroase schiţe care înfăţişau marile plute de balsa[6] ale băştinaşilor: aveau vele pătrate, derivor[7] şi o padelă lungă pentru cârmit, la pupa, aşa că puteau fi manevrate.

Trecură câteva săptămâni şi eu mă aflam tot la Căminul marinarilor. Nici un răspuns de la Chicago sau de la vreunul din celelalte oraşe unde trimisesem exemplare din lucrarea mea. Nimeni nu le citise.

Atunci, într-o sâmbătă, îmi luai inima în dinţi si intrai într-un magazin marinăresc din Water Street[8]. Am fost salutat politicos cu titlul de „căpitan", când am cumpărat o hartă a Pacificului. Cu harta făcută sul

---

[6] Arbore tropical american (Ochroma largopus) cu lemn uşor şi tare, întrebuinţat la construirea vaselor şi aeroplanelor. – N. T.

[7] Chilă mobilă care măreşte stabilitatea vasului. – N.T.

[8] Stradă în New York cu numeroase magazine marinăreşti.

şi vârâtă sub braţ, luai trenul interurban spre Ossining[9] unde, în fiecare duminică, eram cu regularitate oaspetele unei tinere perechi norvegiene, care avea acolo o fermecătoare casă de ţară. El fusese căpitan de cursă lungă iar acum conducea biroul din New York al societăţii „Fred Olsen Line"[10].

După o baie răcoritoare în piscină uitai cu desăvârşire viaţa de oraş şi tocmai ne aşezam pe iarbă, la soare, când Ambjorg aduse tava cu cocktailuri. Nemaiputându-mă stăpâni, întinsei harta pe iarbă şi-l întrebai pe Wilhelm dacă socotea că o plută putea să transporte oameni vii din Peru în insulele Pacificului. Luat pe nepusă masă, el se uită mai mult la mine decât la hartă, dar îmi răspunse pe dată afirmativ.

M-am simţit uşurat de parcă aş fi avut în cămaşă un balon care mă sălta; ştiam eu că orice avea legătură cu navigaţia şi cu marea era pentru Wilhelm nu numai meserie, ci si pasiune. Fără multă vorbă, îl iniţiai în planurile mele. Dar spre marea mea surprindere, declară cu simplitate că ceea ce-i spuneam eu era curată nebunie.

— Bine, dar adineauri ziceai că se poate, insistai eu.

— Fără îndoială, admise el, dar şansele de a da greş sunt tot atât de mari. Tu, personal, nu ai fost niciodată pe o plută din lemn balsa şi te vezi deodată străbătând cu ea Pacificul. Poate vei reuşi, poate nu. Vechii băştinaşi din Peru aveau în materie de plute o experienţă de generaţii. Poate că zece plute se duceau la fund până când una reuşea să traverseze oceanul; ori poate sute, în decursul veacurilor. Pe de altă parte, incaşii porneau în larg cu adevărate flotile de plute de balsa. Aşadar, dacă se întâmpla ceva, puteau fi salvaţi de pluta cea mai apropiată. Dar pe tine cine să te salveze în mijlocul oceanului? Chiar dacă ceri ajutor prin telegrafie fără fir, să nu crezi că e lesne de găsit o mică plută, în mijlocul valurilor, la sute de mile depărtare de ţărm. Dacă te apucă furtuna şi te mătură de pe plută, te poţi îneca de zece ori până să dea cineva de tine. Mai bine aşteaptă liniştit aici, până când se va găsi cineva care să-ţi citească manuscrisul. Ori scrie din nou si stârneşte-i, nu-i lăsa în pace!

— Acum nu mai pot aştepta; mâine-poimâine rămân fără un ban.

— Atunci ai să vii să locuieşti la noi. Dar ia stai, cum ai de gând să pui la cale o expediţie din America de Sud dacă n-ai bani?

— E mai uşor să trezeşti interesul oamenilor cu proiectul unei

---

[9] Odinioară Sing-Sing, orăşel la nord de New York, pe malul Hudsonului. – N. T.

[10] Societate norvegiană de navigaţie. – N.T.

expediţii decât cu un manuscris necitit.

— Şi ce câştigi cu asta?

— Dacă reuşesc, dobor cel mai important argument împotriva teoriei mele, în afară de faptul că oamenii de ştiinţă îmi vor acorda o oarecare atenţie.

— Dar dacă iese rău?

— Atunci nu voi fi dovedit nimic.

— Iar teoria ta va fi discreditată în ochii tuturor, aşa-i?

– Poate, dar chiar tu ziceai că unul din zece ar fi putut reuşi, pe vremuri! Copiii veniră să joace crochet şi în ziua aceea nu mai discutarăm despre asta. Dar în duminica următoare am apărut din nou la Ossining cu harta la subsuoară. Iar la plecare, pe hartă era trasă cu creionul o linie lungă, de la coasta Perului până la insulele Touamotou din Pacific. Prietenul meu, căpitanul, părăsise speranţa că mă va face să renunţ şi lucraserăm împreună ore întregi socotind viteza probabilă a plutei.

— Nouăzeci şi şapte de zile, spuse Wilhelm, dar numai în cele mai bune condiţii teoretice, cu vânt prielnic tot timpul şi numai dacă pluta navighează aşa cum plănuieşti. Trebuie să pui la socoteală cel puţin patru luni pentru călătorie, dar să te pregăteşti pentru mult mai mult.

— E-n regulă, strigai cu optimism, să zicem patru luni, dar s-o facem în nouăzeci şi şapte de zile.

În seara aceea, mica odăiţă din Căminul marinarilor mi se păru mult mai simpatică şi mă aşezai pe marginea patului cu harta în braţe. Măsurai podeaua, atât cât îmi îngăduia patul şi comoda. Îmi dădui seama că pluta va fi mai mare. Mă plecai peste pragul ferestrei şi privii cerul înstelat al marelui oraş, vizibil numai drept deasupra capului, printre ziduri înalte. Dacă pe plută va fi prea puţin spaţiu, în schimb cerul şi toate stelele lumii vor avea loc deasupra noastră.

Pe strada a 72-a din vest, lângă Central Park, se află unul dintre cele mai închise cluburi din New York. Doar o placă lucioasă de bronz cu titlul „Clubul exploratorilor" indică celor ce trec că înăuntru este ceva de-osebit. Odată intrat acolo, ai impresia că ai sărit cu paraşuta într-o lume stranie, la sute de mile depărtare de şirurile de automobile care aleargă printre zgârie-norii New Yorkului. După ce ai închis uşa în spatele tău, respiri o atmosferă care îţi aminteşte totodată de vânătoare de lei, de alpinism sau de viaţă polară; şi mai presus de toate ai senzaţia că te afli în salonul unui iaht confortabil, pornit într-o excursie în jurul lumii.

Trofee de hipopotami şi de cerbi, puşti pentru vânatul mare, colţi de mistreţi, tobe de război şi lănci, covoraşe indiene, idoli şi modele de corăbii, steaguri, fotografii şi hărţi stau de jur împrejurul membrilor clubului, când aceştia se adună să cineze sau să asculte vreo conferinţă ţinută de vreun vorbitor venit din ţări îndepărtate.

După călătoria mea în insulele Marchize am fost ales membru activ al clubului.

Ca membru proaspăt ales, rareori am lipsit de la vreo adunare, dacă mă nimeream în oraş. De aceea, nu mică mi-a fost mirarea când am intrat acum în club, într-o seară ploioasă de noiembrie. Totul era neobişnuit. În mijlocul podelei se afla umflată o plută de cauciuc, cu raţii alimentare şi accesorii; paraşute, salopete cauciucate, colaci de salvare şi echipament polar acopereau pereţii şi mesele, la un loc cu baloane de distilat apă şi alte invenţii curioase. Un nou membru al clubului, colonelul Haskin, de la Laboratorul de cercetări al Comandamentului materialelor aeriene, trebuia să facă o comunicare cu demonstraţii despre nişte noi invenţii militare care, gândea el, vor fi de folos în viitoarele expediţii ştiinţifice, în nord sau în sud.

După comunicare avu loc o discuţie veselă şi însufleţită.

Binecunoscutul explorator polar danez Peter Freuchen, înalt şi masiv, se ridică, scuturându-şi plin de scepticism barba uriaşă. N-avea nici o încredere în aceste invenţii noi. El însuşi folosise, într-una din expediţiile sale din Groenlanda, o barcă de cauciuc şi un cort portativ – în loc să vâslească într-un caiac eschimos şi să locuiască într-un iglu. Aceasta era cât pe-aci să-l coste viaţa. Întâi era să degere de frig, deoarece, în timpul unui viscol, fermoarul cortului îngheţase, aşa că nu a mai putut intra în el; altă dată, la pescuit, cârligul undiţei a înţepat barca de cauciuc, iar aceasta, găurită, se scufundă ca o zdreanţă. El şi cu un prieten eschimos care-l însoţea au izbutit să ajungă la ţărm numai datorită unui caiac care le veni în ajutor. Era încredinţat că nici un inventator modern, oricât de ingenios ar fi, nu putea face în laboratorul lui ceva mai bun pentru regiunile polare decât ceea ce învăţaseră eschimoşii din experienţa lor milenară.

Colonelul Haskin încheie discuţia printr-o neaşteptată propunere: dacă vreunul din membrii activi ai clubului, într-una din viitoarele lui expediţii, ar dori să folosească una sau mai multe din invenţiile prezenta-te, acestea îi vor fi puse la dispoziţie cu singura condiţie ca, la înapoiere, să arate laboratorului ce gândea despre utilitatea lor.

Afacerea devenea interesantă. În seara aceea am plecat ultimul din sălile clubului. Trebuia să examinez în toate amănuntele echipamentul acela nou-nouţ, ce cădea atât de neaşteptat în mâinile mele şi care, la o simplă cerere, era pus la dispoziţia mea. Era tocmai ceea ce-mi trebuia: mijloace cu ajutorul cărora puteam încerca să ne salvăm dacă, împotriva aşteptărilor, pluta de lemn ar fi ameninţat să se spargă şi nu ar fi fost altă plută prin apropiere.

A doua zi, la ora ceaiului de dimineaţă, gândul mi-era tot la echipament. Un tânăr atletic şi bine îmbrăcat veni cu tava de ceai şi se aşeză alături de mine la aceeaşi masă. Din vorbă în vorbă, văzui că nici el nu era marinar, ci inginer diplomat, din Trondheim, venit în America să se specializeze în tehnica refrigeraţiei şi să cumpere instalaţii. Nu locuia departe şi mânca adesea la Căminul marinarilor, atras de gustoasa bucătărie norvegiană. Întrebându-mă cu ce mă ocupam, îi înşirai pe scurt planurile mele; îi mai spusei că sunt hotărât să încep să organizez expediţia cu pluta, dacă până la sfârşitul săptămânii nu primesc vreun răspuns limpede cu privire la manuscris. Comeseanul meu vorbi puţin, dar mă ascultă cu multă luare aminte.

Patru zile mai târziu ne întâlnirăm din nou în aceeaşi sală de mâncare.

– Ai hotărât sau nu să pleci în călătorie? mă întrebă el.

— Da, spusei, plec.

— Când?

— Cât de curând. Dacă mai întârzii mult, va veni vremea rea din Antarctica. De altfel şi în insule se apropie sezonul uraganelor. Trebuie să părăsesc Perul în câteva luni, dar trebuie mai întâi să fac rost de bani şi să organizez întreaga expediţie.

— Câţi oameni vor fi?

— M-am gândit la şase oameni; în acest fel, pe bordul plutei va fi o societate destul de variată şi un nu-măr potrivit pentru acoperirea carturilor la cârmă în cursul celor douăzeci şi patru de ore.

Păru că meditează câteva clipe, apoi izbucni cu foc:

– La dracu, mi-ar plăcea să merg şi eu! Aş putea face măsurătorile tehnice, căci va
trebui, fără îndoială, să ai o evidenţă precisă a vânturilor, curenţilor şi valurilor. Ţine seamă că
vei avea de străbătut spaţii mari de ocean, care sunt în mod practic necunoscute, fiind situate

în afara rutelor navigabile. O asemenea expediţie poate face interesante cercetări hidrografice
şi meteorologice şi aici termodinamica mea poate fi de folos.

Nu ştiam despre acest om nimic altceva decât ceea ce destăinuia chipul lui deschis. Şi destăinuia multe lucruri bune.

– Foarte bine, zisei, vom pleca împreună.

Îl chema Herman Watzinger; ca şi mine, era ageamiu în ale mării.

Câteva zile mai târziu
mă dusei la Clubul exploratorilor şi-l luai pe Herman, ca invitat. Aici dădurăm tocmai peste exploratorul polar Peter Freuchen. Era un om care avea însuşirea binecuvântată de a nu se pierde niciodată printre alţii mai arătoşi. Mare cât uşa, cu barba zbârlită, părea un mesager al tundrei nesfârşite. Avea un aer aparte, ca şi cum ar fi umblat purtând în lanţ un urs grizzly[11].

Îl aduserăm în faţa unei hărţi mari de perete şi-i vorbirăm despre planul nostru de a traversa Pacificul pe o plută indiană. Ochii săi albaştri, copilăreşti, se lărgiră ca nişte farfurii; ne asculta trăgându-se mereu de barbă. La sfârşit, bătu în podea cu piciorul său de lemn şi-şi strânse cureaua cu câteva găuri:

– La dracu, băieţi! Mi-ar plăcea să merg cu voi!

Apoi, bătrânul explorator groenlandez ne umplu halbele şi începu să ne vorbească de navele popoarelor primitive în care avea deplină încredere şi de iscusinţa cu care aceşti oameni se adaptau naturii, atât pe uscat, cât şi pe apă. Călătorise cu pluta pe marile râuri siberiene şi remorcase plute cu localnici la pupa vasului său, de-a lungul coastelor arctice.

Pe când povestea, se trăgea de zor de barbă şi spunea că, fără îndoială, vom petrece de minune.

Datorită sprijinului entuziast dat de Freuchen planurilor noastre, roţile începură să se învârtească primejdios de repede şi ne duseră curând drept sub rotativele presei scandinave. Într-una din dimineţile următoare mă trezii ou bătăi puternice în uşă; eram chemat jos la telefon.

Rezultatul convorbirii a fost că Herman şi cu mine sunarăm în aceeaşi seară la uşa de intrare a unui apartament, într-unui din cartierele elegante ale oraşului. Furăm primiţi de un tânăr bine îmbrăcat, în papuci de piele şi cu halat de mătase peste haina-i albastră. Părea mai curând

---

[11] Ursul cenuşiu din America (Ursus horribilis). – N. T.

molatic şi se scuza că era răcit; ţinea la nas o batistă parfumată. Cu toate astea, ştiam că tânărul îşi făcuse un nume în America prin isprăvile lui aeronautice în timpul războiului. În afară de aparent-potolita noastră gazdă, se mai aflau acolo doi tineri viguroşi, ziarişti care clocoteau de activitate şi de idei. Ştiam că unul dintre ei era un reporter dibaci.

Destupând o sticlă de whisky de bună calitate, gazda ne spuse că îl interesează expediţia noastră. Se oferi să ne procure capitalul necesar dacă ne angajăm să scriem articole de ziar şi să facem turnee de conferinţe, la întoarcere. Până la urmă căzurăm de acord şi băurăm pentru colaborarea fericită dintre susţinătorii expediţiei şi cei ce luau parte la ea. Problema bănească era rezolvată: cheltuielile vor fi suportate de sprijinitorii noştri şi de acum înainte nu vor mai constitui o preocupare pentru noi. Herman şi cu mine trebuia să adunăm echipajul şi echipamentul, să construim pluta şi să pornim la drum înainte de sezonul uraganelor.

A doua zi Herman demisionă din slujba lui şi ne puserăm temeinic pe treabă. Cei de la Laboratorul de cercetări al Comandamentului materialelor aeriene făgăduiră că ne vor trimite orice vom cere prin Clubul exploratorilor; spuneau că o expediţie ca a noastră era un prilej nimerit pentru a experimenta echipamente-le lor. Aşadar, treaba începea bine. Cea mai importantă sarcină a noastră era acum să găsim patru oameni potriviţi, care să meargă cu noi, şi să obţinem proviziile necesara călătoriei.

Echipa de oameni care pleacă împreună pe mare cu o plută trebuie aleasă cu grijă. Altfel, după o lună de izolare, se ivesc neînţelegeri şi revolte. Nu voiam să aleg marinari: ei nu ştiau despre plute mult mai mult decât ştiam noi; şi apoi nu doream să mi se spună, după ce vom fi terminat treaba cu bine, că am izbutit deoarece eram navigatori mai buni decât vechii constructori de plute din Peru. Totuşi aveam nevoie pe bord de un om care să cunoască mânuirea unui sextant şi să marcheze pe hartă drumul nostru ca să avem astfel o bază pentru rapoartele noastre ştiinţifice.

— Cunosc un pictor, spusei lui Herman. E un băiat voinic, care ştie să cânte din chitară şi e plin de haz. A făcut şcoala de marină şi a navigat în jurul lumii de mai multe ori înainte de a se statornici acasă cu o pensulă şi o paletă. Îl ştiu de când eram copil şi am fost deseori împreună în excursii prin munţi. Am să-i scriu. Sunt sigur că are să vină.

— Pare potrivit, aprobă Herman, dar ne mai trebuie cineva

priceput la telegrafia fără fir.

— Fără fir! ţipai scandalizat, cum dracu să meargă asta? Nu e la locul ei pe o plută preistorică!

— Ba de loc, e o prevedere sănătoasă care nu va avea nici un efect asupra teoriei tale, atâta vreme când nu trimitem un S.O.S. Vom avea nevoie de T.F.F. ca să transmitem rapoarte meteorologice şi altele. Cât despre indicaţiile asupra uraganelor, acestea nu ne vor fi de nici un folos, fiindcă nu există rapoarte privitoare la partea asta a oceanului şi chiar dacă ar exista, la ce ar fi bune pe o plută?

La argumentele lui, protestele mele se potoliră încetul cu încetul; îmi dădeam seama de altfel că protestasem numai pentru că nu-mi plăceau apăsările pe butoane şi învârtirea şuruburilor.

— Este destul de ciudat, admisei eu, dar din întâmplare cunosc bine nişte oameni care se pricep să stabilească legături prin T.F.F. pe distanţe mari cu aparate mici. Am lucrat în timpul războiului într-o secţie telegrafică. Fiecare om la locul potrivit, ştii proverbul. Am să scriu câteva rânduri lui Knut Haugland şi lui Torstein Raaby.

— Îi cunoşti?

— Da. L-am cunoscut pe Knut pentru prima oară în Anglia în 1944. Fusese decorat de englezi fiindcă luase parte la acţiunea paraşutiştilor care puseseră capăt încercărilor germane de a fabrica bomba atomică; era operator de T.F.F. când au aruncat în aer apa grea la Rjukan. L-am cunoscut tocmai după ce se întorsese dintr-o altă însărcinare din Norvegia. Gestapoul îl descoperise cu o instalaţie telegrafică într-un coş, la maternitatea din Oslo. Naziştii îl detectară prin D.F. şi întreaga clădire fusese înconjurată de soldaţi germani cu mitraliere; erau postaţi în faţa fiecărei uşi. Însuşi Fehmer, şeful Gestapoului, stătea jos în curte şi-l aştepta pe Knut. Cei ce coborâră au fost însă chiar oamenii Gestapoului. Knut îşi făcuse drum cu pistolul, din pod până în pivniţă şi de acolo afară, în curtea din dos, de unde dispăruse peste zidul spitalului cu o ploaie de gloanţe după el. L-am întâlnit apoi într-o staţiune secretă, într-un vechi castel englez; se înapoiase ca să organizeze legături secrete între vreo sută de posturi transmiţătoare din Norvegia ocupată.

Eu tocmai terminasem antrenamentul de paraşutist şi aveam misiunea să sărim împreună în ţinutul Nordmark, de lângă Oslo. Dar tocmai atunci ruşii pătrunseră în regiunea Kirkenes şi un mic detaşament norvegian a fost trimis din Scoţia în ţinutul Finmark, ca să „preia" operaţiile armatei ruseşti.

Am fost şi eu trimis acolo, unde l-am cunoscut pe Torstein. Să-ţi povestesc cum. Prin acele locuri domnea o adevărată iarna polară şi aurora boreală lumina cu zgârcenie cerul înstelat care se arcuia deasupra noastră. Un întuneric lăptos ne înconjura atât ziua, cât şi noaptea. După ce trecurăm prin grămezile de cenuşă ale zonei arse din ţinutul Finmark, vineţi de frig deşi purtam blănuri, un băiat vesel cu ochi albaştri şi păr blond zbârlit ne ieşi înainte dintr-o colibă, sus în munţi. Era Torstein Raaby.

Întâi, el izbutise să fugă în Anglia şi urmase un curs; pe urmă fusese introdus clandestin în Norvegia, aproape de Tromso, unde rămăsese ascuns lângă cuirasatul „Tirpitz" cu un mic aparat de transmisiune. Timp de zece luni trimisese zilnic în Anglia rapoarte despre tot ce se petrecea pe bord. Făcea aceasta în timpul nopţii, punând în legătură transmiţătorul său cu o antenă aeriană instalată de un ofiţer german. Rapoartele sale călăuziră bombardierele engleze, care până la urmă scufundară cuirasatul „Tirpitz".

Torstein fugi apoi în Suedia şi de acolo trecu din nou în Anglia; de aci fu paraşutat, cu un alt aparat de T.F.F., în spatele liniilor germane din ţinuturile sălbatice din Finmark. Când germanii se retraseră, se pomeni în spatele propriilor noastre linii şi ieşi din ascunziş ca să ne ajute cu micul său aparat, deoarece staţiunea noastră fusese distrusă de o mină. Sunt gata să fac prinsoare că atât Knut cât şi Torstein s-au săturat până peste cap de stat acasă şi vor fi încântaţi să facă o mică excursie pe o plută de lemn.

– Scrie-le şi cheamă-i, propuse Herman.

Aşa că trimisei câte o scrisoare scurtă, fără întortocheri de fraze, lui Erik, Knut şi Torstein:

„Plec să traversez Pacificul pe o plută de lemn, spre a dovedi că insulele sudice au fost populate de oameni veniţi din Peru. Vreţi să veniţi? Nu pot garanta decât călătoria gratuită dus şi întors, în Peru şi în insulele din sudul Pacificului, împreună cu prilejul de a vă folosi cunoştinţele tehnice în cursul călătoriei. Răspundeţi imediat."

În ziua următoare, Torstein îmi telegrafie:

„Sosesc. Torstein".

Ceilalţi doi acceptară de asemenea.

Pentru al şaselea membru al grupului, aveam mereu în vedere pe câte cineva, dar totdeauna se ivea o piedică. În acelaşi timp, Herman şi cu mine trebuia să rezolvăm problema proviziilor. Nu aveam intenţia să

mâncăm în timpul călătoriei noastre nici carne veche de lama, nici cartofi uscaţi, căci nu doream să dovedim că noi înşine eram indienii de pe vremuri. Planul nostru era să cercetăm însuşirile nautice şi capacitatea de transport a plutelor incase şi să vedem dacă ele puteau străbate marea până în Polinezia cu echipajul la bord. Fireşte, predecesorii noştri indigeni se hrăniseră pe punte doar cu peşti, carne şi cartofi uscaţi, dar aceasta constituia hrana lor principală şi pe uscat.

Voiam să stabilim dacă, pe lângă acestea, putuseră avea – în timpul traversării – peşte proaspăt şi apă de ploaie. Pentru mesele noastre mă gândeam la raţiile de campanie, pe care le cunoscusem în timpul războiului.

Tocmai atunci a fost numit un nou adjutant pe lângă ataşatul militar norvegian la Washington. Servisem în compania lui în Finmark, ca ajutor de comandant. Ştiam că era ca argintul-viu şi că îi plăcea să atace şi să rezolve cu energie sălbatică orice problemă.

Bjorn Rorholt era un om plin de vitalitate care se simţea pierdut dacă, după ce învingea o piedică, nu avea numaidecât alta nouă de atacat.

Îi scrisei, explicându-i situaţia şi rugându-l să-şi pună dibăcia la contribuţie spre a descoperi un om de legătură în serviciul de intendenţă al armatei americane. Poate că laboratorul acestui serviciu dorea şi el experimentarea unor noi raţii de campanie; noi eram gata să le încercăm eficacitatea, aşa cum făceam şi cu echipamentul laboratorului materialelor aeriene.

Peste două zile Bjorn ne telefonă din Washington. Ne înştiinţa că secţia de legături cu străinătatea a Ministerului de Război american ar fi vrut să ştie despre ce era vorba.

Herman şi cu mine plecarăm cu primul tren la Washington.

Găsirăm pe Bjorn în biroul său de la sediul ataşatului militar.

– Cred că totul va merge bine, spuse el, mâine vom fi primiţi la Secţia de legături cu străinătatea, dacă obţinem o scrisoare de recomandare de la colonel.

„Colonelul" era Otto Munthe-Kaas, ataşatul militar al Norvegiei. Când auzi ce proiectăm, el se arătă mai mult decât binevoitor, declarând că este de acord să ne dea scrisoarea de recomandare.

Când venirăm a doua zi să luăm scrisoarea, colonelul se ridică deodată în picioare şi spuse că era mai bine să vină şi el cu noi. Pornirăm cu automobilul spre clădirea Pentagonului, cea mai mare din lume, unde erau birourile Ministerului de Război. Colonelul şi Bjorn şedeau în faţă.

Ţinuta lor militară era impecabilă. Herman şi cu mine şedeam la spate şi priveam prin geam spre uriaşa clădire a Pentagonului care se înălţa în faţa noastră. Acest gigant cu 30000 de funcţionari şi 29 km de coridoare avea să adăpostească apropiata „conferinţă despre plută" dintre noi şi cei mai de seamă ofiţeri. Lui Herman, ca şi mie, niciodată – atât înainte, cât şi după aceea – nu ni s-a părut pluta atât de mică.

După nesfârşite rătăciri prin coridoare şi scări găsirăm uşa Secţiei de legături cu străinătatea şi curând după aceea, înconjuraţi de uniforme noi-nouţe, şedeam în jurul unei mese de mahon. Şeful Secţiei de legături cu străinătatea prezida în persoană.

Ofiţerul de West Point[12], sever şi trupeş, nu înţelese numaidecât ce legătură avea Ministerul de Război american cu pluta noastră de lemn. Dar cuvintele bine simţite ale colonelului nostru, precum şi atitudinea favorabilă a ofiţerilor din jur, care examinaseră problema cu iuţeala uraganului, îl câştigară cu încetul de partea noastră. Citi cu luare-aminte scrisoarea Laboratorului de echipamente al Comandamentului materialului aviatic. După aceea se sculă şi dădu ordin statului său major să ne îndrume către forurile în drept şi, urându-ne izbândă, ieşi din sala de conferinţe. De îndată ce închise uşa, un tânăr căpitan murmură la urechea mea:

– Pun rămăşag că veţi obţine ceea ce doriţi: parcă ar fi vorba de o mică operaţie militară şi aduce puţină variaţie în birocraţia noastră aşa de monotonă în timp de pace; de altfel, e un bun prilej de a ne verifica echipamentul.

Biroul de legătură stabili imediat o întrevedere cu colonelul Lewis de la Laboratorul experimental al Cartierului General. Herman şi cu mine furăm duşi acolo în automobil.

Colonelul Lewis era un uriaş blând, cu aspect de sportsman. El chemă îndată pe responsabilii cu experienţele din diferitele sectoare. Toţi erau binevoitori şi arătară imediat tot echipamentul pe care doreau să-l experimenteze prin noi. Cele mai optimiste speranţe ale noastre fură depăşite când îi auzirăm oferindu-ne aproape tot ceea ce voiam, de la raţii de campanie la alifie împotriva insolaţiei şi la saci de dormit impermeabili. Dădurăm apoi o raită ca să vedem obiectele. Gustarăm din raţii speciale, elegant împachetate; încercarăm chibrituri care se aprindeau la fel de bine după ce fuseseră cufundate în apă; noi primusuri,

---

[12] Academia militară a S.U.A. are sediul în West Point (N.Y.) – N. T.

rezervoare de apă, saci de cauciuc, cizme speciale, unelte de bucătărie, cuţite plutitoare, într-un cuvânt, tot ceea ce plănuitorii unei expediţii îşi puteau dori.

Mă uitai la Herman. Părea un băieţaş cuminte şi nerăbdător care se plimba printr-o cofetărie cu o mătuşă bogată. Colonelul cel înalt mergea înainte, arătându-ne toate aceste bunătăţi. Când terminară turneul, secretarii luaseră notă de lucrurile ce ne trebuiau în cantităţile cerute. Socoteam bătălia câştigată şi simţeam o nevoie aprigă să mă reped acasă, la hotel, să mă aşez în poziţie orizontală şi să mă gândesc în linişte şi pace la toate acestea. Colonelul cel înalt şi prietenos rosti deodată:

– Acum trebuie să mergem să vorbim cu şeful. El hotărăşte dacă putem să vă dăm aceste lucruri.

Simţii că mi se moaie picioarele. Trebuia să o luăm de la început cu elocinţa şi numai cerul ştia ce fel de om era „şeful".

Se nimeri ca şeful să fie un ofiţer scund, cu înfăţişare foarte serioasă. Şedea la biroul său şi ne cerceta cu nişte ochi albaştri pătrunzători. Când intrarăm, ne pofti să luăm loc.

– Ce doresc aceşti domni? întrebă deodată pe colonelul Lewis, fără a-şi lua ochii de la mine.

– Oh, doar câteva lucruri, se grăbi Lewis să răspundă.

În câteva cuvinte îi explică dorinţele noastre. Şeful ascultă răbdător, fără a mişca un deget.

Foarte liniştit întrebă:

– Ce ne pot da în schimb?

– Nădăjduiesc, spuse Lewis cu ton împăciuitor, că expediţia va raporta despre utilitatea noilor forme de provizii şi de echipamente în condiţiile grele în care le va folosi.

Ofiţerul cu înfăţişare atât de serioasă din spatele biroului se lăsă pe spate în jilţul său, cu o încetineală firească şi cu ochii tot aţintiţi la mine; simţii cum mă scufund în adâncul jilţului meu de piele, când el rosti cu răceală:

– Nu văd de fel ce căpătăm în schimb.

Se făcu o tăcere de moarte. Colonelul Lewis îşi mişcă degetul pe sub guler; noi amuţisem.

– Dar, izbucni pe neaşteptate şeful – şi o licărire apăru în colţul ochilor săi – curajul şi iniţiativa preţuiesc şi ele. Colonele Lewis, dă-le lucrurile!

Mă simţeam încă în al nouălea cer, în maşina care ne ducea acasă,

când Herman, lângă mine, începu să râdă fără rost.

— Te-ai ţicnit? îl întrebai cu îngrijorare.

— Nu, râse el fără pic de ruşine, dar tocmai îmi făceam socoteala că proviziile pe care le-am căpătat conţin 684 de cutii de ananas şi asta e mâncarea mea favorită.

Dacă vrei să aduni într-un punct, pe coasta Perului, şase oameni, o plută şi încărcătura ei, ai de făcut o mie de lucruri şi pe cele mai multe în acelaşi timp. Iar eu aveam la dispoziţie numai trei luni şi îmi lipsea lampa lui Aladin.

Zburarăm la New York cu o scrisoare de recomandaţie a Secţiei de legături cu străinătatea pentru profesorul Behre de la Universitatea Columbia. Acesta era şeful Comitetului de cercetări geografice al Ministerului de Război şi când a apăsat el pe buton, Herman şi-a căpătat preţioasele lui instrumente şi aparate pentru măsurători ştiinţifice.

Zburarăm apoi la Washington ca să întâlnim pe amiralul Glover de la Institutul hidrografic naval. Bătrânul şi jovialul lup de mare îşi chemă toţi ofiţerii şi, arătându-le harta Pacificului, ne prezentă pe Herman şi pe mine:

– Aceşti tineri domni vor să controleze hărţile noastre de curenţi. Ajutaţi-i!

Roţile continuau să se învârtească şi nu mult după aceea, colonelul englez Lumsden convocă o conferinţă la Misiunea militară britanică de la Washington, ca să discute problemele cărora urma să le facem faţă de acum înainte, precum şi posibilităţile unui rezultat favorabil.

Primirăm o mulţime de sfaturi bune, cum şi echipament englez selecţionat, care ni se expediase din Anglia ca să-l încercam. Medicul militar britanic pleda cu entuziasm în favoarea unui misterios „praf pentru rechini". Dacă un rechin devenea prea obraznic, n-aveam decât să presărăm în apă două degete din acest praf şi rechinul dispărea pe loc.

— Domnule, îl întrebai politicos, ne putem bizui pe acest praf?

— Ei, zise zâmbind englezul, iată ceea ce vrem să ştim şi noi!

Când timpul e limitat şi iei avionul în locul trenului, sau automobilul în locul picioarelor, punga ţi se goleşte cu iuţeală.

Cheltuisem până şi banii destinaţi biletului meu de întors în Norvegia. Prietenii şi susţinătorii noştri din New York fură invitaţi să ne restabilească finanţele. Ne lovirăm însă de neaşteptate şi descurajante probleme. Sprijinitorul nostru bănesc era bolnav în pat cu temperatură, iar ceilalţi doi colegi ai săi nu puteau face nimic fără dânsul. Ei declarau

categoric că-şi menţin angajamentele, dar nu puteau face nimic pentru moment. Ne rugară să amânăm totul – cerere deşartă – ca şi cum am fi putut opri întreaga desfăşurare a pregătirilor, acum, când numeroasele rotiţe se puseseră toate în mişcare. Nu aveam altceva de făcut decât să mergem înainte; era prea târziu pentru a ne opri sau renunţa. Prietenii noştri consimţiră să anulăm asociaţia, în scopul de a ne da mină liberă să acţionăm repede şi independent, fără ei. Iată-ne în stradă cu mâinile în buzunare.

— Decembrie, ianuarie, februarie, socoti Herman.

— Şi la nevoie martie, adăugai eu, dar atunci trebuie neapărat să plecăm. Totul părea încurcat. Un lucru era însă limpede pentru noi, şi anume: călătoria noastră avea un obiectiv precis şi nu voiam să fim rânduiţi printre acrobaţii care coboară Niagara într-un butoi gol ori se menţin şaptesprezece zile pe băţul unui steag.

– Nu avem nevoie să ne sprijine negustorii de gumă de mestecat sau de coca-cola, zise Herman.

Asupra acestui punct eram în totul de acord.

Am fi putut obţine bani norvegieni. Dar acest lucru nu rezolva problema aici, în partea aceasta a Atlanticului. Ne-am gândit şi la un împrumut, dar cine ar fi fost dispus să finanţeze lămurirea unei controverse? Căci, în definitiv, acesta era ţelul expediţiei noastre cu pluta. Curând ne dădurăm seama că nici presa, nici iniţiativa particulară nu voiau să investească bani în ceea ce toţi socoteau, ca şi companiile de asigurare, drept o călătorie de sinucidere. Dacă ne vom întoarce însă vii şi nevătămaţi, chestiunea se va pune altfel.

Lucrurile stăteau tare prost; zile de-a rândul treceau şi nu vedeam nici o scăpare.

Atunci, colonelul Munthe-Kaas intră în scenă pentru a doua oară.

– Sunteţi la ananghie, băieţi, spuse el. Iată un cec; îmi veţi restitui suma când vă veţi întoarce.

Exemplul lui fu urmat şi de alţii, astfel că în curând scăparăm din încurcături fără ajutorul agenţilor sau al altora de acelaşi fel. Acum trebuia să zburăm spre America de Sud şi să începem construirea plutei.

Vechile plute peruviene erau înjghebate din lemn de balsa care, când e uscat, e mai uşor decât pluta. Copacii de balsa cresc în Peru, însă numai dincolo de munţi, pe înălţimile Anzilor, aşa că cei care, pe vremea incaşilor, plecau pe marc, urcau de-a lungul coastei spre Ecuador, unde tăiau trunchiurile uriaşe de balsa chiar pe coasta Pacificului.

Aveam de gând să facem la fel. În ziua de azi, posibilităţile de a călători sunt altele decât pe vremea incaşi-lor. E adevărat că există automobile, avioane şi birouri de voiaj, dar, pentru ca lucrurile să nu meargă chiar atât de simplu, există şi frontierele, cu oameni cu nasturi de metal, care-ţi pun la îndoială buna-credinţă, îţi răvăşesc bagajele şi te copleşesc cu formalităţi, presupunând că ai norocul să ajungi la ele. Frica de aceşti oameni cu nasturi lucitori ne făcu să înţelegem că nu puteam debarca în America de Sud cu geamantane şi lăzi pline de obiecte curioase pentru ca, apoi, cu pălăriile în mină, să cerem politicos, într-o spaniolă stricată, îngăduinţa să pornim mai departe pe mare cu pluta. Am fi nimerit la închisoare.

– Trebuie să avem o recomandare oficială, zise Herman.

Unul dintre prietenii noştri care făcuse parte din triumviratul dezmembrat era corespondent la Naţiunile Unite şi ne duse acolo cu automobilul. Furăm foarte impresionaţi când intrarăm în marea sală a adunării. Oameni de toate naţionalităţile şedeau pe bănci, unii lângă alţii, ascultând în tăcere discursul pe care îl rostea un rus cu părul negru, aşezat în faţa unui mapamond uriaş, atârnat de peretele din fund.

Amicul nostru, corespondentul, izbuti să pună mâna, într-o pauză, pe unul din delegaţii Perului şi în urmă pe unul din reprezentanţii Ecuadorului.

Pe o sofa moale de piele, într-o anticameră, aceştia doi ascultară binevoitori planul nostru de a străbate oceanul pentru ca să demonstrăm că oameni aparţinând unei vechi civilizaţii a ţărilor lor au fost primii care au ajuns în insulele Pacificului. Ambii ne făgăduiră să informeze guvernele lor şi ne asigurară de tot concursul atunci când vom ajunge în Peru sau Ecuador. Trygve Lie, trecând prin anticameră, veni la noi când auzi că suntem compatrioţii săi; cineva propuse să vină cu noi pe plută. Pentru el însă, valurile de pe uscat erau mult prea îndestulătoare. Doctorul Benjamin Cohen din Chile, secretar adjunct al Naţiunilor Unite, el însuşi un binecunoscut arheolog amator, îmi dădu o scrisoare către preşedintele Perului care-i era prieten personal. Tot în hol am întâlnit şi pe ambasadorul Norvegiei, Wilhelm von Munthe of Morgenstierne care, din clipa aceea, ne dădu un ajutor de nepreţuit.

Hotărârăm să plecăm în America de Sud cu avionul şi ne cumpărarăm bilete.

Când cele patru motoare grele începură să duduie unul după altul, ne lăsarăm pe spate, în fotoliile adânci; eram la capătul puterilor noastre.

Ne simţeam nespus de uşori, având sentimentul că împlinisem prima parte a programului; de aici înainte începea aventura.

3. SPRE AMERICA DE SUD

Aterizăm în Ecuador. Problema lemnului de balsa. La Quito, pe calea aerului. Vânători de capete şi „bandidos". Cu jeep-ul peste Anzi. În adâncul junglei. La Quivedo. Tăiem arborii de balsa. Coborâm pe Palenque cu pluta. Un golf ademenitor. La Ministerul Marinei din Lima. Audienţă la preşedintele Perului. Vine Danielsson. Înapoi la Washington. Douăzeci şi şase de funzi de hârtie. Herman primeşte botezul focului. Construim pluta în interiorul golfului. Pregătiri înaintea plecării. Botezul lui „Kon-Tiki". Rămas bun Americii de Sud

De îndată ce trecurăm ecuatorul, avionul începu să coboare pieziş. Străbăteam acum un strat gros de nori albi, lăptoşi, pe deasupra cărora zburaserăm până atunci şi care semănau cu nămeţii de zăpadă sclipind în bătaia soarelui.

Aburi lânoşi se condensau pe ferestre, apoi se împrăştiau, rămânând deasupra noastră în chip de nori. Ceva mai jos apăru verdele unduitor şi lucios al junglei.

Zburam acum deasupra republicii sud-americane Ecuador şi în curând aterizarăm în portul tropical Guayaquil.

Am coborât din avion îmbrăcaţi ca în ziua precedentă, cu vestă, haină şi pardesiu, şi ni se părea că suntem într-o seră. Întâlneam meridionali vorbăreţi, îmbrăcaţi în haine tropicale. Simţeam cămăşile cum ni se lipeau de spate ca hârtia umedă. Apoi ne-au primit funcţionarii emigraţiei şi vameşii ne-au dus aproape pe sus până la o trăsură care ne transportă la cel mai bun hotel din oraş, de altfel singurul bun.

Aici am găsit iute calea spre baie şi ne-am lungit în cadă sub duşul rece.

Iată-ne, în sfârşit, în ţara copacilor de balsa. De aici trebuia să cumpărăm buştenii, spre a ne construi pluta.

Prima zi o petrecurăm învăţând sistemul monetar şi câteva cuvinte spaniole ca să putem nimeri drumul înapoi la hotel.

A doua zi ne aventurarăm afară din hotel, depărtându-ne de duşuri în cercuri din ce în ce mai largi. După ce Herman îşi împlini dorinţa din

copilărie de a pipăi un adevărat palmier, iar eu dădui gata cantităţi uriaşe de salată de fructe, iată-ne pregătiţi să tocmim lemnul de balsa.

Din nefericire, lucrul era mult mai lesne de spus decât de făcut. Puteam cumpăra balsa în cantităţi cât de mari, dar nu sub formă de buşteni întregi, aşa cum doream noi. Vremurile când copacii de balsa erau la îndemâna tuturor trecuseră. Ultimul război îi nimicise. Fuseseră tăiaţi cu miile şi duşi la fabricile de avioane, unde aveau mare căutare, lemnul lor fiind foarte uşor. Aflarăm că singurul loc unde mai creşteau era în interiorul ţării, în junglă.

— Trebuie să mergem acolo şi să-i tăiem noi singuri, hotărârăm noi.

— Imposibil, răspunseră autorităţile, au început ploile şi toate drumurile din junglă sunt impracticabile din cauza apei şi a noroiului. Dacă doriţi lemn de balsa, trebuie să vă întoarceţi peste şase luni. Atunci ploile vor fi încetat şi drumurile din junglă vor fi uscate.

Fiind în mare nevoie, ne adresarăm lui Don Gustavo von Buchwald, regele lemnului de balsa din Ecuador. Herman îi înfăţişă planul plutei, cu dimensiunile buştenilor care trebuiau. Uscăţivul regişor al balsei luă binevoitor telefonul şi porunci agenţilor săi să caute. Aceştia găsiră scânduri, blăni uşoare şi buşteni scurţi la toate gaterele, dar nici un singur buştean întreg. Aflarăm numai doi buşteni mari, uscaţi iască, la depozitul personal al lui Don Gustavo, dar numai cu aceştia n-am fi ajuns prea departe. Era vădit că nu mai avea rost să prelungim cercetările.

– Un frate al meu are o mare plantaţie de balsa, zise Don Gustavo, numele lui e Don Federico şi trăieşte la Quivedo, un mic orăşel în junglă. El vă va procura tot ce doriţi, după ce veţi da de el, după încetarea ploilor. Acum însă e cu neputinţă, din cauza potopului din junglă.

Când Don Gustavo spunea ceva, toţi experţii în balsa din Ecuador îi ţineau isonul. Ne aflam, aşadar, în Guayaquil, fără buşteni pentru plută şi fără vreo posibilitate de a merge să-i tăiem noi înşine decât după câteva luni, când în orice caz va fi prea târziu.

— Timpul e scurt, zise Herman.

— Şi trebuie să ne procurăm balsa, răspunsei. E neapărată nevoie ca pluta să fie o copie perfectă, altfel nu avem nici o garanţie că scăpăm cu viaţă.

O mică hartă şcolară, pe care o găsirăm la hotel, cu jungla verde, munţii cafenii şi localităţile însemnate cu cercuri roşii, ne arăta că jungla se întindea fără întrerupere de la Pacific până la poalele Anzilor cei

măreţi. Îmi veni o idee. Dacă era cu neputinţă de mers acum din regiunea coastei, prin junglă, la copacii de la Quivedo, atunci singura cale era să ne apropiem de ei venind dinspre inima ţării, adică să coborâm în junglă direct din munţii golaşi şi troieniţi. Altă posibilitate nu exista.

Pe aerodrom se afla un mic avion de marfă; aviatorul se învoi să ne ia până la Quito, capitala acestei ţări ciudate. Oraşul se afla pe platoul Anzilor, la 2 700 m deasupra nivelului mării. Instalaţi în avion – printre lăzi şi mobilă – zărirăm jungla verde şi râurile sclipitoare până când avionul fu înghiţit de nori. Când ieşirăm din nou la lumină, şesul era ascuns sub o mare de aburi. în faţa noastră, piscuri pleşuve se ridicau drept în sus, către cerul de un albastru strălucitor. Avionul urcă pieptiş deasupra munţilor, ca un funicular. Deşi ecuatorul era în apropiere, sub noi străluceau întinderi înzăpezite.

Ne strecurarăm apoi printre munţi şi aterizarăm pe un platou acoperit de iarbă primăvăratică. Sosisem în apropierea celei mai ciudate capitale din lume.

Majoritatea celor 150 000 de locuitori din Quito sunt indieni munteni, curaţi sau corciţi. Aici fusese capitala strămoşilor lor, cu mult înainte ca navigatorul Columb sau cei din rasa noastră să descopere America. Caracteristicile oraşului sunt mănăstirile vechi, care adăpostesc tezaure artistice de o valoare nepreţuită, precum şi măreţele clădiri de pe vremea spaniolilor. Acestea domină casele pitice ale indienilor, clădite din cărămizi de argilă uscate la soare. Un labirint de alei şerpuieşte printre zidurile de argilă. Pe aici mişună indienii munteni în haine tărcate cu roşu, purtând pălării mari, făcute în casă. Unii se duc la târg cu măgari încărcaţi cu baloturi, alţii stau proptiţi de-a lungul zidurilor, moţăind la soare. Câte un automobil cu aristocraţi de origine spaniolă, îmbrăcaţi în haine tropicale, trece încet, claxonând fără încetare, căutând să-şi facă drum prin uliţele strimte, printre copii, măgari şi indieni desculţi. Pe acest podiş înalt, aerul e atât de limpede, încât munţii dimprejur par că fac parte din peisajul străzii, contribuind astfel la crearea atmosferei stranii – ca de pe altă lume – a acestui oraş.

Cu pilotul avionului de marfă ne împrietenirăm repede: îl chema Jorge, era poreclit „zburătorul trăznit" şi aparţinea unei vechi familii spaniole din Quito.

Prin grija lui ne instalarăm într-un hotel vechi, dar simpatic.

Noul nostru prieten circulă mult, atât în tovărăşia noastră cât şi singur, străduindu-se din răsputeri să ne găsească un mijloc de transport

spre junglă – la Quivedo. Seara ne întâlneam într-o veche cafenea spaniolă. Jorge venea numai cu veşti proaste; era de părere că trebuia să renunţăm la ideea de a merge la Quivedo.

Nu puteam găsi niciun om şi niciun vehicul care să ne ducă măcar peste munţi, ca să nu mai vorbim până mai jos, în junglă, unde începuseră ploile şi unde erai în primejdie de a fi atacat, dacă rămâneai împotmolit în noroi. Chiar anul trecut, un grup de zece ingineri petrolişti americani fuseseră omorâţi, cu săgeţi otrăvite, în partea de est a Ecuadorului, unde indienii sălbatici mai erau încă în număr mare, umblând despuiaţi şi vânând cu astfel de arme.

– Unii dintre ei sunt vânători de capete, spuse Jorge cu glas scăzut, văzând că Herman rămăsese netulburat, ba chiar se îndemna la mai multă friptură şi vin roşu. Credeţi că exagerez, continuă încet, dar nu ştiţi că, deşi e cu desăvârşire interzis, mai sunt oameni în ţara asta care-şi câştigă existenţa vânzând capete omeneşti mumificate. Cum în locurile acelea controlul e cu neputinţă, până în ziua de azi indienii din junglă taie capetele duşmanilor din alte triburi nomade. După ce le scalpează, ei înlătură ţeasta şi umplu pielea goală a capului cu nisip cald, aşa că întreg capul se strânge, până când rămâne puţin mai mare ca pumnul, fără să-şi piardă forma şi trăsăturile. Aceste capete mumificate ale duşmanului erau pe vremuri trofee de valoare, iar acum sunt mărfuri rare pentru târgul negru. Intermediarii metişi se îngrijesc ca marfa să ajungă la anumiţi negustori de pe coastă, care le vând turiştilor cu preţuri fabuloase.

Jorge ne privi triumfător. El nu ştia că Herman şi cu mine nimeriserăm chiar în ziua aceea în loja unui portar unde ni se oferise două din acest soi de capete pentru 1 000 de sucri. În ziua de azi capetele acestea sunt deseori plăsmuite din capete de maimuţă, dar acestea două erau adevărate, curat indiene şi aşa de naturale, încât păstrau fiecare trăsătură. Era un cap de bărbat şi altul de femeie, amândouă de mărimea unei portocale. Femeia era într-adevăr drăguţă, deşi numai genele şi părul lung, negru, îşi păstraseră dimensiunile naturale.

Gândul mă înfioră, dar îmi exprimai îndoiala că ar mai exista astăzi vânători de capete la vest de munţi.

— Nu se ştie niciodată, spuse Jorge sinistru. Ce vei spune dacă într-o bună zi prietenul dumitale ar dis-părea şi după câtva timp i-ar apărea pe piaţă capul în miniatură? Aşa i s-a întâmplat unui amic al meu, adăugă,

privindu-mă cu încăpăţânare.

— Povesteşte-ne, zise Herman, mestecându-şi friptura mai încet şi cu o plăcere mai domolită.

Pusei şi eu cu grijă furculiţa la o parte şi Jorge îşi începu istorisirea. Locuise odată cu nevastă-sa într-un avanpost izolat din junglă, unde spăla aur şi cumpăra produsul celorlalţi căutători de aur. Avea un prieten băştinaş, care-i aducea regulat aur şi-l schimba pe mărfuri. Într-o zi, acest prieten fu ucis în junglă. Jorge urmări pe ucigaş şi, găsindu-l, îl ameninţă cu împuşcarea; fiindcă se întâmplă ca făptaşul să fie bănuit că era dintre cei ce vindeau capete omeneşti mumificate, Jorge făgădui să-i cruţe viaţa dacă îi dădea pe loc capul prietenului ucis. Procletul scoase capul cu pricina, acum mic cât pumnul. Jorge rămase trăznit când îşi văzu din nou prietenul: era neschimbat, doar că se făcuse mult mai mic. Foarte emoţionat duse căpşorul acasă. Soţia lui, cum îl văzu, leşină, ceea ce îl sili pe Jorge să-şi ascundă prietenul într-o ladă. în junglă însă, fiind multă umezeală, se formau pe cap pete de mucegai verde, aşa că Jorge trebuia să-l scoată din când în când şi să-l usuce la soare. Căpşorul era agăţat cu grijă de păr pe o frânghie de rufe şi soţia lui Jorge leşina de câte ori dădea cu ochii de el. Într-o zi, un şoarece îşi croi drum în ladă şi se ospătă în lege, desfigurând capul. Jorge a fost foarte impresionat şi-şi îngropă prietenul cu toată pompa într-o groapă mică de pe aerodrom. Căci în definitiv era o fiinţă omenească, încheie el.

– Straşnică cină, zisei eu ca să schimb vorba.

În drum spre casă, prin întuneric avui o impresie neplăcută: mi se păru că pălăria lui
Herman îi intrase prea tare pe cap şi-i căzuse peste urechi. El însă şi-o trăsese ca să se apere de vântul răcoros ce bătea dinspre munţi.

În ziua următoare, şedeam sub eucalipţii de la reşedinţa din afara oraşului a soţilor Bryhn. El era consulul nostru general. Nu prea credea că proiectata noastră excursie în junglă va aduce vreo schimbare bruscă în dimensiunile pălăriilor noastre, totuşi... Erau bandiţi tocmai prin părţile pe care voiam noi să le vizităm. Ne arătă extrase din presa locală care anunţa că, o dată cu sosirea anotimpului uscat, vor fi trimişi soldaţi să stârpească pe „bandidos" care invadaseră regiunile din jurul Quivedoului. Să mergi acuma acolo era curată nebunie, după părerea consulului; de altfel, nu vom putea niciodată să găsim vreo călăuză ori vreun mijloc oarecare de transport. Pe când stăteam de vorbă, jeep-ul ataşatului militar american trecu pe şosea; ne veni o idee. Însoţiţi de consulul nostru

general, ne duserăm la ambasada americană ca să vorbim cu ataşatul militar. Era un tânăr elegant, plin de viaţă, în uniformă kaki şi încălţat cu cizme de călărie. Ne întrebă râzând cum de am nimerit în vârful Anzilor, când ziarele locale spun că avem de gând să pornim pe mare cu pluta.

I-am explicat că lemnul din care trebuia construită pluta era încă în picioare în junglă – la Quivedo; că eram în imposibilitate de a ne transporta acolo. În consecinţă cerurăm ataşatului militar să ne împrumute: a) un avion şi două paraşute sau b) un jeep cu un şofer care cunoştea ţara.

Ataşatul militar rămase mai întâi năucit de îndrăzneala cererii noastre, apoi clătină din cap, surâzând, şi spuse:

– În regulă; dacă nu-mi daţi o a treia posibilitate, o aleg pe a doua.

A doua zi dimineaţa, la cinci şi un sfert, un jeep stopă la poarta hotelului şi un căpitan de geniu din armata Ecuadorului sări din el, punându-se la dispoziţia noastră. Primise ordin să ne ducă La Quivedo, oricare ar fi starea drumului. Jeep-ul era plin de bidoane de benzină, căci nu erau staţii de alimentare şi nici făgaşuri de roţi pe drumul ce vom apuca. Noul nostru prieten, căpitanul Agurto Alexis Alvarez, era înarmat până în dinţi cu arme de foc şi cuţite, căci se gândea la „bandidos". Noi veniserăm în ţară cu gânduri paşnice, în veston şi cravată, ca să cumpărăm de jos, de pe coastă, lemnărie cu bani gata. Tot echipamentul pe care l-am luat cu noi în jeep era un sac de conserve, un aparat de fotografiat de ocazie cumpărat în grabă şi o pereche de pantaloni impermeabili. În plus, consulul general ne dăduse marele lui revolver parabelum cu o bogată provizie de muniţii, ca să putem extermina pe oricine ne-ar fi tăiat drumul.

Jeep-ul bâzâia prin aleile pustii şi luna lucea fantomatic pe zidurile văruite. Ieşirăm afară în câmp şi gonirăm cu o iuţeală ameţitoare pe o şosea bună, de nisip, către sud, spre regiunea munţilor.

A fost o excursie plăcută până la satul de munte Latakunga, unde casele indiene fără ferestre se înghesuiau orbeşte în jurul unei bisericuţe albe de ţară, care se afla într-o piaţă cu palmieri. De aici o apucarăm pe un drum de catâri, care şerpuia către vest, peste dealuri şi văi până la şirul Anzilor. Pătrunserăm astfel într-o lume pe oare nu ne-o putusem închipui. Era lumea indienilor munteni – la răsărit de soare şi la asfinţit de lună – în afara timpului şi dincolo de spaţiu.

Tot drumul nu văzurăm nici un vehicul, nici o roată. Întâlnirăm doar păstori de capre în picioarele goale şi cu ponchos de culori vesele

care mânau cârduri de lame cu picioarele lor ţepene şi cu un aer plin de demnitate. Din când în când, treceau familii întregi de indieni. De obicei bărbatul mergea în frunte călare pe un catâr, pe când nevasta mititică îl urma în pas mărunt şi repejor, purtând întreaga ei colecţie de pălării pe cap şi pe cel mai mic copil într-un sac pe spate. Tot timpul goanei ea torcea lână.

Măgarii şi catârii zburdau în urmă, încărcaţi cu trestii, crăci şi olărie.

Pe măsură ce înaintam, indienii care vorbeau spaniola se răreau; nu mult după aceea cunoştinţele lingvistice ale lui Agurto fură la fel de nefolositoare ca şi ale noastre.

Sus, în munţi, se vedea ici şi colo câte un grup de colibe. Cele făcute din argilă deveneau tot mai rare, dar se înmulţeau cele făcute din crăci şi din iarbă uscată. Atât colibele cât şi oamenii, zbârciţi şi arşi de soare, păreau să fi ţâşnit de-a dreptul din pământ; erau ca un produs al coacerii zidurilor stâncoase la soarele de munte al Anzilor. Făceau parte din prăpăstiile, pietrişul şi păşunile înalte, la fel de firesc ca iarba de munte. Săraci şi pitici, indienii munteni aveau curajul animalelor sălbatice şi sprinteneala copilărească a oamenilor primitivi. Cu cât vorbeau mai puţin, cu atât râdeau mai mult. Figuri radioase cu dinţi albi ca zăpada străluceau spre noi, oriunde ne uitam. Influenţa omului alb în această regiune era inexistentă. Afişe sau indicaţii rutiere nu se aflau pe aci; orice cutie de tinichea, orice bucată de hârtie aruncată, era imediat ridicată şi folosită ca articol de menaj.

Urcarăm panta bătută de soare fără să întâlnim un singur boschet sau pom şi coborârăm în văi nisipoase şi pustii unde creşteau doar cactuşi; apoi ne căţărarăm drept în sus şi ajunserăm pe creasta cea mai înaltă, cu zăpadă în jurul vârfului. Aici bătea un vânt atât de năprasnic încât a trebuit să micşorăm viteza, ca să nu îngheţăm până la os, căci eram doar în cămăşi şi jinduiam după căldura junglei.

Mergeam acum printre munţi, pe cărări stâncoase şi sucite, căutând o altă bucată de şosea pe care să ne urmăm drumul. Dar când ajunserăm la peretele de vest, unde lanţul Anzilor cade brusc înspre şes, văzurăm că drumul de catâri era tăiat în stâncă goală; ne aflam prinşi între prăpăstii şi piscuri, care parcă se grămădeau peste noi. Ne-am pus toate nădejdile în prietenul Agurto, oare se cocoşase peste volan şi vira de câte ori ajungeam la o prăpastie.

Deodată ne izbi o pală de vânt. Atinsesem creasta cea mai înaltă a

şirului Anzilor. Aici, muntele cădea brusc, din prăpastie în prăpastie, spre junglă, care era jos departe, în abisuri fără fund, la trei mii şase sute de metri sub noi. N-am avut însă parte de priveliştea ameţitoare a mării de verdeaţă, deoarece chiar atunci nişte nori groşi, întocmai ca aburii din căldarea unei vrăjitoare, se rostogoliră peste noi. Şoseaua gonea acum nestingherită spre adâncuri, tot mai jos, în serpentine, cu prăpăstii de o parte şi de cealaltă. Între timp, aerul devenea din ce în ce mai cald şi mai înăbuşitor; ne învăluia o atmosferă greoaie de seră, care se ridica spre noi de jos, din junglă.

Atunci veni şi ploaia. Întâi încet, începu apoi să răpăie pe jeep ca beţele pe tobă şi nu mult după aceea o apă de culoarea ciocolatei curgea de pe stâncă, de jur împrejurul nostru. Noi de asemenea curgeam la vale, de pe platourile uscate, către o lume cu totul alta, în care lemnele, pietrele, pantele argiloase erau înecate în muşchi şi iarbă. Frunzele creşteau şi în curând deveniră uriaşe umbrele verzi, de pe care şiroia apa.

Pe urmă apărură primele avanposturi firave ale copacilor junglei; aveau coroane grele şi bărbi de muşchi; plantele agăţătoare erau nelipsite. Totul mustea de apă. Pe măsură ce pripoarele se îndulceau, jungla se lăţea cu repeziciune ca o armată de uriaşi verzi, până când înghiţi micul jeep care se bălăcea pe drumul lutos şi plin de apă. Ne aflam în junglă. Aerul era umed şi cald şi te înnăbuşea mireasma vegetaţiei.

Se întunecase când ajunserăm pe o înălţime, la un grup de colibe acoperite cu foi de palmieri. Muiaţi de apa caldă, lăsarăm jeep-ul sub un acoperiş uscat, pe timpul nopţii. Hoarda de purici care ne atacă în colibă s-a înecat a doua zi în ploaie.

Cu maşina plină de banane şi de alte fructe tropicale o apucarăm la vale, prin junglă, tot mai la vale, deşi socoteam că de mult am dat de fundul văii. Noroiul creştea dar nu ne împiedica mersul, iar bandiţii se ţineau la o distanţă necunoscută.

Un râu lat şi noroios ne tăie acum drumul. Ne oprirăm, căci nu puteam s-o luăm nici în susul, nici în josul apei. În apropiere, într-un luminiş, se afla o colibă alături de care câţiva metişi întindeau o piele de jaguar pe un zid însorit; nişte orătănii se bălăceau prin preajmă, iar câinii se zbenguiau printre păstăi de cacao întinse la soare ca să se usuce. Când jeep-ul se apropie duduind, oamenii se însufleţiră; aflarăm de la cei ce vorbeau spaniola că ajunsesem la râul Palenque şi că localitatea Quivedo se găsea pe malul celălalt. Deşi nu era pod, iar apa venea iute şi adâncă, se încumetară să ne treacă dincolo, împreună cu automobilul, pe o plută.

Această curiozitate se afla jos, la mal. Era făcută din prăjini groase cât braţul, legate împreună cu fibre vegetale. Pluta era subţire şi de două ori mai lată şi mai lungă decât jeep-ul.

Ne îmbarcarăm cu sufletul la gură. Maşina a fost adusă pe plută şi fixată cu nişte scândurele aşezate sub fiecare roată.

Deşi o bună parte din buştenii plutei intrau în apa mocirloasă, totuşi, spre mirarea noastră, pluta suportă şi ţinu bine toată încărcătura: jeep-ul, pe noi şi pe cei patru oameni ciocolatii pe jumătate goi, care împingeau cu nişte prăjini lungi.

— Balsa? întrebarăm noi în cor.

— Balsa! confirmă unul din oameni, lovind dispreţuitor cu piciorul în prăjinile care formau puntea.

Curentul ne prinse şi începurăm să ne învârtim pe suprafaţa râului; oamenii îşi înfigeau prăjinile în locuri prielnice şi păstrau o direcţie oblică, de-a latul curentului, astfel că ajunserăm în ape mai liniştite, la malul celălalt. Aceasta a fost prima noastră întâlnire cu copacii de balsa şi primul nostru drum pe o plută de balsa. Ajunserăm cu bine dincolo şi intrarăm triumfători cu jeep-ul în Quivedo.

Două rânduri de case de lemn gudronat, împodobite cu vulturi înlemniţi pe acoperişurile de palmier, alcătuiau un fel de stradă. Acesta era tot oraşul. Localnicii îşi părăsiră lucrul; negri sau bruni, tineri şi bătrâni, se năpustiră grămadă la uşi şi ferestre. O mulţime zgomotoasă şi ameninţătoare veni în întâmpinarea jeep-ului. Se căţărară pe el şi se vârâră printre roţi, în timp ce noi ţineam strâns puţinele noastre bunuri pământeşti, iar Agurto făcea manevre desperate cu volanul. În cele din urmă unul din cauciucuri primi o înţepătură şi jeep-ul căzu într-o rână. Ajunsesem la Quivedo şi trebuia să îndurăm urarea de bun sosit.

Plantaţia iui Don Federico se afla ceva mai jos, pe malul râului. Când jeep-ul fu împins în curte pe o alee străjuită de manghieri[13], Don Federico alergă în întimpinarea noastră, însoţit de nepotul său Angelo, un băieţaş care trăia cu el în sălbăticie. Înfăţişarăm mesagiile lui Don Gustavo. Jeep-ul rămase singur în curte sub o torenţială şi proaspătă ploaie tropicală, iar noi intrarăm în bungalow-ul lui Don Federico unde ni se pregătea o masă de gală. În timp ce purceii de lapte şi puii se perpeleau la un foc vesel, noi ne aşezarăm în jurul unei mese pline cu

---

[13] Mangifera indica, arbore tropical înalt de peste 10 m cu fructe roşietice, care cântăresc cam un sfert de kilogram. – N. T.

fructe tropicale şi lămuream de ce venisem acolo. Afară cădea mereu ploaia de junglă, care ne trimitea prin plasele ferestrelor o aromă caldă şi dulce de flori parfumate şi de argilă.

Don Federico se făcuse vioi ca un băietan. Cunoştea plutele de balsa de când era copil. Îşi aducea aminte că acum vreo cincizeci de ani, când locuia la ţărmul mării, văzuse indieni din Peru care mai obişnuiau încă să navigheze cu plute mari de balsa, când se duceau să vândă peşte la Guayaquil. Unii cărau câte două tone de peşte uscat într-o cabină de bambus din mijlocul plutei, alţii duceau cu ei pe punte neveste, copii, câini şi orătănii. Copaci de balsa atât de mari ca să poţi construi asemenea plute erau greu de găsit, acum, pe timpul ploilor, căci şuvoaiele şi noroiul făceau imposibil accesul în plantaţii. Acestea erau departe, în pădure, şi era anevoie de ajuns la ele, chiar călare. Dar Don Federico îşi va da toată osteneala; nu se putea să nu mai fie câţiva copaci izolaţi prin pădure, pe lângă bungalow şi cum nu ne trebuiau mulţi...

Târziu, spre seară, ploaia se opri un timp şi ieşirăm să ne plimbăm pe sub manghieri, în jurul bungalow-ului. Aci, Don Federico sădise toate neamurile de orhidee sălbatice din lume; le ţinea în ghivece de nuci de cocos agăţate de crăcile copacilor. Spre deosebire de orhideele cultivate, acestea aveau un parfum minunat. Herman tocmai îşi băgase nasul într-una din ele, când ceva ca un ţipar strălucitor apăru dintre frunzele de deasupra sa. O lovitură fulgerătoare a biciuştii lui Angelo şi şarpele căzu la pământ zvârcolindu-se. O clipă mai târziu Angelo îl prinse de gât cu un băţ bifurcat la capăt şi îi strivi capul.

– Mortal, spuse băiatul şi ne arătă cei doi dinţi otrăvitori, încovoiaţi.

Ni se părea acum că vedem în toate părţile şerpi veninoşi ascunzându-se prin frunziş, aşa că ne strecurarăm în casă cu trofeul lui Angelo atârnând fără viaţă pe un băţ. Herman începu să jupoaie monstrul; Don Federico tocmai istorisea poveşti fantastice despre şerpii veninoşi şi despre boa constrictor, gros ca odgonul, când, deodată, observarăm pe zid umbrele a doi scorpioni de mărimea unor homari. Se repeziră unul la altul şi începură o luptă pe viaţă şi pe moarte cu ghearele, cu partea dindărăt ridicată şi cu acul veninos din coadă gata pentru înţepătura mortală. Era o privelişte îngrozitoare. Dar când mutarăm din loc lampa de gaz, văzurăm că această umbră supranaturală fusese doar o iluzie optică; nu erau decât doi scorpioni obişnuiţi de mărimea unui deget, care se băteau pe marginea biroului.

– Lăsaţi-i în pace, râse Don Federico, unul va ucide pe celălalt şi avem nevoie de supravieţuitor în casă ca să gonească gândacii. Să aşezaţi bine plasa de ţânţari în jurul patului şi să scuturaţi hainele înainte de a le îmbrăca; astfel totul va fi în regulă. Deseori m-au muşcat scorpionii şi n-am murit încă, mai spuse bătrânul râzând.

Dormii bine, deşi mă trezii de câteva ori cu gândul la fiinţe veninoase, atunci când vreo şopârlă sau vreun liliac se căţăra sau ţipa prea tare lângă perna mea.

A doua zi ne sularăm de dimineaţă cu gândul să plecăm după copacii de balsa.

– Întâi să ne scuturăm hainele, spuse Agurto – şi pe când vorbea, un scorpion scăpă din mâneca bluzei şi căzu cu o pocnitură pe podea.

Îndată după răsăritul soarelui, Don Federico îşi trimise oamenii călări în toate părţile ca să caute copaci de balsa. Grupul nostru era compus din Don Federico, Herman şi eu. Curând ne făcurăm drum spre luminiş unde era un copac bătrân, gigantic, pe care îl ştia Don Federico. Domina toţi arborii dimprejur; avea un trunchi gros de vreun metru. După obiceiul polinezian, botezarăm copacul înainte de a-l atinge; îi dădurăm numele de Ku, după o zeitate polineziană de origine americană. După aceea înşfăcarăm toporul şi-l înfipserăm în trunchiul de balsa; pădurea răsuna de loviturile noastre. Dar să tai un balsa plin de sevă era ca şi cum ai tăia o plută cu un topor bont; toporul sărea înapoi şi, după câteva lovituri, fui nevoit să-i dau locul lui Herman. Toporul trecu din mână în mână de mai multe ori; aşchiile săreau şi sudoarea curgea de pe noi.

După multe ceasuri de trudă, Ku ajunse să stea ca un cocoş într-un picior, înfiorându-se sub loviturile noastre; apoi se clătină şi se prăbuşi greoi peste copacii de lângă el; ramuri mari şi arbori mici fură culcaţi la pământ sub greutatea uriaşului. Despuiarăm trunchiul de ramuri şi începurăm să tăiem coaja în zigzag după obiceiul băştinaş, când deodată Herman aruncă toporul şi sări în sus ca într-un dans războinic polinezian, ţinându-se cu mina de picior. Din pantalonul său căzu o furnică sclipitoare, mare cât un scorpion, cu un ac la coadă. Avea craniul tare ca gheara unui homar, căci a fost cu neputinţă să-l strivească cineva sub călcâi.

– Un kongo, explică Don Federico cu părere de rău. Animalul ăsta mic e mai rău ca un scorpion, dar nu face prea mult rău omului sănătos.

Herman a fost indispus şi a avut dureri câteva zile, dar acestea nu

l-au împiedicat să alerge cu noi călare pe cărările junglei în căutarea altor copaci de balsa.

Din timp în timp auzeam pârâieli, scârţâieli şi câte o prăbuşire greoaie în pădurea virgină. Don Federico aproba cu un aer satisfăcut. Aceasta însemna că metişii indieni tăiaseră încă un balsa uriaş pentru plută. Într-o săptămână Ku avu ca urmaşi pe Kane, Kama, Ilo, Mauri, Ra, Rangi, Papa, Taranga, Kura, Kukara şi Hiti, doisprezece balsa viguroşi, toţi botezaţi în cinstea figurilor legendare polineziene ale căror nume fuseseră aduse cândva de Tiki de peste mare, din Peru. Buştenii, mustind de sevă, fură căraţi din junglă mai întâi de cai, iar pc ultima porţiune a distanţei, de tractorul lui Don Federico; acesta îi aduse pe malul râului, lângă bungalow.

Aşa cum se găseau acum, plini de sevă, buştenii erau departe de a fi uşori ca pluta. Cântăreau cel puţin o tonă fiecare şi aşteptam cu grijă să vedem cum aveau să plutească pe apă. I-am dat de-a dura unul câte unul până la mal; acolo legarăm capătul fiecărui trunchi cu o frânghie solidă împletită din plante agăţătoare, pentru ca să nu fie luaţi de curenţi atunci când vor fi azvârliţi în apă. Apoi i-am rostogolit unul după altul în râu, unde se prăbuşeau cu un plescăit puternic. Se legănau încoace şi încolo, plutind atât peste nivelul apei cât şi sub el; dacă ne urcam pe ei ne ţineau bine. Legarăm strâns buştenii laolaltă cu liane solide, făcând două plute provizorii, una la remorca celeilalte. Apoi le încărcarăm pe amândouă cu toate lianele şi cu toţi bambuşii de care am fi putut avea nevoie în viitor. La urmă, Herman şi cu mine ne instalarăm pe bord împreună cu doi oameni ieşiţi dintr-o ciudată încrucişare de rase, cu care nici eu nici Herman nu aveam nici un fel de limbaj comun. Cum tăiarăm parâmele, vârtejul apei ne luă şi începu să ne împingă repejor la vale. Aruncarăm o ultimă privire bunilor noştri prieteni, care şedeau pe malul apei în faţa bungalow-ului, salutându-ne; apoi râul coti şi nu-i mai văzurăm. Ne târârăm atunci sub un mic adăpost făcut din frunze de banan, lăsând toată sarcina cârmitului celor doi specialişti arămii; unul din ei şedea la pupă şi celălalt la provă; ţineau fiecare în mână o lopată uriaşă, înaintam în vale, printre copaci scufundaţi şi bancuri de nisip. Cu o uşurinţă firească, cei doi cârmaci menţineau pluta în partea cea mai potrivită a curentului.

De-a lungul ambelor maluri se înălţau pereţii compacţi ai junglei. Când treceam, papagali şi tot soiul de alte păsări strălucitor colorate se ridicau din frunzişul des. Câte un aligator se arunca în râu, dispărând în apa noroioasă. Pe mal văzurăm un monstru remarcabil. Era o şopârlă

uriaşă, numită iguana, mare cât un crocodil. Avea spinarea crestată şi grumazul gros. Şedea moţăind pe malul lutos, ca şi când ar fi fost uitată acolo din vremurile preistorice. Când plutirăm prin faţa ei, nici nu mişcă. Cârmacii ne făcură semn să nu tragem. Văzurăm apoi o iguana mai mică, de vreun metru lungime, fugind pe o cracă groasă ce atârna deasupra plutei. Când i se păru că a ajuns în siguranţă se opri, sclipind în culori albastre şi verzi, privindu-ne cu ochi reci de şarpe. Mai târziu trecurăm pe lângă o movilă acoperită cu ferigi; în vârful ei era o iguana mai mare decât toate celelalte. Semăna cu un balaur chinezesc cioplit în piatră, aşa cum şedea nemişcată, cu pieptul ridicat. Nici nu-şi întoarse capul; dispăru în desişul junglei pe când noi ocoleam movila.

Mai la vale simţirăm miros de fum şi trecurăm prin faţa mai multor colibe cu acoperişuri de paie, aşezate în poieni aflate de-a lungul malurilor. Pluta noastră era obiect de atenţie deosebită din partea unor indivizi cu aspect sinistru, un amestec neplăcut de indieni, negri şi spanioli. Bărcile lor, nişte trunchiuri mari, scobite, erau trase la mal.

Când veni vremea prânzului, schimbarăm pe prietenii noştri de la lopeţile de cârmit; ei fripseră peşti şi fructe de pâine[14] la un foculeţ aprins în lut umed. Pui fripţi, ouă şi fructe tropicale făceau parte de asemenea din mesele luate la bord. În timpul acesta buştenii ne duceau cu iuţeală la vale, prin junglă, către mare. Că apa cădea gârlă în jurul nostru, nu mai avea nici o importanţă. Cu cât ploua mai mult, cu atât curentul era mai puternic.

Când se lăsă întunericul, o orchestră ce-ţi spărgea urechile începu să cânte pe mal. Broaşte, brotăcei, greieri şi ţânţari orăcăiau, ţârâiau şi bâzâiau, formând un cor pe mai multe voci. Din când în când, ţipătul ascuţit al unei pisici sălbatice răsuna prin întuneric, apoi un altul şi încă unul, de data aceasta al păsărilor îngrozite şi puse pe fugă de răpitorii nocturni ai junglei. O dată, de două ori, văzurăm sclipirea unui foc într-o colibă băştinaşă şi auzirăm glasuri ţipătoare şi lătratul câinilor, pe când lunecam în noapte. Dar cea mai mare parte din timp plutirăm singuri sub stele, până ce somnul şi ploaia ne siliră să intrăm în cabina de frunze, unde ne culcarăm cu pistoalele pregătite.

Cu cât coboram mai jos pe râu, cu atât colibele şi culturile indigenilor deveneau mai dese. Curând sate întregi apărură pe maluri.

---

[14] Fructele arborelui de pâine (Arlocarpus), înainte de a fi coapte au o pulpă albă făinoasă, care se coace în cuptor ca pâinea sau se fierbe. – N. T.

Transportul se făcea aici în canoe scobite care se manevrau cu prăjini lungi; din când în când vedeam şi câte o mică plută de balsa, încărcată cu grămezi de banane verzi.

Acolo unde râul Palenque se varsă în Rio Guayas, apa crescuse atât de mult, încât vaporul cu zbaturi care făcea cursa între Vinoes şi Guayaquil trebuia să se lupte voiniceşte. Ca să câştigăm timp, Herman şi eu mine ne luarăm câte un hamac pe bordul acestui vapor; ne instalarăm pe bordul vasului cu zbaturi şi navigarăm spre coastă, printre câmpii cu populaţie deasă.

Prietenii noştri arămii ne urmau singuri cu trunchiurile de balsa.

La Guayaquil mă despărţii de Herman. El rămase la gura râului Guayas să primească buştenii de balsa, când aceştia vor veni plutind la vale. După aceea urma să-i încarce pe un vapor care făcea curse de-a lungul coastei, spre Pena, unde trebuia să supravegheze construirea plutei, făcând o copie fidelă a navelor indiene de pe vremuri.

Eu luai avionul spre Lima, capitala Perului. Mă duceam să caut un loc potrivit pentru construirea plutei.

Avionul se urcă la o mare înălţime de-a lungul coastei Pacificului; zăream într-o parte deşertul muntos al Perului, iar de cealaltă parte – departe sub noi – oceanul sclipitor.

De aici urma să plecăm pe ocean cu pluta. Marea pare nesfârşită când e văzută din avion. Cerul se împreuna cu apele pe toată lungimea orizontului nelămurit, până departe, spre vest; nu puteam scăpa de gândul că şi dincolo de orizont nesfârşite întinderi de mare acopereau o cincime din faţa planetei înainte ca alt pământ, Polinezia, să răsară din ape. Încercai să-mi închipui ce va fi peste câteva săptămâni, când vom pluti cu un fleac de plută pe acest albastru nesfârşit, dar repede părăsii această idee, căci îmi dădea acelaşi simţământ neplăcut, ca şi când m-aş fi pregătit să sar cu paraşuta.

Sosind în Lima, luai tramvaiul spre portul Callao, unde voiam să caut un loc prielnic pentru construirea plutei. Văzui îndată că tot portul gemea de vapoare, macarale, antrepozite, de magaziile vămii, birouri şi de toate celelalte. Dacă exista vreo plajă deschisă în afara docurilor, ea era în aşa hal de ticsită, încât curioşii ar fi năvălit pe plută şi ar fi rupt-o în bucăţi îndată ce ne-am fi întors puţin cu spatele. Callao era acum portul cel mai important al unei ţări de şapte milioane de oameni, albi şi arămii. Vremurile se schimbaseră pentru constructorii de plute din Peru, chiar mai mult decât în Ecuador. Văzui o singură posibilitate: să pătrundem în

portul militar. Înăuntrul zidurilor sale masive şi înalte, oameni înarmaţi stăteau de gardă după gratii de fier şi aruncau priviri ameninţătoare şi bănuitoare asupra mea şi asupra altor persoane neautorizate care căscau gura peste ziduri. Dacă am putea intra acolo, mi-am zis, am fi absolut în siguranţă.

Cunoscusem pe ataşatul naval peruvian la Washington şi aveam de la el o scrisoare de recomandaţie. Mă dusei a doua zi cu scrisoarea la Ministerul Marinei şi cerui o audienţă ministrului Manuel Nieto. El primea dimineaţa la minister, într-un elegant cabinet Empire, plin de oglinzi sclipitoare şi de ornamente aurite. Mă prezentai la ora fixată. După un timp veni şi el. Era în uniformă; scund şi lat în spate, sever ca Napoleon, direct şi laconic în felul său de a vorbi.

Mă întrebă „de ce" şi spusei „de ce". Cerui să mi se dea voie să construiesc o plută de lemn în portul militar.

– Tinere, spuse ministrul, bătând nerăbdător cu degetele pe masă, ai venit pe fereastră în loc să vii pe uşă. Aş fi încântat să te ajut, dar pentru asta trebuie ca şi eu, la rândul meu, să primesc un ordin din partea Ministerului de Externe; nu pot admite străini în portul militar, nici să le dau folosinţa şantierului cu de la mine putere. Fă o petiţie către Ministerul de Externe – şi noroc.

Mă gândii cu groază la hârtii circulând şi dispărând în haos. Fericite erau vremurile simple ale lui Kon-Tiki, când petiţiile erau oprelişti necunoscute.

Era mult mai greu să vezi pe ministrul de externe în persoană. Norvegia nu avea legaţie în Peru şi săritorul nostru consul, generalul Bahr, nu putea deci să mă ducă mai departe de consilierii ministeriali. Mi-era teamă că lucrurile se vor împotmoli. Scrisoarea doctorului Cohen către preşedintele republicii putea acum să-mi fie de folos. Cerui prin aghiotantul său o audienţă excelenţei sale Don Jose Bustamante y Rivero, preşedintele Perului. După vreo două zile am fost anunţat să mă prezint la palat la ora douăsprezece.

Lima este un oraş modern, cu o jumătate de milion de locuitori, aşezat într-o câmpie verde la poalele munţilor arizi. Datorită arhitecturii sale, ca şi grădinilor şi vegetaţiei care o împodobesc, este cu siguranţă una din cele mai frumoase capitale din lume, un colţ de rivieră modernă sau de Californie, în care întâlneşti la tot pasul clădiri cu arhitectură spaniolă veche. Palatul prezidenţial, aşezat în mijlocul oraşului, este păzit cu străşnicie de sentinele înarmate, purtând uniforme vesel colorate. O

audienţă în Peru este o afacere serioasă şi puţină lume a văzut pe preşedinte altfel decât pe ecranul cinematografic. Soldaţi purtând cartuşiere sclipitoare mă escortară pe scări; la capătul unui coridor lung, îmi rosti numele şi trei civili îl înregistrară. Apoi am fost introdus printr-o uşă uriaşă de stejar într-o cameră în care era o masă lungă şi câteva rânduri de scaune. Un om îmbrăcat în alb mă primi, mă pofti să stau jos şi dispăru. O clipă mai târziu, se deschise o uşă mare şi fui introdus într-o odaie cu mult mai frumoasă, unde un personaj impunător, într-o uniformă impecabilă, veni spre mine.

– Preşedintele, gândii eu, dându-mă la o parte. Dar nu, omul în uniformă cu pinteni aurii, îmi oferi un scaun antic cu spetează dreaptă şi dispăru. Stătui aproape un minut pe marginea scaunului, apoi încă o uşă se deschise şi un valet mă invită într-o cameră cu mobilă aurită, splendid decorată. Omul dispăru tot aşa de repede precum venise şi rămăsei părăsit pe o sofa venerabilă, contemplând o serie de odăi goale, ale căror uşi stăteau deschise. Era atâta linişte, încât puteai auzi pe cineva tuşind înnăbuşit la câteva odăi distanţă. Pe urmă, paşi greoi se apropiară; sării în sus şi salutai şovăind pe un gentleman impunător, în uniformă. Dar nu, nici acesta nu era el. Mi se păru că înţeleg, din ceea ce îmi spuse, că preşedintele îmi transmite complimentele sale şi-mi face cunoscut că va fi liber foarte curând, când se va termina un consiliu de miniştri.

Zece minute mai târziu, paşi greoi tulburară liniştea încă o dată şi de data asta un om cu epoleţi şi fireturi de aur intră. Sării brusc de pe sofa şi mă înclinai adânc. Omul se înclină şi mai adânc şi mă conduse prin mai multe odăi, apoi pe o scară cu covoare groase. Pe urmă mă lăsă într-o mică odăiţă în care erau un scaun acoperit cu piele şi o sofa. Intră un om în haine albe şi aşteptai resemnat să văd unde intenţiona să mă ducă. Dar nu mă duse nicăieri, ci numai mă salută politicos şi rămase în picioare. Acesta era preşedintele Bustamante y Rivero.

Preşedintele ştia engleza de două ori mai bine decât ştiam eu spaniola, aşa că după ce ne salutarăm unul pe altul şi mă pofti cu un gest să stau jos, vocabularul nostru comun se epuiză. Poţi ajunge departe prin semne şi gesturi, totuşi cu ele nu puteam obţine îngăduinţa de a construi o plută într-un port militar din Peru. Singurul lucru pe care-1 înţelesei fu că preşedintele nu pricepea ce-i spuneam. A priceput şi el acest lucru chiar mai bine decât mine, căci la un moment dat dispăru şi reveni cu ministrul aerului, generalul Reveredo. Acesta era un om viguros, cu trup de atlet şi purta o uniformă de aviator cu aripi pe piept; vorbea englezeşte

perfect, cu accent american.

Îmi cerui iertare pentru neînţelegere şi-i spusei că nu pe aerodrom voiam să cer permisiunea să construiesc pluta, ci în portul militar; generalul râse şi mă înştiinţă că fusese chemat doar ca interpret. Bucată cu bucată, teoria a fost transmisă preşedintelui care asculta atent şi îmi puse întrebări pătrunzătoare prin generalul Reveredo. La urmă spuse:

– Dacă e cu putinţă ca insulele Pacificului să fi fost descoperite de oameni plecaţi din Peru, ţara e interesată în această expediţie. Dacă putem face pentru dumneata ceva, spune-ne.

Cerui un spaţiu intre zidurile portului militar, unde să putem construi pluta, acces la atelierele navale, loc pentru depozitat echipamentul, îngăduinţa de a-l introduce în ţară, dreptul de a folosi bazinul săpat în pământ şi personalul naval care să ne ajute în lucru; apoi un vas care să ne remorcheze de la coastă când vom pleca.

— Ce doreşte? întrebă preşedintele curios, aşa că înţelesei şi eu.

— Nimic exagerat, răspunse Reveredo, uitându-se la mine cu o licărire în ochi, în timp ce preşedintele, satisfăcut, dădu din cap în semn de aprobare.

Înainte ca audienţa să fi luat sfârşit, Reveredo îmi făgădui că ministrul de externe va primi ordin direct de la preşedinte şi că ministrului marinei Nieto i se va da mână liberă să ne dea tot ajutorul pe care îl solicitam.

– Dumnezeu să vă apere pe toţi, spuse generalul râzând şi clătinând din cap.

Aghiotantul intră şi mă conduse afară la un curier care mă aştepta.

În ziua aceea, jurnalele din Lima publicară o informaţie despre o expediţie norvegiană pe plută care urma să plece din Peru; în acelaşi timp anunţau că o expediţie ştiinţifică suedo-finlandeză îşi terminase cercetările făcute printre indienii din junglă, în regiunea Amazonului. Doi din membrii suedezi ai expediţiei urcaseră în sus, pe fluviu, în canoe, până la Peru şi tocmai sosiseră la Lima. Unul era Bengt Danielsson, de la universitatea din Uppsala, care urma să studieze acum pe indienii munteni din Peru.

Eram la hotel când tăiai informaţia din gazetă şi tocmai scriam lui Herman despre locul unde vom construi pluta, când mă întrerupse o bătaie în uşă. Intră un băiat înalt şi ars de soare, în costum tropical; când îşi scoase casca albă, părea că barba-i roşie ca focul îi arsese toată faţa şi-i uscase puţin şi părul. Se vedea că băiatul acesta venea din pustietăţi, dar

era limpede că locul său era într-o sală de curs.

— Bengt Danielsson, gândii eu.

— Bengt Danielsson, spuse el, prezentându-se.

— A auzit despre plută, reflectai – şi îl poftii să ia loc.

— Tocmai am auzit despre proiectul cu pluta, spuse suedezul.

— Şi acum vine să combată teoria, fiindcă e etnolog, gândii iar.

— Şi acum vin să întreb dacă pot merge cu voi pe plută, spuse suedezul calm. Teoria migraţiunilor mă interesează.

Nu ştiam nimic despre dânsul decât că era om de ştiinţă şi că scăpase cu bine din adâncul junglei.

Dar dacă un suedez singur îndrăznea să plece pe o plută cu cinci norvegieni, însemna că nu era un om gingaş. Şi nici chiar barba aceea impunătoare nu putea ascunde firea lui blândă şi veselă.

Bengt deveni al şaselea membru al echipajului; locul era încă liber şi el era singurul dintre noi care vorbea spaniola.

Câteva zile mai târziu, când avionul de pasageri bâzâia alene zburând spre nord, de-a lungul coastei, mă uitai din nou, cu respect, în jos, la nesfârşita mare albastră de sub noi. Părea că atârnă chiar de bolta cerului. În curând noi şase vom fi înghesuiţi la un loc ca nişte microbi pe un atom, acolo jos, unde era atâta apă încât părea că se revarsă peste tot orizontul – înspre vest.

Aveam de cucerit o imensitate pustie, fără că ne putem depărta unul de altul mai mult de câţiva paşi.

Până atunci însă era destul spaţiu intre noi. Herman era în Ecuador, aşteptând buştenii. Knut Haugland şi Torstein Raaby sosiseră la New York pe calea aerului. Erik Hesselberg, era pe bordul vaporului ce venea din Oslo în Panama. Eu însumi eram în avion spre Washington, iar Bengt era la hotel în Lima, gata de plecare, aşteptând pe ceilalţi.

Nici unul din aceşti oameni nu se mai întâlniseră până atunci unul cu altul şi erau cu toţii tipuri diferite. Aşa că vor trece mai multe săptămâni pe plută, înainte de a ne plictisi unul pe altul cu poveştile celuilalt. Nici norii de furtună, nici presiunea joasă, nici vremea proastă nu puteau fi pentru noi ameninţări mai vajnice decât primejdia unei furtuni psihologice între şase oameni închişi laolaltă, pentru luni de zile, pe o plută. În asemenea împrejurări, o glumă bună e deseori mai de preţ decât un colac de salvare.

La Washington era încă vreme aspră de iarnă, frig şi zăpadă. Eram în februarie. Bjorn rezolvase problema telegrafiei fără fir: Liga

radioamatorilor din America va asculta rapoartele de pe plută. Knut şi Torstein erau ocupaţi cu pregătirea emisiunilor. Acestea urmau să fie transmise în parte cu un aparat de emisiune pe unde scurte, construit special pentru noi şi în parte cu aparate de sabotaj secret folosite în timpul războiului. Erau o mie de lucruri de pregătit, mari şi mici, dacă voiam să înfăptuim în timpul călătoriei tot ce plănuisem.

Grămezile de hârtie creşteau: documente militare şi civile, albe, galbene, albastre, în limbile engleză, spaniolă, franceză şi norvegiană. În vremurile noastre practice, chiar şi o călătorie cu pluta trebuia să coste industria de hârtie o jumătate de brad. Legi şi regulamente ne legau peste tot de mâini şi de picioare şi nod după nod trebuia desfăcut.

– Cred că o astfel de corespondenţă cântăreşte zece kile, spuse într-o zi Knut desperat, pe când se cocoşa la maşina de scris.

– Treisprezece, spuse Torstein, am cântărit-o.

Mama probabil că şi-a închipuit cum stăteau lucrurile în aceste zile de pregătiri înfrigurate, când scrisese: „Nu doresc decât să vă ştiu pe toţi şase ajunşi cu bine pe bordul plutei."

Într-o zi o telegramă expres sosi din Lima. Herman fusese prins de refluxul unui talaz şi aruncat pe ţărm, rănit grav, cu gâtul scrântit. Era în tratament la spitalul din Lima. Torstein Raaby a fost trimis imediat acolo pe calea aerului, cu Gerd Vold, binecunoscuta secretară londoneză a paraşutiştilor sabotori norvegieni din război, care acum ne ajuta la Washington. Îl găsiră mai bine; stătuse spânzurat cu o curea în jurul capului timp de o jumătate de oră, în timp ce doctorii îi împingeau vertebra alias în ceafă, la locul ei. Radiografiile arătau că vertebra cea mai de sus, din ceafă, se crăpase şi ieşise de la locul ei. Scăpase cu viaţă datorită admirabilei sale constituţii fizice. Vânăt la faţă, slab şi reumatic, se întoarse curând la şantierul naval, unde adusese lemnul de balsa şi începu lucrul. Trebuia să rămână sub îngrijire medicală mai multe săptămâni şi era îndoielnic dacă putea face călătoria cu noi. El personal nu se îndoia nicio clipă, deşi oceanul îl îmbrăţişase atât de violent, chiar de la început.

Între timp Erik sosi cu avionul din Panama, iar Knut şi cu mine sosirăm de la Washington. Acum eram cu toţii adunaţi la locul de plecare, la Lima.

Jos, în şantierul naval, stăteau buştenii mari de balsa din pădurea de la Quivedo. Era un spectacol înduioşător; materialul nostru de construcţie, buştenii rotunzi, proaspăt tăiaţi, bambuşii galbeni, trestiile şi

frunzele verzi de bananier zăceau grămadă printre şiruri fioroase de submarine şi distrugătoare cenuşii.

Şase nordici blonzi şi doi marinari bruni, cu sânge incaş în vine, mânuiau topoare şi macete ori împleteau funii şi făceau noduri.

Ofiţeri eleganţi de marină, în albastru şi aur, se plimbau uitându-se miraţi la aceşti străini palizi şi la aceste materiale vegetale care apăruseră deodată în mijlocul lor, tocmai în portul militar.

De sute de ani nu mai fusese construită în golful Callao o plută de balsa. În aceste ape de coastă, unde legendele incaşilor spun că străbunii lor au învăţat să navigheze cu asemenea plute de la tribul dispărut al lui Kon-Tiki, istoria relatează că indienii moderni au fost opriţi să folosească asemenea plute de către oamenii din rasa noastră. Navigarea pe o plută deschisă putea costa vieţi omeneşti. Descendenţii incaşilor evoluaseră cu vremurile; ca şi noi, aveau dungă la pantaloni şi erau bine apăraţi de tunurile vaselor de război. Bambuşii şi balsa aparţineau trecutului primitiv; şi în privinţa lor lucrurile se schimbaseră: apăruseră cuirasa şi oţelul.

Şantierul ultra modem ne-a fost de mare ajutor. Cu Bengt ca interpret şi cu Herman ca şef de şantier aveam la dispoziţie atelierele de tâmplărie şi de vele, jumătate de depozit pentru echipamentul nostru şi un mic doc flotant de unde buştenii fură lăsaţi în apă când începu construcţia.

Nouă din buştenii cei mai groşi fură aleşi pentru alcătuirea plutei propriu-zise. Am scobit în lemn şanţuri adânci ca să împiedicăm funiile de legătură şi întreaga plută să alunece. Nici un cui, scoabă sau sârmă nu fură întrebuinţate în toată construcţia. Cei nouă buşteni mari fură mai întâi lăsaţi în apă unul lângă altul, liberi, aşa încât să cadă în poziţia lor firească de plutire, înainte de a fi legaţi împreună. Cel mai mare buştean, lung de paisprezece metri a fost aşezat la mijloc; depăşea binişor pe toţi ceilalţi, la ambele capete. Apoi, buşteni din ce în ce mai scurţi fură aşezaţi simetric într-o parte şi în alta, aşa încât laturile plutei erau lungi de nouă metri, iar prova ieşea în afară ca un plug bont.

La pupă pluta era tăiată drept, afară de trei buşteni din mijloc care suportau un bloc scurt şi gros din lemn de balsa, aşezat de-a latul navei, care purta strapazanul[15] pentru lopata cea lungă de cârmă. Când cei nouă buşteni de balsa fură legaţi strâns cu bucăţi separate de funii de cânepă,

[15] Furchet pentru susţinerea vâslei. – N. T.

de vreo trei centimetri grosime, fixarăm prăjini subţiri de balsa de-a curmezişul şi pe deasupra lor, la o distanţă de un metru unele de altele.

Pluta propriu-zisă era acum gata; trei sute de bucăţi de funie, fiecare bine înnodată, o ţinteau temeinic. Am prins de plută o punte de bambus despicat, în panouri separate şi am acoperit totul cu rogojini libere din trestie de bambus împletită. La mijlocul plutei, dar mai aproape de pupă, ridicarăm o cabină mică şi deschisă, făcută din beţe de bambus, cu pereţi de trestie de bambus împletită, cu acoperiş din şindrilă de bambus, învelit cu frunze groase de banan care se suprapuneau ca ţiglele. Înaintea cabinei am aşezat alături două catarge. Erau tăiate din lemn de manglier, tare ca fierul şi înclinate unul spre altul aşa încât să poată fi legate împreună la vârf. Vela dreptunghiulară era ridicată pe un cadru făcut din două tulpini de bambus prinse împreună ca să aibă o rezistenţă dublă.

Cei nouă buşteni mari care trebuiau să ne ducă peste mare erau aşezaţi cu vârful în partea din faţă, după obiceiul băştinaşilor, ca să alunece mai bine prin apă; scânduri groase fură fixate la pupă, deasupra nivelului apei.

În locurile unde erau spaţii mai mari între buşteni vârârăm vreo cinci blăni sănătoase de brad, care stăteau pe muche, drept în apă, sub plută. Groase de trei centimetri, late de o jumătate de metru, erau aşezate fără nici un sistem şi intrau în apă la o adâncime de un metru jumătate. Erau fixate prin funii şi pene de lemn şi arătau ca nişte mici chile sau derivoare paralele. Asemenea chile erau întrebuinţate pe toate plutele de balsa din vremea incaşilor, înaintea epocii descoperirilor şi erau destinate să împiedice pluta lată de lemn de a deriva din cauza vântului sau valurilor. Nu făcurăm niciun parapet sau apărătoare în jurul plutei, dar fixarăm o prăjină lungă şi subţire de balsa, care oferea sprijin piciorului de-a lungul fiecărei laturi.

Întreaga construcţie era o copie fidelă a vechilor nave din Peru şi Ecuador, afară de scândurile groase de la provă, care mai târziu se dovediră a nu fi de niciun folos.

Acum puteam rândui totul pe bord după cum ne plăcea, având numai grijă ca ceea ce făceam să nu aibă vreo înrâurire asupra vasului. Ştiam că pluta va fi întregul nostru univers pentru o bună bucată de vreme, aşa că cel mai mic amănunt de pe bord avea să crească în dimensiuni şi importanţă odată cu trecerea săptămânilor. În consecinţă, căutarăm să avem pe mica noastră ambarcaţie cât mai multă diversitate posibilă. Rogojinile din bambus nu făceau punte pe toată pluta, dar

alcătuiau o podea în faţa cabinei şi de-a lungul peretelui ei deschis, către tribord.

Partea dinspre babord a cabinei era un fel de depozit plin de cutii şi aparate legate strâns, cu o potecă în-gustă pentru umblat.

În faţă, la provă, cât şi la pupă, dincolo de peretele din spate al cabinei, cei nouă buşteni uriaşi nu erau acoperiţi. Aşa că, atunci când umblam în jurul cabinei de bambus, coboram de pe bambuşii galbeni şi de pe rogojină pe buştenii cenuşii de la pupă şi, dacă treceam în cealaltă parte, ne urcam din nou sus pe grămezile de provizii. Spaţiul era mic, dar efectul psihologic al neregularităţilor era mare şi ne dădea o senzaţie de varietate, în afara faptului că ne despăgubea de puţina libertate în mişcări. În vârful catargului aşezarăm o platformă de lemn, nu atât ca să avem un post de observaţie în ziua când ne vom apropia de ţărm, cât pentru a putea să ne urcăm sus, în timpul drumului şi să privim marea din alt unghi.

Când pluta începu să prindă forma ei definitivă şi se rândui printre vasele de război, aurie şi proaspătă, cu bambuşi copţi şi foi verzi, ministrul marinei în persoană veni să ne inspecteze. Eram nespus de mândri de nava noastră, căci arăta ca un vestigiu proaspăt al vremii incaşilor printre marile şi necioplitele vase de război. Dar ministrul marinei fu de-a dreptul îngrozit de ceea ce văzu. Am fost chemat la biroul naval unde am iscălit o hârtie prin care descărcăm marina de orice răspundere pentru ceea ce construisem în şantierele ei; apoi ne-am dus la comandantul portului, tinde am semnat altă hârtie prin oare recunoşteam că dacă părăseam portul cu oameni şi mărfuri pe bord, o făceam cu totul pe propria mea răspundere şi pe propriul meu risc.

Mai târziu, câţiva experţi navali străini şi mai mulţi diplomaţi fură admişi pe şantier ca să vadă pluta. Nici ei nu ne îmbărbătară şi câteva zile mai târziu am fost convocat de ambasadorul uneia din marile puteri.

– Părinţii dumitale trăiesc? întrebă el. După ce răspunsei afirmativ, mă privi drept în ochi şi spuse cu o voce înceată şi plină de dojană:

– Mama şi tatăl dumitale vor suferi mult când vor afla că ai murit.

Mă rugă să renunţ la călătorie cât mai era vreme, declarându-mi că vorbeşte în numele său personal şi nu în calitate oficială. Un amiral care inspectase pluta îi spusese că era cu neputinţă să ajungem vii la destinaţie. În primul rând, dimensiunile plutei erau greşite. Era atât de mică încât va pieri pe o mare agitată; apoi era destul de lungă ca să fie ridicată de două valuri în acelaşi timp; în acest ultim caz, datorită încărcăturii de oameni şi materiale, buştenii cei slabi de balsa se vor frânge sub presiunea

valurilor. Şi, ceea ce era şi mai prost, cei mai mari exportatori de balsa din ţară îl informară că buştenii, fiind poroşi, vor pluti doar un sfert din drum, până ce se vor îmbiba în aşa măsură, încât se vor scufunda cu noi cu tot.

Asta suna prost. Cum rămâneam însă tari pe poziţie, ni se dărui o Biblie pe oare s-o luăm ou noi în călătorie.

Pe scurt, nu prea am fost încurajaţi de experţii care ne examinaseră pluta. Pretindeau că furtuni şi poate uragane ne vor mătura de pe bord şi ne var distruge pluta joasă şi deschisă, care va fi fără apărare şi va rătăci în cercuri pe ocean, în voia vântului şi a valurilor. Chiar pe vreme liniştită vom fi stropiţi fără încetare ou apă sărată, care ne va lua pielea de pe picioare şi ne va distruge totul pe bord.

Dacă rezumăm viciile cruciale ale construcţiei, aşa cum ni le indicaseră diferiţi experţi, atunci nu era nici o bucată de funie, nici un nod, nici o dimensiune, nici o bucată de lemn în toată pluta care să nu ne ducă la pieire. Se făcură prinsori pe sume ridicate în privinţa numărului de zile cât va rezista pluta; un fercheş ataşat naval puse rămăşag pe tot whisky-ul pe care îl vom putea bea în restul vieţii noastre, că nu vom ajunge vii în vreo insulă a Pacificului de sud.

Mai prost ca totdeauna ne simţirăm când un vapor norvegian intră în port şi luarăm pe căpitan împreună cu doi, trei din cei mai experimentaţi lupi de mare ai săi la şantier. Eram nerăbdători să auzim observaţiile lor practice şi furăm tare dezamăgiţi când ei căzură cu toţii de acord că vela nu va sluji cu nimic navei din cauza provei boante şi greoaie. Căpitanul susţinea că şi în cazul în care ne vom putea menţine pe valuri, pluta va avea nevoie de un an sau doi ca să înainteze în curentul Humboldt.

Şeful de echipaj examină legăturile noastre şi dădu din cap. Nu trebuia să ne facem griji. Pluta nu va rezista mai mult de două săptămâni, după care toate funiile se vor toci, căci odată pe mare, buştenii cei groşi se vor mişca tot timpul în sus şi în jos şi se vor freca unul de altul. Dacă nu întrebuinţăm funii de sârmă şi lanţuri, mai bine să ne lăsăm păgubaşi.

Erau argumente greu de combătut. Dacă numai unul dintre ele se dovedea bun, nu mai puteam avea nici o nădejde. M-am întrebat atunci de mai multe ori dacă îmi dădeam bine seama de ceea ce făceam. Nu puteam combate părerile lor, căci nu eram marinar. Dar aveam un singur temei pe care mă bizuiam întru totul. Eram convins până în adâncul sufletului că o civilizaţie preistorică fusese gonită din Peru în insule, într-

o vreme când plute ca a noastră erau singurele nave existente. Şi trăgeam concluzia generală că dacă lemnul de balsa plutise şi legăturile rezistaseră bine pentru Kon-Tiki în anul 500 e.n., acelaşi lucru se va întâmpla şi pentru noi acum, dacă făceam din pluta noastră o copie absolut fidelă a plutei lui. Bengt şi Herman erau adânc pătrunşi de această credinţă şi pe când experţii se văicăreau, băieţii priveau lucrurile în linişte şi petreceau regeşte în Lima. Totuşi, într-o seară, Torstein mă întrebă îngrijorat dacă eram sigur că pe ocean curentul urma drumul cel bun. Tocmai fusesem la cinema şi văzusem pe Dorothy Lamour dansând într-o fustă de paie, printre palmieri si dansatoare hula[16], într-o frumoasă insulă din Pacific.

– Trebuie să ajungem acolo, spuse Torstein şi nu te văd bine dacă până la urmă curentul n-are să meargă aşa cum zici tu.

Când se apropie ziua plecării, ne duserăm la serviciul paşapoartelor ca să obţinem permisiunea de a părăsi ţara. Bengt se înfăţişă primul, ca interpret.

– Care e numele dumneavoastră? întrebă un mic funcţionar ceremonios, uitându-se bănuitor peste ochelari la barba uriaşă a lui Bengt.

– Bengt Emmerik Danielisson, răspunse acesta respectuos. Omul băgă un lung formular în maşina de scris.

– Cu ce vapor aţi venit în Peru?

– Să vedeţi, explică Bengt, aplecându-se peste omuleţul speriat. Nu am venit cu vaporul,
am venit cu o canoe.

Omul se uită la Bengt mut de mirare si bătu cuvântul „canoe" într-un pătrăţel de pe formular.

– Şi cu ce vas părăsiţi Perul?

— Să vedeţi, spuse Bengt iarăşi politicos, nu părăsesc Perul cu vaporul, plec cu o plută.

— Aşa! strigă funcţionarul supărat si smulse hârtia din maşină. Te rog să răspunzi ca lumea la întrebările mele.

Cu câteva zile înainte de plecare aşezarăm proviziile, apa şi tot echipamentul nostru pe plută. Luarăm alimente pentru şase oameni pe patru luni, sub formă de raţii militare în cutii Kolide de carton. Herman avu ideea să fierbem asfalt şi să ungem cutiile, astfel încât fiecare să aibă un strat în jurul ei. Pe urmă presărarăm nisip în aşa fel încât cutiile să nu

---

[16] În limba polineziană, dans. – N. T.

se lipească una de alta şi le depozitarăm grămadă sub puntea de bambus, umplând spaţiul dintre cele nouă stinghii transversale care susţineau puntea.

De la un izvor limpede cum e cleştarul, de sus din munţi, umplurăm cincizeci şi şase de bidoane mici cu un total de o mie o sută de litri de apă de băut. Acestea de asemenea fură fixate între stinghii în aşa fel, încât marea să le scalde neîncetat. Pe puntea de bambus legarăm strâns restul echipamentului şi coşurile mari cu fructe şi nuci de cocos.

Knut şi Torstein ocupară un colţ al cabinei de bambus cu telegrafia fără fir. Tot în interiorul cabinei, între stinghii, fixarăm opt lăzi. Două fură rezervate pentru instrumente ştiinţifice şi filme; celelalte şase fură atribuite fiecăruia dintre noi, cu sugestia ca fiecare om să ia cu el atâtea obiecte personale câte puteau să îi încapă în propria-i ladă. Cum Erik adusese cam multe suluri de hârtie de desen şi o chitară, lada lui era aşa de plină încât trebui să-şi pună ciorapii în cea a lui Torstein. Pe urmă patru mateloţi veniră cărând lada lui Bengt. El nu adusese nimic altceva decât cărţi, în total şaptezeci şi trei de opere de sociologie şi etnologie. Aşezarăm peste lăzi rogojini de trestie împletită şi saltelele noastre de paie. Acum eram gata de plecare.

Mai întâi, pluta fu remorcată afară din şantier şi plimbată în cerc prin port ca să vedem dacă încărcătura era bine aşezată; pe urmă fu dusă la Yacht-Club din Callao, unde oaspeţii şi alte persoane urmau să fie de faţă la botezul plutei, în ajunul plecării.

La 27 aprilie am ridicat steagul norvegian; de-a lungul unei vergi pe catarg fâlfâiau steagurile ţărilor străine care dăduseră sprijin material expediţiei.

Cheiul era negru de lume doritoare să vadă botezul ciudatei nave. Atât culoarea, cât şi trăsăturile lor arătau că mulţi dintre ei aveau strămoşi care navigaseră de-a lungul coastei pe plute de balsa. Erau de asemenea şi descendenţi ai vechilor spanioli. În fruntea tuturor se aflau reprezentanţii marinei şi ai guvernului, ambasadorii S.U.A., Marii Britanii, Franţei, Chinei, Argentinei, Cubei, fostul guvernator al coloniilor britanice din Pacific, miniştrii Suediei şi Belgiei, prietenii noştri din mărunta colonie norvegiană, având în frunte pe consulul general Bahr. Erau o mulţime de ziarişti şi se auzea într-una bâzâitul aparatelor de filmat; singurul lucru care mai lipsea era o muzică militară cu tobă mare. Un lucru era limpede pentru noi toţi: dacă pluta se desfăcea în bucăţi în afara golfului, mai degrabă vom lopăta spre Polinezia, fiecare

pe un buştean, decât să ne întoarcem înapoi aici.

Gerd Vold, secretara expediţiei şi reprezentanta ei pe uscat, urma să boteze pluta cu laptele unei nuci de cocos, în parte pentru a fi în armonie cu epoca de piatră, în parte fiindcă, datorită unei neînţelegeri, şampania rămăsese în fundul lăzii personale a lui Torstein. După ce am explicat prietenilor noştri în engleză şi spaniolă că pluta era numită după marele predecesor al incaşilor – regele-soare, care dispăruse din Peru spre vest peste mare şi apăruse în Polinezia acum 1500 de ani – Gerd Vold boteză pluta, dându-i numele „Kon-Tiki". Trânti nuca de cocos atât de tare în pupă, încât laptele şi seminţele împroşcară capetele tuturor acelora care stăteau respectuos de jur împrejur.

După aceea, pasarela de bambus a fost ridicată şi vela întinsă. În mijlocul ei, pictat în roşu de artistul Erik, se vedea capul bărbos al lui Kon-Tiki. Era o copie fidelă a unei statui din oraşul în ruine Tiahuanaco, care înfăţişa capul regelui-soare sculptat în piatră roşie.

– Ah, Senor Danielsson! exclamă vesel contra-maistrul nostru de la docuri, când văzu faţa bărboasă de pe velă. De când îi arătasem, acum două luni, faţa bărboasă a marelui şef desenată pe o bucată de hârtie, el nu-i mai zicea lui Bengt altfel decât Serior Kon-Tiki.

Dar acum pricepuse în fine că adevăratul nume al lui Bengt era Danielsson.

Înainte de a pleca ne duserăm cu toţii în audienţă de adio la preşedinte. Pe urmă făcurăm o excursie în munţii negri ca să ne uităm pe săturate la stânci şi la grohotiş, înainte de a porni pe oceanul nesfârşit. Cât lucrasem la plută, jos, pe coastă, locuisem la o pensiune aflată într-o pădurice de palmieri, lângă Lima; ne duceam la Callao şi înapoi cu un automobil al Ministerului Marinei condus de un şofer particular, care ne-a fost împrumutat prin grija Gerdei. Cerurăm acum şoferului să ne ducă în munţi cât putea de departe, într-o singură zi de mers. Astfel ajunserăm pe drumuri pustii, de-a lungul vechilor canale de irigaţie de pe vremea incaşilor, până la înălţimea de 3700 m deasupra catargului plutei. Aici mâncarăm cu ochii stâncile, vârfurile munţilor, iarba verde, căutând să ne săturam de priveliştea încremenită a şirului muntos al Anzilor care se întindeau în faţa noastră.

Încercarăm să ne convingem că eram cu desăvârşire sătui de pământ şi de pietre; că doream să ridicăm vela şi să mergem să cunoaştem marea.

4. STRĂBĂTÂND PACIFICUL I

O plecare dramatică. Suntem remorcaţi până în larg. Vântul începe să bată. Lupta cu valurile. Viaţa în curentul Humboldt. Avioanele nu ne pot repera. Buştenii trag apă. Lemn contra funie. Mâncăm peşti zburători. Un neobişnuit tovarăş de pat. Peştele-şarpe se înşală. Ochi pe mare. O poveste marinărească despre stafii. Întâlnim cel mai mare peşte din lume. Cum am vânat o broască-ţestoasă-de-mare.

În ziua plecării lui „Kon-Tiki", în portul Callao era înghesuială. Ministrul marinei dăduse ordin remorcherului militar „Guardian Rios" să ne ducă dincolo de golf şi de zona traficului de coastă, până acolo unde, în timpurile vechi, indienii obişnuiau să iasă cu plutele lor la pescuit. Ziarele anunţaseră evenimentul cu titluri negre şi roşii aşa că, dis-de-dimineaţă, în ziua de 28 aprilie, se strânsese pe cheiuri o mulţime de lume.

Noi şase, care trebuia să ne adunăm pe bord, mai aveam cu toţii câte ceva de făcut în ceasul al unsprezecelea; când coborâi jos pe chei, era acolo numai Herman, păzind pluta. Lăsai dinadins automobilul departe şi mă plimbai pe toată lungimea digului ca să-mi dezmorţesc bine picioarele, ultima oară, pentru nu ştiu câtă vreme. Apoi sării pe plută. Părea un adevărat haos de grămezi de banane, coşuri cu fructe şi saci. Toate fuseseră aruncate pe bord în ultima clipă, urmând să fie aşezate şi legate mai târziu, când vom avea o clipă de răgaz care să ne îngăduie să facem puţină ordine. Herman stătea resemnat în mijlocul calabalâcului, ţinând în mână o colivie în care se afla un papagal verde. Era un dar de adio, de la o inimă simţitoare din Lima.

– Vezi puţin de papagal, îmi zise, mă duc să mai beau o bere, pentru ultima dată.
Remorcherul vine abia peste câteva ceasuri.

Cum plecă Herman, lumea adunată pe chei începu să arate ceva în depărtare şi să salute. De după dig, apăru în plină viteză remorcherul „Guardian Rios"; ancoră dincolo de pădurea agitată de catarge care bloca drumul spre „Kon-Tiki" şi trimise o şalupă mare, plină de ofiţeri şi aparate de filmat, ca să ne ia dintre vasele cu vele. În timp ce ordinele răsunau şi aparatele de filmat zbârnâiau, o funie solidă de remorcat se înnodă la prova plutei.

– Un momento, ţipai desperat, din locul unde şedeam cu papagalul, e prea devreme,
trebuie să aşteptăm şi pe ceilalţi los expedicionarios, explicai şi arătai spre oraş.

Dar nimeni nu înţelese. Ofiţerii zâmbiră politicos şi funia de la prova noastră se strânse în nodul cel mai exemplar. Deznodai funia şi o aruncai peste bord, făcând tot felul de semne şi gesticulând deznădăjduit. Papagalul, folosindu-se de zăpăceală, scoase ciocul afară din colivie şi deschise zăvorul uşiţei; când întorsei capul, îl văzui stând vesel pe puntea de bambus. Încercai să-l prind, dar el ţipă piţigăiat în spaniolă şi fugi peste grămezile de banane. Cu un ochi la marinarii care încercau să arunce iar funia peste bord, începui o goană aprigă după papagal. El se strecură cârâind în cabina de bambus, unde îl înghesuii într-un colţ şi îl prinsei de un picior, tocmai când încercă să zboare peste mine. Ieşii din cabină, ţinând strâns papagalul care se zbătea din răsputeri şi-l vârâi din nou în colivie. Între timp, marinarii de pe chei deznodaseră parâmele plutei, care dănţuia acum odată cu resaca hulei care venea dinspre ţărm. Văzând un val mare rostogolindu-se către plută, înhăţai în desperare o vâslă şi încercai să înlătur izbitura talazului. Zadarnic însă, căci valul veni şi împinse pluta cu putere în stâlpii cheiului. În aceeaşi clipă şalupa cea mare porni şi, cu o zmucitură, „Kon-Tiki" îşi începu lunga-i călătorie. Singurul meu tovarăş era papagalul care vorbea spanioleşte şi care stătea în colivie, privindu-mă fioros. Lumea de pe mal aclama şi se agita. În zelul lor de a prinde fiecare amănunt al dramaticei plecări din Peru, oacheşii operatori cinematografici din şalupă aproape că săriră în mare. Deznădăjduit şi singur, mă uitam după tovarăşii mei pierduţi. Niciunul însă nu venea. Astfel ajunsei la „Guardian Rios" care era sub presiune, gata să ridice ancora. Într-o clipă mă urcai pe scara de funie şi făcui atâta gălăgie pe bord, încât amânară plecarea şi trimiseră o barcă înapoi la chei. Trecu o bună bucată de vreme şi barca se întoarse plină de nostime senoritas, dar fără niciunul din oamenii de pe „Kon-Tiki". Toate astea erau bune şi frumoase, dar nu rezolvau cu nimic încurcătura în care mă aflam. Şi, în timp ce pluta gemea de fermecătoare senioritas, barca plecă din nou să caute pe los expedicionarios noruegos.

Între timp, Erik şi Bengt apărură pe chei, încărcaţi cu reviste şi cu tot felul de obiecte ciudate. Se încrucişaseră cu puhoiul de lume care se întorcea acasă iar la un stop fură opriţi de un comisar de poliţie, care le spuse politicos că nu mai aveau nimic de văzut. Prin gesturi, Bengt spuse

poliţaiului că nu veneau să vadă nimic: trebuiau să plece ei înşişi cu pluta.

— Degeaba, spuse comisarul indulgent, „Kon-Tiki" a plecat acum o oră.

— Imposibil, replică Erik, arătând un pachet, felinarul e aici, la mine!

— Şi apoi el e navigatorul, spuse şi Bengt, iar eu sunt cambuzierul.

Până la turmă şi-au făcut drum cu forţa, dar pluta plecase. Umblară desperaţi încolo şi încoace pe dig, unde se întâlniră şi cu ceilalţi membri ai echipajului, care căutau şi ei de zor pluta dispărută. Atunci văzură venind barca şi astfel ne adunarăm toţi şase. Acum apa spumega în jurul plutei, în timp ce „Guardian Rios" ne ducea spre larg.

Era târziu după amiază când avu loc plecarea. „Guardian Rios" avea să ne părăsească doar a doua zi, după ce ne va fi scos din zona traficului de coastă. Îndată ce ieşirăm de după dig ne luă în primire marea agitată şi toate micile bărci care ne însoţeau se înapoiară una câte una. Doar câteva iahturi mari veniră cu noi până la gura golfului; pasagerii lor ţineau să vadă cum aveau să se petreacă lucrurile acolo.

„Kon-Tiki" urma remorcherul ca un ied îndărătnic tras de funie şi îşi înfigea prova în valuri, aşa încât apa sărea pe bord. Asta nu prevestea nimic bun, mai ales că marea era calmă în comparaţie cu ceea ce aveam fără îndoială să întâmpinăm. Pe la mijlocul golfului, funia de remorcat se rupse; remorcherul zorea înainte şi bucata de odgon care rămăsese legată de prova noastră se scufundă. Ne culcarăm de-a lungul flancului plutei ca să pescuim capătul funiei, în timp ce iahturile măriră viteza, căutând să oprească remorcherul. Meduze care ne urzicau, mari cit ligheanul, plescăiau în sus şi în jos de-a lungul plutei şi acopereau toate parâmele cu un strat alunecos de gelatină. Când pluta se apleca într-o parte, ne culcam pe margine, căutând cu mâinile prin apă, până ce dădeam de funia vâscoasă. Atunci pluta se întorcea şi noi intram cu capetele în valuri, pe când apa sărată şi meduzele uriaşe ne şiroiau pe spinare. Scuipam, blestemam şi aruncam din păr bucăţi de meduze, dar când remorcherul se întoarse, capătul funiei era sus şi pregătit pentru matisire[17]. Când eram cât pe-aci să-l aruncăm pe bordul remorcherului, alunecarăm sub pupa proeminentă şi nu lipsi mult ca să fim striviţi sub ea de presiunea valurilor. Lăsarăm tot la o parte şi încercarăm să ne ferim cu prăjini de bambus şi vâsle, până a nu fi prea târziu. Nu aveam însă niciodată o

[17] Împletirea capetelor a două parâme. – N.T.

poziţie nimerită, căci atunci când valurile erau joase, nu ajungeam la tavanul de fier de deasupra noastră, iar când apa se ridica din nou, „Guardian Rios" îşi băga toată pupa în apă şi ne-ar fi turtit dacă am fi rămas sub ea.

Sus, pe puntea remorcherului, oamenii alergau şi vociferau; până la urmă elicea începu să se învârtească şi scăparăm astfel, în ultima clipă, de primejdia de a fi împinşi sub „Guardian Rios". Prova plutei încasase câteva lovituri bune şi cam ieşise din încheieturi, dar cu timpul avea să-şi revină.

– Când treaba începe atât de prost e sortită să se termine bine, zise Herman. De s-ar isprăvi odată cu remorcarea asta! Să nu facem pluta bucăţi.

Remorcarea continuă însă toată noaptea, cu viteză mică şi numai cu vreo câteva incidente neînsemnate. Iahturile îşi luaseră de mult rămas bun şi ultima lumină de pe coastă dispăruse. Câteva nave luminate ne depăşiră în întuneric. În timpul nopţii, veghearăm cu rândul, ca să supraveghem funia de remorcat. Traserăm cu toţii câte un somn bun. Când se crăpă de ziuă, o ceaţă deasă acoperea coasta Perului; spre vest, în faţa noastră, cerul era de un albastru strălucitor. Marea, acoperită ou mici creste albe, avea o hulă lungă şi liniştită. Hainele, funiile şi toate lucrurile pe care puneam mâna erau muiate de rouă. Vremea era răcoroasă şi apa verde dimprejur uimitor de rece pentru cele 12° latitudine sudică. Ne aflam în curentul Humboldt, care îşi transporta masele reci de apă dinspre Antarctica şi le împingea spre nord, de-a lungul coastei Perului, până ce le cârmea spre vest, prin mijlocul oceanului, drept pe sub ecuator. În acest loc, Pizarro, Zarate şi ceilalţi spanioli din vechime; întâlniseră pentru prima oară marile plute ale indienilor incaşi, care obişnuiau să iasă în larg la o distanţă de 50-60 de mile marine ca să prindă toni şi dorade chiar în curentul Humboldt. Toată ziua bătea aici un curent dinspre coastă, dar seara vântul sufla spre uscat şi-i împingea spre casă, dacă doreau.

Remorcherul se oprise foarte aproape de noi şi avurăm grijă să ne ţinem la o bună distanţă până când umflarăm bărcuţa noastră de cauciuc şi o puserăm pe apă, unde plutea ca o minge de fotbal. Erik, Bengt şi cu mine ne urcarăm în ea şi vâslirăm spre „Guardian Rios". Ajunşi acolo, ne căţărarăm pe bordul lui, folosind scara de funie.

Prin intermediul lui Bengt ca tălmaci notarăm pe harta noastră locul în care ne aflam. Eram la 50 de mile de ţărm, spre nord-vest de Callao.

Trebuia să aprindem lumini în cursul primelor câteva nopţi, ca să nu ne ciocnim de vapoarele de coastă. Mai departe nu mai era niciun pericol, căci nicio rută de navigaţie nu trecea prin această parte a Pacificului.

Ne luarăm un rămas bun ceremonios de la toţi cei de pe bord şi mulţi se uitau ciudat la noi, pe când coboram în bărcuţă şi ne duceam, legănându-ne, înapoi la „Kon-Tiki". Funia de remorcat a fost trasă şi pluta rămase singură. Treizeci şi cinci de oameni rămaseră lângă parapetul lui „Guardian Rios", făcându-ne semne cât timp ne mai putură vedea feţele. Pe plută, şase oameni stăteau pe lăzi şi urmăreau din ochi remorcherul, până când coloana de fum negru dispăru la orizont. Abia după ce „Guardian Rios" se făcu nevăzut, întoarserăm capul şi ne uitarăm unul la altul.

– Rămas bun, rămas bun, spuse Torstein. Hai, băieţi, să pornim acum motorul nostru.

Am râs şi am încercat vântul. Era o briză abia simţită care îşi schimbase direcţia de la sud la sud-est. Am înălţat atunci verga de bambus cu vela mare pătrată. Dar aceasta atârna moale în jos, făcând zbârcituri pe figura lui Kon-Tiki, şi dându-i o expresie nemulţumită.

— Bătrânului nu-i place, spune Erik, pe vremea lui briza bătea mai tare.

— Parcă pierdem direcţia, spuse Herman şi aruncă o bucăţică de lemn de balsa peste bord, la provă.

„Unul, doi, trei,... treizeci şi nouă, patruzeci, patruzeci şi unu." Bucata de balsa stătea liniştită şi nu ajunse-se nici la jumătatea flancului plutei.

– Sper că nu vom pluti înapoi, cu briza de seară, spuse Bengt. A fost foarte plăcut când ne-am luat rămas bun de la Callao, dar aş prefera să nu-l revedem aşa de curând.

Acum bucata de lemn ajunsese la capătul plutei. Strigarăm ura şi începurăm să aşezăm şi să strângem lucrurile care fuseseră aruncate pe bord în ultimul moment. Bengt aşeză un primus în fundul unei lăzi goale şi curând după aceea băurăm câte o cacao caldă cu biscuiţi şi găurirăm o nucă-de-cocos proaspătă. Bananele nu erau încă destul de coapte.

— Acum, într-un fel, suntem buni plecaţi, pufni Erik. Îşi suflecase pantalonii largi de piele de oaie, îşi pusese pe cap o pălărie uriaşă, indiană şi ţinea pe umăr papagalul.

— Numai un lucru nu-mi place: contracurentul, adăugă el.

— Ştim prea puţine despre el şi ne poate arunca pe stâncile de pe

coastă, dacă mai zăcem mult aici.

Ne gândirăm să vâslim, dar luarăm hotărârea să aşteptăm vântul.

Şi acesta veni. Sufla tare şi constant de la sud-est. Curând vela, pe care era pictat capul de luptător al lui Kon-Tiki, se umflă, luând forma unui piept bombat. Pluta începu să se mişte. Strigarăm spre vest „hei"! şi traserăm scotele şi parâmele. Lăsarăm în apă lopata de cârmă şi cartul în ture începu. Aruncarăm ghemotoace de hârtie şi ţăndări de lemn peste bord la proră şi aşteptarăm la pupă cu ceasurile în mână.

„Unu, doi, trei... optsprezece, nouăsprezece – acum!"

Hârtiile şi ţăndările de lemn trecură de lopata cârmii şi curând rămaseră în urmă ca perlele dintr-un şirag, săltând în sus şi în jos pe crestele valurilor sau între ele. Înaintam metru după metru.

„Kon-Tiki" nu spinteca marea ca un vas de curse cu botul ascuţit. Lat şi bont, greu şi solid, el plescăia liniştit înainte, peste valuri. Nu se grăbea, dar, odată pornit, mergea temeinic, nu se-ncurca.

Pentru început problema noastră cea mai importantă era cârmitul. Pluta fusese construită exact după descrierea spaniolilor, dar nu mai era nimeni azi în viaţă care să ne înveţe cum să navigăm cu ea.

Chestiunea fusese pe larg discutată la ţărm cu experţii, dar cu slabe rezultate. Nu ştiau în această privinţă mai mult decât noi. Când vântul de sud-est se întări, furăm nevoiţi să orientăm în aşa fel pluta, încât vela să fie umflată dinspre pupă. Dacă pluta rămânea cu flancul prea mult în vânt, vela se întorcea deodată şi izbea încărcătura, oamenii şi cabina de bambus, în timp ce toată pluta se răsucea şi îşi urma drumul cu pupa înainte. Era o bătălie grea; trei oameni se luptau cu vela şi alţi trei cu lopata lungă de cârmit ca să păstreze vârful plutei în partea opusă vântului. După ce o aduceam în poziţia bună, cârmaciul trebuia să bage bine de seamă ca să nu se întâmple din nou buclucul, în clipa următoare.

Lopata de cârmă, lungă de şase metri, stătea liberă între două strapazane, pe un bloc masiv de la pupă. Era aceeaşi lopată de cârmit pe care o întrebuinţaseră prietenii noştri băştinaşi când aduseseră lemnăria la vale pe Palenque, în Ecuador.

Lopata lungă de manglier era tare ca oţelul, dar atât de grea, încât s-ar fi scufundat dacă ar fi căzut peste bord. La capătul ei era o pană lată din lemn de brad, legată cu funii. Ne trudeam din răsputeri ca să ţinem bine această lopată lungă de cârmă, când valurile se opinteau împotriva ei; ne simţeam palmele şi degetele frânte după sforţarea pe care trebuia s-o facem ca să menţinem lopata în aşa fel, încât pana să stea drept în apă.

Rezolvarăm şi această ultimă problemă legând o stinghie de-a curmezişul mânerului lopeţii, aşa încât aveam un fel de pârghie de întors. Între timp vântul se înteţea.

Târziu după amiază, alizeul începu să bată cu toată puterea. În curând, oceanul se acoperi cu valuri mugitoare care se repezeau asupra noastră de la pupă. Pricepurăm acum pentru prima oară că abia aici înfruntam cu adevărat marea; realitatea crudă ni se înfăţişa deosebit de serios. Legăturile noastre cu lumea erau tăiate. Lucrurile aveau să meargă bine numai dacă pluta de balsa izbutea să ţie piept valurilor. Ştiam că de acum nu vom mai întâlni un vânt care să bată spre coastă, nici vreo altă posibilitate de a ne întoarce.

Intraserăm în plină zonă a vântului alizeu şi fiecare zi avea să ne ducă din ce în ce mai departe, spre larg. Singurul lucru pe care îl aveam de făcut era să mergem înainte cu toate pânzele sus. Dacă am fi încercat să ne întoarcem înapoi, n-am fi reuşit decât să plutim tot înainte, dar cu pupa în faţă. Aveam o singură cale de urmat, şi anume să plutim cu vântul din pupă, cu prova spre apus. La urna urmei, acesta era chiar scopul călătoriei noastre, să urmărim soarele în drumul lui, cum socoteam că trebuie să fi făcut Kon-Tiki şi vechii adoratori ai soarelui, când au fost goniţi pe mare, din Peru.

Observam cu bucurie şi uşurare că pluta de lemn se ridica deasupra primei creste de valuri înfricoşătoare care veneau spumegând spre noi. Dar era cu neputinţă celui de la cârmă să menţină lopata în poziţie când valurile mugitoare se repezeau şi o ridicau din strapazane ori o împingeau într-o parte; atunci bietul cârmaci era silit să facă tumbe ca un acrobat. Nici chiar doi oameni nu o puteau ţine când valurile se aruncau peste noi şi cădeau pe pupă, la cârmă. Găsirăm atunci următoarea soluţie: legarăm cu funii pana lopeţii de ambele părţi ale plutei: cu alte funii fixarăm lopata în strapazane, lăsându-i o libertate de mişcare mărginită; cârma era acum în situaţia de a putea înfrunta cele mai rele valuri. Rămânea doar să fim şi noi, cei şase, în stare de a o face.

Talazurile deveneau din ce în ce mai mari. Era limpede că ne aflam chiar în inima curentului Humboldt. Se vedea bine că valurile erau ridicate nu numai de vânt, ci şi de curent. Apa era verde şi rece. Munţii dantelaţi ai Perului dispăruseră în mijlocul unor nori groşi.

Când întunericul se lăsă peste mări, începu primul nostru duel cu elementele. Nu eram încă siguri de mare; nu ştiam dacă în intimitate – situaţie pe care de altfel noi singuri ne-o dorisem – se va arăta prietenă

sau duşmană. Învăluiţi în întuneric, auzeam de jur împrejur zgomotul puternic al mării. Deodată, asurziţi de şuieratul unui val apropiat, văzurăm o creastă albă venind orbeşte spre noi la o înălţime egală cu a cabinei. Ne proptirăm pe picioare şi aşteptarăm încordaţi ca masele de apă să se prăvălească peste noi şi peste plută. Dar de fiecare dată aveam aceeaşi surpriză şi uşurare. „Kon-Tiki" îşi legăna calm pupa şi se ridica spre cer netulburat, pe când masele de apă treceau pe lângă el. Pe urmă cădeam din nou între valuri şi aşteptam talazul următor. Cele mai mari valuri veneau adesea câte două-trei în şir, cu o lungă serie de valuri mai mici între ele. Când două valuri mari veneau la prea mică distanţă unul de altul, al doilea se spărgea pe puntea din spate, din cauză că primul ţinea încă prova în aer. De aceea, era absolut necesar ca omul de la cârmă să fie legat de mijloc cu o funie, care să-l ţină strâns de plută, căci nu aveam parapete. Misiunea lui era să ţină vela umflată, menţinând pupa în bătaia mării şi a vântului. Fixasem un vechi compas de vapor pe fundul unei lăzi, pentru ca Erik să poată verifica direcţia şi calcula poziţia şi viteza plutei. Deocamdată nu ştiam unde ne aflam, cerul fiind acoperit de nori, iar orizontul un haos de valuri. La cârmă, făceau de cart câte doi oameni care, umăr la umăr, trebuiau să-şi pună toate puterile în luptă cu lopata săltăreaţă, pe când ceilalţi încercau să aţipească oleacă în interiorul cabinei deschise de bambus. Când venea un val în adevăr mai mare, oamenii de la cârmă lăsau cârmitul în seama funiilor, săreau şi se agăţau de o prăjină de bambus a acoperişului cabinei, în timp ce masele de apă se prăbuşeau peste ei pe la pupa şi dispăreau printre buşteni sau peste laturile plutei. Cum trecea valul, trebuiau să se repeadă din nou la lopata de cârmă, înainte ca pluta să se întoarcă şi vela să se izbească în lături. Căci dacă pluta ar fi primit valurile din coastă, acestea ar fi putut lesne intra drept în cabina de bambus. Când ele veneau pe bord de la pupă, dispăreau îndată printre buştenii din spate şi rareori ajungeau până la peretele cabinei. Printre buştenii rotunzi de la pupă apa trecea ca printre dinţii unei furculiţe.

Avantajul plutei era fără îndoială următorul: cu cât avea mai multe găuri, cu atât era mai bine; într-adevăr prin găurile din podeaua noastră apa se putea scurge, dar nu putea niciodată să intre.

Pe la miezul nopţii, un vapor luminat trecu spre nord; la ora trei altul, în aceeaşi direcţie. Agitarăm mica noastră lampă de parafină, le făcurăm semnal cu o lanternă electrică, dar nu ne văzură. Luminile trecură încet spre nord şi dispărură. Nici prin gând nu le trecea celor de

pe bord că o adevărată plută incasă era la doi paşi de ei, în bătaia valurilor. Şi tot atât de puţin ne închipuiam noi, cei de pe plută, că acela era ultimul vapor pe care aveam să-l vedem şi ultimul semn de la oameni, înainte de a ajunge în cealaltă parte a oceanului.

Ne lipeam ca nişte muşte, doi câte doi, de lopata de cârmit, în întuneric şi simţeam apa rece de mare curgându-ne prin păr, pe când lopata ne lovea iar mâinile ne înţepeneau din cauza efortului. Am făcut o şcoală aspră în aceste prime zile şi nopţi; ele au transformat nişte pământeni neştiutori în marinari. În primele 24 de ore, fiecare om, cu nedezminţită regularitate, şedea câte două ore la cârmă şi trei ore în repaus. Potrivirăm în aşa fel lucrurile, încât la fiecare ceas un om odihnit schimba pe acel din cei doi oameni care era la cârmă de două ore. Fiecare muşchi al corpului era încordat, din cale afară pe timpul cartului, în lupta cu valurile. Când oboseam să tot împingem lopata, treceam în cealaltă parte şi trăgeam, iar când braţele şi pieptul ne dureau de atâta apăsat ne întorceam cu spatele, aşa încât lopata ne făcea vânătăi şi pe faţă şi pe spinare.

Când, în sfârşit, venea schimbul, ne târam pe jumătate ameţiţi în cabina de bambus, înnodam o funie în jurul picioarelor şi adormeam îmbrăcaţi cu hainele sărate, înainte de a fi apucat să intrăm în sacii de dormit. Abia aţipeam şi eram treziţi de o zvâcnitură puternică a frânghiei care ne lega picioarele. În realitate, trecuseră trei ore şi trebuia să ieşim din nou afară şi să schimbăm pe unul din cei doi oameni de la cârmă.

Noaptea următoare fu şi mai rea; în loc să scadă, valurile crescură. Două ceasuri de luptă cu lopata de cârmit era prea mult, omul nu mai era bun de nimic în a doua jumătate a cartului. Valurile erau mai tari ca noi, ne luau şi ne împingeau în lături, în timp ce apa curgea şiroaie pe bord. Atunci începurăm să ne schimbăm din oră în oră, rămânându-ne doar câte o oră şi jumătate de repaus. Aşa trecură primele 60 de ore, într-o luptă necurmată împotriva unui haos de valuri care se năpusteau împotriva noastră, unul după altul, fără întrerupere. Erau valuri înalte şi valuri mici, valuri ascuţite şi valuri rotunde, valuri laterale şi valuri pe crestele altor valuri.

Cel mai mult dintre noi toţi suferea Knut. Era scutit de cartul la cârmă dar, în schimb, trebuia să aducă jertfe lui Neptun şi suferea în tăcere într-un colţ al cabinei[18].

---

[18] Adică suferea de rău de mare. – N. T.

Papagalul stătea îmbufnat în colivia lui; se agăţa cu ciocul şi bătea din aripi ori de câte ori pluta se apleca în chip neaşteptat şi marea izbea în peretele de la pupă el cabinei. „Kon-Tiki" nu se legăna prea mult. Primea valurile mai ferm decât oricare alt vas de aceleaşi dimensiuni, dar era cu neputinţă de prevăzut în ce parte avea să se aplece; de aceea n-am învăţat niciodată să umblăm bine pe plută, căci tangajul era tot atât de puternic ca şi ruliul.

În noaptea a treia marea se mai potoli puţin, deşi era încă furtunoasă. Pe la ceasurile patru, un urmăritor neaşteptat veni plin de spume prin întuneric şi suci pluta complet, înainte ca timonierii să-şi fi putut da seama de ce se întâmplă. Vela se lăsă pe cabina de bambus şi ameninţă să se rupă în bucăţi şi să dărâme în acelaşi timp şi cabina. Toată lumea trebui să iasă pe punte, să aibă grijă de încărcătură şi să tragă de funii, în speranţa de a aduce din nou pluta în poziţia cea bună, aşa ca vela să se poată din nou umfla liniştit. Dar pluta nu voia să se îndrepte. Mergea năstruşnic eu pupa înainte. Am împins, am tras, am vâslit, dar singurul rezultat a fost că era să pierdem doi oameni, pe care vela îi lovi cu putere pe întuneric şi era cât pe ce să-i arunce în mare. Acum marea se mai liniştise. Ţepeni, prăpădiţi, cu palmele jupuite şi ochii împăienjeniţi de somn, nu mai făceam nici două parale. Am socotit că era mai bine să ne menajăm forţele pentru cazul când vremea ne-ar mai chema odată la luptă. Niciodată nu poţi şti ce te aşteaptă. Aşa că am strâns vela şi am înfăşurat-o în jurul vergei de bambus.

„Kon-Tiki" stătea acum de-a latul şi primea valurile ca un dop. Toate lucrurile de pe bord erau legate strâns, iar noi şase ne târârăm în cabina mică de bambus, ne îngrămădirăm claie peste grămadă şi adormirăm ca nişte mumii într-o cutie de sardele.

Eram departe de a ne închipui că ceea ce se petrecuse a fost încercarea cea mai grea din tot cursul călătoriei. Abia mult mai târziu, după ce am ajuns departe în ocean, am aflat în ce chip iscusit şi simplu îşi cârmuiau incaşii plutele.

A doua zi, târziu, ne-a trezit papagalul care fluiera, ţipa şi ţopăia în colivia lui. Marea era încă agitată, dar cu brazde lungi şi uniforme, nu sălbatică şi haotică precum fusese în ajun. Primul lucru pe care îl văzurăm fu soarele, care se reflecta pe puntea galbenă de bambus şi dădea mării dimprejur un aspect strălucitor şi prietenos. Ce importanţă avea că valurile spumegau şi se umflau, atât timp cât ne lăsau în pace pe plută? Ştiam că îndată ce se ridicau în înălţimi în faţa ochilor noştri, pluta se

căţăra şi ea deasupra lor, turtindu-le creasta înspumată ca un cilindru compresor, în timp ce muntele ameninţător de apă ne sălta doar în aer şi trecea gemând şi gâfâind pe sub podea. Vechii meşteri din Peru ştiau ei de ce nu foloseau o carenă scobită care se putea umple de apă, ori un vas prea lung care nu putea încăleca val după val. Ca un dop compresor, aşa era pluta de balsa.

Erik calculă la amiază poziţia noastră şi găsi că deviasem mult spre nord în lungul coastei. Eram în curentul Humboldt, exact la o sută de mile marine de coastă.

Problema cea mare era dacă vom intra sau nu în vârtejurile înşelătoare de ia sud de insulele Galapagos. Aceasta ar fi putut avea consecinţe fatale, căci de acolo am fi fost mânaţi în toate direcţiile de puternicele curente oceanice care merg spre ţărmul Americii Centrale. Dar dacă lucrurile mergeau după prevederile noastre, trebuia să înaintăm tot spre vest, odată cu şuvoiul curentului principal, fără să ne abatem atât de departe spre nord, până la insulele Galapagos. Vântul sufla încă tare de la sud-est. Ridicarăm vela, întoarserăm pluta cu pupa spre valuri şi continuarăm să facem de cart la cârmit.

Lui Knut îi trecuse răul de mare. Se căţără cu Torstein pe catargul cel mare şi încercă acolo nişte antene curioase de T.F.F. pe care le înălţă cu ajutorul unor baloane, apoi cu zmeie.

Deodată unul din ei strigă din colţul telegrafic al cabinei că auzea staţiunea navală din Lima chemându-ne. Ni se transmitea că avionul ambasadorului american se află în drum spre noi, în largul coastei. Ambasadorul voia să ne spună un ultim rămas bun şi să afle cum ne simţeam pe mare. Curând după aceea intrarăm în legătură directă cu telegrafistul avionului şi avurăm o convorbire într-adevăr neaşteptată cu secretara expediţiei, Gerd Vold, care era pe bord. Indicarăm cât puturăm mai exact poziţia noastră şi ceasuri întregi emiserăm semnale de recunoaştere. Vocea din eter devenea când mai slabă, cât mai puternică, după cum ARMY 119 se învârtea mai aproape sau mai departe de noi. Dar nu auzirăm bâzâitul motoarelor şi nici nu văzurăm avionul. Nu era aşa de uşor să găseşti o plută rătăcită jos, în şanţurile valurilor, iar câmpul nostru de vedere era foarte mărginit. În cele din urmă avionul trebui să renunţe şi se întoarse la coastă. Era ultima oară când cineva încerca să ne caute.

În zilele ce urmară marea rămase agitată, dar valurile veneau şuierând dinspre sud-est, la distanţe regulate şi cârmitul deveni mai

lesnicios. Primeam marea şi vântul de la babord, aşa încât cârmaciul avea mai puţin de luptat cu valurile, iar pluta era mai stabilă şi nu se mai sucea. Observarăm îngrijoraţi că vântul alizeu de sud-est şi curentul Humboldt ne împingeau zi după zi spre contracurenţii din jurul insulelor Galapagos. Mergeam exact spre nord-vest cu o viteză atât de mare, încât media noastră zilnică în acest timp era de 55-60 de mile marine, atingând un record de 71 de mile.

— E bine în Galapagos? întrebă Knut îngrijorat, uitându-se pe hartă, unde un şir de perle, reprezentând poziţiile noastre zilnice, semăna cu un deget care arăta, din nefericire, drept spre blestematele de Galapagos.

— Nu prea, spusei. Se zice că incaşul Tupac Yupanqui a navigat din Ecuador în Galapagos înainte chiar de epoca lui Columb; dar nici el, nici alt băştinaş n-a rămas acolo, fiindcă nu era apă.

– „O. K."[19] zise Knut. Atunci să le dăm dracului Sper că nu vom merge acolo.

Până într-atât ne obişnuirăm cu marea agitată, încât nu o mai băgam în seamă. Ce importanţă avea dacă dansam puţin, cu doi kilometri de apă sub noi, atâta vreme cât noi şi pluta eram mereu deasupra? Se punea însă chestiunea următoare: cât timp vom continua să ne menţinem deasupra? Nu era greu de văzut că buştenii de balsa absorbeau apă. Grinda transversală de la pupa era într-o stare mai rea decât celelalte; puteam băga tot vârful degetului în lemnul ei îmbibat care mustea de apă. Fără să spun o vorbă, rupsei o bucată din lemnul mâncat şi o aruncai peste bord. Se scufundă liniştit şi dispăru încet în adâncime. Mai pe urmă văzui doi, trei din băieţi făcând exact acelaşi lucru, când se credeau neobservaţi. Stăteau concentraţi privind bucata de lemn îmbibată de apă scufundându-se liniştit în marea verde. La plecare însemnasem linia de plutire pe plută, dar în marea agitată era cu neputinţă să vezi cât de adânc intram, căci buştenii, ba se ridicau afară din apă, ba intrau adânc în ea.

Dar dacă băgăm un cuţit în lemn vedeam, spre bucuria noastră, că la doi centimetri sub linia de plutire lemnul era uscat. Calcularăm că dacă apa va continua să pătrundă în acelaşi ritm, pluta va continua să plutească, chiar sub nivelul apei, până când, după prevederile noastre,

---

[19] O. K. (pronunţă 'ou-'kei) înseamnă „foarte bine". Etimologia lui e nesigură. După unii e o prescurtare coruptă din all correct şi înseamnă „în regulă, de acord". După alţii, e o prescurtare a cuvântului okeh care în limba indienilor Choctaw (Oklahoma, S.U.A.) înseamnă „aşa e şi nu altfel". – N. T.

trebuia să ne apropiem de pământ. Dar speram că seva din interior va acţiona ca un impregnant şi va împiedica absorbţia.

Mai erau şi alte ameninţări care ne tulburară în primele săptămâni. Funiile. În timpul zilei eram atât de ocupaţi încât prea puţin ne gândeam la ele, dar când se lăsa întunericul şi ne strecuram în pat, pe podeaua cabinei, aveam mai mult timp de gândit, de simţit şi de ascultat. Când ne culcam acolo, fiecare pe salteaua lui de paie, simţeam trestia de sub noi ridicându-se în ritm cu buştenii. Pe lângă mişcările plutei însăşi, mai erau şi mişcările fiecăruia din cei nouă buşteni, unul faţă de altul. Când unul se ridica, altul cobora, aidoma unei respiraţii uşoare. Nu se mişcau mult, dar îndeajuns totuşi ca să ne dea impresia că stăm pe spinarea unui animal uriaş care răsuflă; de aceea, noi preferam să ne culcăm de-a lungul buştenilor. Primele două nopţi a fost mai rău, pe urmă eram prea obosiţi ca să ne mai gândim la asta.

Mai târziu, cei nouă buşteni se mai liniştiră oarecum, deoarece funiile, umflându-se sub acţiunea apei, îi ţineau ceva mai strâns legaţi. Totuşi, suprafaţa plutei nu rămase niciodată perfect plană şi imobilă în raport cu obiectele dimprejur. Fiindcă temelia se mişca ba în sus, ba în jos şi oscila la fiecare încheietură, era firesc ca totul deasupra ei să aibă aceeaşi instabilitate. Astfel, puntea de bambus, catargul dublu, cei patru pereţi împletiţi ai cabinei şi acoperişul de şindrilă acoperit cu frunze, toate erau legate cu funii, dar aveau fiecare mişcările lor independente, sucindu-se şi împingându-se unele pe altele. Totul era aproape imperceptibil, însă neîndoielnic.

Dacă un colţ se urca, celălalt se lăsa, iar dacă o jumătate a plafonului îşi împingea scândurile înainte, cealaltă jumătate şi le trăgea înapoi. Dacă priveam prin deschizătura peretelui cabinei vedeam şi mai multă viaţă şi mişcare; afară cerul se mişca liniştit într-un cerc, pe când marea se arunca în sus spre el.

Funiile trăgeau tot greul. Le auzeam în timpul nopţii pârâind, gemând şi scrâşnind. Era parcă un cor de văicăreli în întuneric; fiecare funie avea o altă voce, ale cărei modulaţii depindeau de grosimea ei ca şi de gradul de tensiune la care era supusă. În fiecare dimineaţă inspectam cu atenţie starea frânghiilor. Ca să cercetăm ce era sub plută, ne aşezam jos, întindeam capul peste marginea plutei şi-l băgăm în apă, în timp ce doi oameni ne ţineau bine de glezne.

Dar funiile rezistau; 15 zile – dăduseră sorocul marinarii – după care toate funiile se vor fi uzat. În ciuda acestei unanime păreri, nu

găsirăm nici cel mai mic semn de uzură. Când ajunserăm departe în larg, aflarăm de ce. Buştenii de balsa erau atât de moi încât în loc să fie roase de frecuşul lor, funiile îşi făceau loc în lemn şi erau astfel apărate.

După o săptămână, marea se mai potoli. Din verde se făcu albastră. Începusem să înaintăm în direcţia vest-nord-vest, de unde până atunci mersesem drept înspre nord-vest. Acesta ni se păru primul semn neîndoielnic că scăpasem de curentul de coastă. Acum puteam nădăjdui că vom fi duşi spre larg.

Chiar din prima zi, după ce ne părăsise remorcherul, văzurăm peşti în jurul plutei. Cârmitul ne dădea însă prea mult de lucru şi nu ne puteam gândi la pescuit. A doua zi intrarăm într-un banc des de sardele. Puţin mai târziu, un rechin albastru, lung de trei metri, veni pe lângă plută, îşi întoarse pântecul alb în sus şi se frecă de pupă, în locul unde Herman şi Bengt şedeau la cârmă, cu picioarele goale în apă. Se jucă în jurul nostru un timp, dar când pregătirăm harpoanele de mână, dispăru.

În ziua următoare furăm vizitaţi de toni, bonite si dorade. Apoi un peşte zburător mare căzu pe bord; îl întrebuinţarăm ca momeală şi prinserăm pe dată două dorade mari care cântăreau 10-15 kg fiecare. Aveam deci hrană pe mai multe zile. În timpul cartului la cârmă vedeam mulţi peşti pe care nu-i cunoşteam. Într-o zi intrarăm într-un banc nesfârşit de marsuini. Cu spinările lor negre se repezeau grămadă drept în flancul plutei şi săreau în sus, ici şi colo, deasupra mării. Ne suiam pe catarg si cât puteam cuprinde în jurul nostru cu ochii vedeam doar marsuini.

Cu cât ne depărtam mai mult de coastă şi ne apropiam de ecuator, peştii zburători deveneau din ce în ce mai numeroşi; ajunseseră puzderie, când, mai târziu, dădurăm de apa albastră, însorită, cu valuri majestuoase şi calme, increţite din când în când de aripa vântului. Ţâşneau din apă, sclipind ca o ploaie de proiectile şi zburau în linie dreaptă; apoi deodată, pierzând puterile, cădeau în mare. Dacă noaptea lăsam afară lampa de parafină, erau atraşi de lumina ei. Mari şi mici veneau pe punte, lovindu-se adesea de velă sau de cabina de bambus. Odată ajunşi pe bord, rămâneau să se zbată neputincioşi, căci nu puteau să-şi ia vânt decât înotând prin apă. Semănau cu nişte heringi, cu ochii holbaţi şi înotătoare ventrale lungi. Totdeauna veneau pe neaşteptate, cu botul înainte şi în plină viteză. Când şi când, auzeam un potop de sudălmi: era semn că un peşte zburător plesnise pe cineva peste ochi şi-l făcuse să vadă stele verzi. Cel lovit uita însă repede atacul neprovocat căci, în ciuda acestor

neplăceri, ne aflam într-o lume de basm, unde mâncări delicioase de peşte soseau plescăind prin văzduh. De obicei îi frigeam pentru gustarea de dimineaţă şi fără să ştiu din ce pricină – ori erau în adevăr foarte buni, ori bucătarul era tare priceput, ori foamea noastră era grozavă – dar odată ce le curăţam solzii, ni se păreau la fel cu păstrăvii prăjiţi.

Prima îndatorire a bucătarului, când se scula de dimineaţă, era să iasă pe punte şi să adune peştii zburători care poposiseră pe bord în cursul nopţii. De obicei erau cel puţin o jumătate de duzină, dar într-o dimineaţă găsirăm douăzeci şi şase. Knut fu tare supărat într-o dimineaţă fiindcă, pe când prepara ceva la primus, un peste zburător îl lovi peste mână în loc să nimerească drept în tigaie.

Torstein îşi dădu pe deplin seama de intimitatea noastră nemijlocită cu marea, abia când găsi, într-o dimineaţă, o sardea pe pernă. Era atât de puţin loc în cabină, încât Torstein stătea cu capul în dreptul uşii şi dacă cineva, ieşind noaptea, din nebăgare de seamă îl călca pe faţă, el îl muşca de picior. Torstein luă sardeaua de coadă şi-i spuse înţelegător că toate sardelele se bucură de întreaga lui simpatie. Noi însă ne strânserăm cu toţii picioarele, astfel ca el să aibă mai mult loc noaptea, dar atunci se întâmplă ceva care-l făcu să-şi caute un loc de dormit deasupra sculelor de bucătărie, în colţul T.F.F.-ului. Totul se întâmplă câteva nopţi mai târziu. Cerul era negru şi de nepătruns. Torstein aşezase lampa de parafină lângă cap, astfel ca străjile de noapte, când ieşeau ăi intrau peste capul lui, să vadă pe unde calcă. Pe la ceasurile patru fu trezit de ceva umed şi rece care-l plesnise peste urechi, răsturnând şi lampa. „Peşte zburător" se gândi şi căută să scape de el pe întuneric. Puse mâna pe ceva lung şi umed care se zvârcolea ca un şarpe şi-i dădu drumul ca ars. În timp ce se căznea să aprindă lampa, musafirul invizibil nimeri peste Herman. Acesta se sculă, trezindu-mă şi pe mine. Îmi închipuiam că era o caracatiţă, căci ele umblau noaptea prin aceste ape. În sfârşit, se aprinse lampa şi văzurăm pe Herman ţinând triumfător în mână un peşte lung şi subţire, care se zbătea ca un ţipar. Era lung de un metru, alunecos ca şarpele şi avea ochi negri, apoşi. Botul lung, cu fălci care trădau lăcomia, era plin cu dinţi mari si ascuţiţi ca nişte cuţite; ei se puteau apleca spre cerul gurii, ca să facă loc prăzii pe care peştele o înghiţea. Din cauza strânsorii lui Herman, un peşte alb, cu ochii holbaţi, lung de vreo douăzeci de centimetri, ieşi pe gura peştelui de pradă, fiind expulzat din pântece. După el mai veni altul aidoma. Erau fără îndoială, doi peşti de adâncime sfârtecaţi de dinţii peştelui-şarpe. Pielea acestuia era subţire, albastră-violet pe spate,

albastră ca oţelul pe burtă şi se desprinse în fâşii când o apucarăm.

Până la urmă se trezi şi Bengt de atâta zgomot; îi băgarăm lampa şi peştele lung sub nas.

Se uită somnoros din sacul lui de dormit şi rosti solemn:

– Nu, asemenea peşte nu există.

Apoi se întoarse liniştit pe partea cealaltă şi adormi din nou. Şi Bengt nu era departe de adevăr. Se dovedi mai târziu că noi cei şase din jurul lămpii, în cabina de bambus, eram primii oameni care vedeam viu acest peşte. Până atunci se găsise doar scheletul unui peşte de acest soi pe coasta Americii de Sud, în insulele Galapagos. Ihtiologii l-au numit Gempylus ori scrumbie-şarpe; se credea că trăieşte pe fundul oceanului la mari adâncimi, căci nimeni nu-l văzuse viu. La mari adâncimi trebuie că şedea el ziua, când îl orbea lumina soarelui. Când se lăsa bezna nopţii, Gempylus pleca de acasă, sus pe crestele valurilor; noi cei de pe plută aflarăm aceasta din experienţă.

O săptămână după ce peştele cel rar descălecase în sacul de dormit al lui Torstein, avurăm o altă vizită.

Era din nou patru dimineaţa şi luna nouă apusese; era întuneric, dar luceau stelele. Pluta era uşor de cârmit şi când îmi terminai cartul, făcui un tur în jurul plutei, să văd dacă totul era în ordine. Aveam o funie în jurul mijlocului, cum avea totdeauna straja; cu lampa de parafină în mână, umblam grijuliu de-a lungul grindei celei mai dinafară, ca să ocolesc catargul. Cum grinda era umedă şi alunecoasă, mă înfuriai când cineva, cu totul pe neaşteptate, apucă funia pe la spatele meu şi mă zgâlţâi până ce era să-mi pierd echilibrul. Mă întorsei supărat cu lanterna; nici ţipenie. Atunci simţii o nouă smucitură şi văzui ceva strălucitor zvârcolindu-se pe punte. Era tot un Gempylus. Îşi băgase dinţii atât de adânc în funie încât vreo câţiva se rupseră când încercai să-l scot de acolo.

Se vede că lumina lămpii, proiectată pe funia lungă, albă şi rotundă, îndemnase pe oaspetele nostru din adâncuri să se repeadă în speranţa că va înhăţa o delicatesă nespus de gustoasă. S-a întâmplat însă că şi-a sfârşit zilele într-un borcan cu formalină.

Marea păstrează multe surprize pentru acela care îşi are podeaua la nivelul ei şi pluteşte încet, fără zgomot. Un vânător îşi croieşte drum prin pădure şi se întoarce spunând că n-a văzut nici o sălbăticiune. Altul şade pe un trunchi, aşteaptă, şi de multe ori aude foşnete şi pârâieli ori e iscodit de ochi cercetători. Aşa e şi cu marea. De obicei o străbatem cu motoare care mugesc, cu pocnete de pistoane, cu apa spumegând în jurul

bordurilor. După aceea ne întoarcem şi spunem că nu e nimic de văzut în largul oceanului.

Nu trecea o zi fără ca noi, cei ce pluteam la suprafaţa mării, să nu fim vizitaţi de oaspeţi curioşi care se agitau în jurul nostru. Câţiva din ei, ca doradele şi peştii-pilot[20] deveniră aşa de familiari, încât însoţiră pluta peste mare şi rămaseră pe lângă noi ziua şi noaptea.

Când se lăsa întunericul, stelele care luceau pe cerul tropical se luau la întrecere cu lumina fosforescentă din jurul nostru; planctonul sclipitor semăna atât de bine cu tăciunii aprinşi, încât ne feream fără să vrem când apa arunca pe la pupă bile înflăcărate spre picioarele noastre goale. Dacă le luam în mână vedeam că erau nişte creveţi mărunţi care luceau puternic. În astfel de nopţi ne speriam câteodată când vedeam lângă plută doi ochi rotunzi ţâşnind din apă şi aţintind asupra noastră o privire hipnotică, fixă; poate că era chiar Bătrânul din Mare. Uneori erau caracatiţe mari care veneau sus şi pluteau la suprafaţă, cu ochii lor verzui de diavol care scânteiau în noapte ca fosforul. Alteori erau ochii lucitori ai peştilor din adâncuri care veneau sus numai noaptea şi rămâneau fascinaţi de luminile din faţa lor. De multe ori, când marea era calmă, apa neagră din jurul plutei se umplea deodată de capete rotunde, aproape de un metru în diametru, care rămâneau nemişcate şi ne priveau cu ochi mari, arzători. În alte nopţi vedeam în adâncul apelor globuri de lumină, cu un diametru de peste un metru, scânteind din timp în timp ca nişte lămpi electrice aprinse pentru o clipă.

Ne obişnuirăm treptat cu aceste creaturi subterane ori submarine de sub puntea noastră, dar ne uimeau totuşi ori de câte ori apăreau din nou. Într-o noapte noroasă, pe la ceasurile două, când deosebeai greu marea neagră de cerul negru, omul de la cârmă observă în apă o lumină slabă care luă încet forma unui animal corpolent. Nu puteai spune dacă pe corpul lui strălucea planctonul ori dacă animalul însuşi avea o piele fosforescentă, dar luciul acela din adâncul negru dădea fiinţei fantomatice un contur nesigur şi schimbător. Uneori părea rotund, alteori oval sau triunghiular şi deodată se rupea în două părţi care înotau independent una de alta, încoace şi încolo, pe sub plută. Până la urmă, numărul acestor stafii luminoase s-a fixat la trei: se plimbau în jurul nostru

---

[20] Naucrates ductor, peşte mare ce-i călăuzeşte pe rechini către pradă ori îi previne când se apropie primejdia. Se spune că dacă vreun marinar se rătăceşte în timpul unei furtuni, el apare şi îl conduce spre port. Carnea lui e foarte gustoasă. – N. T.

în cercuri mici. Erau nişte adevăraţi monştri, căci numai părţile lor vizibile atingeau vreo nouă metri; cum apăreau, repede ne strângeam cu toţii pe punte şi urmăream dansul lor de strigoi care ţinea ceasuri în şir şi ne însoţea în drumul nostru. Misterioşi şi tăcuţi, tovarăşii noştri sclipitori se aţineau la o adâncime bunicică de tribord, unde era lumina, dar de multe ori stăteau chiar sub plută, ori treceau la babord. Strălucirea de pe spinarea lor arăta că erau mai mari decât elefanţii, dar nu erau balene, deoarece nu ieşeau niciodată la suprafaţă ca să respire. Să fi fost oare calcani uriaşi care îşi schimbau forma când se întorceau pe partea cealaltă? Nu se sinchiseau deloc dacă ţineam lampa la suprafaţa apei ca să-i momim să vie sus, spre a ne da seama ce fel de făpturi erau; dar, ca toate stafiile, se scufundau în adâncuri îndată ce se lumina de ziuă.

N-am putut să ne explicăm niciodată această vizită nocturnă a celor trei monştri, dar n-am putut să nu o legăm de altă vizită pe care am primit-o după o zi şi jumătate, când soarele era la amiază. Era 24 mai şi pluteam pe o hulă leneşă, exact la 95° vest şi 7° sud. Fiind pe la prânz, aruncaserăm peste bord măruntaiele a două dorade mari pe care le prinsesem de dimineaţă. Tocmai făceam o baie răcoritoare la provă şi stăteam în apă, privind atent în jurul meu şi ţinându-mă de o frânghie, când văzui un peşte gros, cafeniu, lung de doi metri, înotând curios spre mine prin apa limpede ca sticla. Mă săltai repede pe marginea plutei şi rămăsei sub soarele arzător privind peştele care trecea liniştit; deodată auzii sălbaticul strigăt de război al lui Knut, care şedea la pupă, în spatele cabinei de bambus. Zbierase „rechin" aşa de tare că i se sugrumase vocea, dar cum rechinii înotau toată ziua pe lângă plută fără să provoace atâta senzaţie, ne dădurăm scama că trebuie să se fi petrecut ceva cu totul deosebit şi ne repezirăm la pupă în ajutorul lui Knut.

Knut şedea acolo pe vine spălându-şi pantalonii în valuri şi când îşi ridică o clipă ochii, văzu drept în faţa lui cea mai mare şi mai urâtă făptură pe care vreunul din noi a întâlnit-o vreodată. Avea capul unui adevărat monstru marin, atât de mătăhălos şi de slut că până şi Bătrânul din Mare în persoană, dacă s-ar fi arătat, n-ar fi făcut o impresie mai puternică asupra noastră. Avea un cap lat şi turtit ca de broască, cu doi ochi mici în părţi, cu o mestecătoare ca cea a unui broscoi, de vreun metru jumătate lăţime, de la colţurile căreia atârnau creţuri lungi. În dosul capului era un corp uriaş care se termina cu o coadă lungă şi subţire pe care se afla o aripioară ascuţită; aceasta şedea drept în sus şi arăta că monstrul marin nu era o varietate de balenă. Sub apă corpul părea cafeniu, dar atât capul

cât şi trunchiul erau acoperite cu pete mici albe. Monstrul înota liniştit în urma noastră, la pupă. Rânjea ca un buldog şi dădea încet din coadă. Aripa înotătoare dorsală ieşea lămurit afară din apă şi câteodată se vedea şi aripioara ascuţită de la coadă, iar când creatura se afla între valuri, apa se scurgea pe spinarea-i lată ca şi cum s-ar fi scurs de pe un recif. În faţa fălcilor late înotau în evantai o mulţime de peşti-piloţi vărgaţi ca zebrele, iar remore şi alţi paraziţi stăteau agăţaţi de corpul namilei şi călătoreau cu el prin apă, aşa încât cu toţi la un loc păreau o ciudată colecţie zoologică înghesuită în jurul unui lucru care semăna cu o stâncă plutitoare.

O doradă de vreo 11 kg fixată pe şase din cele mai mari cârlige de pescuit ale noastre, atârna la spatele plutei ca momeală pentru rechini. Un stol de peşti-piloţi se repeziră drept la ea, o mirosiră fără s-o atingă şi goniră înapoi la domnul şi stăpânul lor, regele mărilor. Ca un colos mecanic, acesta se puse în mişcare şi înotă alene spre doradă, care părea un moft pe lângă fălcile lui. Încercarăm să-i vârâm dorada între ele. Monstrul marin se apropie încet, până la marginea plutei. Nu-şi deschise gura, dar ne îngădui să i-o atingem cu dorada, ca şi cum nu merita să deschidă toată uşa pentru o fărâmă atât de neînsemnată. Când gigantul se apropie de plută, îşi frecă spinarea de lopata cea grea de cârmit, pe care o ridicasem afară din apă; era acum la doi paşi de noi, atât de aproape încât credeam că înnebunisem cu toţii, aşa de prosteşte râdeam şi ţipam; ne zăpăcise priveliştea de-a dreptul fantastică ce ni se înfăţişa. Însuşi Walt Disney cu toată puterea lui de imaginaţie, n-ar fi putut plăsmui un monstru marin mai groaznic decât cel ce se aţinea cu fălcile lui teribile atât de aproape de bordul plutei.

Monstrul era un rechin-balenă, cel mai mare rechin şi cel mai mare peşte cunoscut până azi. Este extrem de rar; specimene izolate sunt observate din când în când prin mările tropicale. Rechinul-balenă avea o lungime mijlocie de 15 m şi cântărea, după spusele zoologilor, 15 t. Se spune că exemplarele mari pot atinge 20 m în lungime. Un pui prins în harpon avea un ficat greu de 300 kg şi o colecţie de 3000 de dinţi pe fiecare din fălcile-i late.

Monstrul era atât de mare încât, atunci când înota în cercuri, în jurul şi pe sub pluta noastră, capul i se vedea într-o parte în timp ce coada depăşea cealaltă parte. Arăta atât de grotesc, molâu şi stupid când îl priveam în faţă, încât nu ne puteam opri să nu râdem, cu toate că ne dădeam seama că avea destulă putere în coadă ca să rupă în bucăţi, dacă ne-ar fi atacat, buştenii de balsa şi funiile. Rând pe rând descria cercuri

din ce în ce mai apropiate de plută, iar noi nu puteam face altceva decât să aşteptăm şi să vedem ce avea să se întâmple. Când se afla în partea cealaltă, aluneca drăgălaş pe sub vâsla de cârmit în timp ce pana ramei îi cădea pe spinare. Şedeam pe marginile plutei cu harpoanele în mână gata să intervenim; dar parcă erau scobitori faţă de bestia greoaie cu care aveam de-a face. Nu erau semne că rechinul-balenă îşi pusese în gând să ne părăsească; se tot învârtea în jurul nostru şi ne urmărea îndeaproape, ca un câine credincios. Niciunul din noi nu trecuse până atunci printr-o astfel de încercare şi nu gândise că vom păţi aşa ceva; întâmplarea asta cu monstrul marin care înota în urma şi pe dedesubtul plutei ni se părea prea din cale afară de nefirească, pentru ca s-o putem lua în serios.

Rechinul-balenă ne dădea târcoale de o oră, dar nouă ni se părea că vizita durase o zi întreagă. În cele din urmă Erik, care stătea într-un colţ al plutei cu un harpon de doi metri în mână, îşi pierdu răbdarea şi, încurajat de ţipetele noastre necugetate, ridică harponul deasupra capului. Când rechinul-balenă se apropie încet de el şi ajunse cu capu-i lat sub colţul plutei, Erik aruncă harponul cu toată puterea lui în capul gelatinos al monstrului. O clipă sau două trecură până namila înţelese bine ceea ce i se întâmplase. Apoi într-o străfulgerare, matahala nătângă se transformă într-un munte de muşchi oţeliţi. Auzirăm un zgomot şuierător pe când funia harponului alerga peste marginea plutei şi văzurăm cum gigantul stârni o cascadă de apă în timp ce se afunda cu capul în jos. Cei trei oameni care stăteau mai aproape fură trântiţi claie peste grămadă, iar pe doi din ei îi arse şi-i jupui struna harponului care biciuia aerul. Această strună groasă, destul de zdravănă ca să ţină o navă, se prinse în muchia plutei dar se rupse pe loc, ca o bucăţică de sfoară; peste câteva clipe, un vârf frânt de harpon ieşi la suprafaţă: 200 m mai încolo, ceata înspăimântată de peşti-piloţi se avântă prin apă încercând să rămâie cu vechiul ei domn şi stăpân, iar noi aşteptarăm multă vreme ca monstrul să se repeadă înapoi ca un submarin înfuriat; dar nu mai văzurăm niciodată nimic din rechinul-balenă.

Ne aflam acum în curentul ecuatorial de sud şi înaintam spre vest exact la 400 de mile marine la sud de Galapagos. Nu mai eram în primejdie să nimerim în curentul acestor insule şi singurul contact pe care-l avurăm cu acest arhipelag a fost salutul unor mari broaşte ţestoase marine care, fără îndoială, rătăciseră prin mări, venind din insule. Într-o zi văzurăm o broască ţestoasă marină, mare şi groasă, luptându-se în timp ce plutea cu capul şi cu una din labe la suprafaţa apei. Când ne ridică un

talaz mai văzurăm şi o licărire de verde, albastru şi auriu în apă, sub broască. Descoperirăm astfel că aceasta se afla într-o luptă pe viaţă şi pe moarte cu doradele. Lupta era mai mult o fugărire: 12 până la 15 dorade căpăţânoase şi sclipitor colorate căutau să prindă broasca de gât şi de labe. De fapt voiau s-o obosească, deoarece aceasta nu putea rămâne la nesfârşit cu capul şi cu labele strânse sub carapace.

Când broasca zări pluta, se scufundă şi veni drept spre noi, urmărită de peştii sclipitori. Se apropie bine de muchia plutei şi dădu semn că voia să se urce pe buşteni, dar deodată ne văzu pe noi care şedeam acolo. Dacă am fi fost mai dibaci am fi putut-o prinde uşor cu ajutorul funiilor, căci înota liniştit de-a lungul flancului plutei. Pierdurăm timpul uitându-ne, iar când pregătirăm laţul, uriaşa broască ţestoasă ne-o luase înainte. Lăsarăm pe apă bărcuţa de cauciuc, iar Herman, Bengt şi Torstein porniră în urmărirea ei. Coaja de nucă în care pluteau ei nu era cu mult mai mare decât vietatea urmărită. Bengt, în calitate de cambuzier, întrezărise nesfârşite feluri de mâncare şi o supă de broască nespus de gustoasă. Dar cu cât vâsleau mai repede, cu atât broasca se depărta, înotând chiar sub suprafaţa apei. La vreo 100 m de plută, broasca dispăru fără urmă. Făcuseră totuşi o faptă bună. Când mica barcă galbenă de cauciuc se înapoie jucând pe valuri, avea în urma ei toată ceata de dorade sclipitoare. Se învârteau în jurul acestei noi broaşte, iar cele mai curajoase muşcau penele vâslelor care se scufundau în apă ca nişte labe; între timp broasca cea paşnică scăpă cu bine de toţi prigonitorii ei mârşavi.

5. LA JUMĂTATEA DRUMULUI

Viaţa zilnică şi alte întâmplări. Apă de băut pentru plutaşi. Cartofii şi tigvele ne dezvăluie o taină. Nuci de cocos şi crabi. Johannes. Navigâm prin ciorbă de peşte. Plancton. Fosforescenţă comestibilă. Interludiu cu balene. Furnici şi gâşte de mare. Înotătoare iubite. Dorada, însoţitoarea noastră. Cum se prind rechinii. „Kon-Tiki" devine un monstru marin. Rechinii ne cedează peşti-piloţi şi peşti-ventuză. Sepii zburătoare. Oaspeţi necunoscuţi. Coşul de scafandru. Cu tonii şi bonitele în elementul lor. Reciful înşelător. Chila rezolvă o enigmă.

Trecură săptămâni. Nu vedeam nici o urmă de vapor sau altceva care să ne arate că mai erau oameni pe lume. Toată marea era a noastră,

toate porţile orizontului deschise; ne bucuram de adevărata pace şi de adevărata libertate ca de un dar ceresc.

Ni se părea că mirosul sărat al aerului proaspăt şi limpezimea albastră ce ne împresura spălaseră şi purificaseră nu numai trupurile, ci şi sufletele noastre. Pe plută, toate gravele probleme ale omului civilizat păreau inexistente sau plăzmuite, ba mai mult, păreau produse ale pervertirii minţii omului. Numai elementele aveau importanţă, dar ele nici nu băgau în seamă pluta noastră mică sau poate o acceptau ca pe un lucru natural, care nu tulbura armonia înconjurătoare, căci ne adaptam curenţilor şi mării la fel ca păsările şi peştii. În loc să ne fie duşmani înverşunaţi, în loc să se arunce pline de spumă asupra noastră, elementele deveniseră prieteni săritori, puternici şi siguri. Pe de o parte ne împingea vântul şi ne duceau valurile, iar pe de altă parte, curentul oceanic care curgea dedesubtul nostru ne trăgea drept spre ţintă.

Dacă ne-ar fi întâlnit un vapor oarecare, ne-ar fi găsit legănându-ne liniştit în sus şi în jos, pe o mare acoperită de valuri mici cu creste albe, pe când alizeul ne umfla vela portocalie şi ne mâna spre Polinezia.

Cei de pe vapor ar fi văzut la pupa plutei un om bronzat şi bărbos, gol puşcă, legat de o funie încurcată şi luptându-se desperat cu o lopată de cârmă; pe vreme bună, acelaşi om şedea alene pe o ladă la soare şi manevra uşor cârma cu piciorul. Câteodată acest om era Bengt care, atunci când nu se afla la cârmă, stătea pe burtă la uşa cabinei, cufundat într-una din cele şaptezeci şi trei de cărţi de sociologie ale sale. Pe deasupra mai fusese numit şi cambuzier, astfel că avea răspunderea întocmirii raţiilor zilnice.

Herman putea fi găsit în locurile cele mai diferite, la orice oră din zi: ori în vârful catargului, cu instrumente meteorologice, ori sub plută, cu ochelari de scafandru, punând la punct una din chile, ori la remorcă, în bărcuţa de cauciuc, ocupat cu baloane şi cu ciudate aparate de măsurat. El era tehnicianul nostru, însărcinat cu observaţiile meteorologice şi hidrografice.

Knut şi Torstein îşi vedeau de bateriile lor uscate, care se cam umezeau, sudând elemente şi circuite. Toată practica dobândită în timpul războiului le era acum necesară ca să poată menţine în funcţie micul aparat telegrafic, la o şchioapă deasupra mării, în spumă şi umezeală. În fiecare noapte când unul, când celălalt, trimiteau în eter rapoartele şi indicaţiile noastre meteorologice; de acolo erau prinse de radio-amatori ocazionali, care le transmiteau Institutului meteorologic din Washington,

precum şi în alte locuri. Erik cârpea de obicei vele, împletea funii, sculpta sau desena oameni bărboşi ori peşti ciudaţi. În fiecare zi, la amiază, lua sextantul şi se uita la soare să vadă cât am înaintat din ziua precedentă. În ceea ce mă privea pe mine, aveam îndeajuns de lucru cu jurnalul de bord, cu rapoartele, colectarea planctonului, pescuitul şi filmatul.

Fiecare din noi avea răspunderea unui domeniu de activitate bine definit şi nu se amesteca în munca celuilalt. Toate îndeletnicirile neplăcute, ca ţinerea cârmii şi bucătăria, erau împărţite în mod egal între toţi. Fiecare om făcea de rând două ore ziua şi două ore noaptea la cârmă, iar treaba de bucătar revenea fiecăruia o dată la şase zile.

Aveam puţine legi sau regulamente pe bord. Acestea erau următoarele: straja de noapte trebuia să aibă o funie în jurul mijlocului; funia de salvare trebuia să fie totdeauna la locul ei; masa nu putea fi niciodată luată în cabină; „locul discret" era numai la capătul cel mai îndepărtat al buştenilor de la pupă. Dacă trebuia luată la bord o hotărâre importantă, băteam un tam-tam în stilul indian şi discutam chestiunea înainte de a lua vreo decizie.

O zi obişnuită pe bordul lui „Kon-Tiki" începea în felul următor: ultima strajă de noapte zgâlţâia bucătarul, care se târa afară, pe puntea înrourată, în soarele dimineţii şi începea să adune peşti zburători. În loc să mâncăm peştii cruzi, conform atât reţetelor polineziene cât şi celor peruviene, îi frigeam pe o plită mică la primus, în fundul unei lăzi care era legată strâns de punte, lângă uşa cabinei. Lada era bucătăria noastră. Locul acesta era de obicei la adăpost de vântul alizeu de sud-est, care bătea regulat din cealaltă parte. Numai când vântul şi marea se jucau prea mult cu flacăra primusului, aceasta dădea foc lăzii. Odată, când bucătarul adormise, lada se transformă într-o masă de flăcări care se întindea spre cabina de bambus. Dar îndată ce fumul pătrunse în colibă, focul fu repede stins, căci pe bordul lui „Kon-Tiki" nu trebuia niciodată să alergăm prea departe după apă.

Mirosul de peşte fript rareori izbutea să trezească pe sforăitorii din cabină, aşa că bucătarul era silit să-i împungă cu furculiţa ori să intoneze cântecul „masa este gata"! atât de fals, încât nimeni nu mai putea îndura şi se sculau cu toţii. Dacă nu se zăreau creste de rechini pe lângă plută, ziua începea cu o baie rapidă în Pacific, urmată de gustarea în aer liber pe marginea plutei.

Mâncarea pe bord era deasupra oricărei critici. Bucătăria era împărţită în două şcoli, una închinată maeştrilor secolului al XX-lea, alta

lui Kon-Tiki şi secolului al V-lea. Torstein şi Bengt, fiind adepţii primei şcoli, se mărgineau la pachetele subţiri cu provizii speciale, ce fuseseră înghesuite în spaţiul dintre buşteni şi punte. Peştele şi celelalte produse ale mării nu fuseseră niciodată slăbiciunea lor. La câteva săptămâni odată desfăceam legăturile ce menţineau puntea de bambus, scoteam provizii proaspete şi le legam zdravăn în faţa cabinei. Stratul de smoală aplicat peste cutiile de carton se dovedise rezistent, pe când conservele de tinichea ermetic închise fură stricate de apa de mare care, scăldându-le tot timpul, le pătrunsese.

Kon-Tiki, în prima sa călătorie de pe vremuri, nu avusese conserve smolite sau închise ermetic; totuşi nu întâmpinase dificultăţi alimentare serioase. Pe acele vremuri, ca şi acum, proviziile erau alcătuite din ceea ce omul putea să ia cu el de pe pământ şi din ceea ce îşi procura în timpul călătoriei. Putem presupune că şeful-zeu Kon Tiki se îmbarca pe coasta Perului, după înfrângerea de la lacul Titicaca, având unul din aceste două obiective: ca reprezentant al soarelui şi căpetenie a unui popor care adora acest astru, e foarte probabil că s-a aventurat în plină mare, urmărind soarele în drumul său, în speranţa de a descoperi o nouă ţară mai liniştită; altă alternativă e că a navigat de-a lungul coastei Americii de Sud, cu scopul de a acosta mai la nord, căutând un ţinut în afara dominaţiei persecutorilor săi. Cunoscând atât primejdiile coastei stâncoase, cât şi duşmănia triburilor aşezate de-a lungul ei, el căzu ca şi noi pradă uşoară vântului alizeu de sud-est şi curentului Humboldt. Dus de stihii, înaintă în acelaşi mare semicerc, drept spre apus întocmai ca şi noi.

Oricare au fost planurile acestor adoratori ai soarelui când plecară din ţara lor de baştină, ei se aprovizionară desigur pentru călătorie. Carne uscată, peşti uscaţi şi cartofi dulci fură baza hranei lor la început. Când plutaşii acelor vremuri porniră pe mare de-a lungul coastei pustii a Perului, ei aveau mari provizii de apă la bord. În loc de vase de lut, ei întrebuinţau mai mult uriaşe tigve care erau rezistente la lovituri şi atingeri. Mai bine adaptate nevoilor plutei erau însă trestiile groase ale bambuşilor uriaşi pe care, după ce le găureau la noduri, le umpleau cu apă printr-o găurică de la vârf, pe care o astupau apoi cu răşină sau cu un dop. Treizeci sau patruzeci din aceste trestii de bambus erau legate strâns de-a lungul plutei, sub punte, unde stăteau la umbră şi la răcoare în apa de 21° Celsius a curentului ecuatorial. O provizie alcătuită în acest fel ar fi conţinut de două ori mai multă apă decât am consumat în tot voiajul nostru. Putea fi luată apă şi mai multă legând mai multe tulpini de bambus

dedesubtul plutei, unde nu cântăreau nimic şi nu ocupau loc.

Băgarăm de seamă că, după două luni, apa începu să se altereze şi să aibă un gust rău. În acest răstimp însă trecusem de regiunea oceanului în care nu prea ploua şi ajunserăm acolo unde ploile îmbleşugate ne asigurau apa necesară. Raţia zilnică a fiecăruia dintre noi era de peste un litru de apă dar foarte adeseori nu reuşeam să o consumăm în întregime. În privinţa proviziilor, chiar dacă predecesorii noştri plecaseră insuficient aprovizionaţi, ei puteau să-şi procure destulă carne devreme ce traversau marea duşi de curentul în care era peşte din belşug. Nu a fost zi, în toată călătoria noastră, în care peştele să nu înoate în jurul plutei şi să nu poată fi prins uşor.

Rareori trecea o zi în care măcar peştele zburător să nu vie singur pe bord. Se întâmpla ca bonite mari, aliment delicios, să fie aruncate pe punte de masele de apă ce veneau peste pupă şi să rămână acolo zbătându-se ca într-o sită, când apa se scurgea printre buşteni. Era cu neputinţă să mori de foame.

Bătrânii băştinaşi cunoşteau bine mijlocul pe care-1 foloseau mulţi naufragiaţi în timpul războiului: pentru a-şi potoli setea, ei mestecau bucăţi de peşte crud pentru a-i suge zeama. Acest suc se poate de asemenea obţine storcând bucăţi de peşte într-o cârpă; dacă peştele e mare, mai bine îi găureşti flancurile. Cavităţile astfel formate sunt repede umplute de o secreţie a glandelor limfatice ale peştelui. Nu este o băutură prea gustoasă când ai ceva mai bun de băut; dar proporţia de sare este atât de mică, încât îţi potoleşte setea. Nevoia de a bea apă era mult redusă dacă făceam baie regulat şi stăteam uzi în cabina umbroasă. Când vreun rechin patrula maiestuos în jurul nostru şi ne împiedica să facem sărituri de pe marginea plutei, n-aveam decât să ne întindem pe capetele buştenilor, ţinându-ne bine de funii cu mâinile şi cu picioarele. Primeam atunci, la fiecare trei secunde, căzi pline de apă cristalină de Pacific. Când, pe arşiţă, eşti chinuit de sete, se crede, în general, că organismul are nevoie de apă; acest fapt te împinge deseori la incursiuni nesăbuite în raţia de apă, dar fără nici un folos real. În zona toridă, chiar dacă-ţi torni căldări de apă în gâtlej, tot însetat rămâi. Nu de lichid are nevoie corpul ci, lucru ciudat, de sare. Raţiile speciale ce le aveam pe bord cuprindeau tablete de sare pe care trebuia să le luăm regulat, în zilele deosebit de călduroase, fiindcă transpiraţia desărează organismul. Apucarăm şi zile din acestea, atunci când vântul încetă şi soarele bătea din plin pe plută.

Puteam turna în noi raţii după raţii de apă până să ne înecăm

stomacul şi totuşi gâtlejurile cereau mereu să fie umezite. Atunci adăugam în porţia noastră de apă dulce 20 până la 40% apă de mare şi simţeam cu mirare că această apă cu iz de saramură ne potolea setea. Multă vreme după aceea simţeam în gură gustul apei de mare, dar asta nu ne făcea rău şi pe deasupra ne-a mărit considerabil raţia de apă.

Într-o dimineaţă, pe când stăteam la masă, un val neaşteptat poposi în fiertura noastră de cereale şi ne învăţă gratuit că orzul îndepărtează, în cea mai mare parte, gustul neplăcut al apei de mare. Bătrânii polinezieni au păstrat unele tradiţii curioase de la îndepărtaţii lor strămoşi; aceştia, când pluteau pe mare, aveau cu ei frunzele unei anumite plante pe care le mestecau şi setea le dispărea. Un alt efect al acestei plante era că, la nevoie, puteau bea apă de mare fără a se îmbolnăvi. Asemenea plante nu cresc în insulele din sudul Pacificului; ele trebuiau aşadar să-şi aibă originea în ţara de baştină a strămoşilor.

Istoricii polinezieni ţineau cu atâta încăpăţânare la aceste afirmaţii, încât cercetătorii moderni se ocupară de chestiune şi ajunseră la concluzia că singura plantă cunoscută cu un asemenea efect este coca ce creşte numai în Peru. În vechiul Peru, această plantă, care conţine şi cocaină, era folosită curent atât de incaşi cât şi de înaintaşii lor dispăruţi, aşa cum rezultă din descoperirile făcute în mormintele preincaşilor.

Pe timpul obositoarelor drumuri în munţi, ca şi în călătoriile lor pe mare, luau cu ei teancuri din aceste frunze şi le mestecau zile întregi, cu scopul de a goni senzaţia de sete sau de oboseală. După ce mesteci un anumit timp frunzele de coca poţi să bei nevătămat apa de mare.

Noi nu am folosit foi de coca pe bordul lui „Kon-Tiki", dar aveam pe puntea din faţă coşuri mari, pline cu alte soiuri de plante, care au făcut o impresie puternică în insulele Pacificului de sud. Coşurile erau legate bine la adăpostul peretelui cabinei; cum timpul trecea, muguri galbeni şi frunze verzi răsăriră din ce în ce mai sus prin împletitură. Şi aşa aveam pe bordul plutei de lemn o mică grădină tropicală. Când primii europeni veniră în insulele Pacificului, găsiră mari plantaţii de cartofi dulci în Insula Paştelui, în Hawaii şi în Noua Zeelandă; acelaşi cartof era cultivat şi în celelalte insule, dar numai în regiunea polineziană. Era cu totul necunoscut în partea lumii situată mai la vest. Cartoful dulce era una din cele mai importante plante de cultură din aceste insule izolate, unde oamenii trăiau de altfel mai mult cu peşti – şi multe din legendele polineziene amintesc de această plantă. Tradiţia spune că a fost adus de însuşi Tiki, când acesta veni împreună cu soţia sa Pani din ţara lor de

baştină, unde cartoful dulce era un aliment de seamă. Legendele neozeelandeze arată că acest cartof dulce a fost adus de peste mare, în nave care nu erau bărci ci „lemne legate la un loc cu funii".

Pe de altă parte, după cum se ştie, America este singurul loc din lume unde cartoful creştea înaintea venirii europenilor, iar cartoful dulce, Ipomaea batatas, pe care-l aduse Tiki în insule, este aidoma celui pe care băştinaşii l-au cultivat în Peru din vremurile cele mai vechi. Cartofii dulci uscaţi erau cele mai de seamă provizii atât pentru marinarii polinezieni, cât şi pentru băştinaşii din Peru.

În insulele Pacificului de sud cartoful creşte numai dacă e cultivat cu grijă de mâna omului; cum nu poate suporta apa de mare, este zadarnic să explici larga lui răspândire în aceste insule împrăştiate prin aceea că ar fi fost adus de curentul oceanului, de la patru mii de mile marine, tocmai din Peru. Încercarea de a îndepărta un argument atât de important e cu atât mai nefolositoare cu cât filologii au arătat că, în toate insulele atât de izolate din sudul Pacificului, numele cartofului dulce este kumara şi că tot kumara este numit şi de vechii băştinaşi din Peru. Numele a însoţit cartoful în drumul lui peste mare.

O altă plantă foarte importantă cultivată de polinezieni pe care o aveam cu noi pe bord era tigva, Lagenaria vulgaris. Tot atâta însemnătate ca şi fructul o avea coaja, pe care polinezienii o uscau la foc şi o întrebuinţau pentru a păstra apa în ea. Această plantă tipică de grădină, care, de asemenea, în stare naturală nu se putea răspândi traversând marea singură, era şi ea comună atât polinezienilor, cât şi populaţiei băştinaşe din Peru. Tigvele, transformate în vase pentru apă, s-au găsit în mormintele preistorice părăsite de pe coasta Perului; ele erau folosite acolo de populaţia de pescari cu secole înaintea venirii primilor oameni în insulele din Pacific. Numele polinezian al tigvei, kimi, se găseşte de asemenea la indienii din America Centrală, unde civilizaţia din Peru îşi arc cele mai vechi rădăcini.

Pe lângă cele câteva fructe tropicale pe care le mâncarăm în câteva săptămâni înainte ca ele să putrezească, aveam pe bord o a treia plantă care, împreună cu cartoful, a jucat cel mai mare rol în istoria Pacificului. Aveam 200 de nuci-de-cocos, care ne-au pus dinţii în mişcare, alcătuind, în acelaşi timp, o băutură răcoritoare. Mai multe nuci începură să încolţească; după zece săptămâni aveam o jumătate de duzină de palmieri înalţi de o şchioapă, care înmuguriseră şi cărora le crescuseră frunze verzi groase. Cocotierul creştea, înaintea epocii lui Columb, atât în istmul

Panama cât şi în America de Sud. Cronicarul Oviedo scrie că, la venirea spaniolilor, acest copac creştea în mare număr pe coasta peruviană a Pacificului. De asemenea, pe timpul acela exista de mult în toate insulele Pacificului. Botaniştii nu au încă dovezi precise asupra felului în care s-a întins peste Pacific, dar un lucru este sigur, şi anume că nuca-de-cocos, cu toată faimoasa ei coajă, nu poate trece oceanul fără ajutorul omului. Nucile pe care le aveam în coşurile de pe punte au rămas comestibile şi capabile de germinaţie în tot cursul drumului nostru. Puseserăm jumătate din ele printre proviziile speciale de sub punte, unde valurile le spălau mereu. Toate acestea au fost distruse de apa mării; or, nici o nucă-de-cocos nu poate pluti peste mare mai repede decât o plută de balsa cu vântul în spate. Ochiurile din coaja nucii-de-cocos sugeau umezeala, se muiau şi lăsau apa să pătrundă în nucă. Pe de altă parte, culegătorii de resturi din ocean aveau ei grijă ca niciun lucru comestibil, care mai şi plutea, să nu ajungă teafăr din Peru în Polinezia.

Uneori, în zilele liniştite, plutea pe lângă noi câte o pană albă, de pasăre. Am întâlnit albatroşi sau alte păsări marine care puteau să doarmă pe valuri, la mii de mile de ţărm. Dacă ne apropiam de pană şi o priveam cu luare aminte, vedeam că avea şi doi-trei pasageri care navigau după cum le era placul, cu vântul în spate. Când „Kon-Tiki" trecu asemenea unui nou Goliat pe lângă ei, pasagerii observară că apăruse un vas mai rapid şi mai mare – şi toţi trei se avântară iute pe suprafaţa mării, se urcară pe „Kon-Tiki" şi lăsară pana să plutească singură. Astfel, nu după mult, „Kon-Tiki" mişuna de pasageri clandestini. Erau mici crabi pelagici. Mari cât unghia, câteodată chiar mai voluminoşi, erau o adevărată delicatesă pentru goliaţii de pe bord, dacă îi prindeau. Aceşti crabi mici erau poliţiştii suprafeţei oceanului şi ştiau să-şi poarte de grijă îndată ce zăreau ceva bun de mâncare. Dacă vreodată bucătarul lăsa vreun peşte zburător printre buşteni, a doua zi acesta era acoperit de opt sau zece crabi mici care şedeau pe el şi se serveau singuri cu ajutorul cleştilor lor. De obicei se speriau şi fugeau să se ascundă, – când veneam noi. Dar la pupă, într-o găurică din strapazan, trăia un crab domesticit, numit Johannes. Împreună cu papagalul, care era iubit de toată lumea, crabul era unul din membrii comunităţii de pe bord. Dacă omul de la cârmă stătea de veghe pe o zi însorită cu spatele la cabină şi nu avea pe Johannes să-i ţie de urât, se simţea cu totul părăsit în pustiul mării albastre. Pe când ceilalţi crabi mici fugeau care încotro şi se ocupau cu furtişagul ca orice gângănii de pe un vas obişnuit, Johannes stătea semeţ în pragul casei lui,

cu ochii mari deschişi, aşteptând schimbarea cârmaciului. Fiecare om de cart avea o firimitură de pesmet ori o bucăţică de peşte pentru Johannes şi n-aveam decât să ne aplecăm spre gaură, ca el să apară în prag şi să-şi întindă labele. Lua în cleşti firimiturile din degetele noastre, fugea înapoi la gaura lui, se aşeza în prag şi înfuleca aidoma unui copil mâncăcios.

Crabii se lipeau ca muştele pe nucile-de-cocos muiate, care plesneau când fermentau, ori prindeau planctonul aruncat pe punte de valuri, care şi el, fiind alcătuit din cele mai mici fiinţe ale mării, era o hrană bună chiar pentru noi, goliaţii de pe plută, atunci când reuşeam să prindem destul de mult deodată ca să facem o îmbucătură cumsecade.

Fără îndoială că acest plancton aproape invizibil, care pluteşte în număr infinit pe oceane, este un aliment foarte hrănitor. Peştii şi păsările de mare care nu mănâncă plancton trăiesc din alţi peşti ori din alte animale de mare, fie mari, fie mici, care se hrănesc cu el. Planctonul este numele generic al multor mii de specii de mici organisme, vizibile şi invizibile care plutesc aproape de suprafaţa mării. Unele sunt plante (fito-plancton), pe când altele sunt icre plutitoare ori vietăţi minuscule (zoo-plancton). Planctonul animal se hrăneşte din planctonul vegetal, iar acesta, cu amoniacul, nitriţii şi nitraţii care se formează din zoo-planctonul mort.

Trăiesc unii pe spinarea altora şi la rândul lor formează hrana tuturor vietăţilor care se mişcă la suprafaţă ori în adâncul mării. Numărul lor mare compensează micimea lor. Într-un pahar cu apă bogată în plancton sunt mii de asemenea fiinţe. Mulţi oameni au murit de foame pe mare fiindcă n-au găsit peşti destul de mari pentru a fi prinşi cu harponul, plasa ori cârligul. În aceste cazuri, ei navigau adesea literalmente printr-o ciorbă foarte diluată de peşte crud. Dacă, în afară de cârlige şi plasă, ar fi avut o sculă cu care să filtreze supa în care se scăldau, ar fi găsit un aliment de bază: planctonul. Poate că într-o zi oamenii vor recolta plancton din mare în acelaşi fel în care, de atâta vreme, recoltează cereale pe uscat. Ca şi acolo, o grăunţă n-are însemnătate, dar în cantităţi mari, iată hrana.

Biologul marin dr. A. D. Bajkov ne-a dat ideea, precum şi o plasă de pescuit potrivită pentru astfel de fiinţe. „Plasa" era o bucată de mătase cu aproape 500 de ochiuri pe centimetrul pătrat. Avea forma unei pâlnii cu un inel circular la gură, de 45 cm în diametru. O trăgeam după plută. Ca la orice alt soi de pescuit, prada varia după timp şi loc şi scădea pe măsură ce apa devenea mai caldă spre vest. Cele mai bune rezultate le

obţineam noaptea, fiindcă se pare că multe specii se scufundă adânc în apă când soarele străluceşte.

Dacă nu am fi avut alt mijloc de a omorî timpul pe bord, ne-am fi distrat îndeajuns cu plasa de plancton. Nu de dragul mirosului, căci era nesuferit. Nici datorită aspectului încântător, căci era o masă informă, ci fiindcă, împrăştiind planctonul pe o scândură şi examinând fiecare fiinţă măruntă cu ochiul liber, ne aflam în faţa unor forme fantastice şi a unor culori de o infinită varietate.

Multe din ele erau crustacee minuscule în forma creveţilor (copepode) ori icre plutitoare, dar erau şi larve de peşti ori de moluşte, miniaturi de crabi stranii în toate culorile, meduze, într-un cuvânt o diversitate ne-ţărmurită de fiinţe mici ce păreau scoase din „Fantasia" lui Walt Disney. Unele păreau a fi nişte vedenii cu ciucuri, un fel de fluturi de celofan, altele semănau cu păsărele micuţe, având ciocul roşu şi cochilie în loc de pene. Invenţiile naturii în materie de plancton sunt nelimitate. Un artist suprarealist s-ar fi declarat el însuşi învins.

Acolo unde curentul Humboldt ocolea spre vest, la sud de ecuator, puteam scoate din plasă câteva kile de fiertură de plancton la fiecare câteva ceasuri. Planctonul stătea în grămezi, ca nişte prăjituri, în straturi colorate în castaniu, roşu, verde sau cenuşiu, după diferitele câmpuri de plancton prin care treceam. Noaptea, datorită fosforescenţei, sacul părea încărcat de giuvaeruri sclipitoare. Când puneai mâna, comoara piraţilor se transforma în milioane de creveţi scânteietori şi de larve de peşte fosforescente, ce străluceau în întuneric ca jăraticul. Turnată într-o găleată, masa informă se lăţea ca o fiertură fermecată, compusă din licurici. De aproape însă, prada noastră nocturnă arăta tot atât de urâtă pe cât era de frumoasă de la distanţă. Dar pe cât mirosea de urât, pe atât de bună era la gust, dacă ne luam inima în dinţi şi ne încumetam să băgăm în gură o lingură din acest fosfor. Dacă erau mai mulţi creveţi pitici, avea gust de pastă de creveţi, homari sau crabi; dacă erau mai multe icre de peşti din adâncimi, avea gust de caviar şi uneori de stridii. Planctonul vegetal necomestibil era aici aşa de mic, că se scurgea cu apa prin ochiurile plasei, ori aşa de mare, încât îl puteam apuca în degete. Dacă în farfurii găseam şi gogoloaşe, acestea erau celenterate izolate gelatinoase, aducând a baloane de sticlă, sau meduze de un centimetru lungime. Erau amare şi trebuiau aruncate. Restul putea fi mâncat, fie crud, fie fiert în apă dulce sau în supă. Gusturile diferă. Doi din oamenii de la bord spuneau că planctonul e delicios; doi îl găseau potrivit iar ceilalţi doi se

săturau de el numai când îl vedeau. Din punct de vedere nutritiv, era la nivelul crustaceelor mari. Condimentat şi bine pregătit putea fi o mâncare de prim ordin pentru toţi amatorii de produse marine.

Faptul că aceste mici organisme conţin destule calorii este dovedit de balena albastră, care este cel mai mare animal din lume şi care se hrăneşte numai cu plancton. Metoda noastră de pescuit cu plasa cea mică, deseori sfârtecată de peşti flămânzi, ni se părea cu totul primitivă. Într-o zi văzurăm o balenă care trecea împroşcând şuvoaie de apă şi filtrând plancton prin barba ei de celuloid. De aceea când într-o bună zi pierdurăm plasa în mare, Torstein şi Bengt, dispreţuitori, ne spuseră nouă celorlalţi:

– De ce nu faceţi ca ea, amatorilor de plancton? şi ne arătară o balenă respirând. Umpleţi-vă gurile şi daţi apa afară prin mustăţi!

Am văzut balene clin depărtare, de pe vapoare şi le-am văzut împăiate prin muzee, dar nu am simţit niciodată pentru uriaşul mamifer ceea ce simţim cu adevărat pentru un animal cu sânge cald, de pildă pentru un cal sau pentru un elefant. Biologic, socoteam desigur că balena este într-adevăr un mamifer; ca apucături şi însuşiri o credeam însă un mare peşte rece. Ne schimbarăm impresia când marile balene se apropiară de marginea plutei, aruncându-se aproape asupra noastră. Într-o zi, pe când mâncam ca de obicei la marginea plutei, atât de aproape de apă încât n-aveam decât să ne lăsăm pe spate ca să ne spălăm gamelele, tresărirăm când cineva în dosul nostru suflă greu, ca un cal înotător: o balenă mare venise şi se uita la noi, aşa de aproape, încât văzurăm o sclipire ca de gheaţă lustruită în găurile prin care respira. Era atât de neaşteptat să auzi o respiraţie în plină mare unde toate fiinţele, fiind lipsite de plămâni, se agită în tăcere şi îşi mişcă branhiile, încât ne cuprinse un sincer şi cald sentiment de familie pentru bătrânul nostru văr îndepărtat, balena, care ca şi noi pornise atât de departe în larg. Spre deosebire de rechinul-balenă asemănător unei broaşte şi care nu simţea nici măcar nevoia de a-şi scoate nasul din apă pentru aspiraţie, primeam acum vizita cuiva care semăna cu un hipopotam vesel şi bine hrănit dintr-o grădină zoologică. Oaspele respiră, ceea ce mie îmi făcu o impresie foarte plăcută, apoi se scufundă în apă şi dispăru.

Am fost vizitaţi de balene de mai multe ori. Mai adesea erau marsuini şi balene cu dinţi, care se jucau în grupuri mari la suprafaţa apei şi în jurul nostru; din când în când erau caşaloţi greoi şi balene uriaşe, care apăreau singuri sau în grupuri mici.

Uneori treceau ca vapoarele la orizont, aruncând mereu în aer

cascade de apă, dar alteori veneau drept la noi. Când pentru prima oară o balenă mare îşi schimbă direcţia şi se îndreptă oarecum intenţionat către plută, ne aşteptarăm la o ciocnire primejdioasă. Pe măsură ce se apropia, auzeam din ce în ce mai desluşit răsuflarea şi pufăielile ei puternice şi prelungite, de câte ori îşi scotea capul din apă. Era ca un animal enorm de uscat, stângaci şi cu pielea groasă, ce se căznea să vină la noi prin apă; se deosebea de un peşte în aceeaşi măsură în care un liliac se deosebeşte de o pasăre. Venea direct spre babord, unde stăteam adunaţi; un om era în vârful catargului şi striga că vede încă şapte sau opt înaintând spre noi. Când fruntea neagră şi strălucitoare a primei balene ajunse la vreo doi metri de noi, animalul se scufundă în apă; văzurăm după aceea enorma spinare neagră-albăstruie alunecând liniştit pe sub plută, chiar sub picioarele noastre. Stătu acolo un timp, întunecată şi nemişcată. Ni se tăia răsuflarea când priveam sub noi spinarea uriaşă a mamiferului; depăşea binişor pluta în lungime. După aceea se scufundă încet în apa albastră şi dispăru. Între timp, turma venise lângă noi, dar nu ne dădu nicio atenţie. Balenele care s-au folosit de forţa lor grozavă şi au scufundat baleniere cu coada au fost atacate probabil înainte de a ataca ele. Toată dimineaţa le-am văzut în jurul nostru suflând şi pufăind, în locurile cele mai neaşteptate, fără să se atingă de plută sau de lopata de la cârmă. Se jucau numai, lăfăindu-se prin valuri, la soare. Pe la amiază, ca la un semnal, toată turma plecă şi dispăru definitiv.

Dar nu numai balene vedeam sub plută. Dacă dădeam la o parte rogojina pe care dormeam, prin spaţiile dintre buşteni zăream apa cristalină şi albastră. Nu trecea mult şi fie o aripă, fie o coadă se mişca încolo şi încoace, apoi vedeam întregul peşte. De ar fi fost crăpăturile cu câţiva centimetri mai largi, am fi putut sta comod în pat cu o undiţă şi pescui sub saltelele noastre.

Cei care se apropiau cel mai mult de plută erau doradele şi peştii-piloţi. Din clipa în care prima doradă ni se alătură în curentul din Callao, nu trecu o singură zi fără ca altele să roiască în jurul nostru, în tot cursul călătoriei. Ce le atrăgea spre plută nu ştiam; poate farmecul de a înota la umbră, cu o plută mişcătoare la cap, poate pentru că era rost de ceva mâncare în „grădina noastră de zarzavat", formată din alge şi scoici, care atârnau de toţi buştenii şi de lopata de cârmit ca nişte ghirlande. „Grădina" începuse cu o cojiţă subţire de muşchi verde, dar după aceea buchetele verzi de alge crescură cu o iuţeală uimitoare; acum, când se legăna pe valuri, „Kon-Tiki" arăta ca un zeu marin bărbos. Printre alge

era sălaşul favorit al peştişorilor şi al pasagerilor noştri clandestini, crabii.

La un moment dat, pe plută începură să apară furnici. Unii din buşteni avuseseră mici furnici negre, în lemnul lor. Când pornirăm pe mare şi umezeala începu să intre în lemn, insectele ieşiră afară şi intrară în sacii de dormit. Se vârau peste tot, ne înţepau şi ne chinuiau în aşa fel, încât credeam că o să ne gonească de pe plută. Dar când umiditatea se mări, băgarăm de seamă că nu erau în elementul lor şi numai câteva exemplare izolate rezistară până ce ajunserăm de partea cealaltă.

În afara crabilor, cel mai bine se simţeau pe plută midiile, lungi de trei-patru centimetri. Creşteau cu sutele şi se aţineau mai ales în partea adăpostită a plutei; pe măsură ce puneam adulţii în oala cu ciorbă, larve noi prindeau rădăcini şi creşteau. Aveau gust plăcut şi delicat. În schimb salata de alge era comestibilă, dar nu prea bună. Nu văzurăm niciodată dorade hrănindu-se în grădina de zarzavat, deşi întorceau tot timpul pântecele în sus şi înotau pe sub buşteni.

Dorada[21], care este un peşte tropical frumos colorat, nu trebuie confundată cu vieţuitoarea numită delfin, care e o mică balenă cu dinţi. Dorada are de obicei o lungime de un metru – un metru şi jumătate, are flancurile late, iar capul şi ceafa enorme. Ridicarăm pe bord una, lungă de un metru şi jumătate, cu capul de 33 cm. Avea o culoare superbă. În apă sclipea în albastru şi verde ca o sticlă, iar aripioarele-i străluceau în galben şi auriu. După ce o ridicarăm pe bord, asistarăm la un spectacol neobişnuit. În timp ce murea, peştele îşi schimba treptat culoarea, de la cenuşiu-argintiu cu pete negre la alb-argintiu. Aceasta dura patru sau cinci minute, după care vechile culori reapăreau încet. Dar chiar în apă dorada îşi schimba culoarea ca un cameleon şi deseori vedeam înotând un nou peşte arămiu care, după o observaţie mai atentă, se dovedea a fi vechiul nostru tovarăş.

Fruntea înaltă îi dă doradei aspectul unui buldog; cu fruntea ea despică apa când se repede ca o torpilă după o ceată de peşti zburători. Dacă e bine dispusă, se întoarce pe o parte, goneşte cu mare iuţeală, sare în aer şi apoi cade jos ca o clătită; revine după aceea la suprafaţă cu un plescăit uşor şi apa ţâşneşte în sus. Abia ajunsă la suprafaţă face o nouă săritură şi apoi încă una. Când era prost dispusă, de pildă, când o ridicam pe plută, muşca. Torstein şchiopătă un timp, cu un bandaj în jurul

[21] Chrisophris aurata ori Aurata aurata. – N. T.

degetului mare de la picior, fiindcă îl lăsase să rătăcească prin gura doradei, care profitase de ocazie şi mestecase ceva mai tare ca de obicei. După întoarcerea noastră acasă auzirăm că doradele atacă şi mănâncă oamenii care fac baie. Aceasta nu era prea măgulitor pentru noi, având în vedere că făcusem baie printre ele în fiecare zi, fără să ne arate vreun interes. Dar erau mari animale de pradă, căci găsirăm în pântecele lor atât sepii, cât şi peşti zburători întregi.

Aceştia din urmă constituiau mâncarea favorită a doradelor. Dacă ceva sărea afară din apă, dorada se repezea orbeşte, în speranţa că va prinde un peşte zburător. De multe ori dimineaţa, când ieşeam pe brânci din cabină, pe jumătate adormiţi, şi băgăm peria de dinţi în mare, ne trezeam de-a binelea şi săream în sus când un peşte de cincisprezece kile se repezea ca fulgerul de sub plută şi dădea cu nasul – dezamăgit – de peria de dinţi. Se întâmpla ca, pe când stăteam liniştiţi şi luam gustarea de dimineaţă pe marginea plutei, o doradă să sară cu o izbitură atât de puternică, încât apa să ne ude şi spinările, şi mâncarea.

Într-o zi pe când cinam, Torstein transformă în realitate cea mai gogonată dintre povestirile pescarilor. El lăsă jos furculiţa şi băgă mâna în apă; înainte de a ne fi dezmeticit bine, apa clocoti şi o doradă mare nimeri printre noi. Torstein apucase de capătul unei strune de undiţă care plutea liniştit şi de care atârna o doradă năucită cu totul; era aceeaşi doradă care rupsese undiţa lui Erik, pe când acesta pescuise cu câteva zile în urmă.

Nu era o zi în care şase-şapte dorade să nu ne urmărească, dând târcoale în jurul plutei sau pe sub ea. În zilele sărace erau numai două sau trei, dar a doua zi apăreau treizeci sau patruzeci. De regulă, era de ajuns să anunţăm bucătarul cu douăzeci de minute înainte că doream peşte proaspăt la cină. Atunci el agăţa o strună de un băţ de bambus şi punea o jumătate de poşte zburător în cârlig. O doradă, urmată de alte două sau trei, se prezentau într-o secundă, despicând faţa mării cu fruntea şi urmărind cârligul. Ce plăcut era să prinzi acest peşte! Proaspăt, carnea lui hrănitoare era delicioasă, avea gust de morun ori de somn. Putea fi păstrat două zile; mai mult nici nu doream, căci erau peşti destui în mare.

Cu peştii-piloţi făcurăm cunoştinţă în alt fel. Îi aduseră rechinii şi, după moartea lor, ni-i lăsară să-i adoptăm. Nu eram de mult pe mare când primul rechin ne vizită; mai târziu ei deveniră un incident aproape zilnic. Uneori rechinul venea doar să inspecteze pluta şi pleca apoi să caute pradă, după ce ne ocolise o dată, de două ori. Dar mai adesea rechinii

luau poziţie în siajul nostru, în spatele lopeţii de cârmit şi rămâneau acolo fără să se mai cufunde, alunecând pe la tribord şi dând din când în când leneş din coadă, spre a ţine pas cu pluta noastră cea domoală. Corpul albastru-cenuşiu al rechinului părea totdeauna mai brun în lumina soarelui, când se afla imediat sub nivelul apei, şi se mişca în sus şi în jos o dată cu valurile, ţinând aripa dorsală totdeauna în aer, ameninţătoare. Dacă venea un val mare, rechinul ajungea deasupra nivelului nostru. Îl priveam atunci ca într-un acvariu, cum înota spre noi demn, cu o escortă plicticoasă de mici peşti-piloţi înaintea fălcilor sale. O clipă mi se părea că atât rechinul, cât şi tărcaţii săi însoţitori aveau să înoate drept pe bord, dar pluta se urca uşurel pe alt val şi cobora de partea cealaltă.

La început aveam mare respect pentru rechini, din cauza reputaţiei şi aspectului lor înfricoşător.

Era o forţă nestăpânită în corpul lor zvelt, mănunchi de muşchi de oţel; o nemiloasă lăcomie se citea în capul lat şi turtit, cu ochi de pisică mici şi verzi, precum şi în grozavele lor fălci, care puteau înghiţi mingi întregi de fotbal. Când omul de la cârmă striga „rechini la tribord" sau „rechini la babord", aveam obiceiul să ieşim cu un harpon sau cu o prăjină în mână şi ne postam la marginea plutei. Rechinul aluneca de obicei în jurul nostru, cu aripa dorsală foarte aproape de buşteni; respectul nostru faţă de el se mărea când vedeam că prăjina se îndoia ca o macaroană când loveam cu ea armura de şmirghel de pe spinarea rechinului: până şi lăncile harpoanelor se rupeau în focul luptei. Tot ce câştigam când ne înverşunam împotriva pielii rechinului sau a muşchilor săi era o luptă zadarnică; apa clocotea în jurul nostru până ce rechinul înceta lupta şi se depărta, lăsând puţină grăsime să plutească şi să se întindă pe suprafaţa mării.

Ca să ne salvăm ultimul harpon, legarăm la un loc un mănunchi din cele mai mari cârlige de undiţă şi le ascunserăm în resturile unei dorade. Aruncarăm momeala peste bord, legând cu grijă undiţele de oţel de funia de salvare. Încet şi sigur rechinul veni, scoase botul deasupra apei, căscă fălcile semilunare şi lăsă dorada să alunece înăuntrul lor. Muşcătura se înfăptui. Urmă o bătălie în cursul căreia rechinul acoperi apa de spume. Trăgând bine de funie aduserăm creatura, cu toată rezistenţa ei, până la extremitatea buştenilor, unde rămase pândind evenimentele şi căscând, ca şi cum ar fi vrut să ne înfricoşeze cu şirurile sale de dinţi de ferăstrău.

Ne folosirăm de un val şi urcarăm rechinul pe buştenii alunecoşi din pricina algelor, îi trecurăm o funie în jurul cozii şi ne traserăm mai la

o parte aşteptând să termine dansul morţii.

În muşchii primului rechin găsirăm vârful harponului nostru. De altfel bănuisem noi de la început că acesta era motivul spiritului său combativ atât de redus. Dar mai târziu prinserăm rechini după rechini, cu aceeaşi metodă şi totdeauna cu aceeaşi uşurinţă. Chiar dacă rechinul trăgea şi se zbătea cu o forţă înfricoşătoare, pierdea până la urmă iniţiativa, se potolea şi nu făcea uz de toată puterea lui uriaşă, dacă ţineam undiţa strâns şi nu-i îngăduiam să câştige nici un centimetru în timpul luptei. Rechinii pe care-i ridicarăm pe bord erau de obicei lungi de doi-trei metri, fiind coloraţi atât în albastru, cât şi în brun. Aceştia din urmă aveau o piele prin care nu puteam băga cuţitul dacă nu apăsam cu toată puterea, ba chiar nici atunci. Pielea pântecelui era tot atât de vârtoasă ca şi a spatelui. Punctele sale vulnerabile erau numai cele cinci găuri ale branhiilor, din laturile capului. Când prindeam câte un rechin, peşti-ventuză, negri şi alunecoşi erau de obicei lipiţi de el cu ajutorul ventuzei ovale pe care o aveau la cap. Aderenţa acesteia era atât de puternică, încât oricât de tare trăgeam noi de coada peştelui-ventuză, nu-l puteam smulge de pe trupul rechinului. Ei însă se puteau desprinde singuri, într-o clipă. Când se plictiseau de stat pe rechin văzând că acesta nu mai dădea semne de întors în mare, îi dădeau drumul şi dispăreau printre crăpăturile plutei, în căutarea unui alt rechin. Dacă peştele-ventuză nu întâlneşte niciun rechin, se mulţumeşte şi cu alt peşte, de care se prinde tot atât de vârtos – pentru un timp. Lungimea peştelui-ventuză era îndeobşte între trei şi treizeci de centimetri. Încercarăm şiretenia pe care vechii indigeni o foloseau când prindeau un peşte-ventuză. Legau o strună de coada lui şi-i dădeau drumul. El căuta să se lipească de primul peşte pe care-1 întâlnea şi se ţinea atât de strâns, încât un pescar norocos putea să tragă odată cu peştele-ventuză şi pe celălalt. Noi însă nu avurăm noroc. De câte ori legam o strună de coada unui peşte-ventuză, acesta se fixa cu nevinovăţie pe unul din buştenii plutei, crezând că a găsit un rechin straşnic de talie mare. Şi rămânea acolo. Oricât de tare trăgeam de undiţă, era zadarnic. Treptat, numeroşi peşti-ventuză se atârnară cu încăpăţânare printre scoici pe flancurile plutei şi călătoriră cu noi prin Pacific.

Acest peşte lipicios era însă nerod şi urât. El n-a fost niciodată favoritul nostru, aşa cum era vioiul lui semen peştele-pilot. Acesta era mic, avea forma unui trabuc şi era tărcat ca o zebră. Peştii-piloţi înoată repede în bancuri înaintea botului rechinului. Numele şi-l datorează faptului că s-a crezut că el îl pilotează pe rechin, care e pe jumătate orb.

În realitate el doar umblă în tovărăşia rechinului; când vede însă mâncarea înaintea ochilor acţionează independent. Peştele-pilot însoţea pe domnul şi stăpânul său până în ultima clipă. Cum el nu se putea lipi de pielea uriaşului cum făcea peştele-ventuză, se simţea cu totul pierdut când stăpânul său dispărea deodată, pentru totdeauna. Cercetător şi desperat se învârtea încoace şi încolo, în jurul locului unde rechinul se făcuse dintr-o dată nevăzut. Timpul trecând şi rechinul nemaivenind, trebuia atunci să se îngrijească de un nou domn şi stăpân. Şi nimeni nu-i era mai la îndemână decât însuşi „Kon-Tiki".

Dacă ne aplecam peste marginea plutei şi vâram capul în apa limpede, pluta părea burta unui monstru marin; vâsla de cârmit semăna cu o coadă, iar chilele, cu nişte aripioare rudimentare, între care toţi peştii-piloţi adoptaţi înotau cot la cot neluând în seamă capul omenesc ce făcea apa să bolborosească. Doar câte unul îşi ridica botişorul, săgeta lateral, după care se înapoia liniştit printre ceilalţi ageri înotători. Peştii noştri piloţi patrulau în două detaşamente: cei mai mulţi mergeau între chile, restul – aşezaţi frumos în formă de evantai – drept în faţa provei. Când şi când se repezeau de lângă plută să înşface câte ceva de mâncare. După-mesele, când spălam vesela în apă, se părea că am golit pe flancuri o întreagă lădiţă de trabuce tărcate o dată cu firimiturile. Examinau orice rest de mâncare şi, dacă vedeau că nu era vegetal, îl înşfăcau. Aceşti peştişori ciudaţi se înghesuiau sub aripa noastră protectoare cu o încredere atât de copilărească, încât aveam pentru ei, ca şi rechinul, un părintesc sentiment de ocrotire. Deveniseră favoriţii marini ai lui „Kon-Tiki" şi era „tabu" să pui mâna pe ei. În escorta noastră de peşti-piloţi, unii erau desigur pui, căci aveau doar 2-3 cm lungime; cei mai mulţi erau aproape de 15 cm. Când rechinul-balenă fugi cu iuţeala fulgerului, după ce harponul lui Erik îi intrase în ţeastă, unii din peştii săi piloţi rămaseră în preajma învingătorului; erau lungi de 60 cm. După o serie de victorii, „Kon-Tiki" dobândi o suită de 40-50 de peşti-piloţi. Multora dintre ei le plăcea atât de mult mersul liniştit al plutei precum şi resturile de mâncare pe care le aruncam zilnic, încât se ţinură după noi pe o distanţă de mii de mile.

Câteodată însă, unii se dovedeau necredincioşi. Aşa, într-o zi, pe când eram la cârmă, observai că marea clocotea la sud şi văzui o mulţime de dorade aruncându-se prin mare ca nişte torpile argintii. Nu veneau ca de obicei bălăcindu-se liniştit spre flancuri, ci se repezeau cu o viteză nebună, mai mult prin aer decât prin apă. Hula albastră era biciuită de

spumă albă. Ca într-un vârtej, fugarii alergau stropind, iar în urma lor venea o spinare neagră, care se arunca în zigzag, asemenea unui vas de curse. Desperate, gonind când prin apă când pe deasupra, doradele veniră direct la plută; aci se cufundară aproape toate, dar vreo sută se grămădiră într-o ceată strânsă şi apucară spre est. Toată marea, la pupă, era o masă de culori sclipitoare. Spinarea lucioasă din urma lor se ridică pe jumătate din apă, se scufundă graţios înspre plută şi fugi către est ca o torpilă, după ceata doradelor. Era o namilă de rechin albastru ce părea să aibă aproape şase metri în lungime. Când dispăru, un număr din peştii noştri piloţi plecaseră şi ei. Găsiseră un erou al mării mai interesant cu care să se întovărăşească.

Fiinţa marină de care specialiştii ne rugaseră să ne păzim cu străşnicie era caracatiţa. Pretindeau că putea ajunge singură pe bordul plutei. La Societatea naţională de geografie din Washington ni s-au arătat rapoarte şi fotografii înfricoşătoare, luate la lumina magneziului şi în regiunea curentului Humboldt, pe unde caracatiţe monstruoase îşi aveau reşedinţa favorită şi unde obişnuiau să iasă noaptea la suprafaţa apei.

Erau aşa de lacome, încât dacă una se prindea într-o momeală de carne şi rămânea prinsă de cârligul undiţei, o alta venea şi începea să-şi mănânce ruda capturată. Tentaculele lor dădeau gata un rechin mare şi lăsau urme adânci chiar pe balene. Aveau şi un cioc drăcesc ca de vultur, ascuns între tentacule. Înainte de plecare ni s-a reamintit că aveau obiceiul să înoate în întuneric, spionând cu ochii lor fosforescenţi şi că braţele lor erau destul de lungi ca să poată cotrobăi prin toate colţurile plutei; şi asta când nu găseau de cuviinţă să se urce chiar pe bord. Nu ne încânta de fel gândul de a simţi braţe reci apucându-ne de gât noaptea şi trăgându-ne din sacii de dormit. Ca să întâmpinăm aceste îmbrăţişări tentaculare, fiecare dintre noi era înarmat cu un cuţit-macetă ca o sabie. Când am plecat la drum, nimic nu ni se părea mai neplăcut decât întâlnirea cu aceste vieţuitoare, cu atât mai mult cu cât şi experţii marinei din Peru ne vorbiseră de ele pe larg şi ne arătaseră pe hartă regiunea cea mai primejdioasă care se afla chiar în curentul Humboldt.

Multă vreme nu văzurăm nici urme de caracatiţe, nici pe bord nici în mare. Dar într-o dimineaţă dădură semn, iar noi ştiurăm că trebuiau să fie prin apropiere. La răsăritul soarelui găsirăm pe bord progenitura unei sepii, un pui de mărimea unei pisici. Venise în cursul nopţii pe punte fără ajutorul nimănui; acum zăcea mort, cu braţele încolăcite între bambuşii de la uşa cabinei. În jurul lui, pe podeaua de bambus, era o baltă de lichid

gros şi negru ca cerneala. Scriserăm o pagină sau două în jurnalul de bord cu cerneală de sepie; semăna cu tuşul. Apoi zvârlirăm puiul doradelor. Dar în acest mic incident văzurăm precursorul unor vizite nocturne mai simandicoase. Dacă puiul se putea căţăra pe bord, un adult înfometat o putea face cu atât mai vârtos. Strămoşii noştri trebuie să fi avut acelaşi simţământ când se gândeau în corăbiile lor de vikingi la Bătrânul din Mare.

Întâmplarea ce urmă ne dezorientă însă cu totul. Într-o dimineaţă găsirăm o sepie şi mai mică aşezată pe tavanul din frunze de palmier. Am fost tare impresionaţi. Nu se putuse căţăra acolo, căci singurele urme de cerneală se aflau la mijlocul tavanului, unde formau un cerc. Nici nu fusese aruncată de vreo pasăre de mare, deoarece era întreagă, neatinsă de cioc. Ajunserăm la concluzia că fusese aruncată pe acoperiş de un val care venise pe bord. Dar niciunul din cei care fuseseră de cart în noaptea aceea nu-şi aminteau de un asemenea val. Oricum, pe măsură ce timpul trecea, găseam regulat din ce în ce mai multe sepii pe bord. Cea mai mică din ele era cât jumătate din degetul mijlociu. Curând ne deprinserăm să găsim dimineaţa, pe punte, una sau două sepii mici printre peştii zburători, chiar după nopţile cele mai liniştite. Vlăstarele acestea erau din speţa cea mai îndrăcită, cu opt braţe lungi acoperite de ventuze şi două şi mai lungi, cu gheare şi ghimpi la vârf. Sepii mai mari nu se arătau însă pe bord. Vedeam ochi fosforescenţi care pluteau lucind la suprafaţă, în nopţi întunecoase şi o dată văzurăm marea clocotind şi bolborosind când ceva ca o roată mare sări în sus şi se roti în aer, în vreme ce doradele încercau să scape, aruncându-se şi ele desperate în sus. De ce veneau doar pui pe bord iar adulţi deloc, era o enigmă la care nu găsirăm niciun răspuns decât după două luni – două luni bogate în învăţăminte – după ce ieşirăm din zona rău famată a caracatiţelor.

Pe bord urmau să vină sepii tinere. Într-o zi însorită văzurăm cu toţii un ghem sclipitor care sărise afară din apă şi zbură prin aer înconjurat de stropi mari ca de ploaie. Sub el, marea clocotea de dorade care-l urmăreau. La început crezurăm că era un grup de peşti zburători; găsisem destui pe bord şi de felurite specii. Dar când se mai apropiară, câţiva fiind la o înălţime de vreo 2 metri deasupra plutei, unul se aruncă drept în pieptul lui Bengt şi apoi căzu lat pe punte. Mare ne-a fost uimirea când văzurăm că era o sepie mică. O puserăm într-o găleată de pânză cu apă unde începu să se repeadă, sărind la suprafaţă; dar în găleata mică nu-şi putea lua destul avânt spre a putea ieşi din apă mai mult decât pe

jumătate. E cunoscut faptul că sepia înoată după principiul avionului rachetă şi anume aruncând cu putere apa dintr-un tub aşezat lateral pe trupul său; capătă astfel un impuls care o împinge îndărăt în salturi mari şi iuţi. În acest timp tentaculele îi atârnă deasupra capului, dar asta n-o împiedică să fie zveltă ca un peşte. Pe fiecare latură are câte o cută groasă de piele, care-i serveşte la înotat şi cârmit prin apă. Când sunt tinere şi fără putere, ele sunt mâncarea favorită a multor peşti mari. Ca să scape de prigonitori, ele zboară aidoma peştilor zburători. Au făcut, aşadar, din principiul avionului rachetă o realitate cu mult înainte ca geniul omenesc să-l fi descoperit. Sepia pompează apa până ce dobândeşte o viteză impresionantă, apoi cârmeşte în sus, iese din apă şi desfăcându-şi bucăţile de piele în chip de aripă, zboară. La fel ca peştii zburători, ea planează deasupra valurilor. Distanţa de zbor depinde de forţa impulsului care a ridicat-o deasupra apei.

Începurăm acum să fim mai atenţi şi într-adevăr de multe ori le-am văzut zburând pe o distanţă de 50-60 m, câte una, două sau trei. „Zborul" acestor caracatiţe a fost o noutate pentru toţi zoologii cărora le-am comunicat descoperirea noastră.

Ca musafiri ai băştinaşilor din Pacific, am mâncat deseori sepii. Au gustul unui amestec de homar cu cauciuc. Pe bordul lui „Kon-Tiki", erau în coada listei de bucate. De obicei le schimbam pe altceva. Aruncam un cârlig de care agăţam o sepie şi-l trăgeam înapoi cu un peşte mare. Sepiile tinere sunt, de pildă, foarte gustate de toni şi de bonite, ori aceştia erau în fruntea meniurilor noastre.

Plutind însă pe mare, nu întâlneam numai cunoştinţe. Jurnalul de bord conţine multe însemnări ca acestea:

11/5. Astăzi, pe când cinam la marginea plutei, un animal marin uriaş a ieşit de două ori din apă şi s-a plimbat pe lângă noi. A făcut apoi o săritură înfricoşătoare şi a dispărut.

6/6. Herman a văzut un peşte foarte închis la culoare cu burta lată, albă şi o coadă subţire şi cu ţepi, care a ţâşnit de mai multe ori din apă la tribord.

16/6. Peşte ciudat văzut la prova-babord. Lung de doi metri, maximum de grosime 30 cm; bot subţire şi lung de culoare închisă, creastă dorsală mare lângă cap şi alta mai mică în mijlocul spatelui, aripioară codală puternică în formă de seceră. A stat aproape de suprafaţa apei şi a înotat intermitent unduindu-şi corpul ca un ţipar. Când Herman şi cu mine, cu un harpon în mână, pornirăm după el în barca de cauciuc,

se scufundă. Apăru din nou mai târziu, dar se scufundă iar şi dispăru.

Ziua următoare: Erik era pe catarg la amiază când văzu peşti asemănători lungi, subţiri şi negricioşi. Acum veneau în mare viteză dinspre babord şi dispărură ca o umbră neagră în valuri.

18/6. Knut a observat o fiinţă asemănătoare cu un şarpe, lungă de aproape un metru, subţire şi ţinându-se drept în sus, chiar sub nivelul apei; se cufundă unduind spre adânc ca un şarpe.

În mai multe rânduri, alunecarăm peste câte o masă mare şi întunecoasă ce stătea nemişcată sub apă, ca o stâncă, şi avea mărimea podelei unei odăi. Era probabil uriaşa torpilă, cea cu faimă cumplită, dar nu se mişcă niciodată şi nici noi nu ne apropiarăm destul ca să-i vedem bine forma.

Cu asemenea societate acvatică, timpul nu trecea niciodată prea încet. Era mai prost când trebuia să intrăm noi înşine în apă ca să inspectăm funiile de sub buşteni. Într-o zi, una din chile scăpă din legături şi alunecă sub plută unde se prinse în funiile de acolo, fără ca noi să fim în stare să punem mâna pe ea. Herman şi Knut erau cei mai buni scafandri. De două ori Herman se scufundă sub plută printre dorade şi peşti-piloţi, trăgând şi împingând chila. Abia ieşise pentru a doua oară şi stătea pe marginea plutei ca să-şi mai tragă sufletul, când văzu lângă el un rechin de doi metri şi jumătate înotând drept în sus din adânc, spre vârfurile degetelor lui. Poate că făcurăm o nedreptate rechinului, bănuindu-l de intenţii rele şi-i aruncarăm un harpon în cap. Simţindu-se provocat, el începu lupta şi după ce ne stropi din belşug dispăru lăsând pe apă o pată de ulei. Dar chila a rămas în acelaşi loc sub plută.

Lui Erik îi veni atunci ideea să facem un coş de scafandru. Nu aveam materialul trebuitor, dar ne puteam ajuta cu bambuşi, cu funii şi cu un coş vechi, din împletitură de lemn în care păstrasem nuci-de-cocos. Acest coş a fost mărit şi lungit cu bambuşi şi funii împletite, astfel că acum, când ne lăsam cu el de-a lungul plutei, ne ascundeam picioarele noastre îmbietoare înăuntrul lui. Chiar dacă împletitura de funii avea numai un efect psihologic, atât asupra noastră cât şi asupra peştilor, puteam totuşi să ne aruncăm în coş într-o clipită, dacă cineva se repezea la noi cu intenţii duşmănoase. Eram apoi traşi afară din apă de ceilalţi.

Coşul scafandrului nu era numai folositor, el deveni cu încetul un loc minunat de distracţie pentru noi cei de pe bord. Ne oferea cel mai bun prilej să studiem acvariumul plutitor de sub noi.

Când marea era liniştită, ne vâram în coş unul câte unul şi ne

coboram sub apă unde rămâneam atât cât ne îngăduia suflul. Acolo lumina se transforma într-un şuvoi luminos fără umbre. De îndată ce intram cu ochii sub nivelul apei, lumina nu mai părea că are o direcţie anumită, aşa cum se întâmplă sus, deasupra apei. Refracţia venea atât de jos, cât şi de sus; soarele nu mai strălucea, dar lumina peste tot. Dacă ne uitam în sus, către pântecele plutei, acesta ne apărea luminat din plin. Cei nouă buşteni mari şi toată împletitura de funii erau scăldate într-o lumină feerică; zăream o ghirlandă de alge verzi fluturând primăvăratic de-a lungul bordurilor şi lopeţii de cârmit. Peştii-piloţi înotau în formaţii şi păreau turme de zebre în piei de peşte. Doradele mari se roteau împrejur cu mişcări vioaie, atente şi zvâcnite, gata să înhaţe prada. Ici şi colo, lumina cădea pe lemnul roşu, plin de sevă al unei chile, care atârna printr-o despicătură, iar pe lemn stăteau liniştite colonii de scoici albe agitându-şi ritmic antenele galbene, crestate, după oxigen şi după hrană. Dacă te apropiai prea mult de ele, îşi închideau în grabă valvele roşii, tivite cu galben şi le ţineau aşa până ce socoteau ele că a trecut primejdia. Aici în apă, lumina era minunat de limpede şi de mângâietoare, mai ales pentru noi, care ne obişnuisem cu soarele tropical de pe punte. Chiar atunci când ne uitam în jos, spre adâncul fără fund al mării, unde veşnic domneşte o noapte întunecoasă, ni se părea că vedeam o lumină albastră, din cauza razelor soarelui ce veneau înapoi din adâncuri. Spre mirarea noastră, departe, jos, în adâncurile albastre zăream încă peşti, deşi eram abia sub nivelul apei. Poate erau bonite sau alte specii, dar înotau la atâta de mare adâncime, încât nu le puteam recunoaşte. Câteodată vedeam cârduri nesfârşite şi ne întrebam dacă tot curentul oceanic era atât de plin de peşti sau dacă aceştia nu se adunaseră înadins acum sub „Kon-Tiki" pentru ca să ne ţie de urât câteva zile.

Mai ales ne plăcea să ne scufundăm în apă când ne vizitau tonii cu aripi aurii. Uneori veneau la plută în grupuri mari. dar de cele mai multe ori soseau doi-trei şi înotau în jurul nostru, în cercuri liniştite timp de mai multe zile, până îi momeam cu undiţa. De pe plută păreau nişte peşti obişnuiţi, negri, mari şi greoi, fără nici o podoabă deosebită. Dacă ne strecuram însă jos, în elementul lor, acolo şi culoarea şi forma li se schimbau deodată. Şi schimbarea era atât de uimitoare, încât de mai multe ori am simţit nevoia să ieşim din apă şi să ne uităm dacă erau sau nu aceiaşi peşti.

Dar ei nu ne dădeau nicio atenţie; îşi continuau nestingheriţi maiestoasele lor rotiri. Aveau forme de o eleganţă minunată, al căror

echivalent nu l-am întâlnit niciodată la vreun alt peşte, iar culoarea lor metalică avea o iradiaţie de violet palid. Ca nişte puternice torpile clădite din argint şi oţel lucios, cu proporţii perfecte şi forme zvelte, le era destul să mişte abia simţit o aripioară-două, pentru ca cele 80-90 kg ale lor să alunece prin apă cu graţia cea mai desăvârşită.

Cu cât veneam în contact mai nemijlocit cu marea şi cu locuitorii săi, cu atât ea ne părea mai puţin stranie, iar noi ne simţeam mai în siguranţă. Învăţarăm să respectăm vechile popoare primitive, care trăiseră într-o intimitate deplină cu Pacificul, ajungând astfel să-l cunoască dintr-un punct de vedere cu totul deosebit de al nostru. Poate că noi am calculat conţinutul său de sare şi am dat nume latineşti doradelor şi tonilor. Ei nu făcuseră aceasta. Totuşi tare mă tem că imaginea pe care o aveau primitivii despre mare era mai reală decât a noastră.

Aici, în largul mării, nu mai erau puncte de reper. Valurile şi peştii, soarele şi stelele veneau şi plecau. Nu părea să existe niciun fel de pământ în lungul celor patru mii trei sute de mile marine care despărţeau insulele Pacificului de sud de Peru. De aceea ne cuprinse mirarea când, apropiindu-ne de 100° vest, descoperirăm că pe harta Pacificului, drept înaintea noastră, pe drumul ce-l urmam, era însemnată o stâncă.

Era un mic cerc. Cum harta ieşise tocmai de sub tipar în anul acela, căutarăm lămuriri în „Directive de navigaţie, pentru America de Sud". Citirăm: „S-au semnalat stânci în 1906 şi din nou în 1926 la circa şase sute de mile sud-vest de insulele Galapagos, pe latitudinea 6°42' sud, cu longitudinea 99°43' vest. În 1927 un vapor a trecut la o milă spre vest de această poziţie, dar nu observă nici o stâncă; în 1934 un altul trecu la o milă spre sud, însă nu văzu nici el urme de stânci. Vasul cu motor „Cowrie", în 1935, găsindu-se în acelaşi loc nu atinse fundul nici la 300 m."

Conform hărţii, locul era cu desăvârşire neprielnic navigaţiei. Deoarece însă pluta noastră nu putea fi atât de primejduită de un asemenea banc, în aceeaşi măsură ca un vas cu mare pescaj hotărârăm să cârmim spre locul însemnat pe hartă şi să vedem ce aveam să găsim. Stânca era marcată ceva mai la nord de punctul spre care părea să ne îndreptăm, aşa că apropiarăm vâsla cârmei de tribord şi ajustarăm vela pătrată, astfel ca prova să se întoarcă spre nord, iar noi să primim marea şi vântul din dreapta. Acum Pacificul stropea ceva mai mult ca de obicei în sacii noştri de dormit, mai ales că vremea începu să se strice binişor. Dar observarăm, spre mulţumirea noastră, că puteam să-l menţinem pe

„Kon-Tiki" cu precizie şi regularitate într-un unghi surprinzător de mare faţă de vânt, atât timp cât acesta ne bătea în flanc. Altfel vela se învârtea şi era un adevărat circ până izbuteam să aducem pluta din nou sub control. Două zile şi două nopţi păstrarăm direcţia nord-nord-vest. Marea se umflase şi devenise greu de înfruntat câtă vreme vântul alizeu începu să joace între sud şi sud-est. Deşi eram purtaţi în sus şi în jos, trecurăm peste toate valurile care se repezeau către noi. Priveam mereu din vârful catargului; îndată ce ajungeam deasupra crestelor, orizontul se lărgea considerabil. Valurile se ridicau la doi metri deasupra acoperişului cabinei de bambus şi dacă două valuri se repezeau împreună, se urcau şi mai sus, iar când se luptau unul cu altul, formau un turn şuierător de apă, care se spărgea în direcţiile cele mai neaşteptate. Când ne culcarăm în noaptea aceea, baricadarăm intrarea cabinei cu ajutorul cutiilor de provizii; dar nu scăparăm de umezeală. Abia aţipisem. Deodată, peretele pârâi şi mii de stropi ţâşniră prin împletitura de bambus, apoi un torent de spume se prăvăli peste provizii şi peste noi.

„Telefonează instalatorului", se auzi o voce adormită, pe când noi ne arcuiam ca să facem loc apei să se scurgă prin podea. Instalatorul nu veni şi multă apă ne scălda paturile în noaptea aceea. O doradă mare veni chiar pe bord, fără să vrea, în timpul strajei lui Herman.

În ziua următoare, valurile se mai potoliră iar vântul alizeu se hotărî să bată, pentru un timp, numai de la est. Ne schimbam unul după altul pe catarg; aşteptam să ajungem, spre seară, la punctul spre care pornisem. În ziua aceea observarăm mai multă viaţă ca de obicei pe mare. Poate fiindcă eram mai atenţi.

În timpul după-amiezii văzurăm un peşte-spadă[22] mare, apropiindu-se de plută pe suprafaţa apei. Cele două creste ascuţite care ieşeau din apă erau la doi metri una de alta şi spada părea tot atât de lungă ca şi corpul. Peştele spadă făcu un ocol pe lângă omul de la cârmă şi dispăru după crestele valurilor. Pe când luam un dejun cam umed şi sărat, o broască ţestoasă de mare cu carapace, cap şi înotătoare, se înălţă pe un val zgomotos până sub nasurile noastre. Când valul acesta făcu loc altora două, broasca ţestoasă dispăru tot atât de repede cum apăruse. Şi de data aceasta văzurăm lucind cenuşiul albicios al pântecelor doradelor ce se rostogoleau prin apă dedesubtul reptilei blindate. Regiunea era neobişnuit de bogată în mici peşti zburători, lungi de trei centimetri, care

[22] Xifias gladius. – N. T.

zburau în grupuri mici şi poposeau deseori pe bord. Observarăm, de asemenea, pescăruşi şi furăm vizitaţi regulat de fregate, care zburau pe deasupra plutei; cu coada lor bifurcată, păreau nişte rândunele uriaşe. Fregatele vestesc de obicei că pământul este aproape, aşa că optimismul nostru crescu.

„Poate că tot este pe aici o stâncă sau un banc de nisip", gândeau unii din noi. Şi cel mai optimist spuse:

– Dacă dăm de o mică insulă, acoperită cu iarbă verde? Nu se ştie niciodată, căci nu prea a fost lume pe aici până acum! Ce-ar fi să descoperim o nouă ţară, insula Kon-Tiki!

Începând de la amiază, Erik era din ce în ce mai grijuliu şi se urca mereu pe lada de bucătărie, uitându-se prin sextant. La ora 6,20 p.m. el ne comunică poziţia: latitudinea 6°42' sud, iar longitudinea 99°42' vest. Eram la o milă spre est de stânca de pe hartă.

Coborârăm şi strânserăm vela. Vântul bătea direct de la est şi avea să ne ducă drept la destinaţie. Când soarele se cufundă în mare, luna plină apăru în toată strălucirea ei şi lumină suprafaţa mării, care unduia în negru şi argint, din orizont în orizont. Vizibilitatea de pe catarg era bună. Vedeam peste tot valuri, dar nicăieri un loc care să indice vreo stâncă ori vreun banc. Nimeni nu voia să se culce; toţi stăteau atenţi şi doi-trei oameni se găseau în acelaşi timp pe catarg. Când ajunserăm la locul însemnat pe hartă, sondarăm tot timpul. Toate sondele ce le aveam la bord fură legate la capătul a 54 de sfori de mătase, care întruneau mai mult de 900 m lungime. Chiar dacă sforile atârnau oblic, sonda ajungea totuşi la o adâncime de 700 m. Dar nu dădurăm de fund, nici la est, nici în mijloc şi nici la vest de locul indicat. Aruncarăm o ultimă privire peste suprafaţa mării şi când ne convinserăm că puteam să declarăm zona examinată liberă de orice obstacol, ridicarăm vela şi îndreptarăm cârma în felul obişnuit, aşa că vântul şi marea fură din nou la babord. Acum pluta înainta pe drumul ei normal. Valurile veneau şi treceau ca mai înainte printre buştenii goi de la pupă. Acum puteam să dormim şi să mâncăm pe uscat, deşi marea umflată din jurul nostru ne ataca de mai multe zile cu ardoare şi furie, câtă vreme vântul alizeu oscila de la est la sud-est.

În timpul acestei mici excursii nautice în căutarea presupusei stânci, învăţarăm multe despre folosul scândurilor centrale care ne slujeau de chile şi când, mai târziu, în cursul călătoriei, Herman şi Knut se afundară sub plută şi salvară a cincea scândură centrală, învăţarăm şi mai mult despre aceste curioase blăni; aflarăm astfel lucruri pe care

nimeni nu le mai ştia de când indienii înşişi renunţaseră la acest sport acum uitat. Că scândurile jucau rolul unei chile şi că ajutau pluta să se mişte în unghi cu vântul era fapt cunoscut de toţi navigatorii cu pânze. Dar când vechii spanioli arătaseră că indienii „cârmeau" de-a binelea plutele „cu un fel de scânduri centrale, pe care le virau printre crăpăturile .dintre buşteni" aceasta ni se părea de neînţeles, atât nouă cât şi tuturor celor ce se ocupaseră de această problemă. Scândura centrală era bine fixată într-o crăpătură strâmtă şi nu putea fi deci întoarsă într-o parte şi folosită drept cârmă.

Descoperirăm secretul în felul următor: vântul bătea regulat şi marea se potolise; pluteam de două zile fără a ne fi atins de lopata de cârmă, care şedea legată. Băgarăm scândura salvată într-o crăpătură de la pupă şi într-o clipă „Kon-Tiki" îşi modifică direcţia cu mai multe grade, de la vest la nord- vest. Dacă trăgeam din nou în sus această scândură, pluta revenea la vechea direcţie; dacă o ridicam pe jumătate, pluta revenea şi ea pe jumătate la vechea direcţie. Cu simple ridicări şi coborâri ale scândurii centrale puteam provoca schimbarea direcţiei sau păstrarea ei, fără să atingem cârma. Acesta era sistemul ingenios al incaşilor. Ei construiseră un sistem de pârghii în care presiunea vântului pe vele făcea din catarg punctul fix, cele două capete ale plutei constituind braţele pârghiei. Dacă suprafaţa scândurii centrale era întoarsă mai ales înspre spate, prova se legăna liber în direcţia vântului, iar dacă era invers, pupa se legăna şi ea în direcţia vântului. Chilele cele mai apropiate de catarg aveau bineînţeles efectul cel mai mic, datorită legăturii dintre braţ şi forţă. Dacă vântul sufla drept din spate, chilele încetau să mai lucreze şi atunci era imposibil de cârmit pluta fără a întrebuinţa cârma. Cum uşa cabinei şi locul unde mâncam erau la tribord, noi primeam totdeauna valurile de la babord.

Desigur ne-am fi putut urma călătoria, punând pe cârmaci să ridice sau să coboare câte o chilă, în loc să se căznească trăgând de funiile lopeţii de la cârmă; ne obişnuisem însă atât de mult cu lopata, încât fixarăm doar o direcţie generală prin chile şi continuarăm a cârmi după vechiul nostru sistem.

Următoarea etapă a călătoriei era tot atât de puţin aparentă ochilor ca şi bancul pe care-l căutasem şi care exista doar pe hartă.

Era a patruzeci şi cincea zi pe mare; înaintasem de la al 78-lea° de longitudine până la al 108-lea şi eram exact la jumătatea drumului dintre America de Sud şi prima insulă din faţa noastră. Erau mai mult de două

mii de mile marine între noi şi America de Sud – spre est; iar Polinezia se găsea la aceeaşi distanţă spre vest. Pământul cel mai apropiat de locul în care ne aflam erau insulele Galăpagos – spre est-nord-est, şi In-sula Paştelui drept la sud; ambele la mai bine de cinci sute de mile marine peste oceanul nesfârşit.

Nu văzusem nici un vas şi nici nu aveam să vedem vreunul, căci eram în afara traficului obişnuit al navigaţiei din Pacific.

Noi nu ne dădeam seama însă ce însemnau aceste distanţe enorme, căci orizontul aluneca o dată cu noi, pe nesimţite. Lumea noastră plutitoare rămânea mereu aceeaşi: un cerc ce se întindea spre bolta cerului având pluta drept centru. Aceleaşi stele se roteau deasupra noastră, noapte de noapte.

6. STRĂBĂTÂND PACIFICUL II

O navă stranie. La plimbare cu bărcuţa. Înaintare nestingherită. Lipsă de semne marine. Cu o colibă de bambus pe mare. Pe longitudinea Insulei Paştelui. Misterul Insulei Paştelui. Uriaşii de piatră. Peruci de piatră roşie. „Urechile lungi". Tiki construieşte un pod. Nume sugestive de locuri. Prindem rechini cu mâinile. Papagalul. Apelul lui LI 2 B. Navigând după stele. Trei valuri. O furtună. Baie de sânge în mare, baie de sânge pe bord. Un om în mare. O altă furtună. „Kon-Tiki" începe să se strice. Mesageri din Polinezia.

Când marea nu era prea agitată, plecam deseori cu bărcuţa de cauciuc şi fotografiam. Nu voi uita niciodată întâia plecare. Marea era calmă. Doi oameni lansară pe apă jucăria care semăna cu un balon şi porniră să dea o raită.

Abia se depărtară de plută, că lăsară lopeţile şi începură să râdă cu hohote. Hula împingându-i, dispăreau şi reapăreau printre valuri; şi de câte ori ne zăreau, râdeau aşa de tare că vocile lor vuiau peste Pacificul pustiu. Ne uitam nesiguri în jur, dar nu găseam nimic de râs afară de feţele noastre bărboase şi sălbatice. Cum însă cei doi din bărcuţă trebuiau să se fi obişnuit de mult cu ele, începurăm să bănuim că înnebuniseră subit. Poate că au căpătat insolaţie, gândeam. Cei doi abia putură să se urce înapoi pe bordul lui „Kon-Tiki", din cauza hohotelor. Printre sughiţuri şi cu lacrimi în ochi ne rugară să mergem şi noi să vedem. Alţi doi sărirăm

în bărcuţa de cauciuc care dănţuia pe valuri şi cum ne depărtarăm, pe loc ne aşezarăm şi izbucnirăm în râs. A trebuit să ne căţărăm cât mai repede înapoi pe plută, ca să-i potolim pe ultimii doi, care nu plecaseră încă şi care nutreau gândul că ne-am ţicnit cu toţii. Motivul veseliei eram chiar noi şi mândrul nostru vas; când ne-am văzut pentru prima oară de la distanţă, ni s-a părut că arătam de parcă am fi fost căzuţi din lună. Până atunci nu ne văzusem încă de departe pe noi înşine, cum arătam în mijlocul oceanului. Buştenii dispăreau sub cele mai mici valuri şi nu se mai vedea decât cabina joasă, cu intrarea deschisă şi cu acoperişul de frunze care se înălţa printre valuri. Aşa cum era, pierdută şi plutind în largul mării, pluta arăta ca o veche claie de fin norvegiană, ca o claie remorcată, plină de bandiţi bărboşi şi arşi de soare. Dacă cineva ar fi venit după noi vâslind, într-o albie de rufe, ne-ar fi cuprins aceeaşi nestăpânită poftă de râs.

Chiar şi un val obişnuit se ridica până pe la jumătatea peretelui cabinei, ameninţând parcă să intre nestânjenit înăuntru, prin uşa larg deschisă, peste nişte tipi bărboşi care stăteau căscând.

Îndată după aceea însă, nava deşuchiată se urca la suprafaţă şi vagabonzii rămâneau tot aşa de uscaţi, păroşi şi neatinşi ca mai înainte. Dacă venea un val mai mare, cabina, vela şi întregul catarg puteau să dispară sub muntele de apă, dar totuşi cabina cu vagabonzii ei rămânea pe poziţie.

Şi fiindcă ne înfăţişam aşa de prost, nu ne puteam lămuri cum de lucrurile merseră aşa de bine pe bordul acestei curioase nave. Când pornirăm a doua oară ca să facem haz de noi înşine, era cât pe-aci s-o păţim. Vântul şi valurile erau mai mari decât ni se păruse şi „Kon-Tiki" îşi făcea drum peste hulă mult mai repede decât prevăzusem. Noi, cei din bărcuţă, vâsleam din răsputeri, luptându-ne pe viaţă şi pe moarte să ajungem pluta care era greu de stăpânit şi care nu putea fi nici oprită, nici întoarsă, spre a veni în ajutorul minusculei ambarcaţii. Chiar atunci când băieţii de pe bord coborâră vela, vântul găsea în cabina de bambus un sprijin îndestulător pentru a împinge pluta către vest atât de repede, încât noi cei din jucăuşa bărcuţă de cauciuc eram în primejdie de a rămâne să ne bălăcim mult şi bine cu lopeţile noastre de jucărie. Un singur gând pusese acum stăpânire pe mintea fiecăruia dintre noi, şi anume că nu trebuia cu nici un preţ să ne lăsăm despărţiţi. Şi am trecut prin clipe groaznice până am izbutit să prindem pluta fugară şi să ne căţărăm pe bord lângă ceilalţi, la căminul nostru.

Din ziua aceea a fost cu desăvârşire oprit să mai iasă cineva cu bărcuţa de cauciuc fără să lege o frânghie lungă de provă, pentru ca cei rămaşi la bord să poată trage bărcuţa înapoi, dacă ar fi fost nevoie. De altfel, nu ne depărtam niciodată prea mult de plută, decât doar dacă vântul era slab şi Pacificul unduia sub o hulă liniştită. Întâlnirăm astfel de condiţii la jumătatea drumului spre Polinezia, când oceanul atotputernic se lăţea în jurul nostru, spre toate punctele cardinale.

Atunci puteam părăsi în toată liniştea pe „Kon-Tiki" şi vâsleam până departe în zarea albastră. Când vasul nostru rămânea din ce în ce mai mic în urmă, iar vela mare ajungea un nelămurit pătrat negru la orizont, o senzaţie de singurătate punea uneori stăpânire pe sufletele noastre. Marea se întindea în jurul nostru tot aşa de albastră ca şi cerul – şi acolo unde se întâlneau, albastrul cerului se împreuna cu al mării şi se făcea una. Aveam simţământul că eram agăţaţi în spaţiu. Tot universul nostru era albastru şi gol. Nu zăream niciun alt punct fix în afară de auriul soare tropical care ne ardea cefele. Atunci vela îndepărtată a plutei singuratice ne atrăgea ca un punct magnetic spre orizont. Vâsleam înapoi, ne urcam pe bord şi ni se părea că ne-am întors din nou acasă, în lumea noastră, pe teren ferm, sănătos. În întunericul cabinei găseam umbra înmiresmată a bambuşilor şi a frunzelor de palmier veştede. Însoritul senin albastru de afară pătrundea aici mai cu măsură, prin peretele deschis al cabinei. Aşa eram noi obişnuiţi cu el şi numai aşa ne simţeam mulţumiţi; apoi claritatea de afară ne ispitea din nou.

Cabina de bambus, care se clătina tot timpul, avea asupra stării noastre de spirit un remarcabil efect psihologic. Măsura doi metri şi jumătate pe patru, iar ca să micşorăm presiunea vântului şi a mării, o făcusem atât de scundă, încât nu puteam sta în picioare nici chiar sub partea cea mai înaltă a tavanului. Pereţii şi acoperişul erau făcuţi din beţe solide de bambus legate între ele şi acoperite cu o împletitură groasă de şindrilă tot de bambus. Nuielele verzi şi galbene, cu ciucuri de frunziş, care atârnau din tavan, erau mai odihnitoare pentru ochi decât un perete alb. Spre tribord cabina era deschisă pe o lungime egală cu a treia parte a peretelui de bambus. Soarele şi luna pătrundeau însă şi prin tavan, ca şi prin ceilalţi pereţi. Această vizuină ne trezea însă un simţământ de siguranţă mai temeinic decât ni l-ar fi putut da nişte pereţi vopsiţi în alb şi nişte canaturi de uşi închise. încercarăm să dăm o explicaţie acestui fapt curios şi ajunserăm la următoarea concluzie: conştiinţa noastră nu era de fel obişnuită să asocieze o locuinţă de bambus acoperită de

palmieri cu o călătorie pe mare. Nu era deci o potrivire firească între oceanul cu hulă mare şi coliba pătrată de palmieri care plutea printre valuri. De aceea, ori coliba părea cu totul nelalocul ei printre valuri, ori valurile păreau cu totul nelalocul lor în jurul colibei. Atât timp cât stăteam pe bord, coliba de bambus cu mirosul ei de junglă era pentru noi realitatea tangibilă şi valurile care o legănau păreau mai mult închipuiri. Privite însă din barca de cauciuc, valurile şi coliba îşi schimbau rolurile. Faptul că buştenii de balsa călăreau talazurile ca pescăruşii, lăsând apa să se scurgă prin pupă când un val se spărgea pe bord, ne dădea o încredere de nezdruncinat în partea uscată din mijlocul plutei, unde era cabina. Cu cât dura mai mult călătoria, cu atât ne simţeam mai în siguranţă în vizuina noastră şi priveam la valurile cu creste albe care dansau dincolo de pragul nostru, ca şi cum ar fi fost o impresionantă proiecţie cinematografică, lipsită – pentru noi – de vreo ameninţare. Cu toate că peretele deschis era numai la un metru şi jumătate de marginea neîngrădită a plutei şi numai la o jumătate de metru deasupra liniei de plutire, totuşi imediat ce intram în cabină ni se părea că suntem la multe mile departe de mare, într-o locuinţă din junglă, feriţi de primejdiile navigaţiei. Acolo puteam sta pe spate şi puteam privi tavanul mişcător care se frământa ca nişte ramuri bătute de vânt; acolo puteam gusta mirosul de junglă al lemnului verde, al bambuşilor şi al frunzelor veştede de palmier.

Câteodată ieşeam şi noaptea în barca de cauciuc, să ne privim. Valurile negre ca smoala se ridicau din toate părţile şi miriadele de stele tropicale, strălucitoare făceau să licărească slab planctonul din apă. Lumea era simplă, stelele în întuneric. Nu mai avea însemnătate dacă eram în anul 1947 al erei noastre sau înainte de era noastră. Trăiam, şi acest lucru îl simţeam cu intensitate. Înţeleserăm că viaţa oamenilor fusese plină şi înaintea erei tehnice, fără îndoială mai plină şi mai bogată în multe privinţe decât viaţa omului modern. Timpul şi evoluţia încetau oarecum să mai existe: tot ce era real şi tot ce avea importanţă erau astăzi la fel ca ieri, la fel ca mâine. Eram înghiţiţi de măsura absolută a istoriei, de bezna adâncă şi neîntreruptă de sub puzderia de stele. Înaintea noastră „Kon-Tiki" ieşea din valuri şi se cufunda din nou în dosul maselor negre de apă ce se ridicau între noi şi ele.

Pe plută domnea o atmosferă stranie când o scăldau razele de lună. Buştenii care luceau cu dantelele lor de alge, conturul pătrat, negru ca smoala al unei vele a vikingilor, cabina zburlită de bambus, lumina galbenă a lămpii de parafină la pupă, totul părea ca din basme. Când şi

când pluta dispărea cu totul între valurile negre; pe urmă se ridica din nou, siluetă bine conturată în lumina stelelor, pe când apa sclipitoare se scurgea de pe buşteni.

Când priveam pluta noastră singuratică, ne duceam cu gândul la flotele de vase asemănătoare, împrăştiate în formaţie de evantai pe tot orizontul, în căutare de pământuri noi. Aşa trebuie să fi fost pe vremea când primii oameni îşi făcură drum peste acest ocean. Incaşul Tupak Yupanqui, cel care izbutise să aducă sub stăpânirea sa atât Perul cât şi Ecuadorul, navigă peste mare cu o flotă de multe mii de oameni pe plute de balsa, înaintea venirii spaniolilor, în căutarea insulelor din Pacific, despre care se dusese vestea. El găsi două insule, care, după părerea unora, erau insulele Galapagos şi după opt luni de peregrinări, el şi numeroşii lui vâslaşi reuşiră să-şi croiască drum înapoi, întorcându-se în Ecuador. Kon-Tiki şi supuşii lui navigaseră, desigur, în formaţiuni similare cu mai multe sute de ani înainte, dar descoperind insulele polineziene, nu mai avură nici un motiv să încerce din nou lupta cu talazurile pe drumul ele întoarcere.

Când ne urcam din nou pe bordul plutei, de multe ori ne aşezam pe jos, în cerc, în jurul lămpii de parafină şi vorbeam despre călătorii marini plecaţi din Peru cu cincisprezece veacuri mai devreme şi care făcuseră aceeaşi experienţă ca şi noi. Lampa proiecta umbre uriaşe de oameni bărboşi pe velă şi ne gândeam la oamenii albi cu barbă din Peru pe care-i puteam urmări, cu ajutorul mitologiei şi arhitecturii, din Mexic în America Centrală şi în partea de nord-vest a Americii de Sud, până în Peru; aici, această civilizaţie misterioasă dispărea, ca sub lovitura unei baghete magice, înaintea venirii incaşilor şi reapărea tot atât de neaşteptat departe, în insulele izolate din vest, de care ne apropiam acum. Oare aceşti oameni să fi fost învăţătorii pribegi aparţinând unei vechi rase civilizate de dincolo de Atlantic care în vremuri depărtate şi în acelaşi fel simplu au venit purtaţi de curentul acelui ocean şi de vântul alizeu din insulele Canare în golful Mexic? Era, desigur, o distanţă mult mai mică decât aceea pe care o străbăteam acum şi nu mai credeam că marea putea fi o cauză de completă izolare. Mulţi cercetători au susţinut, motivând temeinic, că marile civilizaţii indiene, de 1a aztecii din Mexic până la incaşii din Peru, luaseră fiinţă datorită unor neaşteptate incursiuni peste mări, dinspre est, dar că indienii americani, în general, sunt popoare asiatice de vânători şi pescari, care în decurs de 20000 de ani şi mai mult au trecut în America venind din Siberia. Şi e de mirare că nu se află nicio

urmă de dezvoltare treptată a marilor civilizaţii care se întinseseră odată din Mexic până în Peru. Cu cât arheologii scormonesc mai adânc, cu atât cultura apare mai bogată, dar când ajung la un anumit punct, apare neîndoios faptul că vechile civilizaţii s-au ivit fără nicio temelie în mijlocul unor culturi primitive.

Pe de altă parte, civilizaţiile au apărut acolo unde vin curenţii din Atlantic, în mijlocul unor regiuni pustii, în jungla Americii Centrale şi de Sud şi nu în ţinuturi mai temperate, unde civilizaţiile, atât în timpurile vechi, cât şi mai apropiate, au avut condiţii mai favorabile de dezvoltare.

Acelaşi lucru se constată şi în insulele Pacificului de sud. Insula cea mai apropiată de Peru, Insula Paştelui, este aceea care prezintă cele mai adânci urme de civilizaţie, cu toate că această insulă mică, neînsemnată, uscată şi pustie este cea mai depărtată de Asia, din toate insulele Pacificului.

La jumătatea călătoriei noastre, parcursesem exact distanţa dintre Peru şi Insula Paştelui. Insula legendară era drept la sud. Părăsisem ţărmul dintr-un punct oarecare, din mijlocul coastei Perului, imitând astfel o traversare oarecare cu plute a oceanului. Dacă am fi plecat mai dinspre sud, dintr-un punct situat mai aproape de Tiahuanaco, oraşul ruinat al lui Kon-Tiki, am fi întâlnit acelaşi vânt, dar un curent mai slab, şi astfel am fi fost purtaţi în direcţia Insulei Paştelui.

Când trecurăm de 110° vest, eram în zona oceanului polinezian. Insula Paştelui se afla acum mai aproape de Peru decât eram noi. Ne aflam la nivelul acestui prim avanpost al arhipelagului din sud şi centru al celei mai vechi civilizaţii insulare. Pe înnoptate, strălucitoarea noastră călăuză de pe cer cobora şi dispărea dincolo de mare spre vest, cu întregul ei spectru de culori, iar vântul alizeu, atât de plăcut, dădea viaţă poveştilor despre straniul mister al Insulei Paştelui. Când cerul nopţii gonea din minţile noastre noţiunea timpului, capetele bărboase ale uriaşilor erau din nou proiectate pe velă.

Dar departe, în jos, spre sud, în Insula Paştelui, erau cioplite în piatră capete încă mai uriaşe, cu bărbi ascuţite şi cu trăsături de oameni albi, păstrând, îngândurate, taina veacurilor. Aceste capete existau acolo când primii europeni descoperiră insula în 1722 şi tot acolo se aflau înainte cu douăzeci şi două de generaţii polineziene, când locuitorii actuali debarcară din luntrile lor şi exterminară pe toţi bărbaţii maturi pe care îi găsiră în rândurile populaţiei acestei misterioase insule, cu misterioasa ei civilizaţie. De atunci, capetele uriaşe de piatră din Insula Paştelui s-au

rânduit printre cele mai importante simboluri ale tainelor de nepătruns ale antichităţii. Ici şi colo, printre râpele insulei despădurite, uriaşele lor figuri se ridică spre cer; sunt nişte coloşi de piatră splendid sculptaţi, cu înfăţişare de oameni, formând câte un singur bloc înalt cât o casă obişnuită de trei sau patru etaje. Cum au putut oamenii din vechime să sculpteze, să transporte şi să ridice asemenea coloşi de piatră? Şi ca şi când această problemă nu ar fi fost îndeajuns de grea, ei izbutiră mai mult, să arunce şi câte un bloc enorm de piatră roşie, aidoma unei peruci colosale, pe creştetele mai multora din aceste capete, la 10 m înălţime. Ce însemnau toate acestea şi ce cunoştinţe de mecanică aveau arhitecţii dispăruţi, cunoştinţe care să le îngăduie să rezolve probleme destul de grele chiar pentru cei mai buni ingineri de astăzi?

După ce strângem toate piesele la un loc, misterul Insulei Paştelui nu e, poate, la urma urmelor, insolubil, dacă privim lucrurile ca începute de plutaşii din Peru. Vechea civilizaţie a lăsat în această insulă urme pe care trecerea timpului nu le-a putut şterge.

Insula Paştelui este culmea unui vulcan stins. Drumuri pavate, făcute de vechi locuitori civilizaţi, duc la locul de debarcare de pe coastă, bine adăpostit, şi învederând că adâncimea apei în jurul insulei n-a fost întotdeauna aceeaşi ca în zilele noastre. Nu este o rămăşiţă a unui continent scufundat, ci o mică insulă pustie, care era tot atât de mică şi de izolată pe când era centrul cultural al Pacificului, cum este şi astăzi.

În mijlocul acestei insule colţuroase se află craterul unui vulcan stins, iar în fundul craterului sunt uimitoare cariere de piatră şi ateliere de sculptori. Stau acolo exact în starea în care vechii artişti şi arhitecţi le-au părăsit, acum sute şi sute de ani, când au fugit în grabă spre extremitatea de est a insulei unde potrivit tradiţiei, noii veniţi exterminară până la ultimul pe toţi bărbaţii maturi. Lucrurile din crater, aşa cum au fost părăsite în urma acelei grăbite întreruperi, dau o imagine clară a unei zile obişnuite de lucru a artiştilor care au trăit cândva în Insula Paştelui. Topoare de piatră, tari cum e cremenea, stau împrăştiate la locurile de muncă ale sculptorilor şi arată că acest popor civilizat nu cunoştea prelucrarea fierului, aidoma sculptorilor lui Kon-Tiki, care fugiseră din Peru, lăsând statui de piatră asemănătoare în urma lor, pe platoul Anzilor. În ambele locuri pot fi găsite carierele unde legendarii oameni albi şi bărboşi au cioplit blocuri de piatră, lungi de zece-doisprezece metri, chiar în coasta muntelui, cu ajutorul topoarelor făcute din piatra cea mai tare. De asemenea, în ambele locuri, blocurile uriaşe, cântărind multe tone,

erau transportate pe o distanţă de multe mile, pe drumuri grele, înainte de a fi aşezate, în cele din urmă, în chip de statui gigantice ori urcate una peste alta spre a forma terase şi ziduri misterioase.

Multe figuri uriaşe, neterminate stau încă acolo unde au fost începute, în găurile din peretele craterului din Insula Paştelui şi arată cum se îndeplinea lucrul în diferitele etape. Cea mai mare figură omenească, care era aproape gata când sculptorii trebuiră să fugă, are douăzeci de metri lungime; dacă ar fi fost terminată şi aşezată, capul acestui colos de piatră ar fi fost la nivelul acoperişului unei clădiri de opt etaje. Fiecare chip era cioplit dintr-un singur bloc. Scobiturile destinate sculptorilor, aşezate în jurul figurii culcate, arată că nu lucrau mulţi oameni în acelaşi timp la aceeaşi operă. Culcate pe spate cu braţele îndoite şi cu mâinile aşezate pe stomac, aidoma coloşilor de piatră din Peru, figurile din Insula Paştelui erau finisate în cele mai mici amănunte înainte de a părăsi atelierul şi a fi transportate la destinaţie, adică de jur împrejurul insulei. În ultima fază a lucrului din carieră, uriaşul era prins de stâncă numai printr-o muchie îngustă, aflată la spatele lui; apoi muchia era retezată, iar uriaşul proptit pe buşteni.

Un mare număr din aceste figuri erau târâte jos, în fundul craterului şi aşezate acolo pe povârniş. O parte însă din cei mai mari coloşi erau transportaţi sus, trecuţi peste marginea craterului şi duşi multe mile prin terenuri accidentate; apoi erau aşezaţi pe o platformă de piatră, cu alt colos de lavă roşie peste capetele lor. Acest transport apare azi ca un mister desăvârşit, dar nu se poate nega nici că a avut loc şi nici că arhitecţii, care au dispărut din Peru, au lăsat în munţii Anzi coloşi de piatră de o mărime egală, fapt care arată că erau mari experţi în materie. Chiar dacă monoliţii sunt mai mari şi mai numeroşi în Insula Paştelui, unde sculptorii locali dobândiseră un stil personal, nu e mai puţin adevărat că aceeaşi civilizaţie dispărută a ridicat statui uriaşe similare, cu forme omeneşti, în multe din celelalte insule ale Pacificului mai apropiate de America; şi în toate părţile monoliţii erau aduşi la locul templului din cariere depărtate.

În Insulele Marchize am auzit legende despre felul cum erau mişcate uriaşele statui. Cele auzite corespundeau întocmai cu poveştile băştinaşilor despre transportul pilaştrilor de piatră la portalul uriaş din Tongatabu[23]. Se poate deci conchide că acelaşi popor a întrebuinţat

---

[23] Tongatabu este insula cea mai mare a arhipelagului Tonga, din sud-vestul Polineziei.

aceeaşi metodă în privinţa coloanelor din Insula Paştelui.

Munca propriu-zisă a sculptorilor în carieră dura un timp îndelungat, dar cerea un mic număr de experţi. După ce statuia era terminată, transportatul ţinea mai puţin, dar cerea un număr mai mare de oameni. Mica Insulă a Paştelui era, pe vremea aceea, bogată nu numai în peşte dar şi în mari plantaţii de cartofi dulci şi experţii sunt de părere că insula, în zilele ei de splendoare, a putut hrăni o populaţie de 7000-8000 de oameni. Vreo 1000 de oameni erau necesari pentru a trece o statuie uriaşă dincolo de peretele prăpăstios al craterului, iar 500 erau de ajuns pentru a o târî mai departe prin insulă. Cabluri trainice erau împletite din fibre vegetale; folosind cadre de lemn, mulţimea târa coloşii de piatră peste buşteni şi butuci scurţi, lustruiţi cu rădăcini de taro. Se ştie că vechile popoare civilizate din sudul Pacificului erau meştere în alcătuirea acestor funii şi cabluri. În Peru primii europeni găsiră poduri suspendate, lungi de peste 100 m, întinse pe deasupra torentelor şi prăpăstiilor cu ajutorul unor odgoane împletite, groase cât mijlocul omului.

Se ivea altă problemă când uriaşul de piatră ajungea la locul ales şi trebuia ridicat în sus. Mulţimea construia un plan înclinat, provizoriu, din pietre amestecate cu nisip şi împingea colosul cu picioarele înainte pe acest pod uşor înclinat. O dată sus, statuia cădea peste o margine abruptă şi aluneca apoi la vale în aşa fel ca piedestalul să ajungă într-o gaură dinainte pregătită. Cum planul înclinat era încă acolo, atingând spatele capului uriaşului, rostogoleau de sus un cilindru special de piatră şi-l aşezau pe vârful capului, înainte ca tot planul înclinat să fie dislocat. Asemenea poduri înclinate stau gata pregătite în mai multe locuri din Insula Paştelui, aşteptând figuri uriaşe ce n-au mai venit niciodată. Tehnica era admirabilă şi dacă încetăm să subestimăm inteligenţa oamenilor din vechime, precum şi timpul şi mâna de lucru de care dispuneau, orice mister dispare.

Dar de ce făceau aceste statui? Şi de ce era nevoie să meargă departe, la altă carieră situată la 7 km depărtare de atelier, spre a găsi un soi anume de piatră roşie care era aşezată pe capul colosului? Atât în America de Sud, cât şi în insulele Marchize, întreaga statuie era deseori făcută din această piatră roşie, după care se duceau la mari distanţe ca s-o găsească. Persoanele de rang înalt purtau căciuli roşii. Aceasta era o importantă caracteristică atât în Polinezia, cât şi în Peru.

– N. T.

Să vedem mai întâi pe cine reprezentau aceste statui. Când primii europeni debarcară în insulă, văzură pe plajă pe misterioşii oameni albi. Spre deosebire de insularii obişnuiţi, aceşti oameni purtau bărbi lungi, fâlfâitoare. Ei erau urmaşii femeilor şi copiilor aparţinând primei rase din insulă, care fuseseră cruţaţi de năvălitori. Băştinaşii înşişi declarară că unii din strămoşii lor fuseseră albi, iar alţii bruni. Ei calculau cu precizie că aceştia din urmă imigraseră în Polinezia, din altă parte, cu 22 de generaţii mai înainte, pe când primii veniseră dinspre est în vase mari, cu vreo 57 de generaţii mai înainte (adică în anii 400-500 e.n.). Rasei ce venise dinspre est i se dăduse numele de „urechi lungi", fiindcă îşi lungeau urechile artificial, atârnându-şi greutăţi de lobii urechilor, care astfel ajungeau până pe umeri. Aceştia erau misterioşii „urechi lungi", care fuseseră ucişi când „urechile scurte" veniră în insulă. Toate statuile din Insula Paştelui au urechi lungi care atârnă în jos pe umeri, aşa cum le aveau şi sculptorii lor.

Pe de altă parte, legendele incase din Peru spun că regele-soare Kon-Tiki domnea peste un popor alb şi bărbos care era numit de incaşi „urechi mari", fiindcă aveau urechile lungite artificial astfel încât ajungeau pe umeri. Incaşii precizau ca aceşti oameni porecliţi, „urechile mari" ai lui Kon-Tiki, înainte de a fi exterminaţi sau goniţi în lupta de pe o insulă a lacului Titicaca, construiseră statuile uriaşe părăsite în munţii Anzi. Şi ca să rezumăm: „urechile mari", oamenii lui Kon-Tiki, care erau foarte experimentaţi în materie de prelucrare a statuilor colosale de piatră, dispărură din Peru către vest. „Urechile lungi" albe, misterioşii lui Tiki, veniră în Insula Paştelui dinspre est şi erau meşteri exact în aceeaşi artă pe care de îndată o folosiră în chip desăvârşit. În toată Insula Paştelui nu poate fi găsită nici cea mai mică urmă a vreunei evoluţii care să conducă la capodoperele de acolo.

Monoliţii aflaţi în diversele insule ale Pacificului de sud seamănă adesea mai puţin între ei decât seamănă cu statuile mari din Peru. În insulele Marchize ca şi în insulele Tahiti asemenea statui erau cunoscute sub numele generic de Tiki şi reprezentau pe strămoşii veneraţi din trecutul istoric al insulelor, care după moarte fuseseră zeificaţi Aceasta este, fără îndoială, şi explicaţia ciudatelor pălării roşii pe figurile din Insula Paştelui. După cum am spus, în toate insulele din Polinezia existau atât indivizi izolaţi, cât şi familii întregi cu părul roşcat şi cu piele albă. Insularii recunoşteau cu toţii că aceştia se trăgeau din primul popor alb venit în insulă. În unele insule, la anumite serbări religioase, participanţii

îşi colorau pielea în alb şi părul în roşu, spre a semăna cu îndepărtaţii lor strămoşi. La ceremoniile anuale din Insula Paştelui, persoanei celei mai de vază i se tăia tot părul, încât capul să-i poată fi pictat în roşu. Chiar chiverele colosale de piatră roşie, pe statuile uriaşe din Insula Paştelui, erau sculptate în forma tipică a pieptănăturii locale: un coc rotund în creştetul capului, întocmai ca părul băştinaşilor împletit într-un mic coc tradiţional aşezat tot în mijlocul capului.

Statuile din Insula Paştelui au urechile lungi, fiindcă sculptorii înşişi aveau urechile alungite. Au peruci de piatră roşie, fiindcă sculptorii înşişi aveau părul roşcat. Bărbile sculptate sunt ascuţite şi proeminente, semănând întru totul cu bărbile sculptorilor. Au fizionomia tipică a rasei albe: nas drept şi ascuţit, buze înguste şi subţiri; sculptorii, care nici ei nu aparţineau rasei malaieze, aveau aceleaşi caracteristici. Statuile aici au capete uriaşe, picioare subţiri şi mâinile sprijinite pe pântec, fiindcă exact în acest fel obişnuia poporul să facă statui uriaşe în Peru. Singura podoabă a figurilor din Insula Paştelui o constituie un brâu, sculptat totdeauna în jurul mijlocului personajului. Acelaşi brâu simbolic poate fi găsit pe fiecare statuie în vechile ruine ale cetăţii lui Kon-Tiki de lângă lacul Titicaca. Este emblema legendară a zeului-soare, brâul curcubeu. În insula Mangareva exista un mit potrivit căruia zeul-soare şi-a scos curcubeul, care era brâul lui fermecat, a coborât din cer cu ajutorul lui în Mangareva şi a populat insula cu pruncii săi albi la piele. Căci soarele era considerat odinioară ca cel mai vechi străbun, aici ca şi în Peru.

Obişnuiam să stăm pe punte sub cerul înstelat şi să povestim iarăşi şi iarăşi ciudata istorie a Insulei Paştelui, cu toate că pluta ne ducea drept în inima Polineziei. Aşadar nu aveam să vedem nimic altceva din această insulă izolată decât numele ei pe hartă. Era însă atât de plină de urme ale răsăritenilor, încât chiar şi amintirea ei ne slujea de călăuză.

Insula Paştelui apare pe hartă cu acest nume, fiindcă un olandez „descoperi" întâmplător insula în duminica Paştelui. Şi astfel am uitat că băştinaşii care trăiau de mult acolo, aveau nume mai instructive şi mai semnificative pentru ţara lor. Insula are nu mai puţin de trei nume în polineziană.

Un nume este „Te-Pito-te-Henua" care înseamnă, „buricul insulelor". Acest nume poetic pune limpede Insula Paştelui într-o situaţie specială în raport cu toate celelalte insule de la vest. Este cea mai veche denumire a insulei, după chiar spusele polinezienilor.

În partea de răsărit a insulei, lingă locul în care tradiţia spune că au

debarcat primele „urechi lungi", se află o sferă de piatră îngrijit lucrată care este numită „buricul de aur", fiind privită ca buricul insulei însăşi. Când poeticii strămoşi ai Polineziei sculptară buricul insulei pe coasta de est şi socotiră insula cea mai apropiată de Peru ca fiind buricul miriadelor de insule dinspre vest, acest lucru avea un înţeles simbolic. Ştim de asemenea că tradiţia polineziană, când se referă la descoperirea insulelor, vorbeşte despre „naşterea" acestor insule. Este deci mai mult decât evident că Insula Paştelui, printre toate celelalte insule, a fost considerată ca simbolizând locul de unde se trag toate şi că a fost destinată să rămână veriga de legătură cu ţara lor de origine.

Al doilea nume al Insulei Paştelui este „Rapa-nui" şi înseamnă „Rapa cea mare". „Rapa-iti" sau „Rapa cea mică" este o altă insulă, de aceeaşi mărime, aflată departe, spre vest de Insula Paştelui. Este în obiceiul tuturor popoarelor să numească prima lor patrie spre pildă „Marea-Rapa", pe când următoarea este numită „Noua-Rapa" ori „Mica-Rapa", chiar dacă ambele au aceeaşi mărime. În „Mica-Rapa" tradiţia spune că primii locuitori au venit din „Marea-Rapa" adică din Insula Paştelui, cea mai apropiată insulă de America. Aceasta arată clar o imigraţie originară venită de la est.

Al treilea şi ultimul nume al acestei insule cheie este „Mata-Kite-Rani", care înseamnă „Ochiul (care) priveşte (spre) cer". La început rămâi dezorientat, căci Insula Paştelui, care e destul de joasă, nu priveşte mai mult spre cer decât alte mândre insule muntoase, cum sunt Tahiti, Hawaii sau Marchizele. Dar „Rani"-cerul, are un dublu înţeles pentru polinezieni. E vorba de ţara de baştină a strămoşilor lor, ţara sfântă a zeului-soare, regatul muntos părăsit de Kon-Tiki. Este foarte semnificativ faptul că au dat tocmai Insulei Paştelui, adică tocmai acestui post avansat al miilor de insule din ocean, denumirea de „ochiul care priveşte spre cer". Dar este şi mai izbitor faptul că numele înrudit „Mata-Rani", care înseamnă în polineziană „ochiul cerului", este un vechi nume al unei localităţi din Peru, acela al unui loc de pe coasta peruviană a Pacificului situat în faţa Insulei Paştelui şi chiar sub vechiul oraş ruinat al lui Kon-Tiki, în Anzi.

Când stăteam pe punte sub cerul înstelat, Insula Paştelui ne dădea multe subiecte de conversaţie. Ne simţeam noi înşine părtaşi la toată aventura aceea preistorică şi ni se părea că nu am făcut nimic altceva, de pe vremea lui Kon-Tiki, decât să călătorim pe mări. sub soare şi stele, căutând pământ. Nu ne mai era teamă de valuri şi de mare. Le cunoşteam

acum şi eram lămuriţi în privinţa înrâuririi pe care o putea avea asupra noastră ori a plutei. Chiar şi rechinul devenise o parte din viaţa zilnică; îl cunoşteam şi îi învăţasem metehnele. Nu ne mai gândeam la harponul de mână şi nici măcar nu ne mai depărtam de marginea plutei când un rechin venea pe lângă noi. Dimpotrivă, eram ispitiţi să-l apucăm de aripioara dorsală, când se strecura liniştit de-a lungul buştenilor. Acesta deveni până la urmă un sport cu totul nou, „trânta de război" cu rechinul, fără undiţă.

Începurăm modest. Prindeam prea uşor dorade, mai multe decât puteam mânca şi începurăm să ne distrăm cu ele. Nu voiam să risipim hrana şi descoperirăm un pescuit comic fără cârlig, spre amuzamentul reciproc al doradelor şi al nostru. Legam peşti zburători de o sfoară pe care o trăgeam la suprafaţa apei. Doradele se repezeau apucând peştele şi fiecare trăgeam în direcţia noastră; asistam astfel la o adevărată reprezentaţie de circ; dacă o doradă se lăsa păgubaşă, alta îi lua locul. Noi ne distram, iar doradele mâncau până la urmă peştele.

Pe urmă, începurăm acelaşi joc cu rechinii. Legam la capătul unei funii o bucată de peşte, ori agăţam de o undiţă un sac cu resturi de la masă. În loc să se întoarcă pe spate, rechinul îşi scotea botul din apă şi înota cu fălcile deschise ca să înhaţe momeala. Nu ne puteam împiedica să nu tragem funia tocmai când rechinul voia să-şi închidă din nou fălcile; păcălit, acesta înota cu o expresie de-a dreptul idioată; îndârjit, îşi căsca iar maxilarele pentru prada ce-i sărea din gură ori de câte ori încerca să o prindă. Jocul se termina cu aducerea rechinului chiar lângă buşteni; acolo sărea în sus ca un câine care cere de mâncare, iar sacul sălta deasupra botului său. Era ca şi cum ai fi hrănit un hipopotam cu gura căscată într-o grădină zoologică.

Într-o zi, la sfârşitul lui iulie, după trei luni petrecute pe bordul plutei, făcurăm în jurnalul de bord următoarea menţiune:

„Ne-am împrietenit cu rechinul care ne-a urmărit azi. La cină l-am hrănit cu bucăţi pe care le aruncam direct între fălcile-i căscate. Făcea impresia unui câine jumătate feroce, jumătate de treabă, dar prietenos atunci când înota pe lângă noi. E neîndoios că rechinii sunt chiar simpatici când nu intrăm noi înşine în gura lor. Până la urmă ni se pare distractiv să-i avem pe lângă noi, dar numai când nu facem baie".

Într-o zi, un băţ de bambus cu un sac de hrană pentru rechini, legat de o sfoară, se afla pe marginea plutei, gata să fie întrebuinţat. Un val veni şi îl luă peste bord. Băţul plutea pe valuri la vreo două sute de metri

în urma plutei, când deodată se ridică în sus şi se repezi după plută, ca şi cum ar fi avut intenţia să se aşeze frumuşel la loc. Când se mai apropie văzurăm înotând sub el un rechin de 3 m în timp ce băţul de bambus ieşea afară din valuri ca un periscop. Ce se întâmplase? Rechinul înghiţise sacul de mâncare fără să-i reteze coarda, aşa că băţul de pescuit trecu încet pe lângă noi, ne depăşi apoi şi dispăru pentru totdeauna.

Chiar dacă ajunserăm treptat să privim rechinul cu alţi ochi, respectul nostru pentru cele cinci-şase rânduri de dinţi tăioşi ca briciul, ascunşi în fălcile uriaşe, nu dispăru niciodată.

Într-o zi Knut înotă fără să vrea în tovărăşia unui rechin. Nimeni nu avea voie să înoate departe de plută, atât clin cauza deplasării plutei, cât şi din cauza rechinilor. Dar într-o zi, când marea era foarte liniştită şi ridicasem tocmai pe bord rechinii care ne urmăreau, o baie rapidă deveni posibilă. Knut se aruncă în mare, se depărtă o bună bucată, apoi, ieşind la suprafaţă, înotă înapoi. În acel moment văzurăm de pe catarg o umbră mai mare decât a lui venind după el, din adânc. Îl înştiinţarăm cu băgare de seamă, ca să nu-l băgăm în sperieţi şi Knut porni grăbit spre marginea plutei. Dar umbra cealaltă era a unui înotător mai bun, care se repezea din adâncuri şi se apropia din ce în ce mai mult de el. Ajunseră la plută în acelaşi timp. În timp ce Knut se căţăra pe bord, un rechin de doi metri alunecă drept sub pântecele lui şi se opri alături de plută. Îi dădurăm un delicios cap de doradă drept mulţumire că n-a muşcat.

În general mirosul deşteaptă mai mult lăcomia rechinului decât vederea. Ca să ne convingem, am băgat picioarele în apă, iar ei au înotat spre noi până la o distanţă de 1 m, apoi s-au întors liniştiţi, arătându-ne coada. Dar dacă apa era cât de cât murdară de sânge, cum se întâmpla când curăţam peşte, aripile rechinilor se însufleţeau şi deodată se adunau în jurul nostru ca muştele pe carne. Când aruncam maţe de rechin, înnebuneau cu desăvârşire şi se repezeau cu o furie oarbă. Devorau în chip sălbatic ficatul semenilor lor; dacă băgăm atunci un picior în mare se repezeau la el ca nişte rachete şi îşi înfigeau colţii în buşteanul de care ne sprijinisem. Sunt rechini şi rechini; manifestările lor sunt diferite pentru că toţi sunt cu desăvârşire la discreţia propriilor lor emoţii.

În ultima fază a relaţiilor noastre cu rechinii, începurăm să-i luăm de coadă. Apucarea animalelor de coadă e considerată o formă inferioară de sport, fiindcă probabil nimeni n-a încercat treaba asta cu un rechin. În realitate este un sport straşnic.

Ca să apucăm un rechin de coadă trebuia mai întâi să-l momim cu

o adevărată delicatesă. Atunci el era gata să-şi scoată capul din apă ca s-o apuce. De obicei îi serveam mâncarea într-un sac, căci după ce ai hrănit odată un rechin chiar din mână, îndeletnicirea nu rămâne multă vreme distractivă. Când dai mâncare din mână câinilor sau urşilor domesticiţi, aceştia îşi înfig colţii în carne, trag, smucesc, până ce rup o parte din bucată sau până ce smulg bucata întreagă Dar dacă ţii o doradă mare la o distanţă bună de capul rechinului, acesta se apropie, strânge brusc fălcile şi fără nici o smucitură, jumătate din doradă dispare pe loc şi rămâi în mână doar cu o coadă. Noi munceam din greu ca să tăiem o doradă cu cuţitele, dar rechinul, într-o fracţiune de secundă, mişcându-şi lateral dinţii lui triunghiulari de fierăstrău, reteza pe nevăzute şira spinării unui peşte şi o mesteca împreună cu restul întocmai ca o maşină de făcut cârnaţi. Când rechinul se întorcea liniştit pentru a se scufunda din nou, coada îi juca afară din apă şi era lesne de apucat.

Pielea rechinului e ca şmirghelul la pipăit. În vârful cozii are o crestătură făcută parcă înadins pentru prins. Odată înşfăcat bine de coadă, era imposibil să ne mai scape. Trebuia atunci să smucim, înainte ca rechinul să se poată reculege, şi să-l tragem cât mai mult peste buşteni. O clipă-două, rechinul nu înţelegea nimic, dar pe urmă începea să se zbată şi să lupte fără vigoare, cu partea dinainte a corpului. Fără coadă rechinul nu are nici putere, nici iuţeală, aripioarele slujindu-i numai la echilibru şi la cârmit. După câteva smucituri desperate, în timpul cărora trebuia să-l ţinem bine de coadă, rechinul surprins se descuraja cu totul şi cădea în apatie. Pântecele începea să-i cadă spre cap şi în cele din urmă era complet paralizat. Acum când lighioana sta liniştită şi ţeapănă aşteptând evenimentele, era momentul s-o tragem cu toată puterea. Rareori scoteam din apă mai mult de jumătate din greoiul peşte, căci atunci rechinul se trezea şi făcea el restul. Cu smucituri aprige îşi azvârlea capul în lături şi în sus peste buşteni; atunci trăgeam cu toate puterile şi săream iute în lături, chiar foarte iute, dacă voiam să ne ferim picioarele. Căci acum rechinul nu mai era deloc bine dispus. Se arunca în lături în salturi mari, pocnea în peretele de bambus şi se folosea de coadă ca de un ciocan. Nu-şi mai cruţa muşchii de fier. Îşi căsca larg fălcile uriaşe, iar rândurile de colţi clănţăneau şi înhăţau orice prindeau. Se întâmpla uneori ca dansul morţii să se termine cu săritura mai mult sau mai puţin involuntară a rechinului peste bord şi cu dispariţia lui definitivă, după această umilinţă; dar de obicei se arunca la întâmplare pe aceiaşi buşteni de la pupă, până ce-i treceam un laţ la rădăcina cozii sau până înceta pentru totdeauna să-

şi mai scrâşnească dinţii drăceşti.

Papagalul se arăta foarte interesat când trăgeam un rechin pe punte. Ieşea vociferând din cabină, se urca iute pe perete, îşi găsea un post bun de observaţie pe acoperişul de foi de palmier şi stătea acolo dând din cap ori ţopăia încoace şi încolo ţipând plin de neastâmpăr. Devenise de mult un bun marinar şi cârâia totdeauna cu veselie ori râdea; de aceea ne consideram şapte pe bord – noi şase şi papagalul – deoarece crabul Johannes trebuia, vrând-nevrând, să se împace cu gândul că era socotit doar un apendice cu sânge rece. Noaptea, papagalul intra în colivia lui de sub tavanul cabinei, dar în timpul zilei se lăfăia pe punte ori se agăţa de funii, stând liniştit ori făcând cele mai fantastice exerciţii acrobatice. La început aveam manşoane la straiurile catargului, dar fiindcă uzau funiile, le înlocuirăm cu noduri obişnuite. Când straiurile slăbiră şi se lărgiră din pricina soarelui şi a vântului, toată lumea trebuia să se ocupe de fixarea catargului pentru ca acesta, fiind lucrat din lemn de manglier care e greu ca fierul, să nu izbească şi să rupă funiile, apoi să cadă jos. Când împingeam şi trăgeam, în momentul cel mai critic, papagalul începea să strige cu vocea lui piţigăiată: „Au! au! ho! ho! ho! ha! ha! ha!..." şi dacă ne făcea să râdem, râdea şi el de se strâmba, legănându-se încolo şi încoace pe straiuri.

La început, papagalul a fost duşmanul operatorilor telegrafici. Aceştia stăteau în colţul lor cu desăvârşire subjugaţi de receptoarele fermecate şi poate în contact cu vreun amator din Oklahoma. Deodată receptorul murea şi nu mai puteau prinde un sunet oricât de mult ar fi mângâiat sârmele şi ar fi sucit şuruburile. Papagalul se distrase muşcând antena şi rupând-o în două. Lucrul se întâmpla mai ales în primele zile, când sârma antenei se ridica în sus legată de un balon.

Odată papagalul se îmbolnăvi serios. Stătea în colivia lui şi moţăia; nu se atinse de mâncare două zile, iar în găinaţ îi luceau fâşii aurii de antenă. Atunci operatorii telegrafici se căiră de vorbele lor grele şi papagalul de greşelile lui; din. acea zi, Torstein şi Knut fură prietenii lui cei mai buni. iar papagalul nu mai dormea decât în colţul aparatului de radio.

Limba maternă a papagalului era spaniola; Bengt declară că vorbea spaniola cu accent norvegian, chiar de când venise pe bord, adică cu mult înainte ca el să înceapă să imite înjurăturile favorite ale lui Torstein, în cea mai pură norvegiană.

Ne-am bucurat de hazul şi culorile strălucitoare ale papagalului

vreo două luni, până ce un val mare veni pe bord de la pupă, în timp ce el cobora de pe catarg. Când observarăm că papagalul căzuse peste bord era prea târziu. Nu-l mai văzurăm. „Kon-Tiki" nu putea fi întors sau oprit; dacă ceva cădea peste bord, nu aveam nicio posibilitate să ne întoarcem înapoi. Numeroase experienţe învederaseră lucrul acesta. Pierderea papagalului avu un efect deprimant asupra noastră în prima seară; ştiam că exact acelaşi lucru s-ar întâmpla cu oricare din noi dacă am cădea peste bord, în timpul unei singuratice străji de noapte.

Reînnoirăm toate măsurile de siguranţă, instalarăm noi legături de salvare pentru straja de noapte şi ne speriarăm unul pe altul sfătuindu-ne reciproc să nu ne socotim în afara oricărui pericol, fiindcă lucrurile merseseră bine în primele două luni. Un singur pas greşit, o simplă mişcare necugetată, putea să ne trimită acolo unde se dusese papagalul verde, chiar ziua-n amiaza mare.

Observasem în mai multe rânduri scoica albă a icrelor de sepie plutind ca nişte ouă de struţ ori ca nişte cranii albe deasupra hulei albastre. O singură dată văzurăm o sepie stând sub ele şi agitându-se. Mingile albe pluteau la nivelul nostru şi credeam, la început, că va fi uşor de vâslit cu barca până la ele ca să le prindem. Crezurăm acelaşi lucru când funia plasei de plancton se rupse şi plasa rămase în urmă, plutind în dâra noastră. Lansarăm barca, legată cu o funie ca să ne putem înapoia. Văzurăm însă, spre mirarea noastră, că vântul şi marea făceau barca să devieze, că funia de la „Kon-Tiki" avea în apă efect de frânare şi că nu puteam niciodată vâsli drept îndărăt, spre un punct pe care-l depăşisem. Puteam ajunge la câţiva metri de ţinta noastră, dar atunci toată funia era întinsă şi „Kon-Tiki" ne trăgea iar spre vest.

„Cine cade peste bord, acolo rămâne" era o maximă care se înscrisese treptat cu litere de foc în conştiinţa noastră. Dacă voiam să mergem cu ceilalţi, trebuia să ne ţinem de „Kon-Tiki" până ce acesta îşi va izbi prova de pământ, în partea cealaltă.

Papagalul lăsă un gol în colţul radioului, dar când soarele tropical străluci peste Pacific în ziua următoare, doliul luă sfârşit. Prinserăm mulţi rechini în cele câteva zile următoare şi găsirăm regulat, în burţile lor, ciocuri negre coroiate de papagal, printre capete de ton şi alte curiozităţi. Ciocurile negre se dovedeau însă totdeauna, la un examen mai atent, ca aparţinând unor caracatiţe mistuite.

Cei doi operatori de radio au muncit din greu, în colţul lor, din prima zi când au venit pe bord. Cum am intrat în curentul Humboldt, apa de

mare pătrunse în lăzile bateriei, aşa că trebuiră să acopere sensibilul colţ a T.F.F.-ului cu paravane, spre a salva ceea ce mai putea fi salvat de valurile înalte. Pe urmă se ridică problema aşezării unei antene lungi pe mica plută. Încercară să trimită antena în sus, ca pe un zmeu. Dar, după o rafală de vânt, zmeul se cufundă pur şi simplu în creasta unui val şi dispăru. Apoi încercară să înalţe antena cu un balon, dar soarele tropical arse balonul găurindu-l, astfel că şi el căzu şi se înecă în mare. După aceea avură încurcătură cu papagalul. În afară de aceasta, timp de 15 zile, în timp ce ne aflam în curentul Humboldt, nu am putut ieşi dintr-o zonă moartă a Anzilor, în care undele scurte erau tot atât de surde şi fără de viaţă ca şi aerul dintr-o cutie goală de săpun.

Dar, într-o noapte, undele scurte izbucniră dintr-o dată şi apelul lui Torstein a fost auzit de un radioamator întâmplător din Los Angeles care se distra cu transmiţătorul său, dorind să stabilească legătura cu un alt amator din Suedia. Omul întrebă ce fel de aparat aveam şi când obţinu răspuns satisfăcător, întrebă pe Torstein cine era şi unde trăia. Când auzi că locuinţa lui Torstein era o cabină de bambus pe o plută din Pacific, păcăni de mai multe ori în aparat, în mod neobişnuit, până ce Torstein îi dădu mai multe amănunte. Când omul din aer se reculese, ne spuse că numele lui era Hal, că pe soţia lui o chema Ana, că era suedeză şi că va face cunoscut familiilor noastre că suntem în viaţă şi sănătoşi. Cât de ciudat era, ne gândeam noi în seara aceea, că un om cu totul străin numit Hal, un operator de radio, rătăcit departe, prin populaţia amestecată din Los Angeles, era singura persoană pe lume, în afară de noi, care ştia unde suntem şi că eram sănătoşi. Din acea noapte, Hal, alias Harold Kempel şi prietenul său Frank Cuevas, făcură cu rândul în fiecare noapte şi ascultară semnalele de pe plută. Herman primi telegrame de mulţumire de la şeful serviciului meteorologic al S.U.A. pentru rapoartele lui bicotidiene dintr-o zonă din care veneau puţine ştiri şi în privinţa căreia nu exista nicio statistică. Mai pe urmă, Knut şi Torstein stabiliră legături cu alţi ascultători – mai în fiecare noapte – şi aceştia transmiseră salutări în Norvegia printr-un amator de T.F.F. numit Egil Berg din Notodden.

O singură dată, pe la jumătatea drumului, s-a întâmplat că a pătruns prea multă apă sărată în colţul telegrafic, iar staţiunea şi-a încetat emisiunile timp de câteva zile. Operatorii dădeau pe brânci zi şi noapte, înşurubând şi sudând fire. Corespondenţii noştri depărtaţi gândeau poate că zilele plutei se sfârşiseră când, într-o noapte, semnalul L I 2 B izbucni în eter şi, într-o clipă, colţul telegrafic bâzâia ca un cuib de viespi. Mai

multe sute de operatori americani puseseră mâna concomitent pe manipulatoare şi răspunseră la apel.

Dacă te apropiai de locul operatorilor de T.F.F. aveai impresia că te aşezai într-adevăr pe un cuib de viespi. Locul era leoarcă de apa care-şi făcea drum în orice direcţie. De aceea, cu toate că porţiunea unde şedea operatorul era aşternută cu un preş de cauciuc, primeai un şoc electric atât în părţile de jos, cât şi în vârful degetelor, dacă te atingeai de manipulatorul Morse. Dacă vreunul dintre noi, neiniţiaţii, încercam să furăm un creion din colţul T.F.F.-ului cel atât de bine asortat, ni se făcea părul măciucă pe cap, ori vedeam scântei lungi ieşind din vârful creionului. Numai Torstein, Knut şi papagalul îşi puteau croi drum nestingheriţi în acest colţ. Aşezarăm, aşadar, o bucată de carton care să marcheze zona periculoasă pentru toţi ceilalţi dintre noi.

Într-o noapte, târziu, Knut stătea la lumina lămpii în colţul lui când, deodată, mă zgâlţâi de picior şi-mi spuse că vorbea cu un cetăţean care locuia chiar la marginea Osloului şi se numea Christian Amundsen. Acesta era un fel de record pentru amatori, căci micul transmiţător pe unde scurte de pe bordul plutei, cu cei 13 990 kc/s. ai lui, nu emite cu mai mult de 6 W, adică aproape cu aceeaşi putere ca cea a unei baterii electrice de buzunar.

Era în ziua de 2 august şi navigasem mai mult de 60° în jurul pământului, aşa că Oslo era la antipod. Regele Haakon împlinea a doua zi şaptezeci şi cinci de ani şi-i trimiserăm un mesaj de felicitări direct de pe plută. A doua zi îl interceptarăm din nou pe Christian; ne transmise răspunsul regelui, care ne ura noroc necurmat şi succes în călătoria noastră.

Îmi mai amintesc un incident deosebit faţă de viaţa obişnuită de pe plută. Aveam două aparate fotografice cu noi şi Erik luase cu el un asortiment de substanţe necesare developării, astfel ca să putem fotografia din nou ceea ce nu ieşea bine.

După vizita balenei-rechin nu s-a mai putut stăpâni. Într-o seară combină chimicalele cu apă, conform instrucţiunilor, şi developă două filme. Negativele nu arătau altceva decât pete întunecoase şi zbârcituri. Filmul era pierdut. Telegrafiarăm corespondenţilor noştri cerând sfaturi. Mesajul a fost recepţionat de un amator T.F.F. din Hollywood; el telefonă unui laborator şi curând după aceea ne chemă şi ne spuse că revelatorul nostru fusese prea cald; nu trebuia să folosim apă la peste 15°C. căci se distrugea negativul.

Îi mulţumirăm pentru sfatul său şi-i comunicarăm că cea mai mică temperatură pe meleagurile noastre era aceea a curentului oceanic, care avea aproape 26°C. Fiindcă Herman era inginer de frigidere îi spuserăm în glumă să coboare temperatura apei la 15°. El ceru mica butelie de acid carbonic a bărcuţei de cauciuc, care era umflată; după câteva scamatorii într-un cazan acoperit cu un sac de dormit şi cu o vestă de lână, deodată văzurăm apărând zăpadă pe barba-i stufoasă; apoi el ne aduse cazanul în care plutea o bucată mare de gheaţă albă.

Erik developă din nou, de data asta cu rezultate splendide.

Dacă vorbele fantomă transmise prin aer de undele scurte constituiau un lux necunoscut în zilele îndepărtate ale lui Kon-Tiki, în schimb valurile oceanului erau aceleaşi ca în vechime şi purtau cu hotărâre pluta de balsa spre vest, cum făcuseră şi odinioară, acum cincisprezece veacuri.

Când ne mai apropiarăm de insule, vremea începu să fie mai schimbătoare; porniră să cadă ploi răzleţe, iar alizeul îşi schimbă direcţia. Până acum bătuse hotărât şi regulat dinspre sud-est, până ce intrarăm bine în curentul ecuatorial; apoi se îndreptă din ce în ce mai mult spre vest. Atinserăm poziţia noastră cea mai nordică la 10 iunie, cu latitudinea sudică de 6°19'. Eram atunci atât de aproape de ecuator, încât părea că vom naviga peste insulele cele mai nordice din grupul Marchizelor şi că vom dispărea definitiv în mare, fără a găsi pământ. Dar atunci alizeul nu mai bătu de la est, ci de la nord-est, şi ne împinse în curbă în jos, spre insule.

Se întâmpla deseori că atât vântul. cât şi marea să rămână neschimbate zile întregi; aproape uitam cui venea rândul la cârmă. Noaptea însă, unul dintre noi era totdeauna pe punte. Când marea şi vântul erau constante, lopata de cârmit nu-şi mai slăbea legăturile şi vela rămânea umflată fără a-i mai purta noi de grijă. Atunci straja de noapte putea sta liniştită la uşa cabinei, privind stelele. Dacă însă constelaţiile îşi schimbau poziţia pe cer, straja avea de supravegheat dacă nu cumva interveniseră schimbări în poziţia lopeţii de cârmit sau a direcţiei vântului.

Era de necrezut cât de uşor se putea naviga după stele după ce săptămâni întregi le văzusem mişcându-se pe bolta cerului. De aceea nu aveam prea multe de făcut în timpul nopţii Cunoşteam poziţia fiecărei constelaţii, noapte de noapte. Când ajunserăm sus lângă ecuator. Ursa Mare se ridica aşa de limpede la orizont spre nord, încât eram curioşi să ştim dacă aveam să zărim steaua polară, care de obicei apare când vii

dinspre sud şi treci ecuatorul. Dar de îndată ce vântul alizeu de la nord-est începu să bată, Ursa Mare dispăru clin nou.

Vechii polinezieni erau mari navigatori. Ei se ghidau ziua după soare şi noaptea după stele. Cunoştinţele lor despre corpurile cereşti erau uimitoare. Ştiau că pământul e rotund şi foloseau denumiri speciale pentru noţiuni abstracte, ca ecuatorul şi tropicele de nord şi de sud. În Hawaii ciopleau hărţi ale oceanului pe coaja rotundă a tigvelor; în alte insule făceau din ramuri împletite hărţi amănunţite în care insulele erau marcate prin scoici, iar diferiţii curenţi prin crenguţe. Polinezienii cunoşteau cinci planete pe care le numeau stele rătăcitoare şi le deosebeau de stelele fixe, pentru care aveau aproape două sute de nume deosebite. În vechea Polinezie, un bun navigator ştia bine în ce parte a cerului vor răsări feluritele stele şi unde vor fi ele la diferitele ceasuri ale nopţii şi în diversele epoci ale anului. Ştiau ce stele anume se aflau deasupra fiecărei insule şi erau cazuri în care insula era numită după steaua ce-o avea deasupra, noapte de noapte şi an de an.

Ştiau că cerul înstelat e ca o imensă boltă sclipitoare care se mişcă de la est la vest. înţelegeau că diferitele stele ce se aflau drept deasupra capetelor lor le arătau totdeauna cât de departe spre nord sau spre sud se găseau. Când polinezienii explorară şi cuceriră domeniul lor actual, care este totalitatea apelor mai apropiate de America, ei menţinură traficul între unele din insule timp de mai multe generaţii de-a rândul. Tradiţiile lor istorice arată că, atunci când şefii din Tahiti au vizitat Hawaiiul, care este la mai mult de 2000 de mile marine înspre nord şi la o depărtare de mai multe grade spre vest, ei au navigat mai întâi drept spre nord, după soare şi stele, până ce astrele aflate drept deasupra capetelor lor le indicară că atinseră latitudinea Hawaiiului. Atunci cotiră în unghi drept spre vest, până ce ajunseră atât de aproape, încât păsările şi norii le spuseră unde erau grupul de insule.

De unde au dobândit polinezienii vastele lor cunoştinţe astronomice şi cum au ştiut să-şi calculeze calendarul cu atâta uimitoare precizie? Desigur, n-au învăţat toate acestea de la popoarele melaneziene şi malaieze dinspre vest, ci tot de la acea veche rasă dispărută, „oamenii albi şi bărboşi", care împărtăşiseră aztecilor, indienilor maya şi incaşilor uimitoarea lor cultură şi care întemeiaseră şi dezvoltaseră un calendar, precum şi o ştiinţă astronomică, de o nemaipomenită asemănare cu cele ale polinezienilor, şi pe care Europa acelor timpuri era departe de a le egala.

În Polinezia ca şi în Peru, calendarul era alcătuit în aşa fel, încât să înceapă cu ziua în care constelaţia Pleiadelor apare la orizont. În ambele regiuni, această constelaţie era considerată ca ocrotitoarea agriculturii.

În Peru, acolo unde continentul se coboară spre Pacific, se află şi azi, în deşertul de nisip, ruinele unui observator astronomic foarte vechi, o relicvă a aceluiaşi misterios popor civilizat care sculpta coloşi de piatră, ridica piramide, cultiva cartofi dulci şi tigve şi începea anul odată cu răsăritul Pleiadelor. Kon-Tiki cunoştea stelele când ridicase vela şi se avântase către vest, peste Pacific.

În noaptea de 2 iulie straja nu mai putu să-şi rezume activitatea la studierea cerului înstelat. După mai multe zile de vânturi domoale de la nord-est, bătea acum un vânt puternic şi marea era agitată. Târziu în noapte străluci luna şi se porni un vânt tare, bun pentru navigaţie. Măsurarăm viteza cu care înaintam, numărând secundele care ne trebuiau pentru a depăşi o surcică pe care o aruncam lateral la provă; eram pe cale de a stabili un record de viteză. În timp ce de obicei navigam cu 12-18 „surcele", ca să vorbesc în limbajul nostru de plutaşi, acum atinsesem 6 „surcele", aşa. că fosforescenţa făcea viitori în urma noastră.

Patru oameni sforăiau în cabina de bambus. Torstein ţăcănea la manipulatorul Morse, iar eu eram de strajă la cârmă. Cu puţin înainte de miezul nopţii, un val neobişnuit de mare se sparse drept în faţa mea şi-mi tulbură câmpul de vedere; în spatele talazului puteam distinge crestele înspumate ale altor două valuri, tot atât de uriaşe ca şi primul, pe eare-l urmăreau îndeaproape. Dacă nu am fi trecut chiar prin locul cu pricina, aş fi fost încredinţat că ceea ce vedeam erau valuri înalte iscate din cauza presiunii vreunui banc periculos. Dădui un strigăt de alarmă când văzui primul val apropiindu-se ca un zid lung, măturând totul în cale la lumina lunii. Cu o smucitură, aşezai pluta într-o poziţie potrivită spre a-l înfrunta. Când ne ajunse, pluta îşi aruncă pupa în sus lateral şi se urcă pe spinarea valului care tocmai se spărsese, şuierând din creasta-i spumegândă.

Călărirăm vâltoarea de spumă clocotitoare ce se vărsa pe ambele laturi ale plutei, pe când valul greu se rostogolea sub noi. Prova se ridică şi ea în sus când valul trecu şi alunecarăm cu pupa înainte, într-un şanţ mare dintre valuri. Imediat după aceea veni celălalt zid de apă şi ne ridică din nou în aer, iar masele mari de apă limpede se sparseră peste noi la pupă.

Rezultatul a fost că pluta ajunse de-a latul valurilor şi era cu neputinţă să o întoarcem la loc destul de iute. Al treilea val veni, se ridică

dintre dungile de spumă ca un zid strălucitor şi începu să se prăbuşească de-a lungul crestei chiar din clipa când ne ajunse. în timp ce se prăvălea, nu mai avui nimic altceva de făcut decât să mă agăţ cu toată puterea de un băţ de bambus care ieşea din acoperişul cabinei, ţinându-mi răsuflarea. Mi se părea că pluta a fost ridicată în înaltul cerului şi că totul în jurul meu a fost luat de vârtejurile nimicitoare de spumă. Într-o clipă „Kon-Tiki" ajunse din nou deasupra talazului apoi alunecă liniştit în jos de partea cealaltă – pe spinarea unui val potolit. După aceea, valurile deveniră normale. Cele trei valuri-zid alergau acuma în faţa noastră. La pupă, în lumina lunii, un şir de nuci-de-cocos jucau pe apă.

Ultimul val lovise cabina cu putere, aşa că Torstein fusese aruncat cu capul în jos în colţul telegrafic; ceilalţi se sculară speriaţi de zgomot, pe când apa gâlgâia printre buşteni şi prin pereţii cabinei. La babordul punţii dinainte, împletitura de bambus se desfăcuse ca un mic crater, iar coşul scufundător se turtise de provă; altfel totul era în ordine. Dar nu izbutirăm niciodată să ne explicăm în chip mulţumitor de unde veniseră cele trei valuri mari; poate că se datorau unor tulburări din fundul mării, lucru nu prea neobişnuit în aceste regiuni.

Două zile mai târziu înfruntarăm prima noastră furtună. Începu când alizeul încetă cu totul să mai sufle; nori albi, aduşi de el pluteau încă deasupra capetelor noastre în albastrul nesfârşit, când fură înghiţiţi de nişte nori negri în mase compacte, care se rostogoleau de peste orizont, de la sud.

După aceea ne izbiră nişte rafale de vânt din cele mai neaşteptate direcţii, aşa că era imposibil pentru cârmaci să mai stăpânească nava. Oricât am fi întors pupa de repede în direcţia din care bătea vântul, în aşa fel ca vela să se umfle mândră, rafalele de vânt izbucneau şi mai repede din altă direcţie, apăsând şi turtind mândra rotunzime a pânzei, făcând-o să se învârtească şi să lovească în jurul ei, lucru primejdios atât pentru echipaj, cât şi pentru încărcătură. Apoi deodată vântul începu să bată chiar de acolo de unde venea vremea rea şi pe când norii negri se rostogoleau peste noi, briza se transformă într-un vânt puternic, care deveni curând o adevărată furtună.

Într-un timp necrezut de scurt, valurile din jurul nostru se urcară la o înălţime de 5 m, pe când creste izola-te şuierau cu 6-7 m mai sus de văile dintre talazuri, aşa că le vedeam înalte cât catargul cel mare, când noi eram jos în adâncitură. Toţi oamenii trebuiau să se agaţe bine, din cauza înclinării periculoase a punţii; vântul zgâlţâia peretele de bambus,

şuiera şi urla prin velatură.

Ca să apărăm colţul telegrafic, aşezarăm o pânză de-a lungul peretelui dindărăt al cabinei şi spre babord. Toată încărcătura liberă a fost legată strâns, iar vela coborâtă şi fixată de verga de bambus. Cerul se acoperea de nori, în timp ce marea se întuneca şi devenea ameninţătoare. De jur împrejur se spărgeau crestele albe ale talazurilor. Dâre lungi de spumă împânzeau, aidoma unor dungi, spinările bătute de vânt ale valurilor lungi; pretutindeni crestele talazurilor se spărgeau şi se prăbuşeau; pete verzi, asemenea unor răni, spumegau multă vreme pe marea de un albastru închis. Când se spărgeau, crestele împrăştiau spume care cădeau ca o ploaie sărată peste mare.

În rafale orizontale, biciuind suprafaţa mării, veni şi ploaia tropicală. Nu vedeam nimic în jurul nostru. Apa care ne curgea din păr şi din bărbi avea gust de saramură. Ne împleticeam pe puntea aplecată, goi şi îngheţaţi, căutând să ne asigurăm că echipamentul navei făcea faţă furtunii. În primele clipe, când vijelia se năpusti peste noi. în ochii noştri se puteau citi îngrijorare şi negre presimţiri. Dar îndată ce începurăm să-i ţinem piept şi să vedem cu câtă uşurinţă şi curaj o primea „Kon-Tiki", furtuna deveni un sport interesant şi începurăm să ne desfătăm privind furia dimprejurul nostru, pe care pluta de balsa o stăpânea cu măiestrie. „Kon-Tiki" se găsea totdeauna pe creasta valurilor aidoma unui dop, în timp ce greutatea mare a apei turbate era mereu la câţiva inches dedesubtul plutei. Oceanul se aseamănă mult cu muntele pe asemenea vreme. Parcă ne aflam în mijlocul unei furtuni de pe un înalt podiş, muntos, golaş şi cenuşiu. Cu toate că eram chiar între tropice, când pluta aluneca în sus şi în jos prin imensitatea fumegândă a mării, ni se părea că fugim la vale, printre nămeţi de zăpadă şi printre stânci.

Pe asemenea vreme, cârmaciul trebuia să deschidă bine ochii. Când valurile cele mai înalte treceau de jumătatea dinainte a plutei, buştenii de la pupă ieşeau afară din apă, dar în clipa următoare se cufundau din nou, ca să se urce iar pe creasta vecină. De fiecare dată, valurile veneau aşa de aproape unul de altul, încât al doilea ne izbea în timp ce primul ţinea încă pupa în aer. Masele de apă se prăbuşeau peste cârmaci ca o cascadă îngrozitoare, dar în clipa următoare pupa se ridica şi apa dispărea ca printre dinţii unei furculiţe.

Calcularăm că pe o mare liniştită, când valurile cele mai înalte veneau la un interval de 7 secunde unul de altul, primeam circa 200 t de apă la pupă în 24 de ore; dar aproape nu le observam, fiindcă se spărgeau

liniştit în jurul picioarelor goale ale cârmacilor, scurgându-se apoi printre buşteni. Pe timp de furtună însă, mai mult de 10000 t de apă se vărsau pe bord la pupă în decursul celor 24 de ore, deoarece o cantitate variind între 1 dal şi 2-3 m^3, ba uneori mult mai mult, curgea pe bord la fiecare 5 secunde. Se întâmpla adeseori ca un talaz să se spargă pe punte cu un zgomot asurzitor; atunci cârmaciul intra până la brâu în apă şi avea impresia că îşi croieşte drum împotriva curentului unui râu iute. Pluta părea că se clatină o clipă, dar pe urmă greutatea mare care o apăsa la pupă dispărea peste bord în cascade.

Herman era tot timpul afară cu anemometrul, măsurând viteza vântului care, timp de 24 de ore, continuă să bată în rafale. Pe urmă, intensitatea rafalelor scăzu treptat. începu să sufle un vânt puternic care din când în când aducea ploaie; de aceea, valurile nu încetară să fiarbă în jurul nostru pe când noi înaintam spre vest, cu vânt bun în velă.

Dacă voia să măsoare cu precizie viteza vântului, Herman trebuia să se urce pe catarg ori de câte ori eram jos, printre valuri, căci numai acolo sus avea condiţii bune pentru măsurătoare.

După ce vremea se mai potoli, peştii mari din jurul nostru părură deosebit de înfuriaţi. Eram înconjuraţi numai de rechini, toni, dorade şi câteva bonite zăpăcite, care se vânzoleau aproape pe sub buşteni ori în valurile din apropiere. Era o luptă neîncetată pe viaţă şi pe moarte. Spinările peştilor mari se arcuiau deasupra apei şi se repezeau ca nişte rachete, unele după altele, în timp ce apa din jurul plutei se învolbura de sânge. Luptătorii erau mai cu seamă toni şi dorade; acestea din urmă veneau în grupuri mari, mişcându-se mult mai repede şi mai vioi ca de obicei. Tonii atacau; adesea unul dintre ei, cântărind 80 ori 100 kg, sărea în aer, ţinând în gură un cap însângerat de doradă. Dar chiar dacă dorade izolate fugeau, urmărite de aproape de toni, trupa mare a doradelor nu ceda terenul, cu toate că multe dintre ele se zvârcoleau cu răni deschise la gât.

De mai multe ori, rechinii părură şi ei orbiţi de furie şi-i văzurăm apucând şi luptându-se cu toni mari, care găseau în rechini un duşman mai puternic.

Nu se vedea nici un peşte-pilot. Aceştia, mai paşnici, fuseseră poate mâncaţi de tonii cei furioşi, se ascunseseră în crăpăturile de sub plută sau fugiseră departe de câmpul de luptă. Nu îndrăzneam să ne băgăm capul în apă şi să ne uităm.

Am avut odată o surpriză neplăcută şi nu mă putui opri, mai târziu,

să nu râd de propria-mi zăpăceală. Tocmai dădeam ascultare unei chemări a naturii. Ne obişnuisem cu puţină hulă la closet, dar mi se păru ceva cu totul ilogic când primii pe neaşteptate o lovitură violentă în dos, de la ceva mare, rece şi foarte greu care se repezise în mine ca un cap de rechin. Era cit pe-aci să mă urc pe straiul catargului, încredinţat că un rechin îmi atârna de spate. Herman care se agăţase de lopata de cârmit ca să nu moară de râs, abia putu să-mi spună că un ton uriaş îmi dăduse o lovitură laterală, peste pielea goală, cu cele aproape 80 kg ale lui de peşte rece. După aceea, pe când Herman şi pe urmă Torstein erau de cart, acelaşi peşte încercă să sară pe bord odată cu valurile de la pupă. În două rânduri ajunsese chiar pe capetele buştenilor, dar de fiecare dată se arunca singur înapoi, înainte să avem vreme ca să-i apucăm trupul alunecos.

După aceea o bonită înnebunită veni drept pe bord, pe creasta unui val. Cu ea şi cu un ton prins în ziua ce trecuse ne hotărârăm să pescuim, ca să facem ordine în haosul sângeros ce ne înconjura.

Jurnalul nostru spune:

„Întâi am prins şi am ridicat pe bord un rechin de 2 m. Când am aruncat a doua oară cârligul, am prins un rechin de 2,5 m; l-am ridicat şi pe acesta pe bord. Apoi am aruncat din nou cârligul şi am prins din nou un rechin de 2 m. Pe acesta izbutirăm să-l tragem peste marginea plutei, dar scăpă şi se scufundă. Iar am aruncat cârligul şi un rechin de 2,5 m se prinse în el, dându-ne mult de furcă. După ce izbutirăm să-l tragem peste buşteni, toate patru undiţele de oţel se rupseră şi rechinul se scufundă. Am aruncat îndată alt cârlig şi am ridicat pe bord un alt rechin de 2 m. Era periculos acum să stai şi să pescuieşti la pupă. pe buştenii alunecoşi, fiindcă cei trei rechini, multă vreme după ce ai fi crezut că sunt morţi, îşi repezeau capetele şi muşcau. Am târât rechinii de coadă spre puntea din faţă, i-am aşezat grămadă şi curând după aceea am prins un ton mare; acesta ne-a dat de lucru mai mult ca orice rechin până l-am ridicat pe bord. Era atât de gras şi de greu, încât niciunul din noi nu l-am putut ridica de coadă.

„Marea era tot atât de plină de peşti furioşi. Am mai prins un rechin care scăpă tocmai când îl suiam pe bord. Apoi am prins altul de 2 m, apoi încă unul tot atât de mare; au urmat încă doi, unul de 2 m şi altul ce-va mai lung".

Toată puntea era acum acoperită de rechini mari, care erau întinşi peste tot şi-şi băteau cozile convulsiv, lovind în cabina de bambus şi încercând să muşte tot ce era în jurul lor. Eram obosiţi şi epuizaţi înainte

chiar de a începe să pescuim, căci abia se liniştise furtuna din noaptea care trecuse. Ne văzurăm în mare încurcătură când încercarăm să vedem care rechini erau morţi, care muşcau încă şi care erau vii şi ne pândeau cu ochii lor verzi de pisică. Acum nouă rechini mari zăceau răspândiţi în jurul nostru; eram atât de istoviţi de cât am tras la undiţele grele şi de lupta cu rechinii năbădăioşi, încât după cinci ore de muncă renunţarăm.

A doua zi, doradele şi tonii se mai răriră, nu însă şi rechinii. Începurăm din nou să-i pescuim şi să-i prindem, dar încetarăm curând când văzurăm că sângele proaspăt ce curgea de pe plută atrăgea şi mai mulţi rechini. Aruncarăm toţi rechinii morţi peste bord şi spălarăm puntea, curăţind-o de sânge. Multe rogojini de bambus erau rupte de dinţii rechinilor şi de pielea lor aspră; pe cele mai rupte şi mai pătate de sânge le aruncarăm peste bord şi le înlocuirăm cu rogojini noi de bambus, galbene ca aurul, căci aveam mai multe suluri de acestea, legate bine pe puntea din faţă.

Când ne duceam la culcare, în acele seri, vedeam numai sânge, fălci lacome şi căscate de rechini şi simţeam în nări mirosul cărnii lor. Se puteau mânca: aveau gust de batog, dacă scoteam amoniacul din carnea lor ţinând-o în apă de mare 24 de ore. Dar bonitele şi tonii erau mult mai buni.

În seara aceea, pentru prima oară, unul din băieţi spuse că ar fi plăcut să te poţi întinde în voie pe iarba verde a unei insule cu palmieri; ar fi fost fericit să mai vadă şi altceva decât peşti reci şi mare frământată. Vremea se făcuse din nou aproape bună, nu mai era însă atât de statornică şi de sigură ca mai înainte. Rafale de vânt neprevăzute aduceau cu ele, din când în când, averse puternice pe care le primeam cu plăcere, deoarece o mare parte a proviziei noastre de apă începuse să se strice şi să aibă gust rău de baltă. Când ploua mai tare, adunam apa de pe acoperişul cabinei şi stăteam pe punte goi puşcă, bucurându-ne de luxul de a ne spăla cu apă dulce.

Peştii-piloţi se iviră din nou la locurile obişnuite; dacă erau tot cei vechi, înapoiaţi după baia de sânge, ori noi tovarăşi adunaţi în focul luptei nu puteam şti.

La 21 iulie vântul începu din nou. Pe mare era zăpuşeală şi linişte absolută; ştiam din experienţă ce însemna aceasta. În adevăr, după câteva rafale violente de la est, vest şi sud, vântul începu să sufle cu putere dinspre sud, unde nori negri, ameninţători alergau la orizont. Herman era tot timpul afară cu anemometrul; vântul atinsese deja 15 m pe secundă,

apoi şi mai mult, când deodată sacul de dormit al lui Torstein zbură peste bord. Ceea ce se petrecu în cele câteva secunde următoare dură mai puţin decât trebuie ca să le povesteşti.

Herman încercă să apuce sacul care trecea, făcu un pas greşit şi căzu peste bord. Auzirăm un strigăt slab de ajutor, în mijlocul urletelor valurilor şi văzurăm capul lui Herman şi o mână agitându-se; de asemenea, un obiect verde, nedesluşit, se rotea în apă lângă el. Omul se lupta din răsputeri, căznindu-se să ajungă înapoi la plută, prin valurile înalte care îl smulseseră de la babord. Torstein, de la cârmă, şi eu, de la provă, furăm primii care văzurăm ce se întâmplase şi îngheţarăm de frică. Răcnirăm „om peste bord" din fundul plămânilor, şi ne repezirăm la cel mai apropiat colac de salvare. Ceilalţi nu auziră strigătul lui Herman din cauza zgomotului valurilor, dar într-o clipă puntea se umplu de oameni şi se însufleţi. Herman era un înotă-tor excelent şi, cu. toate că ne dădurăm seama îndată că viaţa îi era în joc, trăgeam nădejde că va putea înota înapoi până la marginea plutei, înainte de a fi prea târziu.

Torstein apucă un cabestan de bambus pe care era încolăcită funia bărcii de salvare, fiindcă îi era mai la îndemână. A fost singura dată în toată călătoria când am folosit această funie. Totul se petrecu în câteva clipe. Herman era acum în dreptul pupei, doar la câţiva metri depărtare şi ultima lui nădejde era să înoate la pana vâslei de cârmit şi să se agaţe de ea. Scăpase capetele buştenilor şi se repezi la pană, dar aceasta îi alunecă din mâini, iar el se afla acum exact acolo de unde experienţa ne învăţase că nu puteam să mai salvăm nimic. Pe când Bengt şi cu mine lansam bărcuţa, Knut şi Erik aruncau colacul de salvare de care era legată o funie lungă. Acesta era totdeauna gata de a fi folosit şi atârna la colţul acoperişului cabinei; dar azi, vântul era aşa de puternic, încât suflă pur şi simplu colacul de salvare înapoi pe plută. După câteva încercări zadarnice, Herman ajunsese dincolo de vâsla de cârmit şi înota desperat ca să se ţină după plută; dar distanţa se mărea cu fiecare rafală de vânt. El îşi dădea seama că de acum înainte distanţa avea să crească necontenit, dar îşi mai punea o slabă nădejde în bărcuţă, pe care acum o pusesem pe apă. Lipsită de funia care acţiona ca o frână, bărcuţa de cauciuc ar fi putut ajunge la omul care înota; dar cum să aduci bărcuţa înapoi la „Kon-Tiki" fără funie? Totuşi trei oameni într-o bărcuţă de cauciuc aveau oarecare şanse, dar un om singur în mare, niciuna.

Atunci văzurăm deodată pe Knut aruncându-se în mare cu capul înainte. Într-o mână ţinea centura de salvare şi cu cealaltă înota. De câte

ori capul lui Herman apărea pe spinarea unui val, Knut nu era acolo, şi de câte ori Knut se ridica pe valuri, Herman nu se vedea. La un moment dat însă, văzurăm ambele capete laolaltă; se întâlniră şi se agăţară de centura de salvare. Knut dădu din mână şi cum, între timp, bărcuţa fusese ridicată pe bord, noi toţi patru apucarăm funia colacului de salvare şi traserăm cu desperare şi cu ochii aţintiţi la umbra mare, neagră, ce se vedea drept în spatele celor doi oameni. Acest animal misterios scotea un triunghi verde închis deasupra valurilor şi era gata să-l lovească pe Knut, când acesta se apropie de Herman. Neliniştea noastră avea farmecul ei, fiindcă numai Herman ştia că triunghiul nu aparţinea vreunui rechin sau altui monstru marin, ci era un colţ umflat al sacului impermeabil de dormit al lui Torstein. Dar sacul de dormit nu mai pluti multă vreme după ce ridicarăm pe cei doi oameni teferi pe bord. Cel ce târâse sacul jos în adâncuri scăpase o pradă mai bună.

„Bine că n-am fost în el" spuse Torstein şi apucă lopata de cârmit pe care o lăsase. În seara aceea nu prea avurăm poftă de glume şi mult timp după aceea simţirăm un fior rece prin vine. Eram înfioraţi dar şi mulţumiţi că ne aflam toţi şase din nou pe bord.

În ziua aceea îi spuserăm lui Knut o mulţime de vorbe frumoase,

atât noi cât şi Herman.

N-am avut însă prea multă vreme de gândit la ceea ce se întâmplase; cerul se făcuse negru, rafalele de vânt crescură în tărie şi, înainte de venirea nopţii, o nouă furtună se dezlănţui. Lăsarăm centura de salvare legată de o funie lungă să se târască în urma plutei; în acest fel aveam ceva, dincolo de lopata de cârmit, spre care să înotăm, dacă unul dintre noi ar fi căzut din nou peste bord.

Cum se înnoptă, în jurul nostru se făcu întuneric ca smoala. Nu se mai vedea nici pluta, nici marea. Ne legănam groaznic în sus şi în jos; auzeam doar şi simţeam vijelia şuierând printre catarge şi funii, pe când rafalele apăsau cu atâta putere cabina elastică de bambus, încât ne temeam să nu o zboare peste bord. Dar era acoperită cu pânze şi bine fixată. Simţeam pe „Kon- Tiki" legănându-se pe valurile spumegânde, pe când buştenii se mişcau în sus şi în jos, aidoma clapelor unui instrument muzical.

Ne miram de fiecare dată că apa nu ţâşnea în sus printre crăpăturile mari din podea şi că acestea lucrau ca nişte supape, prin care aerul umed trecea şuierând în sus şi în jos.

Cinci zile de-a rândul vremea varie între furtună adevărată şi vânt

uşor; marea era brăzdată de văi largi, pline de aburul valurilor spumegânde, albastre-cenuşii, ale căror spinări se turteau în lung şi în lat sub presiunea vântului. Apoi, în ziua a cincea, cerul se deschise, puţin albastru se arată şi urâciosul plafon de nori negri făcu loc unui triumfal cer albastru. Furtuna trecuse. În timpul ei lopata de cârmit se stricase, vela se rupsese, iar chilele atârnau libere şi se legănau ca nişte pârghii printre buşteni, fiindcă toate funiile pe care până atunci le fixaserăm sub apă acum erau uzate. Dar noi şi încărcătura noastră eram cu desăvârşire nevătămaţi.

După cele două furtuni, ,,Kon-Tiki" slăbise bine pe la încheieturi. Efortul de a urca peste spinări de valuri abrupte slăbise toate funiile, iar buştenii, mişcându-se neîncetat, făcură ca funiile să roadă lemnul de balsa. Mulţumirăm providenţei că urmasem exemplul incaşilor şi nu întrebuinţasem funii de sârmă care ar fi măcinat pur şi simplu pluta, prefăcând-o în beţe de chibrituri pe vreme de furtună. Iar dacă am fi întrebuinţat lemn uscat, care la plecare ar fi plutit cu uşurinţă, pluta s-ar fi scufundat de mult, după ce s-ar fi saturat de apă. Seva din lemnele verzi slujea ca o substanţă impregnantă şi împiedica apa să pătrundă în lemnul poros. Acum însă, funiile ajunseră atât de largi, încât era primejdios să-ţi alunece piciorul printre buşteni, căci putea fi strivit când aceştia se ciocneau puternic între ei. La provă ca şi la pupă, unde nu era punte de bambus, riscai să cazi în genunchi dacă stăteai cu fiecare picior pe câte un buştean. Trunchiurile de la pupă erau alunecoase ca nişte coji de banane din cauza algelor ude; cu toate că făcusem o cărare prin verdeaţă în locul pe care călcam de obicei şi deşi aşezasem o scândură lată pentru cârmaci ca să stea pe ea, nu era uşor să te ţii pe picioare când un val zguduia pluta. Spre babord, unul din cei nouă uriaşi se legăna, se lovea de o prăjină transversală şi dădea naştere unui zgomot surd şi înăbuşit. atât ziua cât şi noaptea. Pe lângă asta, mai auzeam pârâieli îngrijorătoare la funiile care ţineau cele două catarge aplecate unul către altul, căci bazele catargelor se mişcau independent una de alta, fiind fixate pe doi buşteni diferiţi.

Legarăm lopata de cârmit şi o înnădirăm cu două stinghii lungi de lemn de manglier, tare ca fierul. Cu ajutorul lui Erik şi al lui Bengt, ca maeştri de vele, „Kon-Tikitt îşi înălţă din nou capul şi-şi umflă pieptul viguros şi rotund spre Polinezia, în timp ce cârma dansa în valurile pe care vremea bună le îmblânzise. Dar chilele nu mai ajunseră niciodată să fie ceea ce fuseseră; ele nu mai primeau apăsarea apei în plin, fiindcă

atârnau libere şi nefixate sub plută. Era de prisos să încerci verificarea funiilor pe dedesubtul plutei, căci erau în întregime acoperite de alge. Ridicând însă puntea de bambus, găsirăm doar trei funii principale rupte; le uzase şi le strivise încărcătura. Fără îndoială, buştenii absorbiseră o mare cantitate de apă, dar cum încărcă-tura se mai uşurase, greutăţile se compensau. O bună parte din proviziile noastre şi din apa de băut se consumase; de asemenea, bateriile uscate ale aparatului telegrafic.

Cu toate acestea, după ultima furtună, era limpede că vom rezista şi că vom străbate mica distanţă ce ne mai despărţea de insulele din faţă. O altă problemă se punea acum pe primul plan: cum se va termina călătoria?

„Kon-Tiki" va pluti neîntrerupt către vest, până ce se va izbi cu prova de o stâncă ori de alt obiect fix care-i va stăvili înaintarea. Călătoria nu se va termina decât atunci când toată lumea va fi debarcat teafără într-una din numeroasele insule polineziene din faţa noastră.

După ce scăparăm de ultima furtună, nu prea ştiam unde avea să se oprească pluta. Eram la o distanţă egală atât de insulele Marchize cât şi de grupul Touamotou şi într-o poziţie care ne arăta că puteam să ne strecurăm de minune drept printre cele două arhipelaguri fără să zărim măcar pe unul. Cea mai apropiată insulă din grupul Marchizelor se afla la 300 de mile spre nord-est. Cea mai apropiată insulă din grupul Touamotou la 300 de mile spre sud-vest; vânturile şi curentul erau nestatornice, dar aveau direcţia generală spre vest, spre marea dintre cele două grupuri.

Insula cea mai apropiată către nord-vest nu era alta decât Fatu Hiva, mica insulă muntoasă acoperită de junglă, unde trăisem într-o colibă clădită pe pilaştri şi auzisem poveştile minunate ale bătrânului despre eroul ancestral Tiki. Dacă pluta s-ar opri pe aceeaşi plajă, aş întâlni multe cunoştinţe, dar mă îndoiesc că l-aş mai găsi pe bătrân. Trebuie să se fi stins demult, în nădejdea că va întâlni undeva pe adevăratul Tiki. Dacă ne vom îndrepta spre şirul muntos al grupului Marchizelor, rarele insule din acest arhipelag fiind foarte răzleţe şi marea zbuciumându-se nestingherită printre coastele lor prăpăstioase, va trebui să ţinem ochii bine deschişi şi să cârmim în aşa fel încât să nimerim într-una din puţinele văi care au totdeauna o frântură de plajă.

Dacă, dimpotrivă, ne vom îndrepta în jos, către stâncile de mărgean ale grupului Touamotou, aveam să întâlnim insule numeroase care acolo stau aproape una lângă alta şi acoperă o bună bucată de mare. Dar acest

grup de insule e socotit „arhipelagul primejdios" sau „jos", fiindcă toată formaţia a fost în întregime clădită de polipi de mărgean, aşa că e alcătuită din stânci înşelătoare submarine şi din atoli acoperiţi cu palmieri, care se ridică la numai 2-3 m deasupra mării. Primejdioase recifuri în formă de inele se întind protector în jurul fiecărui atol şi sunt o ameninţare pentru circulaţia vapoarelor în această zonă. Dar, cu toate că atolii Touamotu sunt clădiţi de polipii de mărgean, pe când insulele Marchize sunt rămăşiţe de vulcani stinşi, în amândouă grupurile locuieşte aceeaşi rasă polineziană, iar familiile regale din ambele arhipelaguri socotesc pe Tiki primul lor strămoş.

Chiar la 3 iulie, când eram încă la o mie de mile marine de Polinezia, natura însăşi ne arată, după cum arătase pe vremuri plutaşilor primitivi din Peru, că în faţă, undeva în marea largă, era pământ. Până la o mie de mile depărtare de coasta Perului observasem mici cârduri de păsări fregate . Ele dispărură cam pe la 100° vest şi după aceea nu mai văzurăm decât petreli mărunţi care îşi au locuinţa pe mare. Dar la 3 iulie, fregatele reapărură la 125° vest şi de atunci înainte cârduri mici din aceste păsări se vedeau des, ori sus pe cer, ori repezindu-se jos, spre crestele valurilor, unde înhăţau peştii zburători care porniseră în zbor să scape de dorade. Cum aceste păsări nu veniseră din America, din spatele nostru, trebuiau să-şi aibă cuibul în altă ţară din faţă.

La 16 iulie, natura se destăinui şi mai semnificativ. În ziua aceea prinserăm un rechin de 3 m; el avea în pântece o stea de mare nedigerată, pe care o prinsese nu demult pe lângă vreo coastă.

În ziua următoare primirăm întâia vizită chiar din insulele polineziene.

Am trăit pe bord o clipă măreaţă, când doi pescăruşi uriaşi s-au semnalat la orizont spre vest şi au venit apoi planând peste catargul nostru, zburând jos, cu aripile larg deschise; între vârfurile aripilor lor era o distanţă de 1,5 m; după aceea îşi strânseră aripile şi se aşezară pe mare lângă noi. Doradele se repeziră îndată acolo şi începură să dea târcoale în jurul păsărilor care pluteau, dar nici unii nici alţii nu dădură atacul. Aceştia fură primii mesageri vii care veniră să ne spună bun venit în Polinezia. Nici seara nu plecară înapoi, ci rămaseră pe mare; după miezul nopţii îi mai auzeam încă zburând în cercuri în jurul catargului şi scoţând ţipete stridente.

Peştii zburători care veneau acum pe bord erau de altă specie, mai mare; îi cunoşteam din vremea când plecam să pescuim cu băştinaşii din

Fatu Hiva de-a lungul coastei.

Trei zile şi trei nopţi plutirăm drept spre Fatu Hiva; apoi veni un vânt puternic din nord-est şi ne împinse în jos, în direcţia atolilor Touamotou. Ieşisem acum din adevăratul curent sud-ecuatorial, iar celelalte curente oceanice nu mai erau sigure. Într-o zi le simţeam aci, a doua zi nu mai erau. Curenţii pot curge ca nişte râuri invizibile, dând ramuri în toate direcţiile pe mare. Când curentul era iute, de obicei hula creştea, iar temperatura apei scădea, în general, cu un grad. Aflam direcţia şi forţa curentului în fiecare zi, socotind diferenţa dintre calculele făcute de Erik şi poziţia noastră reală potrivit măsurătorilor.

În pragul Polineziei, vântul ne abandonă, predându-ne unei ramuri slabe a curentului care, spre îngrijorarea noastră, se îndrepta către Antarctica. Vântul nu încetă cu totul – de altfel acest lucru nu se întâmplase niciodată în tot cursul călătoriei. Dacă vântul era slab, ridicam orice pânză aveam, ca să prindem câtă brumă de vânt era. Dar n-a fost zi care să ne poarte înapoi spre America şi cea mai mică distanţă străbătută de noi în 24 de ore a fost de nouă mile marine, pe când viteza medie a întregii călătorii a fost de 42,5 mile marine pe zi.

Vântul alizeu, până la urmă, nu avu inima să ne părăsească tocmai la mal. Se înfăţişă din nou la datorie, se propti şi împinse nava prăpădită care îşi pregătea intrarea într-o nouă şi stranie parte a lumii. Acum, în fiecare zi, cârduri mari de păsări marine veneau şi se roteau deasupra noastră în toate direcţiile. Într-o seară, când soarele era gata să se scufunde în mare, observarăm desluşit că păsările îşi luau un avânt deosebit. Zburau drept în direcţia noastră, fără a ne da însă vreo atenţie, nouă sau peştilor zburători. De pe catarg puturăm vedea că se îndreptau toate în aceeaşi parte. Poate că de acolo de sus vedeau ceva care pentru noi era invizibil. Poate că zburau din instinct. În orice caz, aveau un plan de zbor către insula cea mai apropiată, la locul de cuibărit.

Fixarăm lopata de cârmit şi îndrumarăm pluta exact în direcţia în care dispărură păsările. Chiar după ce se înnoptase, încă mai auzeam ţipetele codaşilor care zburau deasupra noastră, sub cerul înstelat. În direcţia pe care o urmam acum şi noi. Era o noapte minunată şi pentru a treia oară în timpul călătoriei lui „Kon-Tiki" luna era aproape plină.

În ziua următoare şi mai multe păsări planau deasupra noastră, dar nu mai aveam nevoie de ele ca să ştim drumul spre uscat. De data aceasta, observarăm chiar noi un nor neobişnuit care şedea nemişcat la orizont. Alţi nori, ca nişte fulgi mici de lână, se urcau pe bolta cerească, erau

prinşi de vântul alizeu şi dispăreau dincolo de orizont, spre vest. Aşa cunoscusem norii călători ai vântului alizeu în Fatu Hiva şi tot aşa îi văzusem deasupra noastră, zi şi noapte, pe bordul lui „Kon-Tiki". Dar norul cel singuratic de la orizont nu se clintea; el se înălţa ca o coloană de fum, pe când norii vântului alizeu pluteau înainte. Cumulunimbus este numele latinesc al acestui fel de nori ficşi. Polinezienii nu ştiau latineşte, dar ştiau că sub asemenea nori este pământ. Lucrul se explică prin faptul că, atunci când soarele tropical încinge nisipul, se formează un curent de aer cald. Acesta se ridică de la pământ şi aburii cuprinşi în el se condensează sus, în straturile mai reci de aer.

Păstrarăm direcţia spre acest nor până ce nu-l mai văzurăm, fiindcă soarele apusese. Vântul era bun şi, cu lopata legată strâns, „Kon-Tikiu înainta neabătut pe drumul lui, aşa cum făcea deseori pe vreme bună. Treaba strajei de la cârmă era acum să stea cât mai mult pe scândura din vârful catargului, care căpătase lustru de mult ce fusese folosită, şi să observe orice semn cât de slab care ar fi arătat pământul.

Toată noaptea aceea auzirăm ţipetele asurzitoare ale păsărilor care zburau deasupra noastră. Iar luna era aproape plină.

7 SPRE INSULELE PACIFICULUI DE SUD

Zărim pentru prima oară pământ. Ne depărtăm de Pukapuka. O zi de sărbătoare de-a lungul stâncilor de la Angatau. În pragul paradisului. Primii băştinaşi. „Kon-Tiki" are un nou echipaj. Knut în permisie pe uscat. O bătălie pierdută. Plutim iarăşi pe mare. În ape primejdioase. De la Takume la Raroia. Plutind spre căldarea vrăjitoarelor. În voia brizanţilor. Un naufragiu. Eşuaţi pe stânca de mărgean. Descoperim o insulă pustie.

În noaptea din ajunul zilei de 30 iulie, pe „Kon-Tiki" domnea o atmosferă nouă şi ciudată, poate din cauza strigătelor asurzitoare ale păsărilor de mare, care ne înştiinţau că se pregătea ceva deosebit.

După scârţâitul mort al funiilor care, în ultimele luni, fusese tot ce auzisem în afară de zgomotul mării, ţipetele pe mai multe voci ale acestor păsări ni se păreau acum naturale şi pământeşti.

Luna parcă era mai mare şi mai rotundă ca altă dată, aşa cum plutea deasupra observatorului de pe catarg. În închipuirea noastră ea însoţea

romanţe înflăcărate sub frunziş de palmier; căci până acum, cât plutisem în largul mării printre peşti reci, nu strălucise cu o lumină atât de galbenă. La ora şase, Bengt coborî de pe arboret, îl sculă pe Herman şi intră în cabină. Când acesta se urcă pe catargul aplecat care pârâia, tocmai se crăpa de ziuă. Zece minute mai târziu, coborî scara de funii şi mă zgâlţâi de picior.

– Hai afară să-ţi vezi insula!

Chipul îi strălucea; sării în sus, urmat de Bengt care încă nu adormise. Călcându-ne pe călcâie, ne căţărarăm împreună cât puturăm de sus, până unde catargele se încrucişau. În jurul nostru roiau o mulţime de păsări, iar un văl uşor, albastru-violet, rămăşiţă a nopţii care trecuse, se răsfrângea din cer în mare. De-a lungul întregului orizont, la est, o flacără roşiatică începu să lucească şi, în câmpul ei sângeriu, mai la sud-est, se forma treptat o umbră uşoară, ca o linie albastră trasă cu creionul pe o scurtă bucată a buzei mării.

Pământ! O insulă! O mâncarăm din ochi cu lăcomie şi-i trezirăm pe ceilalţi, care se năpustiră afară somnoroşi şi priviră în toate părţile, ca şi cum prova noastră era pe punctul de a se ciocni de vreo plajă. Păsările de mare făceau pe cer un pod până la insula depărtată care se desena şi mai lămurit la orizont, pe măsură ce pata sângerie se lăţea şi căpăta culoarea aurului o dată cu apropierea soarelui şi creşterea luminii.

Primul nostru gând a fost că insula nu se găsea unde trebuia să fie. Dar cum ea nu se putea mişca din loc, însemna că pluta fusese prinsă, în cursul nopţii, de un curent nordic. Aruncarăm o privire pe mare şi văzurăm îndată, după direcţia valurilor, că pierdusem prilejul de a acosta. Aşa cum bătea acum, vântul nu ne mai îngăduia să îndreptăm pluta spre insulă. Regiunea din jurul arhipelagului Touamotou era plină de puternici curenţi locali care se ramificau în toate părţile când se loveau de pământ; mulţi din ei îşi schimbau direcţia când întâlneau alţi curenţi puternici pricinuiţi de flux, care curgeau înăuntru şi în afara recifelor şi lagunelor. Schimbarăm lopata de cârmit în cealaltă parte, dar ştiam bine că era fără folos.

La şase şi jumătate soarele se săltă din mare şi se înălţă drept în sus, cum se întâmplă la tropice. Insula era la numai câteva mile depărtare şi avea înfăţişarea unui pâlc de arbori crescut la orizont. Copacii erau strânşi laolaltă pe o plajă îngustă, uşor colorată şi atât de joasă, încât la intervale regulate dispărea sub valuri.

După calculele lui Erik, insula era Pukapuka, primul avanpost al

grupului Touamotou. „Instrucţiunile nautice pentru insulele Pacificului pe 1940", cele două hărţi ale noastre şi observaţiile lui Erik dădeau în total patru poziţii cu totul diferite ale acestei insule. Dar cum nu erau alte insule în jur, nu putea fi nici o îndoială că insula era Pukapuka.

Nicio ieşire nepotrivită nu se manifestă pe bord. După ce vela a fost arimată şi lopata aşezată la locul ei, ne strânserăm într-un grup tăcut lângă catarg pe punte şi râmaserăm cu ochii la pământul care se ivise deodată în mijlocul mării nesfârşite şi atotstăpânitoare. Aveam, în sfârşit, o dovadă vizibilă că în cursul acestor luni ne mişcasem şi ajunsesem undeva şi că nu ne învârtisem pe loc, în mijlocul aceluiaşi cerc al orizontului. Ni se părea că insula era mobilă şi că intrase deodată în rotogolul de mare albastră şi pustie în inima căreia aveam domiciliul nostru permanent; era ca şi cum insula plutea încet prin propriul nostru ţinut, îndreptându-se către est. Simţeam cu toţii o mulţumire caldă şi liniştită văzând că am ajuns într-adevăr în Polinezia. Eram însă şi puţin dezamăgiţi de faptul că insula rămânea aici, ca un miraj, pe când noi eram siliţi să continuăm veşnica noastră plutire spre vest.

După răsăritul soarelui, o coloană groasă de fum negru se ridică peste vârful copacilor în partea stângă a insulei. O urmărirăm cu privirea şi ne închipuirăm că băştinaşii se deşteptaseră şi-şi luau gustarea de dimineaţă. Nu ne trecu prin minte atunci că posturile băştinaşe de observaţie ne văzuseră şi că ne trimiteau semnalul de fum, invitându-ne astfel să debarcăm. Pe la ceasurile şapte un iz de lemn de borao ars ne gâdilă nările acoperite cu sare. Pe dată, amintirea fumului de pe plaja Fatu Hivei se trezi în mine. O jumătate de oră mai târziu, simţirăm miros de lemn proaspăt tăiat şi de pădure. Insula se îndepărta acum, rămânea în urmă şi ne trimitea miresme din ce în ce mai slabe. Timp de un sfert de oră, Herman şi cu mine stăturăm atârnaţi de catarg, sorbind parfumul de frunze şi de verdeaţă. De fapt sorbeam Polinezia, care apăruse acum cu mirosul ei plăcut şi puternic de pământ după 93 de zile sărate, petrecute printre valuri. Bengt sforăia din nou în sacul său de dormit. Erik şi Torstein şedeau lungiţi pe spate în cabină, meditând, iar Knut fugea când înăuntru când afară, adulmecând mirosul frunzelor şi scriind în jurnalul său.

La opt şi jumătate, Pukapuka se cufundă în mare în urma noastră, dar chiar până la ceasurile unsprezece o mai puteam vedea, dacă ne urcam pe catarg; rămăsese ca o linie albastră, slabă, la orizont spre est. Pe urmă şi aceasta dispăru; un nor cumulus-nimbus care se înălţa încet spre cer,

era tot ce se mai zărea în locul unde dispăruse. Păsările dispărură şi ele. Mergeau de preferinţă spre locul de unde bătea vântul, ca să-l aibă în spate seara, când se întorceau acasă cu guşile pline. Şi doradele se răriră prin aceste meleaguri; doar câţiva peşti-piloţi înotau din nou sub plută.

În noaptea aceea Bengt declară că tânjeşte după o masă şi după un scaun, căci obosise să stea tot trântit şi să se întoarcă de pe spate pe burtă când citea. De altfel era mulţumit că nu debarcasem, deoarece mai avea încă trei cărţi de citit. Torstein avu deodată poftă de un măr şi eu însumi mă trezii noaptea, părându-mi-se că simţeam aievea izul îmbătător al unei fripturi cu ceapă; până la urmă văzui că era doar o cămaşă murdară.

Chiar în dimineaţa următoare descoperirăm alţi doi nori ridicându-se ia orizont ca aburul de la două locomotive. Harta ne dădu numele insulelor de mărgean de la care veneau: Fangahina şi Angatau. Ţinând seama de felul în care bătea vântul, norul de peste Angatau era în poziţia cea mai favorabilă pentru noi, aşa că ne îndreptarăm spre el. Legarăm lopata strâns şi gustarăm din plin tihna şi libertatea care domneau peste Pacific. Aşa de plăcută era viaţa pe puntea de bambus a lui „Kon-Tiki", încât nu lăsam să ne mai scape nici o impresie, fiind siguri că în curând călătoria avea să se termine, orice s-ar mai fi putut întâmpla.

Trei zile şi trei nopţi cârmirăm spre norul de deasupra insulei Angatau; vremea era minunată, lopata păstra singură direcţia şi curentul nu ne mai juca nici o festă. În dimineaţa a patra, Torstein schimbă pe Herman după cartul dintre orele 4 şi 6. Acesta îi spuse că zărise în lumina lunii forma unei insule joase. Puţin după aceea, când răsări soarele, Torstein îşi băgă capul pe uşa cabinei şi strigă:

– Pământ în faţă!

Ne repezirăm cu toţii pe punte şi ceea ce văzurăm ne făcu să ridicăm toate steagurile. Mai întâi pe cel norvegian – la pupă, apoi pe cel francez – pe catarg, fiindcă soseam într-o colonie franceză. Curând întreaga colecţie de steaguri a plutei flutura în alizeul puternic. „Kon-Tiki" era gătit acum şi cu drapelele american, englez, peruvian şi suedez, în afară de steagul Clubului exploratorilor. De data aceasta, insula era aşezată cum nu se putea mai bine. Se găsea chiar în drumul nostru şi la o depărtare ceva mai mare de cum fusese Pukapuka acum patru zile, când se ivise la răsăritul soarelui. După ce soarele se ridică bine pe cer în urma noastră, puturăm vedea o lucire de un verde limpede pe cerul ceţos de deasupra insulei. Era reflexia lagunei verzi din interiorul stâncilor înconjurătoare. Unii din atolii scunzi trimit miraje de acest fel la multe

mii de metri în aer; astfel marinarii primitivi puteau bănui poziţia insulei cu multe zile înainte ca ea să fie vizibilă.

Pe la ora zece puserăm mâna pe vâsla de la cârmă. Trebuia să hotărâm acum înspre care parte a insulei aveam să ne îndreptăm. De pe acum deosebeam unele de altele vârfurile copacilor, precum şi rândurile de trunchiuri care sclipeau în soare pe un fond de verdeaţă deasă

Ştiam că undeva între noi şi insulă era un primejdios banc submarin, care pândea tot ce se apropia de insula nevinovată. Acest recif se afla chiar în drumul apelor adânci ale hulei care venea dinspre est; masele mari de apă îşi pierdeau echilibrul deasupra bancului, se ridicau şi apoi se prăbuşeau, vuind şi spumegând, peste reciful de mărgean abrupt. Multe vase au căzut în vârtejul acesta groaznic produs de recifele submarine din grupul Touamotou şi s-au sfărâmat de stânca de coral.

De pe mare nu se vedea nimic din vicleana capcană. Pluteam într-acolo, urmând direcţia valurilor; vedeam doar spinările rotunde şi sclipitoare ale acestora dispărând unele după altele spre insulă.

Atât recifele, cât şi dansul înspumat de vrăjitoare de deasupra lor erau ascunse de şirurile înalte ale spinărilor valurilor din faţa noastră. Dar de-a lungul celor două capete ale insulei, de-a lungul plăjii care se profila de la nord la sud, vedeam că, la o distanţă de mai multe sute de metri de pământ, marea clocotea şi se arunca singură în aer.

Îndreptarăm pluta în aşa fel, încât să ocolim bucătăria vrăjitoarelor pe la capătul de sud al insulei. Speram că, o dată ajunşi acolo, să putem cârmi de-a lungul atolului ori să ocolim în jurul capului spre partea adăpostită de vânt. În orice caz, nădăjduiam să găsim, înainte de a depăşi insula, un loc destul de adăpostit ca să putem improviza o ancorare şi să aşteptăm până ce vântul se va schimba şi ne va împinge către partea adăpostită a insulei.

Pe la amiază, puturăm vedea cu binoclul că vegetaţia de pe mal era alcătuită din cocotieri tineri ale căror coroane se împreunau peste o pădure unduitoare şi deasă de copăcei. Pe plaja cu nisip lucitor erau împrăştiate blocuri mari de mărgean.

Afară de păsările albe care planau peste tufele de palmier nu era niciun alt semn de viaţă.

La ora două ne apropiarăm atât, încât pluteam în lungul insulei chiar prin faţa recifelor. Când ne mai apropiarăm, auzirăm mugetul brizanţilor care se spărgeau de recife şi vuiau ca o cascadă; nu după mult timp, zgomotul ajunse să semene cu al unui nesfârşit tren expres care ar fi

alergat paralel cu pluta, la câteva sute de yarzi de tribordul nostru. Acum puteam vedea şi spuma albă care era aruncată din când în când în sus, dincolo de crestele valurilor care se frământau acolo unde huruia „trenul".

Doi oameni manevrau în acelaşi timp vâsla de cârmit; erau în dosul cabinei de bambus, aşa că nu vedeau înaintea lor. Erik, ca navigator, stătea pe lada de bucătărie şi dădea indicaţii celor doi cârmaci. Planul nostru era să ne menţinem cât mai aproape de recifele primejdioase. Supravegheam neîncetat vecinătăţile, din vârful catargului, spre a găsi o deschizătură sau o intrare printre recife, pe unde am fi putut încerca să strecurăm pluta înspre plajă. Curentul ne împingea în lungul recifelor şi nu ne juca niciun renghi. Chilele slăbite ne îngăduiau să cârmim la stânga sau la dreapta cu un unghi de 20° faţă de vânt, care sufla şi el de-a lungul recifelor.

Pe când Erik conducea pluta în zigzag apropiind-o cât mai mult de recife, dar ţinând-o la distanţă de locul primejdios unde se făcea absorbţia, Herman şi cu mine legarăm bărcuţa de cauciuc la capătul unei funii şi ieşirăm în larg.

Când pluta făcea o voltă interioară, bărcuţa se legăna după ea, trasă de funie şi venea aşa de aproape de recife, încât vedeam peretele de apă verde ca sticla ce se rostogolea aproape sub noi; când valurile se retrăgeau, recifele goale se arătau ca o baricadă de fier brut, răsucit, şi ruginit. Cât puteam vedea de-a lungul coastei, nu se afla deschizătură sau trecere. Aşa că Erik îndreptă vela spre babord şi lărgi scota dinspre tribord. Cârmaciul urni lopata în aşa fel, încât „Kon-Tiki" îşi întoarse botul spre larg şi se depărtă de zona periculoasă. Dar înainta tot în zigzag.

De fiecare dată când „Kon-Tiki" venea spre recif şi apoi se depărta, noi, care eram în bărcuţă, stăteam cu sufletul la gură, căci de fiecare dată simţeam valurile devenind mai aprige, umflându-se mai mult şi zbătându-se mai furioase. De fiecare dată eram convinşi că Erik mersese prea departe, aşa că acum nu mai era nădejde să-l întoarcem pe „Kon-Tiki" şi să-l îndepărtăm de brizanţii care ne împingeau spre diabolicele recife roşii. Dar de fiecare dată Erik scăpa de pericol, printr-o manevră magistrală şi „Kon-Tiki" scăpa din nou către larg, dincolo de puterea de absorbţie a mării. În tot acest timp alunecam de-a lungul insulei, aşa de aproape, că vedeam fiecare amănunt de pe mal, dar frumuseţea paradisiacă de acolo ne era inaccesibilă din cauza şanţului înspumat care ne despărţea.

Pe la ceasurile trei, pădurea de palmieri de pe mal se deschise larg şi văzurăm o lagună de un albastru ca sticla. Recifele înconjurătoare însă erau mai dese ca oricând, scrâşnindu-şi siniştrii lor dinţi roşii-sângerii în spumă. Nu era nicio trecere şi pădurea de palmieri se închise din nou, pe când ne munceam să înaintăm de-a lungul insulei, cu vântul în spate. Mai târziu, pădurea de palmieri se rări din ce în ce mai mult şi ne îngădui să privim în interiorul insulei de mărgean. Văzurăm atunci cea mai drăguţă şi mai strălucitoare lagună de apă sărată, ca un lac mare şi tăcut, înconjurat de cocotieri care se legănau în vânt şi de o plajă sclipitoare. Încântătoarea insulă de palmieri verzi forma un inel lat de nisip mărunt în jurul lagunei primitoare. Un al doilea inel, care încingea întreaga insulă, părea format din iatagane roşii-ruginii străjuind porţile raiului.

Toată ziua navigarăm în zigzag în jurul insulei Angatau. Frumuseţile ei ne erau la îndemână, chiar lângă uşa cabinei. Soarele strălucea peste palmieri şi totul era paradis şi veselie Cum manevrele noastre deveniseră treptat un fel de rutină, Erik îşi luă chitara şi se tolăni pe punte. Purta o uriaşă pălărie peruviană şi cânta melodii sentimentale din Pacificul de Sud. Între timp Bengt ne servea un prânz straşnic pe marginea plutei. Deschiserăm o nucă veche de cocos din Peru şi o băurăm în cinstea nucilor proaspete ce atârnau în copacii de pe mal. Întreaga atmosferă, liniştea pădurii verzi de palmieri, atât de bine înrădăcinată acolo şi strălucind atât de aproape de noi, calmul păsărilor albe ce planau deasupra palmierilor, tihna lagunei în care se oglindea nisipul moale al plăjii, răutatea recifelor roşii, canonada şi ciuruitul de tobă din aer, totul ne făcu o impresie covârşitoare, nouă celor şase, care veniserăm de peste mări. Amintirea aceasta nu va putea fi niciodată ştearsă din minţile noastre. Nu mai era nicio îndoială că acum ajunsesem unde dorisem, căci niciodată nu aveam să vedem altă insulă mai caracteristică a Pacificului sudic. Indiferent dacă vom putea sau nu debarca, ajunsesem în orice caz în Polinezia; întinsul mării rămăsese în urma noastră, pentru totdeauna.

Se întâmplă că această zi de sărbătoare petrecută lângă Angatau să fie a nouăzeci şi şaptea zi pe bord. Era o coincidenţă destul de ciudată, căci pe când mai eram la New York socotisem că 97 de zile era minimul absolut de timp în care, în condiţii teoretice ideale, puteam ajunge la cea mai apropiată insulă polineziană.

Pe la orele cinci trecurăm în dreptul a două colibe acoperite cu palmieri, clădite pe mal printre copaci. Nu se vedea acolo nici foc şi nici vreun alt semn de viaţă

Pe la cinci şi jumătate ne îndreptam din nou spre recife; deoarece ne apropiam de capătul de vest al insulei, aruncarăm o ultimă privire, în speranţa de a găsi o trecere. Soarele era acum atât de jos, încât ne orbea când priveam înainte; vedeam un mic curcubeu în aer, acolo unde marea se spărgea de stânci, la câteva sute de metri dincolo de capătul insulei. Silueta acesteia era acum chiar în faţa noastră. Pe plajă distingeam o grămadă de puncte negre nemişcate. Deodată, unul din ele apucă încet spre apă, pe când celelalte se repeziră spre marginea pădurii. Erau oameni! Cârmirăm de-a lungul recifului, cât îndrăznirăm de aproape; vântul încetase cu desăvârşire, aşa că ne dădeam seama că cu puţină şansă puteam trece către partea adăpostită a insulei. Vedeam cum cei de pe mal lansau o pirogă; doi indivizi săriră într-însa şi vâsliră către cealaltă parte a recifului. Ceva mai departe întoarseră vârful bărcii în afară şi văzurăm piroga ridicată în aer de valuri pe când trecea printr-o strâmtoare dintre recife şi apoi venind drept spre noi.

Deschizătura era aşadar acolo; era ultima noastră speranţă. Acum puteam vedea tot satul printre palmieri. Dar umbrele înserării creşteau.

Cei doi oameni din pirogă salutară. Răspunserăm cu voioşie, iar ei îşi măriră viteza. Era o pirogă polineziană cu leagăn; în ea şedeau doi oameni bruni, unul în spatele celuilalt şi vâsleau cu faţa înainte. Aveam să ne înţelegem greu cu ei. Eu singur dintre cei de pe bord cunoşteam câteva vorbe marchizane de pe vremea şederii mele în Fatu Hiva. Polineziana e însă o limbă greu de reţinut, mai ales când n-ai prilejul s-o vorbeşti, în ţările noastre nordice.

Simţirăm însă o oarecare uşurare când piroga se izbi de marginea plutei şi cei doi oameni săriră pe bord, căci unul dintre ei surise cu toată faţa şi ne întinse o mână brună, exclamând în englezeşte:

— Good night.

— Good night! răspunsei mirat. Vorbeşti englezeşte? Omul rânji din nou şi dădu din cap. – Good night, spuse, good night.

Acesta era tot vocabularul lui în materie de limbi străine şi prin aceasta se ridica mult deasupra prietenului său mai modest, care stătea mai în urmă şi surâdea adânc mişcat de ştiinţa tovarăşului său.

— Angatau? întrebai arătând spre insulă.

— H'angatau, dădu omul din cap, afirmativ. Erik aprobă cu mândrie. Avusese dreptate, eram acolo unde soarele îi spusese lui că suntem.

– Maimai hee iuta, încercai.

După cunoştinţele mele căpătate în Fatu Hiva, aceste vorbe trebuiau să însemne cam aşa ceva:

„Vreau mergem la ţărm".

Amândoi arătară spre trecătoarea invizibilă dintre recife. Schimbarăm poziţia lopeţii, hotărâţi să ne încercăm norocul.

În aceeaşi clipă rafale puternice de vânt veniră dinspre insulă. Un mic nor de ploaie plutea pe deasupra lagunei. Vântul ameninţa să ne împingă departe de recif; pe de altă parte „Kon-Tiki" nu răspundea la impulsul vâslei de cârmit într-un unghi suficient de larg, ca să poată ajunge la gura deschizăturii din recif. Încercarăm să găsim fundul apei, dar funia ancorei nu era destul de lungă. Trebuia, aşadar, să recurgem la lopeţi şi chiar repede de tot, înainte ca vântul să ne apuce mai bine. Iute dădurăm jos vela şi fiecare dintre noi puse mâna pe câte o lopată mare. Vrui să dau câte o vâslă suplimentară celor doi băştinaşi care se desfătau fumând ţigaretele ce le căpătaseră pe bord.

Băştinaşii însă dădură tare din cap, arătând dâra vasului şi părură încurcaţi. Făcui semn că trebuia să vâslim cu toţii şi repetai vorbele „vreau merg la ţărm". Atunci cel mai înţelept din ei se înclină, făcu prin aer o mişcare de învârtire cu mâna dreaptă şi spuse:

„Brrrrrrr...!"

Nu era nicio îndoială că ne îndemna să pornim motorul. Credea că stă pe puntea unui vapor cu o încărcătură tare ciudată. Îi duserăm atunci pe amândoi la pupă şi-i făcurăm să pipăie pe sub buşteni, ca să le arătăm că nu aveam elice şi nici maşinărie.

Rămaseră uimiţi, aruncară ţigările şi se aşezară jos pe marginea plutei, unde stăteau cei patru oameni, fiecare pe câte un buştean lateral, băgând şi scoţând lopeţile din apă. În aceeaşi clipă soarele se cufundă în mare dincolo de promontoriu şi rafalele de vânt dinspre insulă se întăriră. Nu părea că ne-am mişcat nici măcar un inch.

Băştinaşii părură speriaţi, săriră înapoi în pirogă şi dispărură. Se întunecase. Eram iarăşi singuri şi vâsleam desperaţi ca să nu fim împinşi din nou în mare.

Când întunericul se lăsă deasupra insulei, patru pirogi ieşiră legănându-se de după recife şi curând o ceată de polinezieni sosi pe bord, toţi dorind să ne strângă mâinile şi să capete ţigări. Pe bord cu băieţii ăştia care cunoşteau locurile nu mai eram în primejdie, căci, gândeam, nu ne vor lăsa ei să ne ducem din nou în mare şi să dispărem. Aşa că în seara aceasta vom debarca.

Repede legarăm bine cu funii pupele tuturor pirogilor de prova lui „Kon-Tiki" şi cele patru viguroase pirogi cu leagăn se răspândiră în formaţie de evantai, ca un atelaj de câini în faţa plutei. Knut sări în bărcuţă şi găsi un loc de câine conducător printre pirogi, iar noi ceilalţi cu lopeţile în mâini ne aşezarăm pe cei doi buşteni laterali ai lui „Kon-Tiki". Şi aşa începu, pentru prima dată, lupta cu vântul de est care bătuse atâta vreme din spatele nostru.

Era acum întuneric beznă şi aşa avea să fie până la răsăritul lunii. Bătea un vânt aprig. Pe ţărm, locuitorii satului adunaseră surcele şi aprinseră un foc care să ne arate direcţia trecătoarei dintre stânci. Tunetul valurilor care se izbeau de recife răsuna în întuneric ca mugetul nedomolit al unei cascade şi cu cât trecea timpul, zgomotul devenea din ce în ce mai puternic.

Nu puteam zări echipa de pirogi care ne trăgea înainte, dar auzeam pe vâslaşi cântând în limba lor, cât îi ţinea gura, cântece de război săltăreţe. Knut le ţinea isonul; de câte ori corul polinezienilor înceta, îl auzeam pe el cântând singur melodii populare norvegiene. Pentru ca haosul să fie deplin, noi cei de pe bord îi dădeam zor cu „Copilul lui Tom Brown avea o bubă pe nas". Şi astfel, atât oamenii bruni, cât şi cei albi vâsleau cu sârg, râzând şi cântând.

Eram foarte bine dispuşi; ajunsesem în Polinezia numai în 97 de zile. Astă-seară în sat avea să fie chef. Băştinaşii răcneau şi ţipau cuprinşi de veselie. La Angatau numai o dată pe an debarca cineva, atunci când venea scunerul pentru copra din Tahiti, ca să ridice nucile-de-cocos. Aşa că astă-seară va fi cu siguranţă sărbătoare în jurul focului, pe ţărm.

Dar vântul răutăcios sufla cu încăpăţânare. De atâta vâslit ne dureau toate mădularele. Nu dam înapoi, dar nici nu înaintam. Focul de pe ţărm nu se apropia şi tunetul valurilor între recife rămânea neschimbat. Treptat, cântecul încetă. Tăcură cu toţii. Era o treabă pe care oamenii nu o puteau face numai cu vâslitul. Focul nu se mişca, juca doar în sus şi în jos, pe măsură ce noi ne coboram ori ne ridicam cu valurile. Trecură trei ceasuri. Se făcuse ora nouă. Încet, încet începurăm să pierdem teren. Obosisem.

Făcurăm pe băştinaşi să înţeleagă că aveam nevoie de mai mult ajutor de pe ţărm. Ne răspunseră că erau oameni destui pe mal dar că, în toată insula, aveau numai aceste patru pirogi de mare.

Knut ieşi atunci din întuneric. Avea o ideie: să vâslească spre insulă cu bărcuţa de cauciuc şi să aducă mai mulţi băştinaşi. Cinci, şase oameni

puteau sta înghesuiţi în bărcuţă, la nevoie.

Era însă prea riscant. Nu cunoştea locurile şi nu va putea găsi niciodată în bezna asta drumul prin deschizătura din reciful de mărgean. Atunci propuse să ia cu el pe şeful băştinaşilor ca să-i arate drumul. Nici acest lucru nu mi se păru bun, căci băştinaşii nu se pricepeau să conducă o barcă greoaie de cauciuc prin trecătoarea îngustă şi periculoasă. Dar îi cerurăm lui Knut să întrebe pe şef, care vâslea în întuneric înaintea noastră, ce credea despre situaţie. Era destul de limpede că nu mai puteam rezista mult.

Knut dispăru în întuneric să găsească pe şef. După câtva timp, văzând că nici unul nici altul nu vine, strigarăm după ei. Ne răspunse doar corul polinezienilor. Knut se topise în întuneric. Înţeleserăm atunci ce se întâmplase. Din cauza zgomotului şi zăpăcelii, Knut înţelesese greşit instrucţiunile şi vâslise către ţărm cu şeful. Strigătele noastre erau deci nefolositoare, căci acolo unde se afla el acum, orice sunet era acoperit de tunetul valurilor care se spărgeau în lungul barierei de corali. Apucarăm repede o lampă Morse şi unul din noi se căţără pe catarg şi semnaliză: „vino îndărăt, vino îndărăt".

Dar nimeni nu veni.

Începeam să dăm înapoi văzând cu ochii şi ne simţeam obosiţi. Aruncarăm surcele peste bord şi băgarăm de seamă că ne mişcăm încet, dar sigur în direcţia nedorită. Focul se făcu mai mic, zgomotul brizanţilor mai slab. Şi cu cât ne îndepărtam de adăpostul pădurii de palmieri, cu atât cădeam mai mult în puterea veşnicului vânt de la răsărit. Îl recunoşteam acum; bătea aproape ca şi în plină mare. Ne dădurăm seama treptat că pierdusem orice speranţă. Pluteam spre larg. Dar nu trebuia să muiem vâslitul, ci să ne opunem din toate puterile plutitului îndărăt până ce Knut avea să fie din nou în siguranţă pe bord.

Trecură cinci, apoi zece minute. O jumătate de oră. Focul se făcu şi mai mic; acum dispărea uneori cu totul, când alunecam în şanţurile valurilor. Brizanţii se mai auzeau ca un murmur depărtat. Răsări luna. Discul ei lucea dincolo de vârfurile palmierilor. Cerul părea ceţos şi era pe jumătate acoperit de nori.

Auzirăm pe băştinaşi murmurând şi schimbând păreri. Deodată una dintre pirogi dădu drumul funiei în mare şi dispăru. Oamenii din celelalte trei erau obosiţi şi speriaţi; abia mai vâsleau. .„Kon-Tiki" plutea spre larg. Curând, cele trei funii care mai rămaseră se muiară şi cele trei pirogi se izbiră de marginea plutei. Unul dintre băştinaşi veni pe bord şi spuse

liniştit, arătând cu capul:

– Iuta! (La ţărm).

Îngrijoraţi privirăm focul. Nu-l mai vedeam acum decât din când în când; ajunsese de mărimea unei scântei. Pluteam repede. Nu mai auzeam brizanţii. Marea mugea ca de obicei şi toate funiile de pe bordul lui Kon-Tiki pârâiau şi gemeau. Încărcarăm pe băştinaşi cu ţigarete şi eu mâzgălii în grabă o notă pe care trebuia să o ia cu ei şi să o dea lui Knut, dacă îl mai găseau. Scriam:

„Ia cu tine doi băştinaşi într-o pirogă, cu bărcuţa la remorcă. Nu veni singur înapoi, în bărcuţă".

Ne bizuiam pe faptul că insularii săritori vor lua pe Knut cu ei într-o pirogă, dacă socoteau că era cazul să iasă în mare, iar dacă ei socoteau că nu era prudent, ar fi fost o nebunie din partea lui Knut să se aventureze pe ocean în bărcuţă, cu speranţa că va ajunge pluta care fugea.

Băştinaşii luară peticul de hârtie, săriră în pirogă şi dispărură în noapte. Ultima voce pe care o auzirăm a fost aceea a primului nostru prieten, strigând politicos, din întuneric: „Good night!"

Ceilalţi, care erau nişte lingvişti mai puţin desăvârşiţi, murmurară admirativ; apoi se aşternu tăcerea. Nu se mai auzea nimic, ca şi când am fi fost din nou la 2 000 de mile marine de pământ.

Aici, în larg, unde vântul ne bătea din plin, era nefolositor să mai vâslim. Continuarăm însă semnalele luminoase de pe catarg. Nu mai transmiteam „vino înapoi", ci doar semnale regulate. Era întuneric beznă. Luna se vedea rar, când norii se rupeau pe undeva. Peste noi pluteau cumulunimbuşii insulei Angatau.

La ceasurile zece pierdurăm orice speranţă de a-l revedea pe Knut. Şedeam în tăcere pe marginea plutei şi mestecam pesmeţi. Făceam cu rândul, trimiţând semnale luminoase de pe catargul care arăta golaş, lipsit de vela cu mândrul cap al lui Kon-Tiki.

Luarăm hotărârea să transmitem toată noaptea semnale luminoase până ce vom afla ceva despre Knut. Nu voiam să credem că fusese prins de brizanţi. Knut cădea totdeauna în picioare, fie că era vorba de marea agitată, fie că era vorba de brizanţi. Era desigur în viaţă. Dar ni se părea caraghios, să-l ştim aruncat printre polinezieni, pe o insulă izolată din Pacific. Proastă afacere! După ce am călătorit atâta, n-am fost în stare decât să ne apropiem de Polinezia, să debarcăm un om într-o insulă izolată şi să plecăm din nou mai departe. Primii polinezieni abia se urcară zâmbitori pe bord, că îndată trebuiră s-o şteargă ca să nu fie prinşi în

cursa sălbatecă, nestăpânită a lui „Kon-Tiki" spre vest. Încurcată situaţie! Şi funiile scârţâiau groaznic în noaptea aceea. Niciunul dintre noi nu dădea semne că vrea să se culce.

Era zece şi jumătate. Bengt coborî de pe catarg, căci trebuia să fie schimbat. Atunci râmaserăm în ascultare. Auzisem clar voci de mare, în întuneric. Se auziră din nou. Erau polinezienii. Strigarăm în noaptea neagră din toată puterea plămânilor. Vocile răspunseră şi iată că printre ele era şi a lui Knut. Eram nebuni de nerăbdare; oboseala ne pierise; norul de furtună se făcuse nevăzut. Ce importanţă avea că ne depărtam de Angatau? Mai erau şi alte insule în Pacific. Cei nouă buşteni de balsa, care îndrăgeau într-atâta călătoria, puteau să plutească acum ori unde pofteau, de vreme ce noi şase eram din nou laolaltă pe bord.

Trei pirogi cu leagăn ieşiră din întuneric, călărind pe valuri. Knut urmat de zece oameni bruni sări primul pe pragul lui „Kon-Tiki". Nu era vreme pentru explicaţii; băştinaşii trebuiau să-şi ia darurile şi să plece înapoi în periculoasa lor călătorie spre insulă. Fără să vadă lumină sau pământ şi aproape fără stele, trebuiau să-şi croiască drum vâslind împotriva vântului şi a mării, până ce aveau să se apropie de focul lor. Îi răsplătirăm din belşug cu provizii, ţigări şi alte daruri. Şi fiecare din ei ne strânse inimos mâna într-un ultim rămas bun.

Se vedea bine că erau îngrijoraţi în privinţa noastră: arătau spre vest, explicând că mergeam spre stânci primejdioase. Şeful avea lacrimi şi mă sărută drăgăstos pe bărbie, ceea ce mă făcu să mulţumesc providenţei că aveam barbă. După aceea săriră în pirogi, iar noi cei şase camarazi râmaserăm din nou singuri.

Lăsarăm pluta în voia ei şi ascultarăm povestea lui Knut.

Plecase spre ţărm în bărcuţă împreună cu şeful băştinaş, convins fiind că executa ordinele primite. Şeful băştinaş ţinea micile lopeţi şi vâslea el însuşi spre deschizătura din recife când Knut, spre mirarea lui, văzu semnalele luminoase de pe „Kon-Tiki" spunându-i să se întoarcă. Făcu semn vâslaşului să întoarcă, dar băştinaşul refuză. Atunci Knut apucă el lopeţile, dar băştinaşul îi smuci mâinile; cu brizanţii tunând în jurul lor nu era cazul să înceapă lupta. Se năpustiră prin deschizătura recifelor, intrară înăuntru şi merseră până ce ajunseră pe un bloc solid de mărgean, chiar pe insulă. O mulţime de băştinaşi apucară bărcuţa şi o târâră sus pe mal. Knut stătea acum sub un palmier, înconjurat de o ceată mare de băştinaşi care vorbeau de zor într-o limbă necunoscută. Oameni bruni, femei şi copii de toate vârstele, cu picioarele goale, se înghesuiau

în jurul lui şi-i pipăiau cămaşa şi pantalonii. Purtau haine europene vechi. Nu era însă nici un alb pe insulă.

Knut puse mâna pe câţiva din indivizii cei mai voinici şi le făcu semn că ar trebui să meargă cu el cu bărcuţa. Atunci veni legănându-se un om mare şi gras, despre care Knut bănui că era şeful, căci purta un chipiu vechi de uniformă şi vorbea cu un ton ridicat şi autoritar. Toţi îi făcură loc. Knut explică atât în norvegiană, cât şi în engleză că avea nevoie de oameni şi că trebuia să se întoarcă pe plută, înainte ca noi să ne fi depărtat prea tare. Şeful se înclină fără să înţeleagă nimic; Knut, cu toate protestele lui vehemente, a fost luat în sat de mulţimea care urla. Acolo a fost primit de câini, de purcei şi de fete drăguţe polineziene, care îi aduseră fructe proaspete. Era limpede că băştinaşii se pregăteau să facă şederea lui Knut cât mai plăcută; dar acesta nu era de loc încântat; se gândea îngrijorat la pluta care se depărta spre vest. Intenţiile băştinaşilor erau vădite. Ei doreau mult tovărăşia noastră, ştiind că pe bordul vapoarelor cu oameni albi sunt multe lucruri bune. Îşi făceau socoteala că dacă izbuteau să-l reţină pe Knut, atunci aveam să venim şi noi cu straniul nostru vas. Nici un vapor nu lăsa un om alb într-o insulă aşa de izolată ca Angatau.

După câteva întâmplări năzdrăvane, Knut scăpă şi fugi jos la bărcuţă, înconjurat de admiratori de ambele sexe. Cuvântările şi gesturile sale internaţionale nu rămaseră mult timp neînţelese; îşi dădură bine seama că voia cu tot dinadinsul să se întoarcă la vasul cel straniu, care plutea afară în noapte şi că era atât de grăbit, încât trebuia să plece imediat.

Atunci băştinaşii încercară un şiretlic; îi arătară prin semne că noi ceilalţi veneam pe mal, de cealaltă parte a promontoriului. Knut rămase nedumerit câteva clipe, când voci puter-nice se auziră jos pe plajă, unde femei şi copii alimentau focul care pâlpâia. Cele trei pirogi se întoarseră înapoi şi oamenii îi aduseră biletul nostru. Knut se găsea acum într-o situaţie desperată. Noi îi scriam să nu iasă în mare singur, iar băştinaşii refuzau toţi categoric să-l însoţească.

Printre băştinaşi se încinse între timp o discuţie însufleţită şi zgomotoasă. Cei care văzuseră pluta înţeleseră perfect de bine că degeaba l-ar fi reţinut pe Knut cu gândul că noi aveam să venim după el. Până la sfârşit făgăduielile şi ameninţările lui Knut, exprimate în chip internaţional, convinseră echipajele a trei pirogi să-l însoţească pe mare, în urmărirea lui „Kon-Tiki". Plecară astfel în noaptea tropicală, trăgând

bărcuţa care juca singură la remorcă. Pe mal, băştinaşii rămaseră nemişcaţi lângă focul ce murea şi priveau cum noul lor prieten blond dispărea tot atât de repede cum venise. Knut şi însoţitorii lui zăreau firavele semnale luminoase de pe plută ori de câte ori valurile îi săltau în pirogile lor. Acestea, lungi şi subţiri, susţinute de leagăne laterale ascuţite, tăiau apa ca bricele, dar lui Knut i se păru o veşnicie până ce simţi din nou buştenii groşi şi rotunzi ai lui „Kon-Tiki" sub picioarele sale.

— Te-ai distrat bine pe ţărm? întrebă Torstein cu invidie.

— Oho, ce mai dansatoare erau acolo! îl necăji Knut. Coborârăm vela şi ridicarăm lopata. Apoi intrarăm, toţi în cabină şi adormirăm buştean.

Trei zile plutirăm pe mare fără să vedem pământ.

Ne îndreptam spre înşelătoarele recife Takume şi Raroia, care ne barau trecerea pe o lăţime de 40-50 de mile. Făcurăm sforţări desperate ca să cârmim şi să apucăm pe la nord de aceste primejdioase stânci; lucrurile păreau să meargă bine, când, într-o noapte, straja se repezi înăuntru si ne chemă pe toţi afară.

Vântul se schimbase. Mergeam drept spre recifele Takume.

Începuse să plouă şi nu era pic de vizibilitate. Stâncile primejdioase nu puteau fi prea departe.

Ţinurăm un consiliu de război în miezul nopţii. Era vorba acum de a ne salva vieţile. Nu mai trăgeam nădejde să trecem prin partea de nord, aşa că trebuia să căutăm o trecere prin partea de sud. Orientarăm vela, schimbarăm unghiul cârmei si începurăm să navigam într-un chip primejdios, cu vântul de la nord bătând nesigur în spatele nostru. Dacă vântul de la est venea înainte ca noi să fi depăşit toată lungimea de 70 km a recifelor, aveam să nimerim printre brizanţi şi să ajungem în voia lor.

Stabilirăm ce trebuia să facă fiecare dacă naufragiul devenea iminent. Trebuia să rămânem pe bordul lui „Kon-Tiki" cu orice preţ; să nu ne căţărăm pe catarg, căci am fi fost scuturaţi de acolo ca nişte fructe coapte, ci să ne agăţăm de straiurile catargului, când valurile aveau să cadă peste noi. Aşezarăm barca de cauciuc pe punte, fixarăm pe ea un mic transmiţător telegrafic impermeabil, câteva provizii, sticle cu apă şi medicamente. Aceste lucruri aveau să ajungă la ţărm şi fără noi şi aveau să ne prindă bine dacă am fi scăpat de recif teferi, dar cu mâinile goale. Mai legarăm o funie lungă cu plutitor de pupa lui „Kon-Tiki". Dacă va fi şi el împins la ţărm şi dacă va eşua pe un recif puteam încerca să-l aducem

la mal, trăgând de funie. Apoi ne băgarăm în pat şi lăsarăm pe cârmaci afară în ploaie, să stea de veghe.

Atâta vreme cât bătu vântul de nord, alunecarăm – încet dar sigur – în jos, de-a lungul recifelor de mărgean, care şedeau la pândă dincolo de orizont. Dar într-o zi după amiază, vântul scăzu. Apoi începu să sufle de la est. După calculele lui Erik, coborâsem acum destul şi puteam nădăjdui să scăpăm de extremitatea sudică a recifelor din Raroia. Vom încerca să le ocolim şi să ne adăpostim înainte de a porni spre alte recife.

În seara aceea împlineam 100 de zile de mare.

Târziu noaptea, mă trezii neliniştit şi agitat. Simţeam ceva neobişnuit în mişcarea valurilor. Mersul lui „Kon-Tiki" era oarecum deosebit de cel de până atunci. Devenisem sensibil la schimbările ce se iveau în frecarea ritmică a buştenilor. Mă gândii îndată la aspirarea care ne atrăgea spre coastă şi ieşii afară pe punte; apoi mă suii pe catarg. Nu se vedea nimic altceva decât marea. Dar nu mai putui adormi. Timpul trecea.

În zori, puţin înainte de şase, Torstein coborî repede de pe catarg. Văzuse un şir întreg de insule mici acoperite de palmieri, departe în faţă. În primul rând cârmirăm cât mai spre sud, atât cât era posibil. Ceea ce văzuse Torstein erau probabil mici insule de mărgean care stăteau înşirate ca perlele pe o aţă, în dosul recifelor Raroia. Se vede că ne prinsese un curent de nord.

Pe la şapte şi jumătate, insuliţe acoperite cu palmieri apărură în şir la vest, de-a lungul întregului orizont. Cea mai sudică era chiar în faţa provei; şirul de insule şi de pâlcuri de palmieri porneau de la ea şi se întindeau la tribord pe toată lungimea orizontului până când dispăreau undeva către nord. Cea mai apropiată era la 4-5 mile distanţă.

De pe catarg se putea vedea că deşi prova noastră era îndreptată spre ultima insulă din şir, devierea laterală a plutei era aşa de mare, încât nu mai înaintam în direcţia pe care o arăta prova. Pluteam oblic drept spre recif. Dacă am fi avut chile fixe, am fi putut nădăjdui să scăpăm. Dar rechinii ne urmăreau de aproape, aşa că era imposibil să ne scufundăm sub plută si să legăm chilele slăbite cu funii noi. Mai aveam acum doar câteva ore de stat pe bordul lui „Kon-Tiki". Trebuia să le folosim pentru pregătiri în vederea naufragiului nostru inevitabil pe recifele de mărgean. Ştiam cu toţii ce aveam de făcut când va veni ceasul; fiecare din noi îşi cunoştea sfera lui de responsabilitate, aşa ca, în ultima clipă, să nu alergăm încolo şi încoace, încurcându-ne unii pe alţii. „Kon-Tiki" sălta

pe valuri, în timp ce vântul ne împingea tot înainte. Nu putea fi îndoială că vârtejul creat de recif era aproape; unele valuri înaintau, iar altele dădeau înapoi, după ce se izbeau de zidul circular.

Ţineam toate velele ridicate, nutrind speranţa că încă vom mai putea manevra ca să scăpăm. Pe când pluteam jumătate lateral, apropiindu-ne tot mai mult, văzurăm de pe catarg că tot şirul de insuliţe acoperite cu palmieri era apărat de un dig de mărgean, aflat parte deasupra şi parte în apă; în dreptul lui marea era albă de spumă şi sărea în aer. Atolul Raroia are forma ovală şi un diametru de 25 de mile. Lângă el se află recifele Takume. Cea mai lungă latură a arhipelagului privea marea spre est, tocmai acolo unde veneam noi val-vârtej.

Reciful se întindea ca un lanţ pe toată linia orizontului; la numai câteva sute de metri în spatele lui se înşira salba de insuliţe idilice; fiecare din ele se afla în jurul liniştitei lagune interioare.

Priveam cu sentimente amestecate cum Pacificul albastru se răsucea şi se azvârlea în aer, de-a lungul întregului orizont, în faţa noastră. Ştiam ce ne aşteaptă; vizitasem cu mult îna-inte grupul Touamotou şi privisem atunci liniştit de pe ţărm grandiosul spectacol dinspre est, al brizanţilor care se spărgeau de recife. Acum însă, alte insule stâncoase apăreau treptat spre sud. Ne găseam, se pare, la mijlocul faţadei zidului de mărgean.

Pe bordul lui ,,Kon-Tiki" se făceau ultimele pregătiri pentru sfârşitul călătoriei. Lucrurile de valoare fură transportate în cabină şi legate strâns. Documentele şi hârtiile fură băgate în saci impermeabili, împreună cu filmele şi alte lucruri care nu trebuiau să se ude. Acoperisem toată cabina de bambus cu paravane legate în funii tari, speciale.

Când văzurăm că pierdusem orice speranţă, ridicarăm puntea de bambus şi tăiarăm cu cuţitele toate funiile care ţineau chilele. Ridicarea chilelor a fost o muncă grea, căci erau aco-perite de un strat gros de midii mari.

Fără chile, pescajul vasului nostru nu trecea de grosimea buştenilor si puteam să trecem mai uşor peste recife. Cu vela coborâtă şi fără chile, pluta stătea de-a latul; era la discreţia vântului şi a mării.

Legarăm ancora improvizată cu funia cea mai lungă pe care o aveam de piciorul catargului de la babord, astfel ca pluta, când vom arunca ancora, să intre în brizanţi cu pupa înainte.

Ancora era făcută din bidoane de apă goale umplute cu baterii de T.F.F. uzate şi alte lucruri grele; beţe tari din lemn de manglier o

străbăteau de-a curmezişul.

Ordinul nr. 1, de altfel primul şi ultimul, era să ne ţinem de plută.

Orice s-ar fi întâmplat, trebuia să ne ţinem bine de bord şi să lăsăm celor nouă buşteni sarcina de a primi lovitura recifului. Cât despre noi, ne era destul să suportăm greutatea apei. Dacă săream peste bord, cădeam cu siguranţă victimă aspirării, care ne-ar fi aruncat încoace şi încolo şi ne-ar fi zdrobit de mărgeanul ascuţit. Barca de cauciuc nu ne putea fi de nici un folos; căci ori o dădeau valurile peste cap, ori fiind greu încărcată, cu noi, izbindu-se de stânci, s-ar fi rupt în fâşii. Buştenii însă, mai devreme sau mai târziu, aveau să fie aruncaţi la ţărm – şi noi împreună cu ei, dacă izbuteam să ne ţinem bine de colţurile lor.

Ne încălţarăm toţi, pentru prima oară după 100 de zile; fiecare aveam centura de salvare pregătită, deşi nu puneam preţ pe dânsa, căci dacă cineva cădea peste bord, pericolul cel mare era lovirea de stânci şi nu înecul. Avurăm de asemenea timp să ne luăm în buzunar paşapoartele şi cei câţiva dolari pe care-i păstrasem. Ceea ce ne îngrijora însă nu era lipsa de timp.

Începură să se scurgă ceasuri de nelinişte. Pluteam lateral în voia sorţii, pas cu pas, tot mai aproape de recife. Pe bord era o linişte mişcătoare. Intram şi ieşeam din cabină tăcuţi ori laconici şi ne vedeam de treburi. Feţele noastre serioase arătau că niciunul din noi nu-şi făcea iluzii cu privire la soarta care ne aştepta. Dar lipsa de nervozitate indica şi ea că dobândisem cu toţii, treptat, o încredere de nezdruncinat în plută. Dacă ne adusese atâta drum peste mare, ne va duce ea teferi şi la mal.

În cabină era un haos de cutii cu provizii şi de bagaje strâns legate. Cu greu Torstein îşi găsise loc în colţul telegrafic, unde menţinuse transmiţătorul de unde scurte în funcţie. Eram acum la peste 4000 de mile marine de vechea noastră bază din Callao; Şcoala navală de război peruviană din acel oraş păstrase neîntrerupt contactul telegrafic cu noi. Hal, Frank şi ceilalţi radioamatori din S.U.A., erau tot atât de depărtaţi. Dar printr-o întâmplare fericită, o zi mai înainte intrasem în contact cu un amator de T.F.F. priceput, care avea un aparat la Rarotonga, în insulele Cook. Cu totul împotriva obiceiurilor noastre, operatorul stabilise încă de dimineaţă un contact special şi tot timpul cât ne apropiam de recife, Torstein apăsa pe manipulator chemând Rarotonga.

Extrasele din jurnalul de bord al lui „Kon-Tiki" glăsuiesc:

8,15: ne apropiem încet de pământ. Putem distinge acum cu ochiul liber, la tribord, palmierii din interiorul insulelor.

8,45: vântul a virat şi mai nefavorabil pentru noi, aşa că nu mai avem speranţe să scăpăm. Nu suntem nervoşi, doar facem pregătiri febrile. În faţa noastră, pe recife, zărim ceva care seamănă cu epava unui velier, dar poate fi şi o grămadă de lemne aduse de apă.

9,45: vântul ne împinge drept spre ultima insulă, pe care o vedem în spatele barierei stâncoase. Acum putem distinge bine tot reciful de mărgean. E ca un zid vopsit în roşu şi alb, care se ridică din apă asemenea unui brâu în faţa tuturor insulelor. În tot lungul recifului, brizanţi albi înspumaţi se aruncă în sus spre cer. Bengt ne serveşte o masă bună, caldă, ultima înaintea supremei aventuri. Ceea ce văzusem pe recif era într-adevăr o epavă. Suntem atât de aproape acum, încât putem zări laguna sclipitoare, dincolo de recif şi forma altor insule dincolo de lagună.

După ce scrisesem aceste rânduri, bubuitul sinistru al brizanţilor se apropie şi mai mult, umplând văzduhul cu bătăi stridente de tobă şi prevestind ultima faptă dramatică a lui „Kon-Tiki".

9,50: suntem foarte aproape acum. Plutim de-a lungul recifului cam la 100 m de el. Torstein vorbeşte cu omul din Rarotonga. Totul e bine. Trebuie să strâng jurnalul de bord. Toată lumea are moralul bun. Lucrurile se prezintă rău, dar vom izbuti.

Câteva minute mai târziu azvârlirăm ancora peste bord. Ea se prinse de fund, aşa că pluta se întoarse cu pupa către brizanţi. Izbutirăm să mai câştigăm astfel câteva clipe preţioase, în care Torstein ciocăni ca un nebun pe transmiţător. Prinsese Rarotonga. Brizanţii tunau, iar marea se ridica şi cădea furioasă. Toată lumea lucra pe punte. Torstein transmise acum ultimul mesaj, în care spunea că pluteam spre reciful Raroia. Invita Rarotonga să asculte pe aceeaşi lungime de undă la fiecare ceas şi ruga să fie anunţată ambasada norvegiană din Washington dacă tăceam mai mult de treizeci şi şase de ore. Ultimele cuvinte ale lui Torstein au fost: „O. K. Suntem la 50 m spre stânga. Acum e acum. Rămas bun". Apoi închise postul. Knut pecetlui hârtiile şi amândoi se târâră pe punte cât putură de repede, ca să fim cu toţii laolaltă. Ancora începea să cedeze.

Hula crescuse mult şi simţeam pluta legănându-se în sus şi în jos,
din ce în ce mai sus.

Din nou se auzi ordinul: „Ţineţi-vă bine, nu vă gândiţi la încărcătură, ţineţi-vă bine!" Eram acum atât de aproape de cascadă, încât nu mai auzeam mugetul puternic şi neîntrerupt al talazurilor printre recife. Auzeam doar câte o bufnitură, de fiecare dată când brizantul cel mai apropiat se spărgea de stâncă.

Luasem toate măsurile. Fiecare se agăţă tare de funia pe care o socotea mai sigură. Numai Erik se băgă în cabină în ultima clipă, căci nu îndeplinise o ultimă parte a programului; nu-şi găsise ghetele!

Nimeni nu stătea la pupă, căci acolo urma să se producă izbitura. Nici cele două straiuri solide ce mergeau de la catarg la pupă nu erau sigure. Căci dacă ar fi căzut catargul, el ar fi căzut peste bord şi deci peste recif. Herman, Bengt şi Torstein se urcară pe nişte lăzi care erau bine legate lângă peretele cabinei şi în timp ce Herman se ţinea de funiile de pe marginea acoperişului, ceilalţi doi apucaseră funiile de la catarg, care slujeau altă dată la înălţarea velei. Knut şi eu ne ţineam de straiurile care urcau de la provă la catarg, gândind că dacă acesta şi cabina ar ajunge în valuri, funiile vor rămâne totuşi pe bord, mai ales că stăteam acum cu prova spre larg.

Văzând că valurile ne prinseseră, tăiarăm funia ancorei şi plecarăm. Un val se înălţa drept sub noi şi simţirăm pe „Kon- Tiki" ridicat în aer. Clipa cea mare venise. Călăream pe spinarea valului cu o viteză care ne tăia răsuflarea. Pluta vibra, pârâia şi gemea. Sângele ne fierbea în vine. Îmi amintesc că neavând altă inspiraţie, dădui din mână şi strigai „ura!" din fundul plămânilor; mă uşura şi nu făcea în niciun caz rău nimănui. Ceilalţi crezură desigur că înnebunisem, dar râdeam cu toţii plini de voie bună. Alergam împinşi repeziţi de valuri. Acesta era botezul focului pentru „Kon-Tiki". Treaba mergea şi avea să meargă bine.

Dar trufia noastră se muie repede. Un val mare se ridică în urma noastră ca un perete sclipitor de sticlă; în clipa aceea tocmai ne lăsam în jos, iar el se rostogoli peste noi. Îl văzui deasupra mea, simţii o izbitură puternică şi fui înecat sub cascada de apă. Simţii prin tot corpul o aspirare atât de viguroasă încât trebui să-mi încordez fiecare muşchi şi să mă gândesc la un singur lucru: să mă ţin bine, să mă ţin bine. Cred că în asemenea situaţii desperate, braţele sunt smulse înainte ca voinţa să consimtă să le dea drumul. Pe urmă simţii că muntele de apă trecuse şi că-şi slăbea strânsoarea drăcească. După ce – mugind şi trosnind de-ţi spărgea urechile – talazul se scurse, văzui pe Knut atârnând lângă mine, făcut ghem. Privit din spate, valul cel mare era lat şi cenuşiu. El trecuse peste acoperişul cabinei de care atârnau ceilalţi trei, turtiţi de apăsarea avalanşei.

Totuşi pluteam mai departe.

În aceeaşi clipă mă apucai mai bine, încolăcindu-mi braţele şi picioarele în jurul funiei tari. Knut îşi dădu drumul în jos şi cu o săritură

de tigru se duse la ceilalţi, pe lăzi, unde cabina rezistase. Auzii dintr-acolo exclamaţii liniştitoare, dar în acelaşi timp văzui un nou perete verde ridicându-se şi venind ameninţător spre noi. Strigai un avertisment, mă încordai şi mă făcui cât putui de mic, acolo unde atârnam. într-o clipă iadul ajunse din nou peste noi şi „Kon-Tiki" dispăru cu desăvârşire sub apă. Marea ne trăgea şi ne împingea cu toată puterea; bietele noastre trupuri omeneşti abia mai puteau îndura. Al doilea val trecu peste noi, apoi al treilea aidoma celui dinainte. Atunci Knut, care stătea atârnat de scara de funii, strigă triumfător:

– Uite-te la plută, rezistă!

După cele trei valuri, doar catargul dublu şi cabina se stricaseră puţin. Din nou ne cuprinse un sentiment de triumf şi, mândri de victoria obţinută asupra elementelor dezlănţuite, căpătarăm puteri noi.

Atunci văzui valul următor ridicându-se mai sus ca celelalte, strigai din nou un avertisment, mă căţărai pe strai cât putui mai iute şi mă prinsei bine. Într-o clipă dispărui în mijlocul peretelui verde care se prăvălea peste noi; ceilalţi, care erau mai îndărăt şi mă văzură dispărând, socotiră înălţimea zidului de apă la 8 m, iar creasta lui înspumată la 5 m deasupra locului unde mă făcusem nevăzut. Apoi îi ajunse şi pe ei şi cu toţii avurăm un singur gând: să ne ţinem bine, să ne ţinem bine, să ne ţinem bine!

De data aceasta ne lovisem fără îndoială de recif. Straiul pe care îl simţeam cum vibra părea că se încordează şi că se înmoaie. Nu eram în stare să-mi dau seama dacă loviturile veneau de deasupra sau de dedesubt. Baia cumplită ţinu de astă dată doar câteva secunde, dar încercase mai vajnic ca niciodată trupurile noastre. Corpul omenesc adăposteşte forţă nu numai în muşchi. Hotărâi că dacă trebuia să mor, să o fac numai în această poziţie, ca un nod pe strai. După ce valul vâjâi peste noi şi trecu, mi se dezvălui o privelişte înspăimântătoare. „Kon-Tiki" era cu totul schimbat, ca după atingerea unei baghete magice. Vasul, aşa cum îl ştiam de săptămâni şi luni, nu mai era; în câteva clipe simpatica noastră lume se transformase în epavă.

Doar un om mai era pe bord, în afară de mine. Stătea lungit pe marginea acoperişului cabinei, cu faţa în jos şi cu braţele în lături; cabina se teşise ca un castel de cărţi de joc, spre pupă şi spre tribord. Omul nemişcat era Herman. Alte semne de viaţă nu se zăreau. Iadul de apă făcea spume mai departe, peste recif. Catargul de lemn tare dinspre tribord era rupt ca un chibrit şi partea de sus – în cădere – lovise acoperişul cabinei. Catargul, cu tot ce era pe el, stătea în curmeziş,

formând cu reciful un unghi mic, spre tribord. La pupă, blocul cârmei era sucit şi strapazanii rupţi; lopata de cârmit se făcuse ţăndări. Parapetele dinspre provă erau sfărâmate ca nişte cutii de ţigări şi toată puntea se răsucise şi se turtise ca o hârtie udă, zvârlită în peretele din faţă al cabinei; lăzile, cănile, paravanele şi alte lucruri zăceau într-o stare jalnică. Beţe de bambus şi capete de funie ieşeau din toate părţile; impresia generală era cea a unui haos desăvârşit.

Simţii un fior rece prin tot corpul. La ce bun că mă ţinusem? Dacă pierdeam un singur om, totul se prăbuşea. Iar acum nu puteam zări decât o singură fiinţă omenească. În clipa aceea silueta cocoşată a lui Torstein apăru lângă plută. Era agăţat ca o maimuţă de frânghiile de la catarg şi reuşi să se urce pe buşteni, unde se târî pe resturile din faţa cabinei. Herman îşi întoarse şi el capul, se strădui să ne zâmbească în chip de încurajare dar nu se mişcă. Nu mai aveam decât o slabă speranţă ca să-i mai descopăr şi pe ceilalţi, dar totuşi strigai şi auzii vocea calmă a lui Bengt spunând că toată lumea era pe bord. Stăteau prinşi de funii – dincolo de baricada întortocheată pe care o forma împletitura de pe puntea de bambus.

Toate acestea se petrecură în câteva clipe; în acest timp marea trăgea pe „Kon-Tiki" afară din bucătăria vrăjitoarelor, dar un nou val se rostogoli spre el. Pentru ultima oară strigai: „ţineţi-vă bine!" din fundul plămânilor, în mijlocul tărăboiului. Altceva nu mai putui face. Mă ţinui şi dispărui în masele de apă care se aruncară peste noi şi care părură în aceste două-trei secunde că nu se mai sfârşesc. Era de ajuns pentru mine. Văzui capetele buştenilor izbind în stânca tăioasă de mărgean, fără a trece peste ea. Pe urmă marea ne sorbi din nou. Mai văzui pe cei doi oameni care stăteau lipiţi de marginea acoperişului cabinei; niciunul nu mai surâdea. Dar dincolo de haosul de bambus auzii o voce calmă spunând:

„De data asta nu mai merge!"

Mă simţeam şi eu descurajat. Catargul se aplecase atât de tare în afară spre tribord, că mă pomenii atârnând de o funie slăbită, departe de plută. Valul următor veni. După ce trecu, mă simţeam frânt de oboseală. Singurul meu gând era să mă urc sus pe buşteni şi să mă aşez dincolo de baricadă. Când resaca se retrase, văzui pentru prima oară asprul recif sângeriu dezgolit sub noi şi zării pe Torstein ghemuit pe mărgeanul roşu, lucitor, ţinându-se de capetele unor funii de la catarg. Knut, la pupă, era pe punctul să sară. Strigai că trebuie să rămânem cu toţii pe buşteni şi Torstein care fusese aruncat peste bord de presiunea apei sări din nou sus

ca o pisică.

Încă două-trei valuri se mai rostogoliră peste noi, cu putere mai scăzută; ce se mai întâmplă atunci nu-mi amintesc, afară doar că apa spumega înainte, iar eu mă scufundam mai jos, tot mai jos, spre reciful roşu pe care eram azvârliţi. Pe urmă nu mai văzui decât creste de spumă pline de stropi săraţi care veneau în vârtej şi abia putui să-mi fac drum spre plută, unde cu toţii ne îndreptarăm spre capul dindărăt al buştenilor, care se înălţau cel mai mult deasupra recifului.

În aceeaşi clipă Knut se aplecă şi sări pe stâncă, ajutându-se cu funia care atârna în voie la pupă. În timp ce resaca se retrăgea, el înaintă vreo 30 m şi se opri în siguranţă la capătul funiei. Când valul următor se aruncă spre el nu-l ajunse, se potoli şi se retrase de pe reciful lat.

Atunci Erik ieşi de-a buşilea din cabina turtită, încălţat cu ghetele. Dacă am fi făcut cu toţii ca el am fi scăpat ieftin. Cabina nu fusese măturată de pe bord, ci se turtise şi se lăţise frumos sub paravane. Erik a stat liniştit, întins între bagaje şi a auzit grămezile de apă căzând asupra sa, în timp ce pereţii de bambus se prăbuşeau şi se îndoiau peste el. Bengt suferise o slabă contuziune când căzuse catargul, dar izbutise apoi să se târască în cabina distrusă, alături de Erik. Am fi stat cu toţii acolo, dacă ne-am fi dat seama dinainte cât de tari se vor dovedi nenumăratele legături şi împletituri din ramuri de bambus, sub presiunea apei.

Erik stătea acum pregătit la capătul buştenilor şi când valul se retrase, sări şi el pe recif. Pe urmă veni rândul lui Herman şi apoi al lui Bengt. De fiecare dată pluta era împinsă puţin mai înainte; când veni rândul meu şi al lui Torstein, pluta se urcase atât de bine pe recif, încât nu mai aveam de ce s-o părăsim. Începurăm cu toţii munca de salvare.

Eram acum la 20 m de presiunea aceea drăcească. În faţa recifului, brizanţii se rostogoleau înainte, în şiruri lungi. Polipii de mărgean avuseseră grijă să clădească atolul atât de înalt, încât numai crestele brizanţilor foarte înalţi puteau trimite un curent proaspăt de apă de mare dincolo de noi, în laguna care mişuna de peşti. Aici în lagună era lumea mărgeanului, unde formele şi culorile erau dintre cele mai stranii.

Departe, înăuntrul recifului, ceilalţi găsiră bărcuţa de cauciuc, plutind aproape plină cu apă. O goliră, o traseră lângă epavă şi o încărcarăm cu lucrurile cele mai de seamă: cu aparatul de radio, proviziile şi sticlele cu apă. Transportarăm toate acestea printre stânci şi le îngrămădirăm pe vârful unui bloc uriaş de mărgean care stătea izolat în inima recifelor ca un meteorit mare. După aceea ne întoarserăm în epavă

şi încărcarăm din nou bărcuţa. Nu puteam şti cât de sus avea să se ridice apa în jurul nostru, când va veni fluxul.

În apa puţin adâncă dintre stânci văzurăm ceva lucios sclipind în soare. Când trecurăm prin apă şi ajunserăm acolo, găsirăm, spre mirarea noastră, două tinichele goale. Nu era ceea ce ne aşteptam să găsim aici şi rămaserăm mai surprinşi, când văzurăm că micile cutii erau strălucitoare, deschise de curând şi cu aceeaşi ştampilă „ananas" ca şi cutiile cu noile raţii de campanie pe care le încercam pentru militari. Nu erau decât două din cutiile noastre de ananas, pe care le aruncasem peste bord după ultimul prânz pe „Kon-Tiki". Le urmasem iute, sus pe recif.

Stăteam pe blocurile ascuţite şi neregulate de mărgean; pe fundul inegal intram în apă ba până la genunchi, ba până la piept, după adâncimea canalelor şi a şanţurilor recifului. Anemonele şi mărgeanul dădeau întregii stânci înfăţişarea unei grădini de piatră acoperite cu muşchi, cactus şi plante fosilizate, verzi, roşii, galbene şi albe. Nu lipsea nicio culoare. În jurul mărgeanului, algelor şi scoicilor se mişcau liane şi peşti fantastici. în canalele cele mai adânci, rechini mici de vreo patru picioare lungime veneau adulmecându-ne prin apa limpede ca oglinda. Dar n-aveam decât să batem apa cu palmele că ei fugeau şi rămâneau la distanţă.

Din locul unde eşuaserăm nu vedeam în jurul nostru decât ochiuri de apă şi petice umede de mărgean. Ceva mai departe, în interior, era laguna calmă şi albastră. Pe când fluxul se tot retrăgea, coralii ieşeau din ce în ce mai mult din apă. Dincolo de recif valurile mugeau fără odihnă, dar erau mult mai scăzute, ca şi cum ar fi fost cu un etaj mai jos. Ce se va întâmpla aci pe reciful îngust, când va veni iar fluxul, nu se putea şti. Trebuia să plecăm.

Stânca se întindea ca un zid de cetate pe jumătate înecat, atât spre nord, cât şi spre sud. La extremitatea sudică era o insulă lungă, acoperită de o pădure de palmieri. Drept deasupra noastră, spre nord, la numai 600 sau 700 m se afla altă insulă cu palmieri, dar mult mai mică. Era aşezată înăuntrul recifului, iar palmierii ei se înălţau spre cer, pe câtă vreme plaja, cu nisip alb ca zăpada, se întindea către laguna liniştită. Întreaga insulă părea un coşuleţ verde plin de flori, o bucăţică de rai.

Aleserăm, aşadar, această insulă.

Herman stătea alături de mine şi toată faţa lui bărboasă radia. Nu spunea o vorbă, dar întinse mâna şi râse liniştit.

„Kon-Tiki" zăcea departe de recif şi spuma mării zbura peste el.

Era o epavă, dar o epavă onorabilă! Totul pe bord se stricase, dar cei nouă buşteni din pădurea Quivedo din Ecuador erau mai întregi ca niciodată. Ne salvaseră vieţile. Marea înghiţise ceva din încărcătură, dar puţin – şi nimic din ceea ce îngrămădisem în cabină. La rândul nostru, luasem de pe plută tot ce era mai de preţ. Lucrurile se aflau acum în siguranţă, pe vârful acelei stânci mari bătute de soare, înăuntrul recifului.

De când sărisem de pe plută regretasem sincer lipsa peştilor-piloţi care înotau în faţa provei noastre. Acum, buştenii mari de balsa stăteau pe o stâncă, scăldaţi numai de 15 cm de apă şi vietăţi brune se suceau pe lângă ei. Peştii-piloţi plecaseră, doradele de asemenea. Numai peşti laţi, necunoscuţi, cu desene multicolore şi cozi boante înotau cercetător încolo şi încoace, printre buşteni. Ajunsesem într-o lume nouă. Johannes îşi părăsise gaura şi găsise, fără îndoială, un alt loc de pândă.

Aruncai o ultimă privire circulară pe bordul epavei; privirile mi se opriră pe un pui de palmier dintr-un coş spart. Ieşea dintr-un ochi al unei nuci-de-cocos, era înalt de 45 cm şi avea două rădăcini alăturate. Trecui prin apă spre insulă, cu nuca în mână. Ceva mai departe văzui pe Knut înaintând fericit spre uscat, ducând sub braţ un model al plutei pe care îl făcuse cu multă trudă în timpul călătoriei. Curând depăşirăm pe Bengt, acest cambuzier admirabil, care cu un cucui pe frunte şi cu apa de mare picurându-i din barbă, umbla tare aplecat împingând o ladă care dansa în faţa lui de câte ori brizanţii de afară trimiteau un şuvoi în lagună. Ridică plin de mândrie capacul. Era lada bucătăriei, în care primusul şi celelalte ustensile se aflau în perfectă stare.

Nu voi uita niciodată această înaintare peste recif, spre dumnezeiasca insulă cu palmieri, care se mărea pe măsură ce ne apropiam de ea. Când ajunsei pe plaja însorită, îmi scosei ghetele şi-mi băgai degetele picioarelor în nisipul cald şi uscat.

Mă bucuram la vederea fiecărei urme de pas care lua formă pe plaja neumblată, ce se întindea până la trunchiurile palmierilor. Curând, coroanele lor se boltiră deasupra capului meu, dar eu mersei înainte, până în inima micuţei insule. Nuci-de-cocos atârnau din frunzişul palmierilor; unele pâlcuri mai bogate aveau un acoperământ de flori dese şi albe ca zăpada, care miroseau atât de dulce şi de încântător, încât aproape mă îmbătau.

Când ajunsei în mijlocul insulei, două rândunici de mare[24] foarte

[24] Slerna hirundo. – N. T.

blânde, zburară peste umerii mei. Erau albe şi uşoare ca fâşiile de nori. Şopârle mărunte fugeau printre picioarele mele. Dar cei mai de seamă locuitori ai insulei erau nişte crabi eremiţi[25]. Mari, roşii ca sângele, cu cochilii mari cât oul, furate de la scoici şi fixate la părţile lor inferioare moi, circulau în toate direcţiile.

Eram copleşit; căzui în genunchi şi-mi înfipsei adânc degetele în nisipul cald şi uscat.

Călătoria se sfârşise. Eram cu toţii în viaţă. Debarcasem pe o mică insulă nelocuită din sudul Pacificului. Ce mai insulă! Torstein veni, zvârli cât colo sacul, se trânti pe spate şi rămase privind vârfurile palmierilor şi păsările albe, uşoare ca fulgul, care se roteau fără zgomot, pe deasupra noastră.

În curând toţi şase stăteam culcaţi laolaltă. Herman, totdeauna dinamic, se urcă într-un palmier şi ne aruncă o grămadă de nuci mari, verzi de cocos. Le tăiarăm vârfurile moi ca la ouă. cu cuţitele noastre macete şi dădurăm pe gât cea mai bună şi mai răcoritoare băutură din lume, laptele rece şi dulce de fruct de palmier tânăr şi fără sâmburi. Afară, pe recife, răsunau monoton bătăile de tobă ale gărzii de la porţile paradisului.

– Purgatoriul a fost cam umed, zise Bengt, dar raiul este aproape aşa cum mi-l închipuiam.

Ne lungirăm alene şi zâmbirăm cu ochii la norii alburii pe care vântul alizeu îi purta către apus, pe deasupra palmierilor. Acum nu mai alergam fără răgaz pe urmele lor, căci pusesem în sfârşit piciorul pe o insulă fixă, nemişcată, chiar în Polinezia.

Şi stând aşa, auzeam brizanţii cum duduiau ca tunurile, izbindu-se încoace şi încolo pe linia orizontului.

Bengt avusese dreptate. Ajunsesem în rai.

8. ÎN MIJLOCUL POLINEZIENILOR

Oleacă de Robinson. Teamă de ajutor. Totul bine „Kon-Tiki"! Alte epave. Insule nelocuite. În luptă cu ţiparii de mare. Ne găsesc băştinaşii. Stafii pe recif. Solie la şef. Şeful ne vizitează. „Kon-Tiki" este recunoscut.

---

[25] Crabul eremit este un crustaceu din familia Paguridae sau Parapa- guridae – N. T.

Un mare flux. Cum am tras vasul nostru pe uscat. Numai patru pe insulă. Băştinaşii ne iau cu ei. Recepţia din sat. Strămoşii dinspre răsărit. Serbarea „Hula". Medicină prin văzduh. Devenim alteţe regale. Alt naufragiu. „Tamara" salvează pe „Maoae". Spre Tahiti. Întâlnire pe chei. O vizită regală. Şase cununi.

Mica noastră insulă era nelocuită. Foarte curând am făcut cunoştinţă cu fiecare pâlc de palmieri, cu fiecare plajă; insula avea o lăţime de numai vreo 200 m, punctul ei cel mai înalt fiind la mai puţin de 2 m deasupra mării. Ciorchinii mari de nuci-de-cocos verzi atârnau de crengile palmierilor. Aceste fructe conţineau un suc lăptos şi rece care era ferit de soarele tropical printr-un înveliş de coajă groasă. Eram deci asiguraţi împotriva setei în primele săptămâni. Pe insulă se mai găseau de asemenea, nuci-de-cocos coapte, sumedenie de crabi eremiţi, iar în lagună tot felul de peşti; stăteam aşadar destul de bine.

În partea de nord a insulei găsirăm resturile unei cruci de lemn. Era veche, nevopsită şi pe jumătate îngropată în nisipul de mărgean. Din acest loc se deschidea o privelişte spre nord, în lungul recifelor, înspre epava pe care o zărisem pentru prima oară când pluteam către locul unde eşuasem. Mai la nord, într-o ceaţă albăstrie, se întrezăreau pâlcurile de palmieri ale unei alte insuliţe. La sud se zărea, la o distanţă mai mică, altă insulă cu arbori mai deşi.

Pe nici una din ele nu se arătau semne de viaţă. Acest fapt însă nu ne îngrijora; deocamdată aveam alte lucruri mai importante la care să ne gândim.

Robinson Hesselberg, cu pălăria de paie pe cap, veni şchiopătând, aducând în braţe sumedenie de crabi eremiţi care se zvârcoleau. Knut aprinse un foc de vreascuri şi nu mult după aceea ne ospătarăm cu lapte de cocos şi crabi; la desert avurăm cafea.

– Bine mai e pe uscat, măi băieţi, nu-i aşa? întrebă Knut cu satisfacţie. El mai fusese o dată pe uscat în timpul călătoriei. Pe când vorbea, se poticni şi vărsă un bidon de apă clocotită peste picioarele goale ale lui Bengt.

De altfel, după 101 zile petrecute pe bord ne simţeam toţi cam nesiguri pe uscat. Când ne plimbam printre palmieri, aveam ameţeli, ne clătinam ca pe plută, ridicând deodată câte un picior, în aşteptarea valurilor care de astă dată nu mai veneau.

Când Bengt ne înmână tacâmurile, Erik râse cu gura până la urechi.

Îmi amintesc că după ultima noastră masă pe bord, aplecându-mă peste marginea plutei, îmi clătii ca de obicei tacâmul, în timp ce Erik privea râzând zicând: „n-am să mai mă ostenesc să-l spăl astăzi". Într-adevăr când îşi regăsi lucrurile în lada de bucătărie erau tot atât de curate ca şi ale mele. Acum nu mai putea de bucurie că avusese dreptate.

După masă ne-am făcut siesta pe uscat. Apoi ne apucarăm să reparăm aparatele telegrafice; trebuia s-o facem repede, pentru ca Torstein şi Knut să poată reîncepe transmisiile înainte ca omul din Rarotonga să raporteze tristul nostru sfârşit.

Mare parte din echipamentul de T.F.F. fusese adus la mal. Printre lucrurile îngrămădite pe recif, Bengt găsi o cutie; o atinse şi sări în sus, căci fusese curentat. Înţelese astfel că obiectul aparţinea secţiunii telegrafice. Pe când operatorii deşurubau, înşurubau şi combinau, noi ceilalţi ne apucarăm să instalăm tabăra.

Pe epavă găsirăm vela cea grea îmbibată cu apă şi o traserăm la mal. O întinserăm între doi palmieri înalţi, într-o poieniţă de lângă lagună şi o proptirăm cu nişte beţe de bambus care veneau plutind dinspre epavă. Aveam astfel un acoperiş. Câteva tufe sălbatice în floare creşteau pe de lături şi în spate; cu ajutorul lor ne clădirăm trei pereţi, iar în locul celui de al patrulea păstrarăm priveliştea minunată către laguna strălucitoare. Locul era îmbălsămat de un gingaş parfum de flori. Ne simţeam bine. Zâmbirăm cu toţii mulţumiţi şi ne bucurarăm de confortul pe care ni-l înjghebasem.

Apoi curăţarăm locul de bucăţile de mărgean care ieşeau din nisip şi fiecare îşi făcu un pat din frunze proaspete de palmier. Până la căderea nopţii ne odihnirăm de minime; deasupra capetelor noastre străjuia chipul bărbos al bătrânului nostru drag, Kon-Tiki. De acum nu-şi va mai umfla pieptul în bătaia vântului din est. Stăteam nemişcat pe spate, privind în sus la stelele care sclipeau deasupra Polineziei.

Pe tufişurile din jurul nostru atârnau steaguri ude şi saci de dormit; alte lucruri muiate se uscau mai încolo pe nisip, încă o zi pe această insulă însorită şi toate obiectele noastre vor fi din nou uscate. Chiar şi băieţii de la telegraf îşi lăsară lucrul pentru ca soarele să aibă timp să usuce interiorul aparatelor lor. Luarăm sacii de dormit de pe copaci şi ne culcarăm ciorovăindu-ne, deoarece fiecare dintre noi pretindea că al lui este cel mai uscat. Bengt câştigă întrecerea căci al lui nu plescăia când se mişca în el. Cerule, ce bine e să poţi dormi!

A doua zi, la răsăritul soarelui, când ne trezirăm, vela era

împovărată de rouă limpede ca apele cristalului. Bengt o strânse cu grijă; apoi coborî în lagună şi aduse pentru gustarea de dimineaţă nişte peşti ciudaţi pe care-i prinsese în canalele din nisip.

În noaptea aceea, Herman avusese dureri la ceafă şi în spate, acolo unde se rănise înainte de plecarea din Lima, iar Erik simţi că i se redeşteptase vechiul său lumbago. În rest, scăpasem destul de ieftin de ciocnirea cu reciful numai cu zgârieturi şi răni mici, afară de Bengt care primise o lovitură în frunte, când căzuse catargul şi avea o contuzie neînsemnată. Eu aveam o înfăţişare din cele mai ciudate, cu braţele şi picioarele pline de vânătăi, căpătate pe când valurile mă repezeau în frânghii.

Dar nici unul dintre noi nu era într-o stare atât de proastă, încât laguna limpede şi sclipitoare să nu-l îmbie la înot, înainte de micul dejun. Era o lagună fără sfârşit. Departe în larg era albastră şi încreţită de alizeu.

Era atât de largă, încât abia puteam vedea în ceaţă vârfurile palmierilor de pe o insulă aflată în partea cealaltă, acolo unde atolul făcea o curbă. Aici, la adăpostul insulelor, alizeul sufla domol printre frunzele palmierilor, a căror frumuseţe se răsfrângea în oglinda lagunei. Apa ei sărată şi amară, adâncă de nouă picioare, era atât de limpede şi de curată, încât coralii păreau că strălucesc chiar lângă suprafaţa apei, în culorile lor vii, atât de aproape, încât ne temeam să nu ne tăiem picioarele în ele când înotam. Era o lume minunată, făcută pentru desfătare. Apa era destul de rece ca să ne răcorească, aerul călduţ destul de uscat de soare, totuşi trebuia să ne întoarcem la ţărm repede: dacă până la sfârşitul zilei nu dădeam semne de viaţă, Rarotonga va telegrafia ştiri alarmante.

Bobine şi bucăţi de aparate telegrafice, aşezate pe plăci de mărgean, se uscau la soarele tropical. Torstein şi Knut suceau şi răsuceau. Trecu toată ziua şi ei lucrau din ce în ce mai febril. Lăsarăm orice altă treabă şi ne adunarăm în jurul lor cu speranţa că vom putea să le dăm vreun ajutor. Trebuia să emitem înainte de ora 10 seara, când expira termenul de 36 de ore şi radioamatorul din Rarotonga va lansa apelul pentru avioane şi expediţii de ajutor.

Aşa trecu prânzul, apoi după amiaza şi seara. Soarele apuse. Numai de nu s-ar pripi omul din Rarotonga! Se făcu ceasul 7, apoi 8, apoi 9. Tensiunea era maximă. Nici un semn de viaţă în transmiţător, dar receptorul, un NC-173, începu să se însufleţească; undeva, în partea de jos a scalei, prinserăm o muzică slabă. Dar nu pe lungimea de undă a amatorilor. Dar oricum, prindea viaţă. Poate că nu se uscase încă bine

vreo bobină interioară. Transmiţătorul era mort; producea numai scântei şi scurtcircuite.

Mai aveam o oră. Pricepurăm că transmiţătorul nu va mai funcţiona şi-l lăsarăm la o parte. Încercarăm din nou un mic transmiţător de sabotaj, din timpul războiului. În timpul zilei nu dăduse rezultate, dar poate că acum se mai uscase. Toate bateriile erau stricate; obţineam energie învârtind un mic inductor de mână. Era greu; noi patru, care eram ageamii în materie de telegrafie, făcurăm cu rândul toată ziua la învârtitul îndrăcitei jucării.

În curând, cele 36 de ore vor fi trecut. Mi-aduc aminte că unul dintre noi murmura: „încă şapte minute, încă cinci minute". Apoi nimeni nu se mai uită la ceas. Transmiţătorul era mai inutil ca oricând, dar receptorul pârâia în sus – spre lungimea de undă cea bună. Deodată pârâi pe frecvenţa omului din Rarotonga, ceea ce ne făcu să înţelegem că acesta era în contact cu staţia de telegrafie din Tahiti. Curând după aceea prinserăm următorul fragment dintr-un mesaj emis de Rarotonga:

„...niciun avion în această parte a insulelor Samoa. Sunt absolut sigur..."

Apoi totul pieri din nou. Tensiunea era insuportabilă. Ce se punea la cale? Au şi început să trimită avioane şi expediţii de ajutor? Acum, fără îndoială, mesaje în care era vorba despre noi alergau prin văzduh în toate direcţiile.

Cei doi operatori lucrau febril. Sudoarea le curgea pe feţe ca şi nouă care învârteam manivela. Încetul cu încetul energia începu să vină în antena transmiţătorului şi Torstein, în extaz, ne arătă o săgeată care se urca domol pe o scară, când apăsă în jos manipulatorul Morse. Acum avea să înceapă!

Învârteam manivela nebuneşte, în timp ce Torstein chema Rarotonga. Nimeni nu ne auzea. Încă o dată. Receptorul se trezi din nou, dar Rarotonga nu auzise. Chemarăm pe Hal şi pe Frank la Los Angeles, precum şi Şcoala Navală din Lima, dar nimeni nu ne răspunse.

Atunci Torstein emise un mesaj C.Q.[26] Asta însemna că dânsul cheamă toate staţiile din lume care puteau să ne audă pe lungimea noastră specială de undă de amatori.

Procedeul avu oarecare efect. O voce slabă apăru în eter şi începu

---

[26] Apel radiotelegrafic universal, folosit la începutul radiogramelor de ordin general. – N. T.

să ne cheme încet. Chemarăm din nou şi-i comunicarăm că auzeam. Atunci vocea slabă din eter zise:

– Numele meu e Paul. Trăiesc în Colorado. Care e numele dumitale şi unde trăieşti?

Era un radioamator. Torstein apucă manipulatorul în timp ce noi învârteam manivela şi răspunse:

– Aici este „Kon-Tiki"; am eşuat pe o insulă pustie din Pacific. Paul nu crezu de loc această informaţie. Socoti că vorbeşte cu un amator de radio de pe strada vecină care-l lua peste picior şi nu mai reveni pe unde. Desnădăjduiţi, ne smulgeam părul din cap. Ne găseam aici sub palmieri, pe o noapte înstelată, într-o insulă pustie şi nimeni nu credea ce spuneam. Dar Torstein nu se lăsă. Transmitea fără întrerupere: „Totul bine, totul bine, totul bine". Trebuia să oprim cu orice preţ maşinăria de salvare care se pregătea să ne caute prin Pacific. Atunci auzirăm foarte slab în receptor:

– Dacă totul e bine, de ce te necăjeşti?

Apoi toate se liniştiră în eter.

De desperare, am fi sărit în aer şi am fi sfărâmat toate nucile-de-cocos ori nu mai ştiu ce am fi făcut, dacă deodată atât Rarotonga, cât şi Hal nu ne-ar fi înştiinţat că ne-au auzit. Hal zicea că a plâns de bucurie când a auzit din nou L I 2 B. Orice zgomote încetară; eram iarăşi singuri şi netulburaţi în insula din Pacificul de Sud şi ne întoarserăm sfârşiţi la paturile noastre din frunze de palmier.

Ziua următoare trecu mai uşor şi ne bucurarăm de viaţă din plin. Unii făcură baie, alţii pescuiră sau plecară să exploreze reciful căutând fiinţe marine curioase; cei mai energici făcură ordine prin tabără şi se străduiră să dea o înfăţişare cât mai plăcută locului. Pe limba de pământ care înainta în mare spre „Kon-Tiki" săparăm o groapă pe marginea perdelei de copaci, o căptuşirăm cu frunze şi sădirăm în ea o nucă-de-cocos din Peru. Alături ridicarăm o movilă de mărgean în faţa locului unde „Kon-Tiki" eşuase.

Pluta fusese împinsă tot mai înainte în timpul nopţii. Stătea acum aproape uscată printre ochiuri de apă, strânsă între blocuri mari de mărgean, destul de departe de recif.

După ce se copseseră bine în nisipul cald, Erik şi Herman se simţeau din nou în formă. Aveau chef acum să meargă spre sud, de-a lungul recifului, în nădejdea de a ajunge la insula mare de acolo. Le-am spus să fie atenţi mai mult la anghile decât la rechini şi amândoi îşi băgară

la cingătoare câte un cuţit macetă lungă. Recifele de mărgean adăpostesc anghile fioroase, cu dinţi lungi, tăioşi, care pot reteza uşor piciorul unui om. Se reped la atac cu iuţeala fulgerului şi sunt spaima băştinaşilor, cărora totuşi nu le e frică să înoate în jurul unui rechin.

Cei doi puteau să treacă peste mari întinderi stâncoase dar, din loc în loc, aveau să întâlnească şi canale mai adânci cu apă, în care trebuiau să sară pentru a le străbate înot. Cu toate acestea, ajunseră cu bine la insula cea mare. Era lungă, îngustă şi acoperită cu păduri de palmieri; se întindea departe spre sud – între plăji însorite – apărate de recife. Cei doi merseră în lungul insulei până ce ajunseră la capătul ei de miazăzi. Acolo reciful, acoperit de spumă albă, înainta mai spre sud, către alte insule din depărtare. Găsiră şi epava unui vas mare; avea patru catarge şi zăcea pe mal rupt în două. Era un vechi vas spaniol cu pânze, care fusese încărcat cu şine. Acestea erau împrăştiate de-a lungul recifului şi ruginiseră. Se întoarseră de-a lungul celeilalte părţi a insulei, dar nu găsiră nici o urmă pe nisip.

La înapoiere întâlniră printre recife tot felul de peşti ciudaţi; pe unii încercară să-i prindă, dar deodată fură atacaţi de nu mai puţin de opt anghile zdravene. Le văzură venind prin apa limpede şi săriră pe un bloc mare de mărgean. Dar anghilele rămaseră să înoate în jurul şi dedesubtul blocului. Bestiile vâscoase erau groase cât pulpa omului şi sclipeau în verde şi negru ca şerpii veninoşi; aveau capete mici, ochi răutăcioşi de şarpe şi dinţi lungi de 3 cm, ascuţiţi ca nişte sule. Ai noştri izbiră cu cuţitele lor macete în capetele mici, care veneau spre ei în zigzag; tăiară un cap şi răniră o anghilă. Sângele din mare atrase o ceată de tineri rechini albaştri care atacară anghila moartă şi pe cea rănită; între timp Erik şi Herman putură să sară pe alt bloc de mărgean şi scăpară.

În aceeaşi zi treceam prin apă spre insulă, când ceva, cu o mişcare fulgerătoare, îmi apucă glezna de jur împrejur. Era o caracatiţă de mărime potrivită. E cât se poate de neplăcut să-i simţi braţele reci încolăcite pe picior ori să priveşti ochii mici şi răi aşezaţi pe sacul roşu-albăstrui cu cioc, care îi ţine loc de corp.

Îmi smulsei piciorul cât putui de tare, dar caracatiţa care avea doar 1 m lungime, nu-mi dădu drumul. Se vede că o atrăgea bandajul ce-l aveam la pulpă. Tot smucind mă trăsei către plajă, dar caracatiţa nu se desprinse.

Numai când ajunsei la marginea nisipului curat mă lăsă în pace şi se retrase încet în apa puţin adâncă: ţinea braţele întinse şi ochii îndreptaţi

spre mal, ca şi când ar fi fost gata de un nou atac, dacă mai aveam poftă. Aruncai în ea cu câteva bucăţi de mărgean şi o gonii.

Întâmplările acestea felurite nu făceau decât să înviorеze traiul încântător ce-l duceam pe insulă. Nu ne puteam însă petrece toată viaţa aici şi trebuia să începem să ne gândim cum să ne întoarcem în lumea pe care o părăsisem. După o săptămână, „Kon-Tiki" îşi croise drum până în mijlocul recifului, unde stătea bine înţepenit pe ţărmul uscat. Buştenii cei mari împinseseră şi spărseseră blocuri mari de mărgean, în forţarea lor de a-şi face drum spre lagună. Acum însă pluta stătea nemişcată şi opintirile noastre erau neputincioase. Dacă am fi izbutit să tragem epava în lagună, ne-ar fi fost uşor să înnădim catargul, astfel încât să putem pluti cu vela peste laguna prietenoasă ca să vedem ce era de găsit în partea cealaltă. Dacă vreuna din insule era locuită, trebuia să fie aceea care se vedea la orizont, departe la vest, acolo unde atolul îşi întorcea faţa înspre partea adăpostită de vânt.

Trecură câteva zile.

Într-o dimineaţă, unul din noi veni strigând că a văzut o velă albă pe lagună. Din vârful palmierilor puturăm vedea un punct mic, ciudat de alb pe albastrul opalin al lagunei. Era, cu siguranţă, o velă, aproape de ţărm, de partea cealaltă. Se apropia purtată de vânt. Curând apăru încă una.

Se măreau pe măsură ce trecea vremea şi se apropiau din ce în ce mai mult.

Veneau drept spre noi. Înălţarăm steagul francez pe un palmier şi pe cel norvegian pe o prăjină. Una din vele era acum aşa de aproape, încât puteam vedea că aparţinea unei pirogi polineziene cu leagăn. Greementul era de un tip mai nou. De pe bord, doi oameni bruni se uitau la noi. Îi salutarăm. Salutară şi ei şi se îndreptară spre ţărm.

— Ia ora na, îi întâmpinarăm noi în polineziană.

— Ia ora na, strigară şi ei în cor. Unul dintr-înşii sări, târî piroga după el şi veni lângă noi.

Cei doi aveau haine de oameni albi, dar trupuri de oameni bruni. Aveau picioarele goale, erau bine legaţi şi purtau pălării de rafie lucrate de mână, care îi apărau de soare. Debarcară şi se apropiară de noi cu îndoială, dar când zâmbirăm şi dădurăm mâna cu fiecare din ei râseră, ceea ce spunea mai mult decât vorbele. Aveau dinţii ca mărgăritarele.

Salutul nostru polinezian îi mirase şi îi încurajase în acelaşi fel în oare ne mirase şi ne amăgise pe noi salutul compatrioţilor lor din Angatau

care ne uraseră „good night". De aceea rostiră o lungă rapsodie în polineziană, înainte de a-şi da seama că vorbele lor rămâneau neînţelese. Atunci tăcură, dar zâmbiră mai departe binevoitori şi arătară spre cealaltă pirogă care se apropia.

Acolo erau trei oameni. Când ieşiră şi aceştia la mal şi ne salutarăm, văzurăm că unul din ei o rupea niţel pe franţuzeşte. Aflarăm că într-una din insulele de peste lagună era un sat băştinaş. Polinezienii văzură focul nostru de acum câteva nopţi. Cum între recifele Raroia exista o singură trecătoare care ducea la cercul de insule din jurul lagunei şi cum această trecătoare trecea pe lângă sat, nimeni nu se putea apropia de aceste insule dinăuntrul recifului fără să fie văzut de locuitorii satului. Oamenii bătrâni din partea locului ajunseseră la concluzia că lumina ce o vedeau pe recif, spre est, nu putea fi opera oamenilor, ci un lucru supranatural. Aceasta tăiase oricui pofta de a veni să vadă ce este. Colac peste pupăză, o scândură de ladă veni plutind de peste lagună. Pe ea erau zugrăvite nişte semne. Doi dintre băştinaşi, care fuseseră în Tahiti şi învăţaseră alfabetul descifrară inscripţia şi citiră cuvântul ,,Tiki" scris cu litere mari, negre. Cum acesta era numele întemeietorului propriei lor rase şi, după cum ştiau cu toţii, murise de mult, toată lumea rămase pe deplin încredinţată că pe recif erau stafii. Dar pe urmă veniră, tot plutind, cutii de pâine, ţigarete, cacao, precum şi o ladă în care era o gheată veche. Acum îşi dădură seama cu toţii că naufragiase cineva în partea de est a recifului, iar şeful trimise două pirogi să caute supravieţuitorii ale căror focuri fuseseră văzute. Îndemnat de ceilalţi, omul brun care vorbea franţuzeşte întrebă de ce scria ,,Tiki" pe bucata de lemn care plutise peste lagună. Îi explicarăm că acest nume era scris pe toate lucrurile noastre, deoarece aşa se numea vasul cu care venisem.

Noii noştri prieteni se mirară straşnic când aflară că salvasem toate lucrurile de pe bord după ce eşuasem şi că epava turtită de pe recif era chiar vasul în care venisem. Voiră să ne suie pe toţi în pirogi şi să ne ia în sat. Le mulţumirăm şi refuzarăm, căci voiam să rămânem acolo până când îl vom fi scos pe „Kon-Tiki" dintre recifre. Se uitară speriaţi la resturile plutei. Erau încredinţaţi că era cu neputinţă să repunem pe apă nava turtită. În cele din urmă vorbitorul spuse cu emfază că trebuia să mergem cu ei; şeful le dăduse ordin sever să nu se întoarcă fără noi.

Hotărârăm atunci ca unul dintre noi să meargă cu băştinaşii şi să fie solul nostru pe lângă şeful insulei, să observe şi să ne raporteze la întoarcere condiţiile de pe acea insulă. Ceilalţi trebuiau să rămână pe loc,

pentru că nu voiam să părăsim pluta şi restul echipamentului.

Bengt se duse cu băştinaşii. Cele două pirogi fură împinse în lagună şi dispărură curând înspre vest, purtate de un vânt prielnic.

În ziua următoare, la orizont mişunau vele albe. Se părea că băştinaşii veneau să ne caute cu toate vasele de care dispuneau.

Întregul convoi cârmi spre noi. Când se apropiară, văzurăm în prima pirogă pe bunul nostru Bengt, înconjurat de chipuri oacheşe, agitându-şi pălăria şi strigându-ne că şeful în persoană era cu el. Pe când ei treceau apa şi urcau malul, noi ne aliniarăm respectuos pe plajă.

Bengt ne prezentă şefului cu mare ceremonie. Numele acestuia era Tepiuraiarii Teriifaatau, dar înţelegea că voiam să vorbim cu el dacă îl strigam Teka. Îl numirăm deci Teka.

Era un polinezian înalt şi zvelt, cu ochi neobişnuit de inteligenţi, urmaş al regilor din Tahiti. Fiind şef nu numai în Raroia ci şi în insulele Takume, era o persoană deosebit de importantă. Fusese la şcoală în Tahiti, aşa că vorbea franţuzeşte şi ştia să citească şi să scrie. Ştia că oraşul Christiania este capitala Norvegiei şi mă întrebă dacă-l cunoşteam pe Bing Crosby. Ne spuse, de asemenea, că în ultimii zece ani, numai trei vase străine acostaseră la Raroia, că satul era vizitat de mai multe ori pe an de un scuner local din Tahiti, care aducea mărfuri şi lua miezuri de nuci-de-cocos. Aşteptau acum scunerul de mai multe săptămâni, aşa că putea veni din clipă în clipă.

Bengt raportă pe scurt că nu exista şcoală, nici post telegrafic, nici vreun om alb la Raroia, dar că cei 120 de băştinaşi făcuseră tot ce putuseră pentru a ne asigura o şedere cât mai plăcută pe insulă şi pregătiseră o mare recepţie în cinstea noastră.

Şeful ceru să vadă nava cu care venisem până aici. Merserăm prin apă la ,,Kon-Tiki” cu băştinaşii după noi. Când ne apropiarăm, aceştia se opriră, vorbind toţi în acelaşi timp şi exclamând zgomotos. Văzând buştenii lui „Kon-Tiki" unul din ei strigă:

– Acesta nu e un vas, e o „pae-pae"!

„Pae-pae!" repetară cu toţii în cor. Alergară stropindu-se peste recif şi se căţărară pe plută. Scormoniră peste tot ca nişte copii neastâmpăraţi, pipăiră buştenii, împletiturile de bambus şi funiile. Şeful era tot atât de întărâtat ca şi ceilalţi: se întoarse şi rosti întrebător:

– „Tiki" nu e un vas, e o „pae-pae"!?

„Pae-pae" înseamnă în polineziană plută şi platformă. În Insula Paştelui acest cuvânt desemnează pirogile indigenilor. Şeful ne spuse că

asemenea „pae-pae" nu mai existau, dar că oamenii cei mai bătrâni din sat cunosc întâmplări vechi cu „pae-pae".

Se întreceau unii pe alţii admirând buştenii cei mari de balsa, dar erau nemulţumiţi de funiile noastre. Astfel de funii nu rezistau decât câteva luni în apa sărată şi la soare. Ne arătară cu mândrie legăturile de la leagănele pirogilor. Le împletiseră singuri din fibre de cocos şi erau tot aşa de trainice ca la început, după 5 ani de stat în apa de mare.

Când se înapoiară pe mica noastră insulă, o numiră Fenua Kon-Tiki, adică insula Kon-Tiki. Era un nume pe care-l puteam toţi pronunţa. În schimb, prietenilor noştri oacheşi le venea greu să rostească numele noastre nordice şi scurte.

Se bucurară mult când le spusei că puteau să mă cheme „Terai Mateata", căci marele şef din Tahiti îmi dăduse acest nume când mă adoptase ca „fiu", cu prilejul primei mele călătorii pe aceste meleaguri. Începură să scoată păsări, ouă şi fructe de pâine din pirogile lor, în timp ce alţii, în lagună, prindeau cu ostiile[27] peşti mari. Se încinse chef mare în jurul unui foc de tabără.

A trebuit să povestim toate peripeţiile noastre cu „pae-pae" şi să le repetăm de mai multe ori întâlnirea cu rechinul-balenă. De fiecare dată când povesteam cum Erik îi înfipsese harponul în ţeastă, scoteau strigăte de mirare. Recunoşteau îndată fiecare peşte după ce le arătam desenul şi-l numeau repede în polineziană. Dar nu văzuseră niciodată şi nici nu auziseră de rechinul-balenă sau de Gempylus.

Pe înserate deschiserăm radioul, spre marea veselie a întregii adunări. Muzica bisericească era mai pe gustul lor, până ce spre mirarea noastră, prinserăm o emisiune cu muzică hula din America. Atunci, cei mai vioi dintre ei începură să se agite cu braţele îndoite deasupra capetelor şi curând toată lumea era în picioare şi dansa din şolduri hula-hula în ritmul muzicii. La căderea nopţii, tăbărâră în jurul unui foc pe plajă. Era şi pentru ei o aventură, tot aşa cum era şi pentru noi. Dimineaţa îi găsirăm sculaţi înaintea noastră şi frigând peşti proaspeţi; şase nuci-de-cosos proaspăt deschise ne aşteptau ca să ne potolească setea matinală.

---

[27] Tridente cu care se prind peşti prin înfigere. – N. T.

În ziua aceea bubuitul dinspre recife se auzea mai tare ca de obicei; puterea vântului crescuse şi valurile se umflaseră atât de mult, că ajunseseră dincoace de epavă.

– „Tiki” va veni astăzi aici, spuse şeful arătând spre epavă, are să fie un flux puternic.

Pe la ceasurile 11, apa începu să curgă dincolo de noi, în laguna care începu să se umple, asemenea unui mane bazin.

În jurul insulei valurile creşteau. Mai târziu, în cursul zilei, veni fluxul propriu-zis. Şuvoaie după şuvoaie de apă veneau rostogolindu-se unele după altele; reciful se cufunda din în ce mai tare. Masele de apă treceau fierbând înainte, de-a lungul ambelor laturi ale insulei. În drumul lor smulgeau blocuri mari de mărgean şi măturau bancurile de nisip cum împrăştie vântul făina. Dar altele se formau la loc. Bambuşi desprinşi de epavă se apropiau plutind şi ne depăşeau; „Kon-Tiki" începu să se mişte. Tot ce era pe plajă trebuia cărat în interiorul insulei, ca să nu fie luat de flux. Curând, numai pietrele cele mai înalte ale recifului se mai vedeau; toate plăjile din jurul insulei dispărură, în timp ce apa gâlgâia acoperind tot mai mult insula joasă.

Nu era de glumit. Părea că toată apa mării ne invada. „Kon- Tiki" se răsuci şi pluti până ce se prinse de alte blocuri de mărgean. Băştinaşii se aruncară în apă, înotară prin vârtejuri, până ce ajunseră la plută. Knut şi Erik îi urmară. Funiile erau pregătite pe bordul plutei; când aceasta trecu de ultimul bloc de mărgean, scăpând de recife, băştinaşii săriră pe bord şi încercară s-o stăpânească. Ei nu-l cunoşteau însă pe „Kon-Tiki" şi nici graba lui nestăpânită de a fugi spre vest. Cărându-i pe toţi, pluta înainta repejor peste recif, înspre mijlocul lagunei. Ajungând în ape mai liniştite, „Kon-Tiki" păru oleacă nehotărât ca şi cum s-ar fi uitat de jur împrejur să vadă ce era de făcut.

Înainte ca pluta să înceapă din nou să se mişte şi să descopere ieşirea din lagună băştinaşii reuşiră să lege un capăt de funie în jurul unui palmier de pe mal. Acum „Kon-Tiki" era priponit în lagună. Ajunsese aci în Raroia după ce-şi croise drum peste ocean şi printre nenumăratele baricade ale brizanţilor şi stâncilor.

Cu strigăte războinice, al căror refren vioi era „ke-ke-te-huru-huru", reuşirăm cu toţii să tragem pluta pe malul insulei ce-i purta acum numele. Fluxul ajunsese la patru picioare deasupra nivelului obişnuit. Ne gândeam că toată insula va dispărea sub apă.

Valuri încreţite de vânt se spărgeau pe tot cuprinsul lagunei; nu

puteam lua mult din echipamentul nostru în pirogile strâmte şi umede. Băştinaşii erau grăbiţi să se întoarcă în sat. Bengt şi cu Herman plecară cu ei să vadă de un băieţaş care zăcea pe moarte într-o colibă. Băiatul avea un abces la cap şi noi aveam penicilină.

Astfel, în ziua următoare, râmaserăm numai patru pe insula Kon-Tiki. Vântul de est bătea acum aşa de tare, încât băştinaşii nu mai puteau să vină peste lagună, care acum se umpluse de bucăţi ascuţite de mărgean şi de bancuri de nisip. Fluxul, care se mai potolise un timp, crescu din nou cu forţă tot atât de mare ca la început.

A doua zi, vremea se mai linişti. Ne puturăm vârî sub plută, unde constatarăm că cei nouă buşteni erau aproape neatinşi; reciful le zdrelise doar fundul, preţ de 4-5 cm în adâncime. Funiile erau de asemenea în bună stare. Numai patru dintre ele fuseseră tăiate de mărgean. Restul scăpaseră, deoarece intraseră adânc în buşteni. Făcurăm ordine pe bord. Mândrul rostru vas se prezenta mai bine acum; după ce cărarăm resturile de pe punte, proptirăm cabina ca pe o armonică şi înnădirăm catargul înălţîndu-l la locul lui.

În cursul zilei, velele apărură din nou la orizont; băştinaşii veneau să ne ia, pe noi şi bagajele noastre. Herman şi Bengt erau cu ei şi ne vorbiră de marile pregătiri festive ce se făceau în sat. Când vom ajunge la faţa locului, nu trebuia să părăsim pirogile până ce şeful în persoană nu ne va fi spus că o puteam face.

Străbăturăm laguna lată de 7 mile cu un vânt bun din spate. Privirăm palmierii de pe insula Kon-Tiki care se aplecau în bătaia vântului şi ne spuneau parcă rămas bun. Curând rămaseră departe în urmă şi luară înfăţişarea unui pâlc obişnuit de copaci dintr-o insulă oarecare, din cele multe aflate de-a lungul recifului. În faţa noastră, bucata de pământ spre care mergeam creştea. Pe una din insule văzurăm un dig; fumul se ridica din coşul colibelor, printre palmieri.

Satul părea mort; nu se vedea ţipenie de om. Ce se pregătea oare? Jos pe plajă, în spatele unui dig de blocuri de mărgean, stăteau doi oameni singuratici, unul înalt şi slab, celălalt mare şi gros ca un butoi. La sosire îi salutarăm pe amândoi. Erau şeful Teka şi viceşeful Tupuhoe. Surâsul larg şi sincer al lui Tupuhoe ne cuceri pe toţi. Teka era o minte clară şi un diplomat, dar Tupuhoe era un adevărat copil al naturii, un băiat bun, plin de umor şi forţă primitivă; acest fel de oameni nu-l întâlneşti decât rareori. Trupul lui puternic şi trăsăturile-i maiestuoase îl înfăţişau întocmai ca pe un şef polinezian care nu desminte aşteptările. El era, fără

îndoială, adevărata căpetenie a insulei; Teka dobândise treptat primul rang fiindcă vorbea franţuzeşte, socotea şi scria, astfel că satul nu ieşea păcălit când scunerul din Tahiti venea să ia copra[28].

Teka ne lămuri că trebuia să mergem cu toţii sus la casa sfatului sătesc; când toţi băieţii ajunseră pe mal, ne încolonarăm într-acolo în procesiune ceremonială. Herman mergea în frunte cu steagul fâlfâind în vârful unui harpon; urmam eu între cei doi şefi.

Satul purta semnele desluşite ale comerţului de copra cu Tahiti; scânduri şi tablă ondulată fuseseră aduse de acolo cu scunerul. De aceea, în timp ce unele colibe erau construite în vechiul stil pitoresc din ramuri şi foi de palmieri împletite, celelalte erau cârpăcite cu scânduri şi cuie, ca nişte mici bungalow-uri tropicale. O casă mare, clădită din scânduri, stătea izolată printre palmieri. Era noua casă a sfatului sătesc: aci urma să locuim noi, cei şase albi. Intrarăm înăuntru cu steagul, printr-o mică uşă din dos şi ieşirăm afară pe un lung şir de trepte de la intrarea principală. În piaţa din faţa noastră se grămădiseră toţi locuitorii satului care erau în stare să umble sau să se târască: femei şi copii, tineri şi bătrâni. Toţi erau foarte serioşi; chiar şi prietenii noştri cei veseli de pe insula Kon-Tiki stăteau împrăştiaţi printre ceilalţi şi nu ne făceau nici unsemn de recunoaştere.

După ce ieşirăm cu toţii afară pe trepte, întreaga adunare deschise gurile simultan şi intonă... Marseillaise! Teka, fiindcă ştia cuvintele, dirija corul. Totul mergea de minune, deşi unele femei bătrâne se cam încurcau la notele de sus. Munciseră mult cu toţii pentru treaba asta. Apoi steagurile francez şi norvegian au fost înălţate în fruntea scărilor şi cu asta se termină recepţia pe care ne-a făcut-o şeful Teka. Acum Teka se retrase liniştit în planul al doilea şi impunătorul Tupuhoe ieşi la iveală şi deveni maestru de ceremonii.

La un mic semn al său, toată adunarea începu un nou cântec. De data aceasta lucrul merse şi mai bine, căci melodia era compusă de ei înşişi şi era cântată în limba lor proprie. Această hula era de o simplitate pe cât de încântătoare, pe atât de duioasă; ni se părea că simţeam un vârtej în spatele nostru, ca şi cum Marea Sudului venea spre noi. Câţiva băştinaşi erau solişti şi corul se unea cu ei la intervale regulate; melodia varia, dar cuvintele erau mereu aceleaşi:

„Bună ziua, ţie, Terai Mateata şi oamenilor tăi, care aţi venit peste

[28] Miez uscat de nucă-de-cocos care conţine uleiul binecunoscut. – N. T.

mare cu o «pae-pae» la noi în Raroia; da, bună ziua; de-aţi putea rămâne mult timp printre noi, ca să dobândim cu toţii aceleaşi amintiri, aşa încât să putem fi totdeauna împreună, chiar atunci când veţi pleca într-o ţară depărtată. Bună ziua".

Îi rugarăm să repete cântecul; pe măsură ce se simţeau mai în voie, adunarea prindea din ce în ce mai multă viaţă. Pe urmă Tupuhoe mă rugă să spun câteva cuvinte poporului şi să explic de ce am venit peste mare cu o „pae-pae"; toţi erau în aşteptarea acestor lămuriri. Trebuia să vorbesc în franţuzeşte, iar Teka să traducă vorbă cu vorbă.

O adunare necultivată, dar deosebit de inteligentă, aştepta cuvântul meu. Le spusei că am fost printre compatrioţii lor aci, în insulele Pacificului de Sud şi că am auzit de primul lor şef Tiki, cel care a adus aici pe strămoşii lor dintr-o ţară tainică, a cărei aşezare nu o mai cunoaşte nimeni. Dar undeva, foarte departe, într-un ţinut cu numele de Peru, a domnit o dată un şef puternic al cărui nume era Tiki. Poporul îi zicea Kon-Tiki sau Tiki-Soare, fiindcă spunea că se trage din soare. Tiki, împreună cu câţiva supuşi ai săi, dispăru din ţara aceea, îmbarcându-se pe „pae-pae" mari; de aceea eu şi cei cinci tovarăşi ai mei credeam că era una şi aceeaşi persoană cu Tiki, cel care venise în aceste insule. Cum nimeni nu voia să creadă că o „pae-pae" poate face călătoria peste mare, noi am plecat din Peru pe o „pae-pae", ca să dovedim că lucrul era cu putinţă, şi am izbutit.

Îndată ce scurta cuvântare a fost tradusă de Teka, Tupuhoe a fost cuprins de o nespusă înflăcărare şi sări în faţa adunării într-un fel de extaz. Explica în limba polineziană, îşi arunca braţele în lături, arăta spre cer şi spre noi; în fluxul lui de cuvinte repeta tot timpul cuvântul Tiki. Vorbea aşa de repede, încât era imposibil să prinzi şirul expunerii sale, dar toată adunarea îi sorbea fiecare silabă şi se întărâtase. Teka, dimpotrivă, păru foarte încurcat când trebui să traducă.

Tupuhoe spusese că tatăl, bunicul şi toţi strămoşii săi povestiseră despre Tiki, spunând că el fusese primul lor şef şi că era în cer. Dar atunci au venit oamenii albi şi au spus că legendele despre strămoşii lor sunt minciuni, că Tiki nu a existat niciodată, că nu era în cer, acolo fiind Iehova – şi, în sfârşit, că Tiki era un zeu păgân şi că nimeni nu trebuia să mai creadă în el. Acum, noi cei şase veniserăm la ei – peste mare – pe o „pae-pae". Eram primii albi care admiteam că strămoşii lor spuseseră adevărul. Tiki a trăit aievea, dar acum era mort şi se afla în cer.

Îngrozit la gândul că aş putea intra în conflict cu opera misionarilor,

mă grăbii să explic că Tiki a trăit, asta fără doar şi poate, dar că acum era mort. Dacă era în ceruri sau în iad, asta numai Iehova o ştia, căci Iehova este în cer, pe când Tiki fusese un muritor, un mare şef aidoma lui Teka şi Tupuhoe, poate ceva mai mare.

Lămuririle mele îi mulţumiră pe oamenii cei bruni, ba chiar îi şi înveseliră, iar aprobările şi murmurele lor arătau limpede că sămânţa căzuse pe un pământ roditor. Tiki trăise. Asta era principalul. Dacă era acum în iad, cu atât mai rău pentru el. De altfel, sugeră Tupuhoe, poate că astfel aveam mai multe posibilităţi de a-l revedea.

Trei oameni bătrâni ieşiră din gloată, dorind să ne strângă mâinile. Nu încăpea îndoiailă că ei erau aceia care păstraseră vie amintirea lui Tiki în sânul poporului; şeful ne spuse că unul dintre ei ştia o mulţime de legende şi de balade istorice de pe vremea strămoşilor săi. Întrebai pe acel bătrân dacă tradiţiile făceau vreo aluzie la direcţia din care venise Tiki. Nu, niciunul dintre ei nu-şi amintea să fi auzit de aşa ceva. Dar după lungi şi adânci meditaţii, cel mai bătrân spuse că Tiki avea cu el o rudă de aproape, numită Maui şi în balada lui Maui se spune că a venit în insulă din Pura; ori Pura era cuvântul care desemna partea de cer din care răsare soarele. Dacă Maui a venit din Pura, spuse bătrânul, Tiki a venit fără îndoială din acelaşi loc şi noi şase pe „pae-pae" am venit desigur tot din Pura.

Spusei acelor oameni că într-o insulă izolată numită Mangareva, aflată lângă Insula Paştelui, populaţia nu a învăţat niciodată să folosească piroga, continuând să întrebuinţeze „pae-pae" până în zilele noastre. Bătrânii nu ştiau dacă era aşa sau altfel, dar ştiau că strămoşii lor foloseau „pae-pae" mari; acestea au ieşit însă treptat din uz şi acum nu mai existau decât numele lor şi legendele. În timpuri cu adevărat foarte vechi, aceste plute se numeau ,,rongo-rongo", după cum spuneau oamenii cei mai bătrâni, dar acesta era un cuvânt care nu mai exista în limbă. Dar în cele mai vechi legende se pomenea de „rongo-rongo".

Cuvântul era interesant, căci Rongo, care în unele insule se pronunţa Lono, era numele unuia dintre strămoşii legendari cei mai cunoscuţi ai polinezienilor. Descrierile în privinţa lui erau limpezi: avusese pielea albă şi părul blond.

Când a venit prima oară în Hawaii, căpitanul Cook a fost primit cu braţele deschise de insulari, care-l socoteau drept compatriotul lor alb Rongo, care, după ce lipsise câteva generaţii, se întorsese în ţara sa de baştină cu vasul lui mare cu pânze. În Insula Paştelui cuvântul „rongo-

rongo" desemna misterioasele hieroglife, al căror secret se pierduse odată cu ultimul „ureche lungă” care ştia să scrie.

În timp ce bătrânii doreau să vorbească despre Tiki şi „rongo-rongo", tinerii voiau să audă despre rechinul-balenă şi despre drumul peste mare. Dar mâncarea aştepta şi Teka era obosit de atâtea traduceri.

Acum tot satul avu voie să vină şi să dea mâna cu noi. Bărbaţii murmurau: „ia-ora-na" şi aproape ne smulgeau mâna din încheieturi; fetele ciripeau salutându-ne cochet şi timid, iar femeile bătrâne trăncăneau şi cotcodăceau despre bărbile noastre şi despre culoarea pielii noastre. Prietenia strălucea pe toate feţele, aşa că lipsa unei limbi în care să ne înţelegem nu mai avea nici o importanţă. Dacă spuneau ceva de neînţeles pentru noi în polineziană, noi le ţineam isonul în norvegiană, astfel că ne distram de minune cu toţii. Primele cuvinte băştinaşe pe care le învăţarăm au fost cuvintele „îmi place"; oricând cineva poate arăta ce-i place, ştiind că dorinţa îi va fi satisfăcută pe loc; astfel, totul devine foarte simplu. Dacă cineva strâmba din nas când spunea „îmi place", aceasta însemna „nu-mi place": şi astfel ne descurcam foarte bine.

După ce făcurăm cunoştinţă cu cei 127 de locuitori ai satului, se întinse o masă lungă, pentru cei doi şefi şi pentru noi cei şase. Fetele satului veniră aducând feluri gustoase de mâncare. Unele puneau masa, altele ne împodobeau, aşezându-ne pe după gât şi pe cap coroane de flori împletite, minunat parfumate şi răcoritoare. Astfel începu o serbare de bun sosit care se termină doar când părăsirăm insula, peste câteva săptămâni. Făceam ochi mari şi ne lăsa gura apă, văzând masa încărcată eu purcei de lapte fripţi, pui, raţe fripte, homari proaspeţi, felurite soiuri de peşte polinezian, fructe de pâine, papaya precum şi lapte de cocos. În timp ce mâncam, mulţimea cânta hula-hula, iar fetele tinere dansau în jurul mesei.

Băieţii râdeau şi se veseleau straşnic, căci arătam unul mai caraghios ca altul, aşa cum îmbucam lacomi cu bărbile fâlfâitoare şi capetele încoronate. Cei doi şefi se veseleau tot aşa de tare ca noi.

După masă începură dansuri hula pe scară mare. Satul dorea să ne arate jocurile populare locale. Ni se dădu fiecăruia câte un scaun la stal. Doi cântăreţi cu chitare înaintară, se aşezară jos şi începură să cânte melodiile specifice Pacificului de Sud. Două rânduri de dansatori, bărbaţi şi femei, având în jurul coapselor ciucuri foşnitori de frunze, veniră legănându-şi şoldurile printre spectatorii care se aşezaseră pe vine şi

cântau. Dirijoarea corului, o planturoasă „vahine"[29] vioaie şi plină de foc, avea un braţ smuls de rechin. La început, dansatorii păreau cam teatrali şi stingheriţi, dar când văzură că oamenii albi de pe „pae-pae" nu strâmbau din nas la dansurile lor naţionale, jocul se însufleţi din ce în ce mai mult. Unii din cei mai bătrâni începură şi ei să dănţuiască. Aveau un simţ al ritmului extraordinar şi jucau dansuri care, după cum se vedea, de mult ieşiseră din obiceiuri. Pe măsură ce soarele se cufunda în Pacific, jocul de sub palmieri devenea din ce în ce mai vioi, iar aplauzele spectatorilor din ce în ce mai inimoase. Uitaseră că noi şase eram străini şi că-i observam; ne socoteau dintre ai lor şi petreceau în lege ca şi noi.

Repertoriul era nesfârşit; melodii şi dansuri încântătoare urmau unele după altele. La urmă, o ceată de tineri se aşeză jos în cerc, chiar în faţa noastră şi la un semn al lui Tupuhoe începură să bată tactul ritmic, pe pământ, cu palmele. Mai întâi încet, apoi mai repede, ritmul deveni din ce în ce mai mlădios, până când deodată un toboşar li se alătură şi începu să bată îndrăcit de iute cu două beţe într-un lemn uscat şi scobit, care scotea un sunet puternic şi rotund. Când ritmul ajunse atât de însufleţit pe cât îl doreau ei, începu cântecul. Deodată o dansatoare, cu o coroană de flori în jurul gâtului şi cu o floare la ureche, sări în cerc. Dansă în ritmul muzicii cu picioarele goale şi genunchii puţin îndoiţi, legănându-şi ritmic şoldurile şi împreunându-şi braţele deasupra capului, în adevăratul stil polinezian. Dansa splendid şi curând toată adunarea bătea tactul cu mâinile. Altă fată sări în cerc şi după ea încă una. Erau nebănuit de suple, aveau un ritm desăvârşit, alunecau una pe lângă alta ca nişte umbre gingaşe. Sunetul înfundat al palmelor care loveau pământul, cântecele şi bătăile vesele în tobele de lemn îşi iuţeau mereu cadenţa; dansul devenea din ce în ce mai sălbatic şi spectatorii chiuiau şi băteau tactul cu palmele.

Aşa era viaţa în insulele Pacificului de sud din cele mai vechi timpuri. Stelele străluceau şi palmierii foşneau. Noaptea era blândă şi aerul, îmbălsămat de mirosul florilor, răsuna de cântecele greierilor. Tupuhoe se înclină şi mă bătu pe umăr.

— „Maitai?" mă întrebă.

— „Da, maitai," îi răspunsei.

— „Maitai?" îi întrebă şi pe ceilalţi.

— „Maitai", răspunseră toţi eu convingere – şi nu minţeau.

---

[29] Femeie din Tahiti. – N. T.

— „Maitai", adăugă şi Tupuhoe arătând spre sine însuşi; într-adevăr, arăta foarte mulţumit.

Chiar şi Teka socotea că serbarea era foarte reuşită; zicea că pentru prima oară în Raroia oameni albi luau parte la jocurile lor. Din ce în ce mai tare băteau tobele şi din ce în ce mai repede se învârteau dansatorii; la fel cântecele şi aplauzele. Una dintre fetele care dansau ieşi din rândul celor care se legănau în cerc, se opri în faţa lui Henman şi, într-un tempo nemaipomenit, începu un dans zvâcnitor ou mâinile, pe care le ţinea întinse spre el. Herman râdea pe sub mustăţile-i mari şi nu prea ştia ce să facă.

– Nu sta la îndoială – i-am şoptit, eşti doar un dansator bun.

Spre veselia neţărmurită a mulţimii, Herman sări în cerc şi, pe

jumătate ghemuit, izbuti

să îndeplinească toate mişcările zvâcnitoare ale hulei. Bucuria ajunsese la culme. Bengt şi Torstein săriră şi ei printre dănţuitori şi jucară până când sudoarea începu să le curgă şiroaie pe feţe. Ritmul devenea din ce în ce mai iute, tobele începură să bată din ce în ce mai furios, până când sunetul lor ajunsese un duruit neîntrerupt, iar primele trei dansatoare de hula ajunseră să tremure ca frunzele de plop şi se prăbuşiră când tobele încetară brusc să mai bată.

Acum noaptea era a noastră. Entuziasmul nu mai avea frâne.

Numărul următor al programului se numea dansul păsării şi era unui din cele mai vechi ceremoniale din Raroia. Bărbaţi şi femei înaintară în două şiruri sub îndrumarea unui conducător şi începură un dans ritmic care imita un cârd de păsări. Conducătorul avea titlul de şef al păsărilor şi făcea mişcări ciudate fără ca să se amestece totuşi în dans. După ce dansul luă sfârşit, Tupuhoe ne lămuri că l-au dansat în cinstea plutei şi că îl vor repeta, dar că eu trebuia să-l înlocuiesc acum pe conducătorul dansului. În această calitate trebuia să scot urlete sălbatice şi să mă învârtesc în jurul meu, să mişc ritmic spatele şi să flutur mâinile deasupra capului; aşa că mi-am tras bine ghirlanda de flori pe cap şi am intrat în arenă. Şi pe când eu mă încovoiam în toate chipurile dansând, îl văzui pe Tupuhoe râzând atât de tare, că era cât pe ce să cadă jos de pe scaun; muzica de-abia se mai auzea acum, căci dansatorii şi cântăreţii urmau exemplul lui Tupuhoe.

Acum tânăr şi bătrân ţinea să danseze. Şi curând bătăile în tobe şi în pământ reîncepură; în tactul lor oamenii dansau cu înflăcărare hula-hula. Se iviră mai întâi fetele care săriră în cerc şi începură dansul într-o

cadenţă din ce în ce mai sălbatică; apoi ne-au invitat şi pe noi; mereu se alăturau alţi bărbaţi şi alte femei şi toţi băteau din picioare şi se învârteau din ce în ce mai repede.

Numai pe Erik nu-l putură urni. Umezeala şi duşurile involuntare de pe bordul plutei îi treziră vechile lui dureri de şale. Acum şedea ca un bătrân căpitan de vas, ursuz şi bărbos, pufăind din pipă. Nici una din fetele care l-au tot momit să vină în arenă n-a reuşit să-l înduplece. Îşi pusese pantalonii largi din piele de oaie pe care îi purtase în cele mai friguroase nopţi de cart în curentul Humboldt şi stătea dezbrăcat până la brâu sub palmieri; aşa bărbos cum era, părea un al doilea Robinson Crusoe. Una după alta drăguţele dansatoare de hula căutară să-i intre în graţii, dar degeaba. El şedea grav, pufăind din pipă, cu coroană de flori pe cap.

Atunci apăru o matroană vânjoasă cu muşchii zdraveni; intră în cerc, făcu câţiva paşi mai mult sau mai puţin mlădioşi în tactul hulei şi apoi se îndreptă cu hotărâre spre Erik. El păru neliniştit, dar amazoana îi zâmbi mieros, îl luă în braţe fără sfială şi îl smulse din scaun. Nădragii caraghioşi ai lui Erik aveau lâna de oaie pe dinăuntru şi pielea pe dinafară; la spate aveau o ruptură prin care ieşea un smoc alb de lână ca o coadă de iepure. Erik o urmă cam nehotărât şi intră în arenă cu pipa într-o mână şi cu cealaltă ţinându-se de locul pe unde ieşea smocul de lână, fiindcă acolo îl durea mai tare. Dar când încercă şi el să sară, trebui să dea drumul pantalonilor ca să-şi aşeze coroana, care ameninţa să-i cadă; apoi, cu coroana într-o parte, dădu să-şi apuce din nou pantalonii care-i cădeau din cauza propriei lor greutăţi. Matroana cea solidă sărea stângaci în faţa lui, tot atât de caraghioasă ca şi el. De atâta râs ne curgeau lacrimile în bărbi. Apoi toţi ceilalţi dansatori se opriră şi hohotele de râs răsunau printre palmieri, în timp ce Erik dansând hula şi femeia masivă se învârteau unul în jurul celuilalt. Până la urmă se opriră şi ei, căci nici muzicanţii nu-şi mai puteau stăpâni râsul.

Serbarea continuă până în plină zi; atunci ni se îngădui o scurtă odihnă, după ce strânserăm din nou mâinile la 127 de inşi. Am dat mâna cu fiecare din ei în fiecare dimineaţă şi în fiecare seară, cât timp am stat pe insulă. De prin colibele satului ne-au strâns şase paturi, le-au aşezat la rând de-a lungul zidului din casa sfatului, iar noi ne-am culcat în ele unii lângă alţii ca cei şapte pitici din poveste. Deasupra capetelor noastre atârnau coroane de flori cu aromă dulce.

A doua zi ne duserăm să vedem băieţaşul de şase ani care avea un

abces la cap. Arăta rău. Avea temperatură, aproape 41°; abcesul era mare cât pumnul şi zvâcnea dureros.

Teka ne spuse că au pierit mulţi copii în felul acesta şi dacă niciunul dintre noi nu putea să vindece pe copil, acesta nu mai avea mult de trăit. Aveam o sticlă cu penicilină în tablete, dar nu ştiam ce doză putea suporta un copil mic. Dacă băiatul murea sub îngrijirea noastră, lucrul putea să aibă consecinţe serioase pentru noi.

Knut şi Torstein puseră telegraful din nou în funcţiune şi întinseră o antenă între cei mai înalţi palmieri. Când veni seara, intrarăm din nou în legătură cu prietenii noştri nevăzuţi Hal şi Frank, care stăteau în odăile lor acasă, la Los Angeles. Frank chemă un doctor la telefon şi noi îi telegrafiarăm prin morse toate simptomele băiatului şi lista medicamentelor mai de seamă pe care le aveam în ladă. Frank ne transmise răspunsul doctorului şi în aceeaşi noapte ne duserăm la coliba în care micul Haumata zăcea zguduit de febră; jumătate din sat îl plângea şi se văicărea.

Pe când Herman şi Knut îi dădeau îngrijirile de care avea nevoie, noi ceilalţi aveam de furcă afară, ca să împiedicăm lumea să intre în colibă. Văzându-ne umblând cu un cuţit ascuţit şi cerând apă fiartă, mama avu o criză de isterie. Apoi i-am ras băiatului tot părul de pe cap şi i-am deschis abcesul. Puroiul ţâşni până în tavan şi mai mulţi băştinaşi se îndreptară furioşi înspre noi. A trebuit să-i dăm afară. Nu era de glumă. După ce i-am curăţat şi sterilizat

abcesul, îi bandajarăm tot capul şi începurăm să-i administrăm penicilina. Timp de două zile şi două nopţi băiatul a fost cercetat din patru în patru ore; febra ajunsese la maximum şi abcesul era deschis. În fiecare seară consultam doctorul din Los Angeles. Pe urmă temperatura scăzu brusc; puroiul făcu loc plasmei care trebuia lăsată să cicatrizeze rana. Copilul era bine dispus şi voia să se uite la pozele din lumea ciudată a oamenilor albi, care înfăţişau automobile, şi vaci, şi case cu multe etaje.

O săptămână mai târziu, Haumata se juca pe plajă cu ceilalţi copii; avea un bandaj mare la cap. Curând i se îngădui să-l scoată.

După asta, bolile se iviră cu nemiluita. Peste tot dureri de dinţi şi dureri gastrice, iar tinerii şi bătrânii căpătară cele mai felurite metehne. Trimiteam pe pacienţi la doctorul Knut şi la doctorul Herman, care prescriau regim şi împărţeau în dreapta şi în stânga pilule şi unsori din cutia cu medicamente. Unii se făceau bine, dar niciunul nu se îmbolnăvea

mai rău de pe urma tratamentului doctorilor noştri. Când dădurăm de fundul cutiei cu medicamente, continuarăm tratamentele cu fiertură de ovăz şi cacao; acestea avură multă eficacitate la femeile isterice.

După câteva zile, serbările trebuiau să culmineze printr-o importantă ceremonie. Urma să fim adoptaţi ca cetăţeni ai Raroiei şi să primim nume polineziene. Eu personal nu trebuia să mai fiu Terai Mateata. Aşa puteam fi numit în Tahiti, dar nu aici.

Şase jilţuri fură aşezate pentru noi în mijlocul pieţei şi tot satul se prezentă din vreme spre a găsi locuri bune de jur împrejur. Teka stătea solemn printre ei; era el şeful de drept, dar când era vorba de vechi ceremonii locale, Tupuhoe îi lua înainte. Toată lumea aştepta în tăcere şi cu seriozitate. Cu toiagul lui mare şi noduros, Tupuhoe cel gras şi voinic păşi domol şi solemn. Era pe deplin conştient de însemnătatea clipei. Când apăru adâncit în gânduri şi-şi luă locul în faţa noastră, ochii tuturor erau aţintiţi asupra lui. Tupuhoe era un şef înnăscut, orator strălucit şi mare actor.

Se întoarse către cei mai buni cântăreţi, toboşari şi meşteri de dans, îi desemnă pe rând cu băţul lui noduros şi le dădu ordine pe un ton măsurat şi domol. După aceea, întorcându-se către noi, îşi holbă ochii într-atât, încât orbitele-i mari, albe îi sclipeau ca şi dinţii. Figura lui arămie era deosebit de expresivă. Îşi ridică băţul noduros şi pronunţă nişte cuvinte care-i ieşeau dintre buze ca fasolea dintr-un sac. Recita vechi formule rituale pe care doar oamenii cei mai bătrâni le înţelegeau, fiindcă erau într-un dialect de mult uitat.

În urmă ne comunică, prin intermediul lui Teka, faptul că Tikaroa era numele primului rege care se stabilise în insulă, că domnise peste acest atol din nord până în sud, de la est până la vest şi până în cer, deasupra capetelor oamenilor.

În timp ce tot corul cânta vechea baladă a regelui Tikaroa, Tupuhoe îşi puse mâna lui marc pe pieptul meu şi întorcându-se către asistenţă, anunţă că mă numeşte „Varao Tikaroa" sau „Spiritul lui Tikaroa".

Când încetă cântecul, veni rândul lui Herman şi al lui Bengt. Le puse pe rând mâna mare şi brună pe piept, iar ei primiră numele de Tupuhoe Itetahua şi Topakino. Acestea erau numele celor doi eroi de pe vremuri care se luptaseră cu un monstru marin şi-l uciseră la intrarea în reciful Raroia.

Atunci toboşarul bătu zdravăn în instrumentul său şi doi bărbaţi robuşti săriră înainte având o pânză în jurul şoldurilor şi câte o lance

lungă în mână. Executară un marş în ritm rapid cu genunchii ridicaţi până la piept, ţinând lăncile în sus şi întorcându-şi capetele când într-o parte când într-alta. La o nouă bătaie a tobei săriră în aer şi într-un ritm fără cusur începură o bătaie ceremonială, în cel mai curat stil de balet. Mişcările erau scurte şi sprintene; ele reprezentau lupta eroilor cu monstrul marin.

După aceea Torstein a fost şi el botezat cu muzică şi ceremonial: numele lui era Maroake, după un fost rege din acest sat. Erik şi Knut primiră numele de Tane-Mataran şi Tefaunui, după doi eroi navigatori din trecut. Recitarea lungă şi monotonă care însoţi botezul lor a fost debitată cu iuţeală ameţitoare şi cu un nesfârşit flux de vorbe, a cărui viteză de necrezut era calculată în aşa fel ca să impresioneze şi ca să distreze.

Ceremonia se terminase. Din nou şefi albi şi bărboşi se aflau printre polinezieni la Raroia. Două şiruri de dansatori, bărbaţi şi femei, înaintară în fuste de paie împletite şi cu coroane fibroase pe capete. Dansară înaintând spre noi şi mutară coroanele de pe capetele lor pe ale noastre. Ne dădură şi nouă fuste din paie foşnitoare, ni le puseră în jurul şoldurilor şi serbările continuară.

Într-o noapte, înfloratul operator telegrafic intră în contact cu radioamatorul din Rarotonga, care ne transmise un mesaj din Tahiti. Era o urare de bun sosit din partea guvernatorului coloniilor franceze din Pacific.

După instrucţiunile primite de la Paris, trimisese scunerul guvernamental „Tamara" să ne ia la Tahiti, ca să nu trebuiască să aşteptăm în nesiguranţă sosirea scunerului pentru copra. Tahiti era centrul coloniilor franceze şi singura insulă care avea legătură cu restul lumii. Trebuia să mergem în Tahiti ca să luăm vaporul spre casă, către lumea noastră.

Serbările continuau în Raroia. Într-o noapte, nişte mugete ciudate veniră din largul mării. Observatorii coborâră din vârful palmierilor şi raportară că sosise un vas la intrarea în lagună. Alergarăm pe sub palmieri, jos pe plajă, în partea adăpostită de vânt. Aici priveam marea în direcţia opusă celei din care venisem. În locul acesta brizanţii erau mult mai mici. Era partea cea mai adăpostită a întregului atol.

În dreptul intrării în lagună se vedeau luminile unui vas. Noaptea era clară şi înstelată şi deosebirăm formele unui scuner mare cu două catarge. Acesta să fie vaporul guvernatorului? De ce nu intrase înăuntru?

Băştinaşii erau din ce în ce mai neliniştiţi. Acum văzurăm şi noi despre ce era vorba. Vasul avea o mare înclinare şi ameninţa să se răstoarne. Eşuase pe un recif de mărgean invizibil, care se afla sub apă. Torstein apucă o lumină şi semnaliză:

— Quel bateau?

— Maoae, veni răspunsul.

— Maoae era scunerul care circula printre insule. Era în drum spre Raroia ca să ia copra. Echipajul şi căpitanul fiind polinezieni, cunoşteau recifele, dar curentul era înşelător pe întuneric. Scunerul avusese noroc că eşuase la adăpostul insulei şi că vremea era liniştită. Curentul dinafara lagunei era însă primejdios. Înclinarea lui „Maoae" devenea din ce în ce mai mare şi echipajul coborî în barcă. Funii puternice fură legate de catarge şi aduse la ţărm; acolo băştinaşii le legară de cocotieri ca să împiedice vasul să se răstoarne. Echipajul, cu alte funii, stătea în barcă la intrarea dintre stânci, în speranţa de a remorca pe „Maoae" când va veni fluxul. Populaţia satului, cu toate pirogile, muncea să salveze încărcătura de copra. Erau 90 t de miez preţios de cocos. Saci după saci de copra fură transportaţi de pe scuner pe uscat.

Apa crescând, „Maoae" se lovi de stâncile de mărgean şi-şi făcu o spărtură. Când se miji de ziuă, zăcea într-o poziţie şi mai neprielnică. Echipajul nu putea face nimic; încercarea de a trage scunerul de 150 t de pe recif cu ajutorul unei bărci şi al pirogilor era zadarnică. Dacă însă continua să zacă pe flanc, acolo unde era, izbindu-se mereu de stânci avea să se sfărâme în bucăţi, iar dacă vremea se schimba, risca să fie atras de aspirarea mării şi pierdut cu totul.

„Maoae" nu avea telegraf, dar aveam noi. Totuşi era imposibil de obţinut un vas de salvare din Tahiti înainte ca „Maoae", care se izbea de corali, să naufragieze. Dar pentru a doua oară în lumea asta, reciful Raroia îşi pierdu prada.

Pe la amiază, scunerul „Tamara" apăru la orizont, spre vest. Venea să ne ia de la Raroia şi nu mică a fost mirarea celor de pe bord când văzură, în loc de o plută, un scuner cu două catarge eşuat pe recif.

Pe bordul „Tamarei" era administratorul francez al arhipelagurilor Touamotou şi Tubuai, domnul Frederic Ahnne, pe care guvernatorul îl trimisese de la Tahiti în întâmpinarea noastră. Pe bord mai erau, de asemenea, un operator francez de cinema şi un telegrafist tot francez, dar căpitanul şi echipajul erau polinezieni. Domnul Ahnne se născuse în Tahiti din părinţi francezi şi era un marinar desăvârşit. Cu

consimţământul căpitanului tahitian, oare era încântat să scape de răspundere în aceste ape primejdioase, el luă comanda vasului. Pe când „Tamara" îşi căuta un loc ferit printre miile de recife submarine şi de vârtejuri, remorci puternice fură întinse între cele două scunere şi domnul Ahnne începu nişte manevre dibace, dar periculoase. În acest timp, fluxul ameninţa să târască amândouă vasele pe acelaşi banc de mărgean.

Când veni fluxul, „Maoae" ieşi din recif şi „Tamara" îl remorcă spre larg. Dar cum apa intra prin spărtura de pe „Maoae", acesta trebui dus cu toată iuţeala în apa mică din lagună. Trei zile „Maoae" zăcu lângă sat într-o situaţie critică; toate pompele lui funcţionau zi şi noapte. Cei mai buni pescari de perle dintre prietenii noştri de pe insulă se cufundară cu scânduri şi cuie şi astupară găurile cele mai rele, astfel ca „Maoae" să poată fi remorcat de „Tamara" la docul din Tahiti. Tot drumul pompele trebuiau să rămână în funcţiune.

După ce „Maoae" ajunse gata de plecare, domnul Ahnne manevră cu „Tamara" printre grindurile de mărgean şi lagună, de-a curmezişul, spre insula Kon-Tiki. Pluta a fost luată şi ea la remorcă astfel că „Tamara" se îndrepta spre larg, trăgând atât pe „Kon-Tiki", cât şi pe „Maoae"; pe acesta din urmă îl remorca foarte de aproape, pentru ca echipajul să poată fi salvat dacă spărturile s-ar fi deschis din nou în plină mare.

Despărţirea de Raroia a fost mai mult decât tristă. Toţi cei care puteau să umble sau să se târască veniseră jos pe chei; pe când ei cântau melodiile noastre favorite, barca vasului ne luă şi ne duse pe „Tamara". Tupuhoe stătea măreţ în mijlocul lor, ţinând de mână pe micul Haumata, care plângea; lacrimi curgeau şi pe obrajii puternicului şef. Deşi pe chei nu era ochi neînlăcrimat, totuşi oamenii continuară să cânte multă, multă vreme, până ce brizanţii acoperiră toate zgomotele.

Aceste suflete credincioase, care rămăseseră pe chei cântând, pierdeau şase prieteni. Noi, care stăteam tăcuţi, rezemaţi de parapetul „Tamarei" până ce cheiul dispăru printre palmieri şi palmierii se cufundară în mare, pierdeam 127 de prieteni. Auzeam încă, parcă aievea, ciudata lor melodie:

„De-am putea să dobândim cu toţii aceleaşi amintiri, aşa încât să rămânem totdeauna împreună, chiar şi atunci când veţi pleca într-o ţară depărtată. Bună ziua!"

Patru zile mai târziu, Tahiti apărea din mare. Nu ca un şir de perle cu pâlcuri de palmieri, ci cu munţi albaştri, sălbatici şi dantelaţi, care se înălţau la cer purtând cununi de nori în jurul piscurilor.

Pe măsură ce ne apropiam, munţii albaştri îşi dezvăluiau povârnişurile înverzite. Vegetaţia îmbelşugată a Sudului cobora de pe colinele roşii-ruginii şi de pe stânci, se întindea prin râpele adânci ori prin văi şi se îndrepta spre mare. Când ne apropiarăm de coastă văzurăm palmierii zvelţi înghesuindu-se prin toate vâlcelele din lungul ţărmului şi pe plaja aurie. Tahiti e un pământ vulcanic. Vulcanii se stinseseră de mult şi acum polipii de mărgean înconjurau insula astfel ca marea să nu o poată roade.

Când se lumină de ziuă, noi intrarăm printr-o deschizătură dintre recifuri în portul Papeete. În faţa noastră se ridicau turnuri de biserici şi acoperişuri, roşii, pe jumătate ascunse de frunzişul copacilor uriaşi şi al palmierilor. Papeete este capitala insulei Tahiti şi singurul oraş din Polinezia Franceză; e o localitate veselă, sediu al guvernământului şi centru al traficului din Pacificul estic.

În port, populaţia aştepta în rânduri strânse, formând un zid colorat şi vesel. Ştirile zburaseră ca vântul în Tahiti şi „pae-pae" care venise din America trebuia să fie văzută de fiecare.

Lui „Kon-Tiki" i se dădu locul de cinste lângă promenada de pe faleză. Primarul ne ură bun sosit şi o fetiţă polineziană ne dărui o cunună uriaşă de flori sălbatice, tahitiene, o atenţie din partea populaţiei locale. Apoi veniră fete tinere şi ne atârnară de gât coroane albe de flori mirositoare în semn de bun venit în Tahiti, perla Pacificului de Sud.

Căutam prin mulţime chipul bătrânului meu tată adoptiv, şeful Teriieroo, căpetenia băştinaşilor din insulă. Era acolo, mare şi impunător, tot aşa de vesel şi de vioi ca pe vremuri. Ieşi din mulţime strigând: „Terai-Mateata"; faţa lui mare strălucea, îmbătrânise, dar rămăsese aceeaşi personalitate falnică şi cuceritoare.

– Vii târziu, îmi spuse surâzând, dar vii cu veşti bune. „Pae-pae" a ta a adus într-adevăr cer albastru (terai mateata) la Tahiti, căci acum ştim de unde au venit strămoşii noştri.

Avu loc o recepţie la palatul guvernatorului şi o vizită la primărie. Invitaţiile plouau din toate colţurile primitoarei insule.

Ca şi altădată, căpetenia Teriieroo dădu o mare serbare în casa lui din valea Papeno, pe care o cunoşteam atât de bine din trecut şi cum Tahiti nu era Raroia, avu loc o nouă ceremonie în cursul căreia cei ce nu aveau nume tahitiene fură botezaţi.

Astfel trecură zile după zile. N-aveam nici un fel de grijă. Soarele ne încălzea şi norii se fugăreau unul pe altul. Făceam baie în lagună, ne

urcam pe munţi şi dansam hula-hula pe iarbă, sub palmieri. Zilele se făcură săptămâni. Părea că vor trece luni până să vie vreun vapor care să ne ducă acasă, unde ne aşteptau alte îndatoriri.

Atunci sosi un mesaj din Norvegia: spunea că Lars Cristensen dăduse ordin ca vasul de 4 000 t „Thor I" să plece din Samoa la Tihiti, să îmbarce expediţia şi s-o ducă în America.

Şi într-o bună zi, marele vapor norvegian intră în portul Papeete şi „Kon-Tiki" a fost remorcat de un vas francez şi dus alături de marele lui compatriot; acesta întinse un braţ uriaş de fier şi-şi ridică mica rudă pe punte. Mugete puternice de sirenă răsunară peste insula acoperită de palmieri. Oameni bruni şi albi se înghesuiră din nou pe cheiul din Papeete. Apoi năvăliră pe bord cu daruri de rămas bun şi coroane de flori. Stăteam la balustradă şi întindeam gâturile ca girafele, căci cu greu izbuteam să ne scoatem bărbiile din maldărul de flori care creştea mereu.

– Dacă vreţi să vă mai întoarceţi în Tahiti, strigă şeful Teriieroo, când sirena şuieră deasupra insulei pentru ultima oară, să aruncaţi o coroană în lagună, când va pleca vaporul.

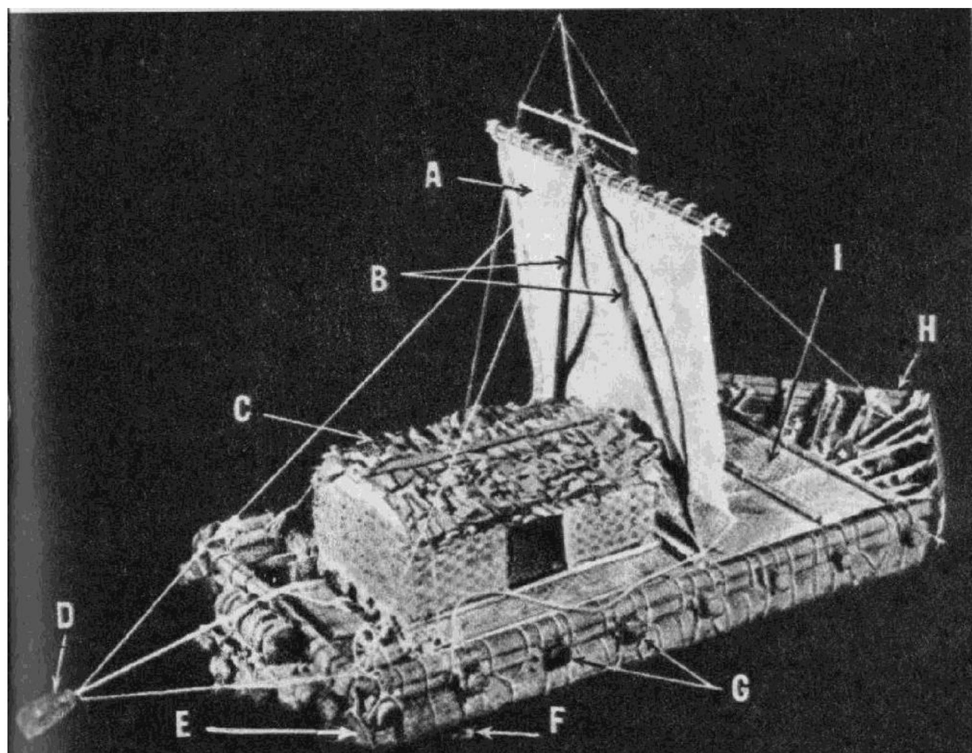
Şi iată că odgoanele se desfăcură, motoarele începură să bubuie şi elicea să bată apa verde; vasul alunecă lateral şi se depărtă de chei.

Curând acoperişurile roşii dispărură în spatele palmierilor, iar aceştia fură înghiţiţi de albastrul munţilor care se cufundară şi ei, ca nişte umbre, în Pacific.

Valurile alergau peste marea albastră. Dar nu ne mai scăldau ca altădată. Norii albi ai vântului alizeu pluteau pe cerul albastru. Dar noi nu mai călătoream pe acelaşi drum cu ei. Acum sfidam natura. Ne îndreptam spre secolul al XX-lea care era aşa de departe, foarte departe...

Eram cu toţii în viaţă şi şedeam pe punte alături de cei nouă buşteni mari de balsa. În laguna de la Tahiti, şase coroane albe pluteau singure încoace şi încolo, purtate de valurile blânde de lângă ţărm.

CUPRINSUL

A
B
C
D
E
F
G
H
I

1. Pluta expediţiei

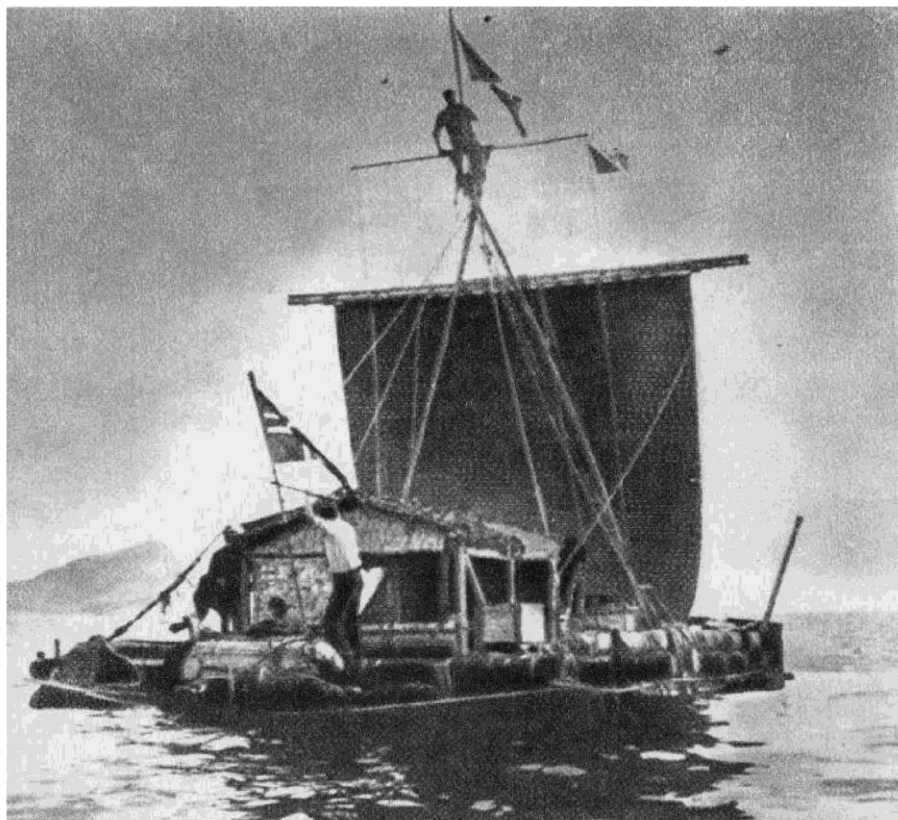
A – Vela, pânză specială 4,5 x 5,0 m. B – Catarg, lemn de manglier 9 m înălţime. C – Cabina, acoperişul: frunze de bananier; pereţii: rogojină din bambus 2,5 x 4,5 m. D – Vâsla pentru cârmă, lemn de manglier 6 m lungime. E – Buştenii principali, lemn de balsa 0,6 x 14 m. F – Derivor, lemn de pin. G – Buştenii de îmbucare, lemn de balsa 0,3 x 5,5 m. H – Prova, lemn de pin. I – Puntea din faţă, împletitură de bambus 3,6 x 5,5 m.

2. Membrii Expediţiei „Kon-Tiki” (de la stânga la dreapta): Knut Haugland, Bengt Danieisson, autorul, Erik Hesselberg, Torstein Raaby, Herman Watzinger.

3. Cele nouă trunchiuri de balsa sunt legate cu funii de cânepă. Nici cuie, nici alt metal n-a fost întrebuinţat pe plută.

4. Gata de plecare în Golful Callao. Pluta era o copie exactă a navelor vechilor indieni; avea o cabină deschisă, de bambus, aşezată în spatele unei vele pătrate, între două catarge împreunate spre vârf.

5. Automobilul ataşatului militar, la 13000 picioare deasupra nivelului mării, pe crestele Anzilor.

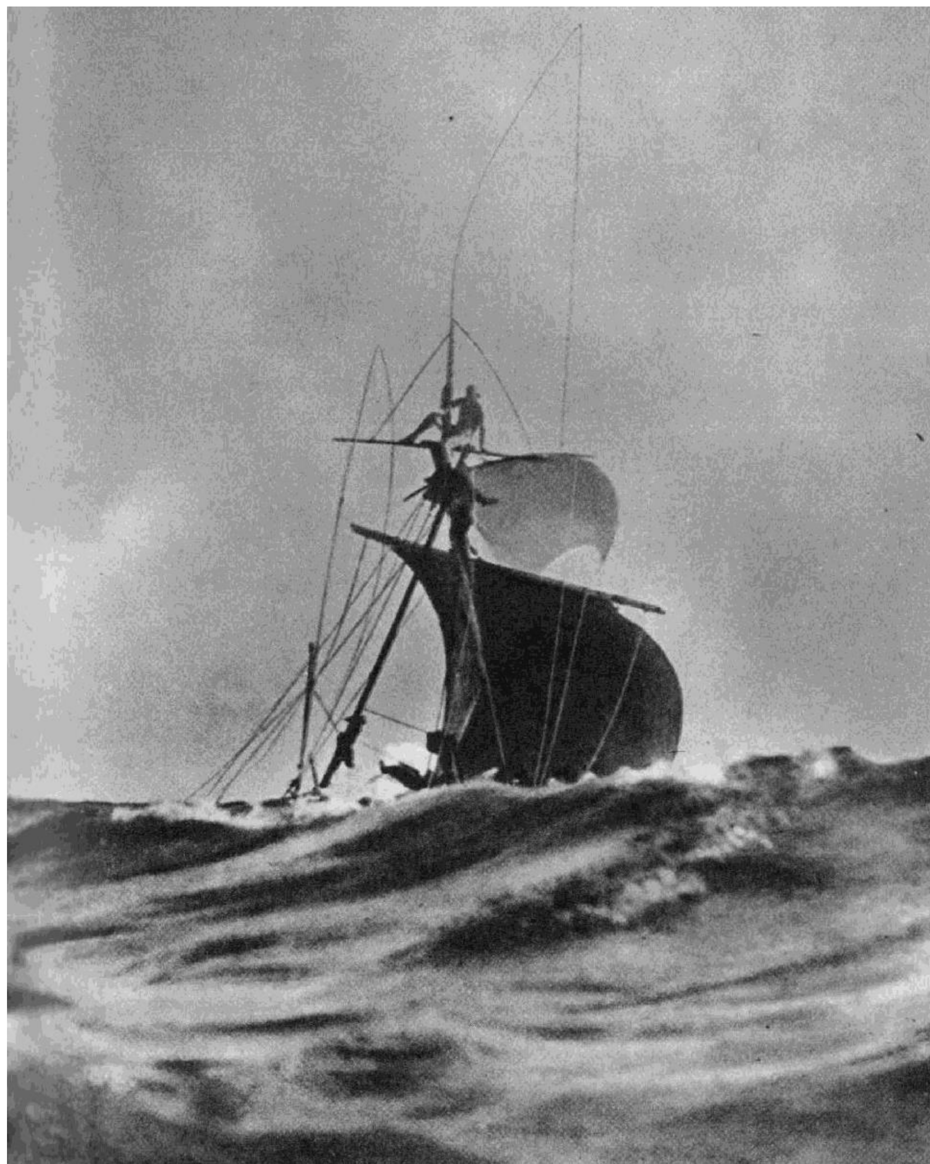
6. Femei indiene din Anzi torcând lână în timpul mersului.

7. Doborârea unui copac balsa în jungla Ecuadorului.

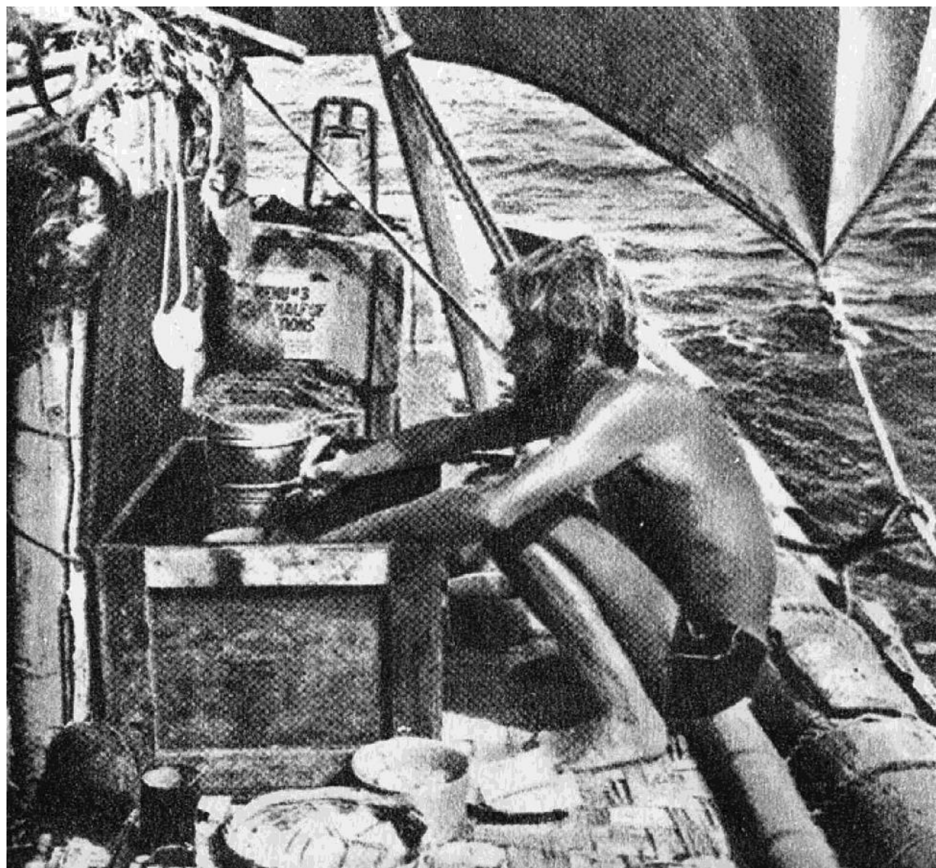
8. Trunchiurile de balsa plutesc pe Rio Palenque, spre Pacific.

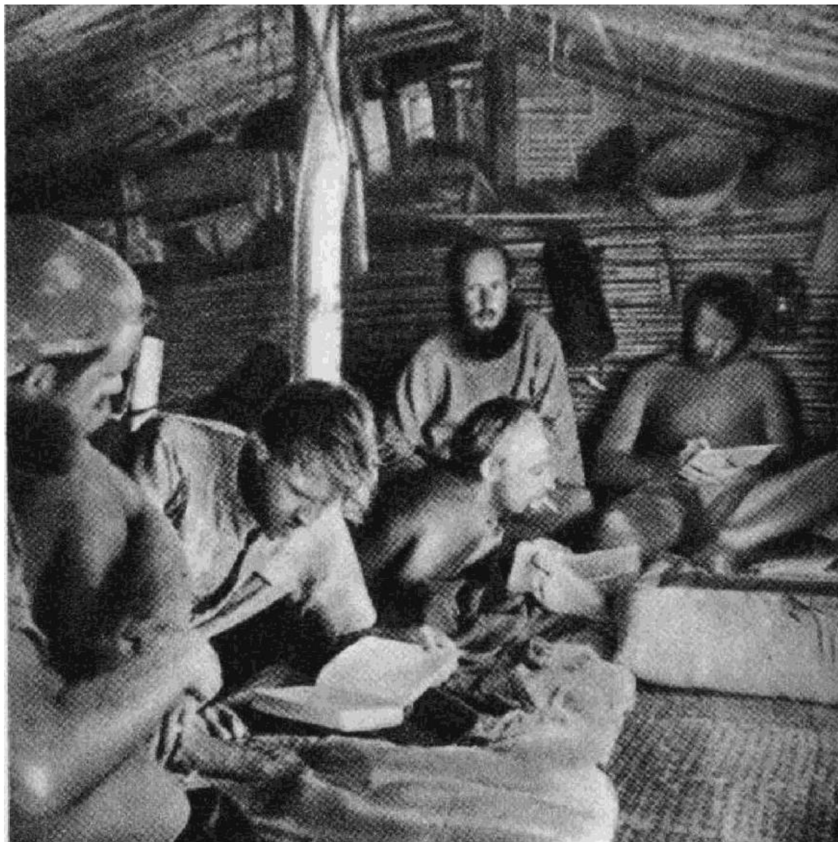
9. În larg, în plină navigaţie. Am făcut o şcoală aspră în curentul Humboldt, căci ultimii specialişti în materie de navigare cu pluta muriseră de câteva secole.

10. Peştii au început să sosească pe bord înainte ca fructele noastre proaspete să se termine.

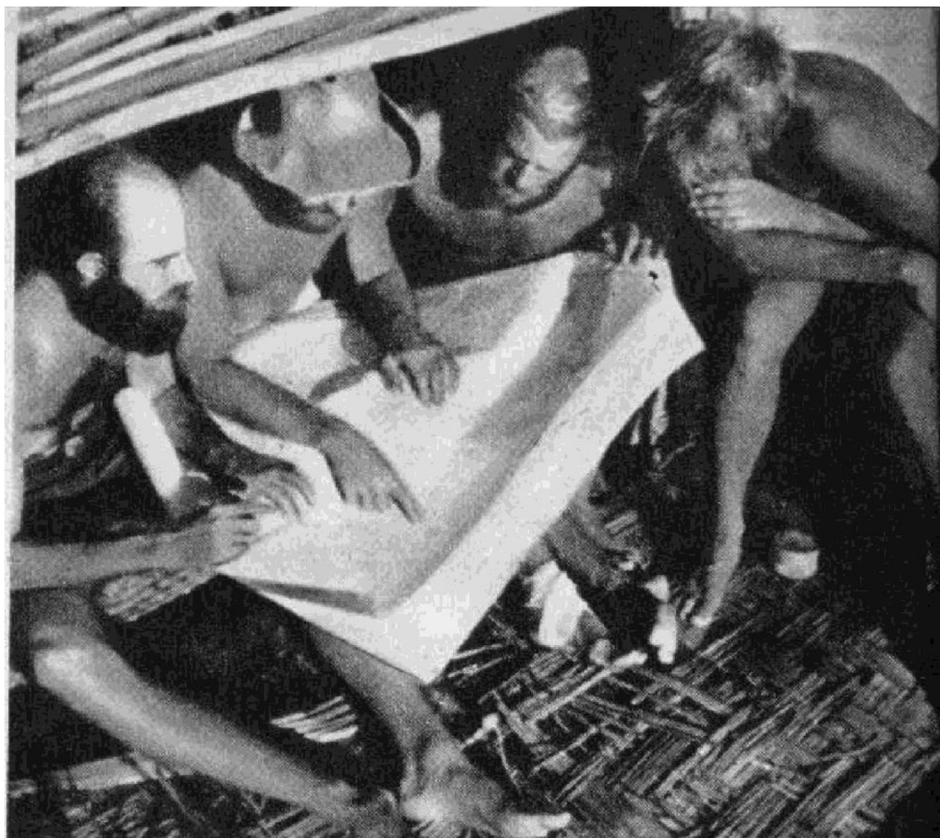
10a. Ne pregăteam mâncarea la un primus aşezat într-o cutie şi mâncam la marginea plutei, afară din cabină.

11. În cabina de bambus, la adăpost de vânt şi de soare (de la stânga la dreapta): Watzinger, Haugland, Raaby, Danielsson, autorul.

12. Raaby în colţul telegrafic, în spatele paravanului pictat de Danielsson. Raaby şi Haugland trimiteau în fiecare zi rapoarte telegrafice la Institutul Meteorologic din Washington.

13. Hesselberg lua în fiecare zi poziţia locului, iar noi însemnam traseul pe harta Pacificului.

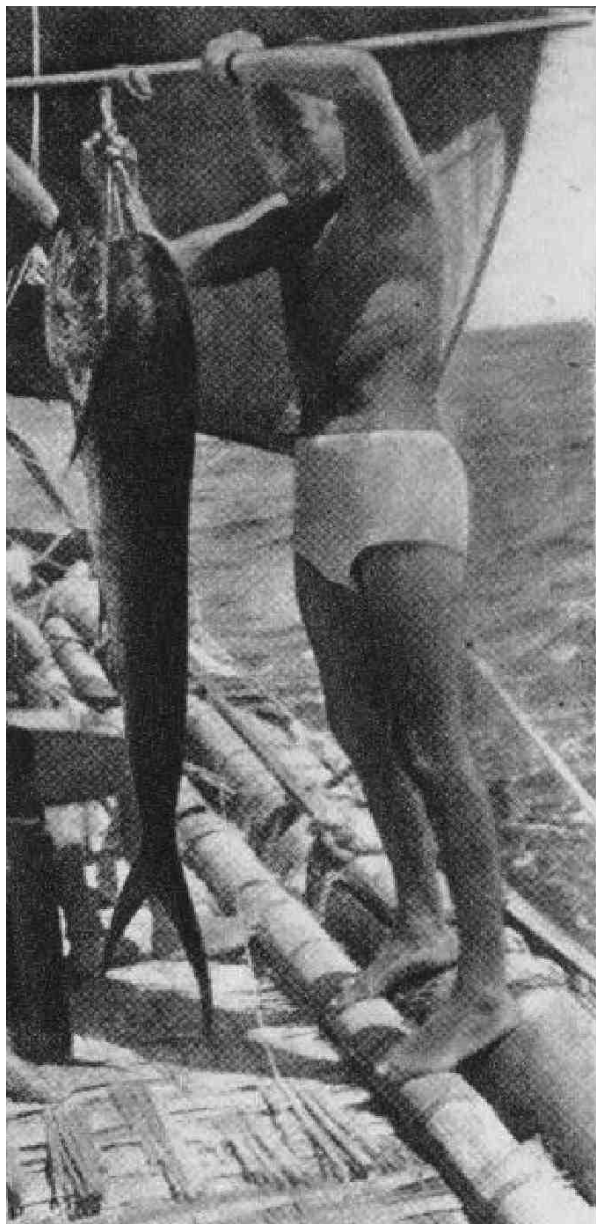
14. Căpitanul la cârmă. Fiecare dintre noi şedeam câte două ore la vâsla de cârmit.

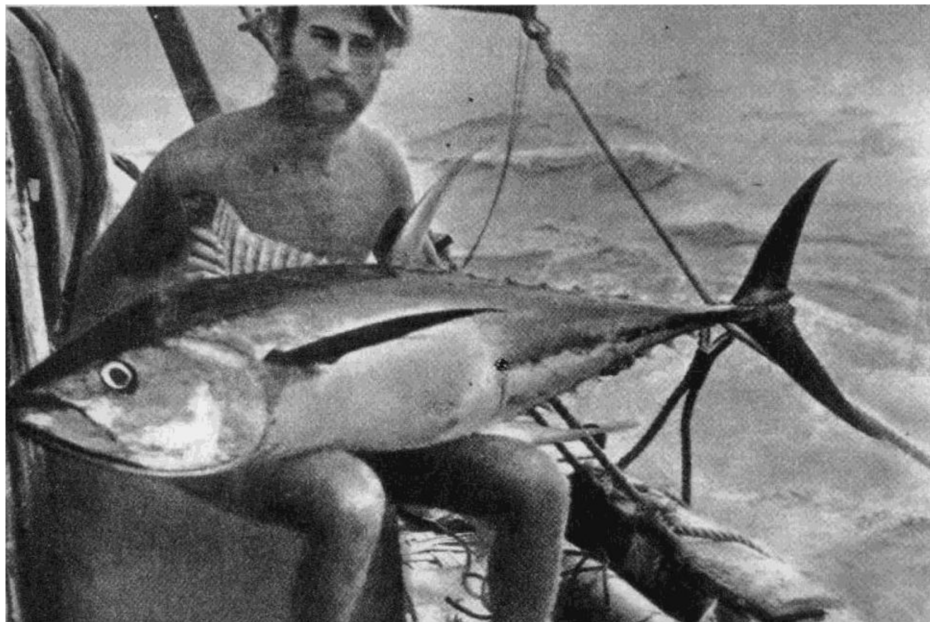
15. Aşa trăgeam rechinii pe bord.

16. După ce trăgea rechinul pe punte, cel care îl prinsese se ţinea la distanţă până când peştele nu se mai zbătea.

17. Doradele înotau tot timpul pe lângă plută pe când traversam Pacificul. Erau o mâncare delicioasă şi se pescuiau uşor.

18. Tonul auriu ne procura o hrană excelentă. Un singur peşte sătura o întreagă flotilă de plute.

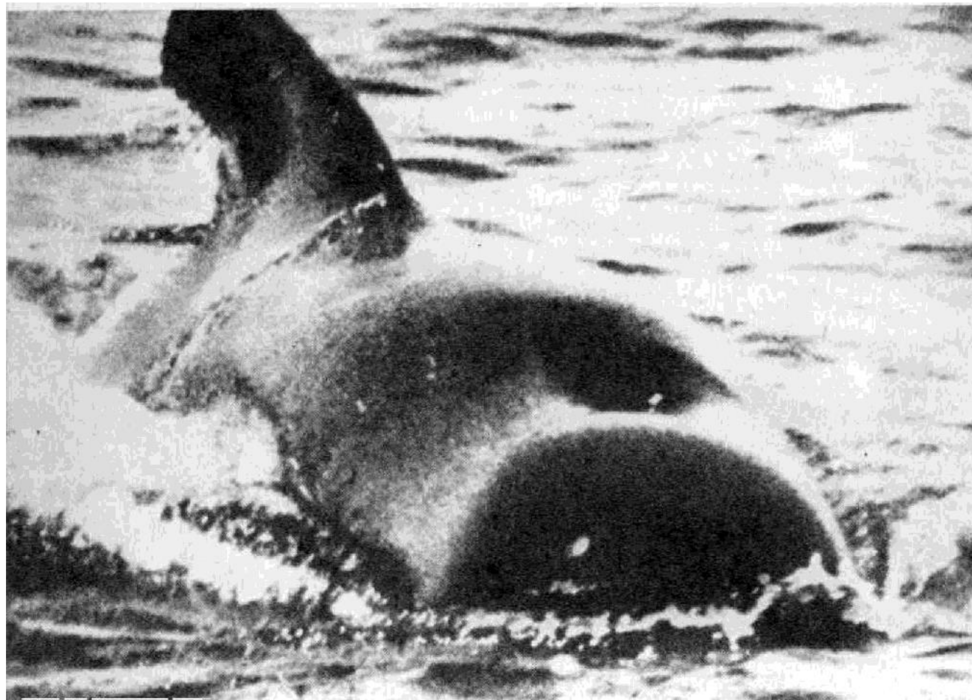
19. Hesselberg cântând din gură şi din ghitară.

20. O recoltă bună de toni, rechini şi bonite.

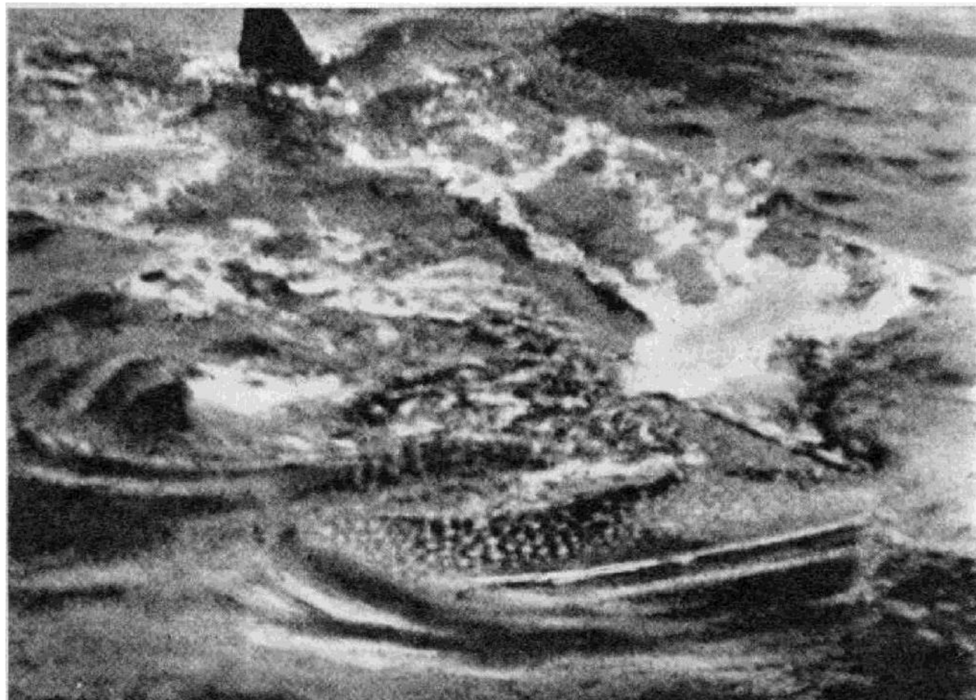
21. Un prânz pe punte.

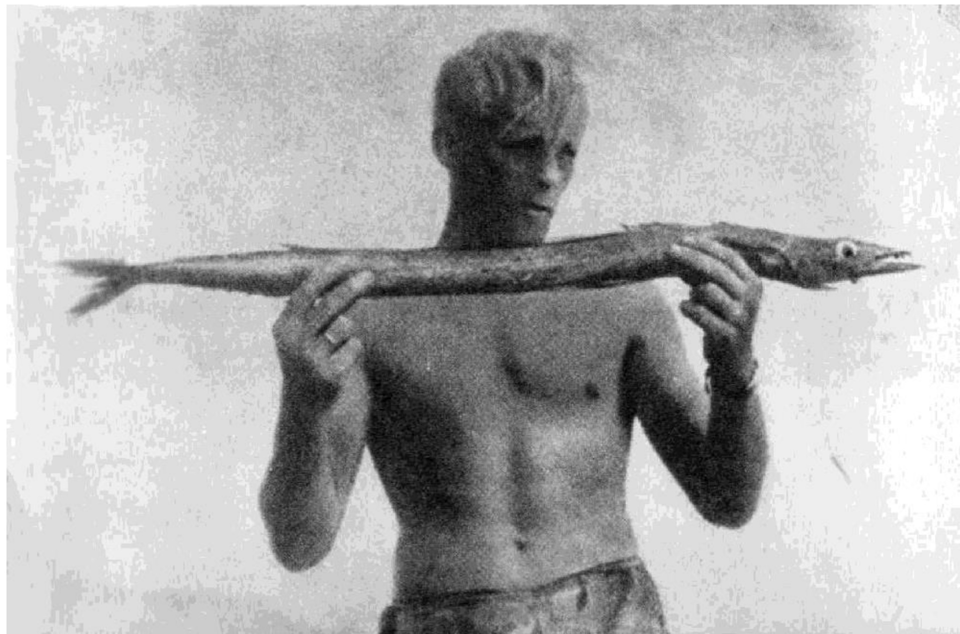
22. O balenă văzută foarte de aproape.

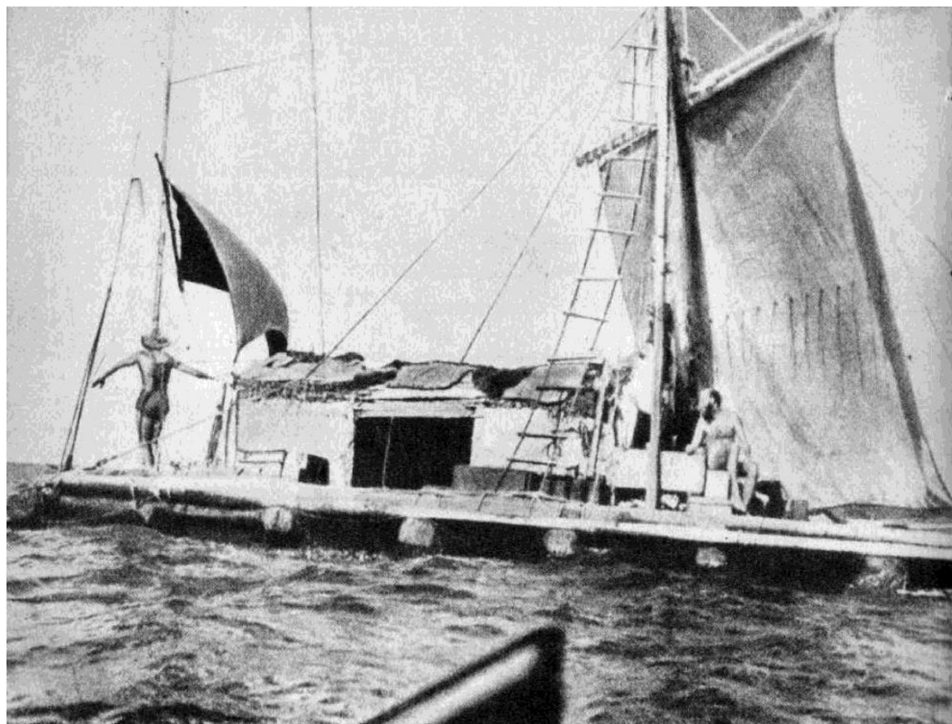
23. Vârful straşnicei aripioare dorsale a balenei-rechin.

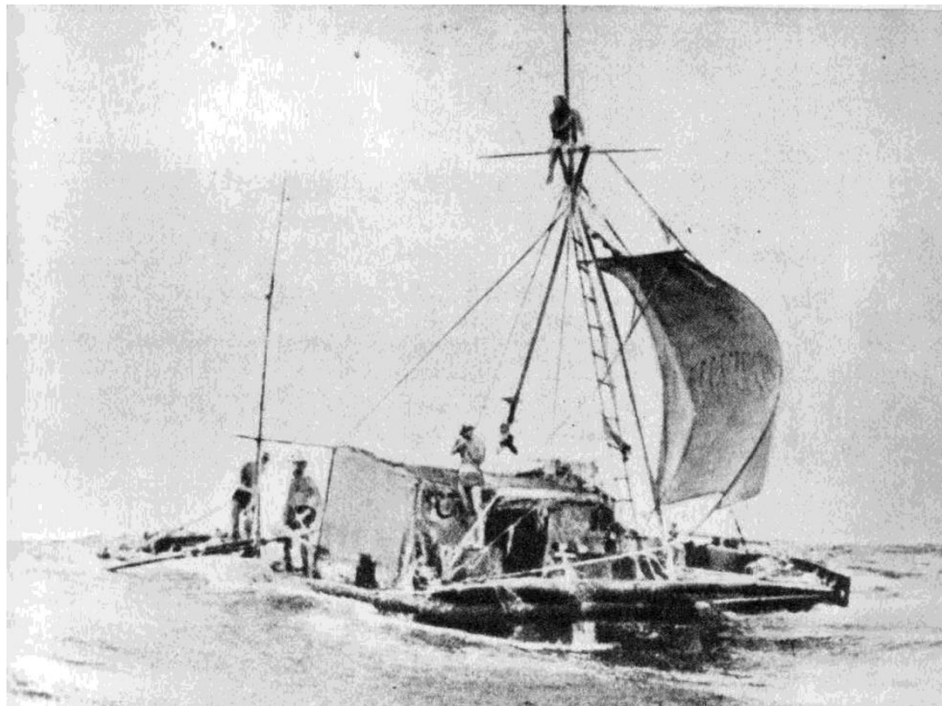
24. O balenă-rechin, cel mai mare peşte din lume.

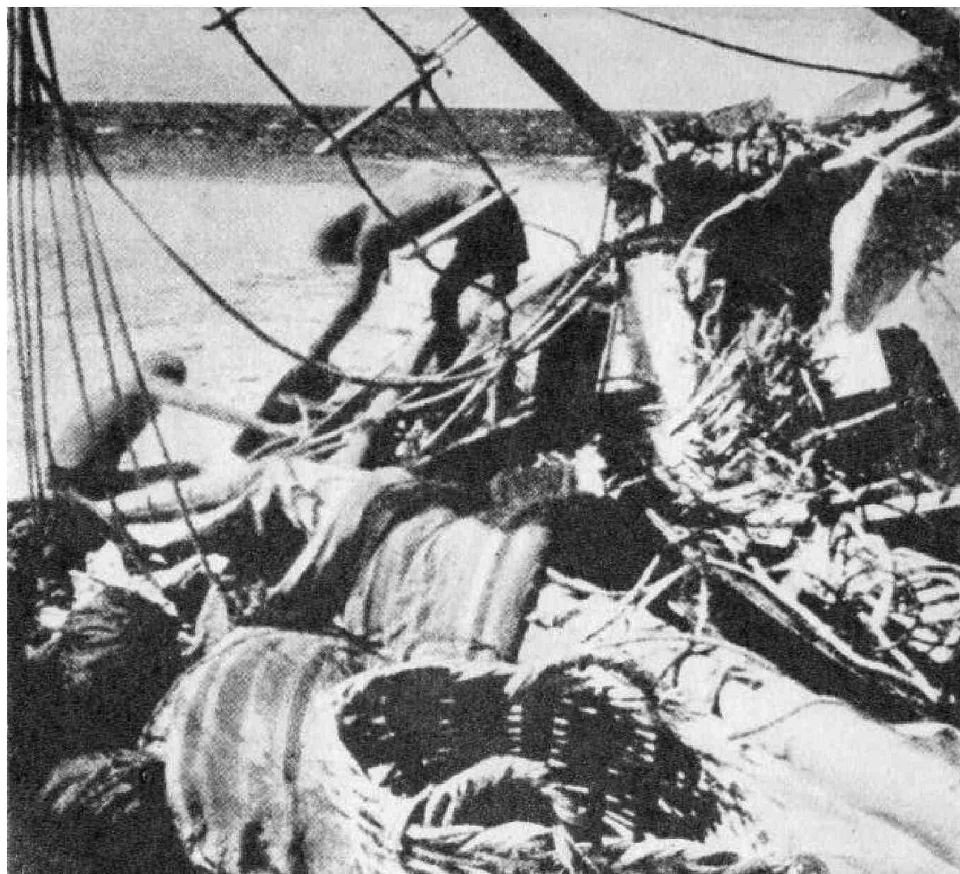
25. Raaby cu scrumbia-şarpe (Gempylus), prima care a fost văzută vreodată.

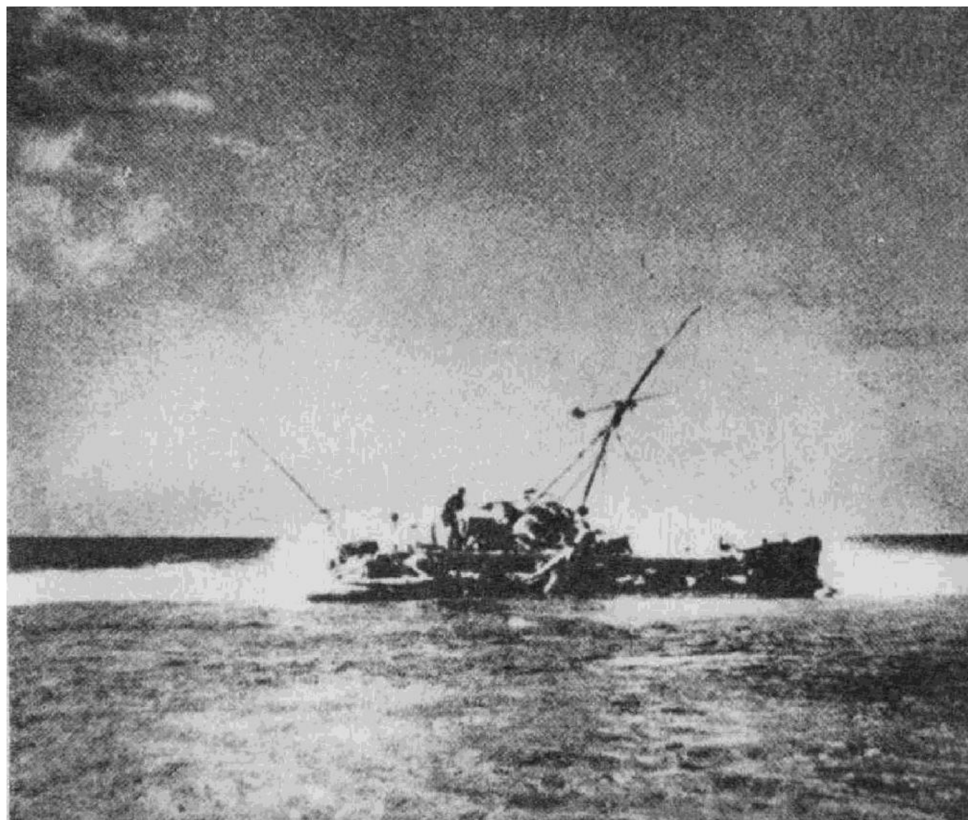
26. Briză uşoară şi căldură tropicală, lucruri care nu prea ne tulburau. În zilele calme făceam plimbări lungi în barca de cauciuc.

27. La jumătatea drumului, la mai mult de două mii de mile de cel mai apropiat pământ. Hesselberg, urcat pe o cutie, luând altitudinea soarelui.

28. Haosul de pe bord după acostare: catargul s-a rupt şi cabina s-a turtit.

29. „Kon-Tiki” pe stânca de coral de lângă Raroia. Pluta a rămas acolo mai multe zile şi în tot acest timp a fost spălată şi împinsă de valuri.

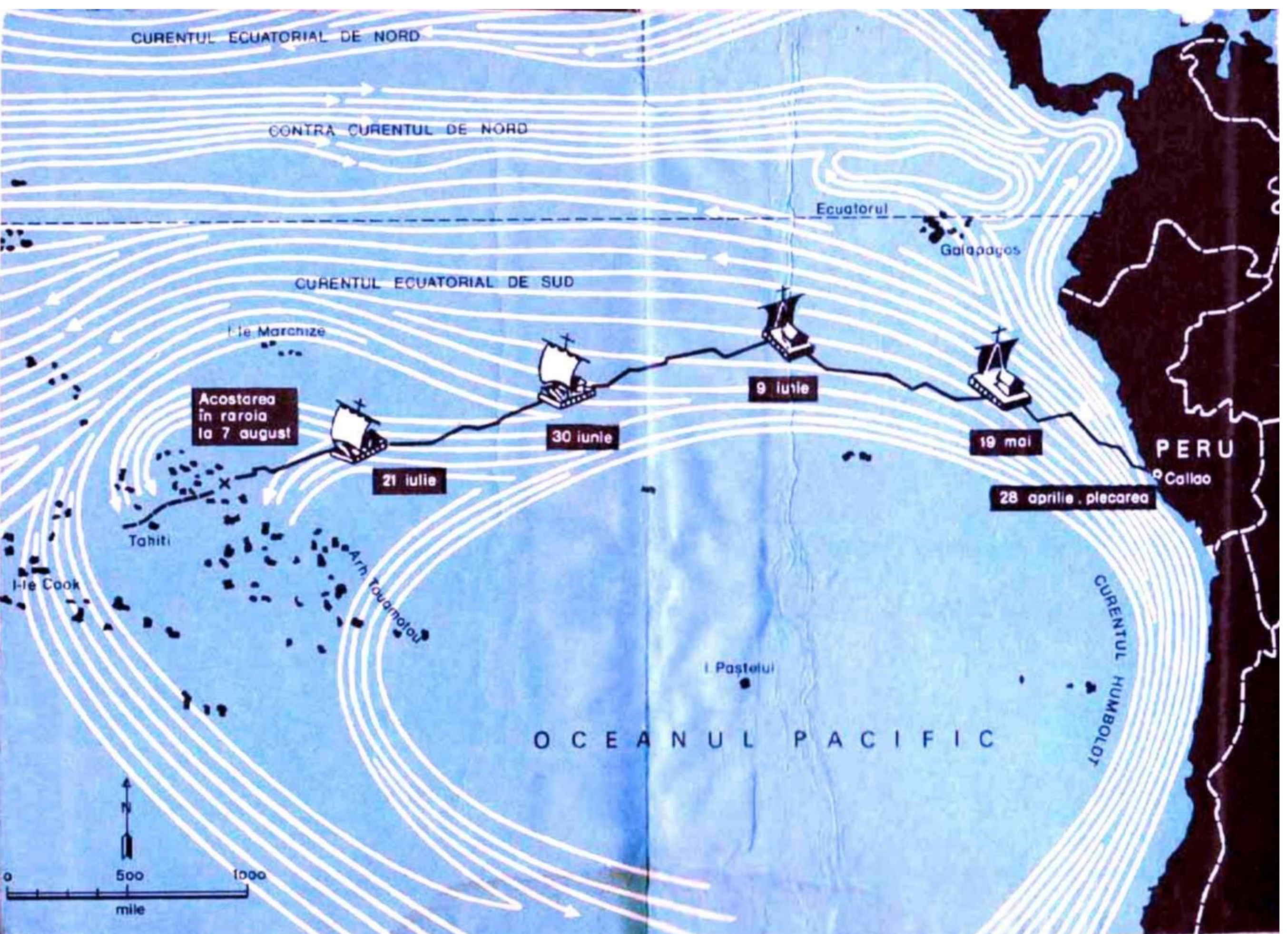
30. Plantăm în Polinezia un cocotier din Peru.

31. Teriieroo, ultima căpetenie din Tahiti. Cu zece ani mai înainte el l-a înfiat pe autor sub numele de Terai Mateata (Cer Albastru).

32. Vahine (fată) din Tahiti.

CURENTUL ECUATORIAL DE NORD
CONTRA CURENTUL DE NORD
Ecuatorul
Galapagos
CURENTUL ECUATORIAL DE SUD
I-le Marchize
Acostarea
în raroia
la 7 august
21 iulie
30 iunie
9 iunie
19 mai
PERU
Callao
28 aprilie, plecarea
Tahiti
I-le Cook
Arh. Tuamotou
CURENTUL HUMBOLDT
I. Paștelui
OCEANUL PACIFIC
N
0
500
1000
mile